

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TELEVİZYON
İZLEME ALIŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Feyza ÇAVUŞOĞLU

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Alper KAŞKAYA

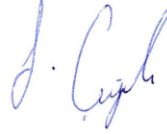
Erzincan 2018

TEZ BİLDİRİMİ

"İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi" isimli "**Yüksek Lisans**" tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Feyza ÇAVUŞOĞLU

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, İlköğretim Anabilim Dalının Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** Tezi olarak Kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri :Dr. Öğretim Üyesi Alper KAŞKAYA

Jüri :Dr. Öğretim Üyesi İhsan ÜNLÜ

Jüri :Dr. Öğretim Üyesi Oğuzhan KURU,

İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TELEVİZYON İZLEME ALİŞKANLIKLARININ İNCELENMESİ

FEYZA ÇAVUŞOĞLU

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf Eğitimi
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2018

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Alper KAŞKAYA

ÖZET

Bu araştırma, ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Erzincan iline bağlı merkez ilkokullarda yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiş durum çalışması deseninden faydalanılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “İlkokul Öğrencilerinin Televizyon Kullanım Alışkanlıklarının Belirlenmesi” olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler bilgisayar ortamına aktarılarak hazır hale getirilen verilerin analizinde Nvivo programı kullanılmıştır.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda öğrencilerin izledikleri programlar türlerine göre farklılık gösterse de televizyon izleme nedenlerinin genel olarak benzer olduğu ve yoğunlukla öğretici olması, can sıkıntısını gidermesi, boş vakitleri doldurması gibi nedenlerle izledikleri görülmüştür. Araştırma sonucunda öğrencilerin yoğun olarak dizi film izlediklerini, izleme nedeni olarak ise en çok aile etkisini gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin birçoğunun dizi filmleri ve çizgi filmleri gerçekçi bulduğu, programlardaki karakterlerden ve sahnelerinden etkilendikleri öğrencilerin farklı şekillerdeki ifadelerinde görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin birçoğunun televizyon izlemenin faydası, zararı ve önemi konusunda bilinçli oldukları fakat yaşamlarında uygulamadıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Medya, Medya Okuryazarlığı, Televizyon, Televizyon İzleme Alışkanlığı

RESEARCH OF 4th GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS' WATCHING TELEVISION HABITS

Feyza ÇAVUŞOĞLU

**Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences Department of
Classroom Training Master Thesis, Semtember 2018**

Thesis Advisor: Dr. Teaching Assistant Alper KAŞKAYA

ABSTRACT

This research is made for determination of 4th grade primary school student's watching TV habits. This study was made in academic year of 2016-2017 among the central primary schools which are located in Erzincan. This research was made with qualitative research method and benefited from case study design. As data collecting device, semi-structured interview form "Determnation of Primary School Students' television Usage Habit" which is improved by resarcher was used. Datas were transfered to the computer and Nvivo program was used when analysing getting ready datas.

According to the findings of the research, although the programs they follow differed according to their types, the reasons for watching television were similar in general and they were observed to be mostly instructive, to eliminate the boredom and to fill in leisure time. As a result of research, it is interferred that students are watching intensively television series and its reason is generally their families' effect. Many of students think that television series and cartoons are realistic and it is seen from their different expressions that they are affected by scenes and characters within the programs. Moreover, it is also determined that most of the students are conscious about benefits, harms and importance of watching television however they do not perform it in their daily lives.

Key Words: Media, Media Literacy, Television, Watching Television Habit

ÖNSÖZ

Tez yazım süresince; her türlü yardımını, bilgiyi ve desteği benden esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Alper KAŞKAYA'ya ve her zaman manevi desteğiyle yanımda olan aileme teşekkürü borç bilirim.

Feyza ÇAVUŞOĞLU

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
ŞEKİL LİSTESİ	VIII
GRAFİK LİSTESİ	X
TABLO LİSTESİ.....	XI
I. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
A. Problem Durumu	2
B. Araştırmanın Amacı.....	4
C. Araştırmanın Önemi	4
D. Varsayımlar	5
E. Sınırlılıklar	5
F. Tanımlar	5
II. BÖLÜM.....	6
KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
A. Kuramsal Açıklamalar	6
1. Medya	6
2. Televizyon	18
B. İlgili Araştırmalar	45
Televizyon izleme alışkanlıkları ile ilgili yurtiçi çalışmalar;	45
Televizyon izleme alışkanlıkları ile ilgili yurtdışında yapılmış çalışmalar; ...	47
III. BÖLÜM.....	49
YÖNTEM.....	49
A. Araştırmanın Modeli	49
B. Çalışma Grubu	49
C. Veri Toplama Aracı.....	51
D. Verilerin Toplanması	52
E. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	52
F. Verilerin Analizi.....	53
IV. BÖLÜM	55

BULGULAR	55
A. Öğrencilerin Televizyon İzleme Davranışları.....	55
B. Öğrencilerin Dizi Film İzleme Alışkanlıkları	62
C. Öğrencilerin Çizgi Film İzleme Alışkanlıkları	97
D. Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricindeki Programları İzleme Alışkanlıkları	124
E. Öğrencilerin Televizyon İzlemeye Yönelik Düşünceleri.....	139
V. BÖLÜM SONUÇ VE ÖNERİLER	148
A. Sonuçlar	148
B. Öneriler	165
VI. BÖLÜM	167
KAYNAKLAR	167
İNTERNET KAYNAKLARI	177
VII. BÖLÜM	179
EKLER	179
Ek 1: İlkokul Öğrencilerinin Televizyon Kullanım Alışkanlıklarının Belirlenmesi Ölçeği	179
Ek 2: Araştırmanın Çalışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler.....	184

ŞEKİL LİSTESİ

		Sayfa No
Şekil 1	Öğrencilerin İzlemeyi Tercih Ettikleri Televizyon Kanalları	58
Şekil 2	Öğrencilerin Birlikte Televizyon İzlemeyi Tercih Ettiği Kişiler	61
Şekil 3	Öğrencilerin İzlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Dizi Filmler	63
Şekil 4	Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmleri Tercih Etme Nedenleri	66
Şekil 5	Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlere Yönelik Gerçeklik Algıları	73
Şekil 6	Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Etkilendikleri Karakterler	77
Şekil 7	Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Akıllarında Kalan İfadeler	82
Şekil 8	Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Heyecanlandıkları Sahneler	85
Şekil 9	Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Üzüldükleri Sahneler	89
Şekil 10	Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Öfkelenedikleri Sahneler	93
Şekil 11	Öğrencilerin İzlemeyi tercih Ettikleri Çizgi Filmler	98
Şekil 12	Öğrencilerin İzledikleri Çizgi Filmleri Tercih Etme Nedenleri	100
Şekil 13	Öğrencilerin Çizgi Film Ve Çizgi Film Karakterlerine Yönelik Gerçeklik Algısı	104
Şekil 14	Öğrencilerin İzledikleri Çizgi Filmlerde Etkilendikleri Karakterler	108

Şekil 15	Öğrencilerin İzledikleri Çizgi Filmlerde Heyecanlandıkları Sahneler	113
Şekil 16	Öğrencilerin İzledikleri Çizgi Filmlerde Üzüldükleri Sahneler	117
Şekil 17	Öğrencilerin İzledikleri Çizgi Filmlerde Öfkelenedikleri Sahneler	121
Şekil 18	Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricinde İzlemeyi En Çok Sevdikleri Programlar	125
Şekil 19	Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricinde İzlemeyi En Çok Sevdikleri Programlar Tercih Etme Nedenleri	127
Şekil 20	Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricinde İzlemeyi En Çok Sevdikleri Programlarda Akıllarında kalan Sahneler	131
Şekil 21	Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricinde İzlemeyi En Çok Sevdikleri Programlardaki Duygu Durumları	134
Şekil 22	Öğrencilerin Televizyon İzlemenin Faydalarına Yönelik Düşünceleri	139
Şekil 23	Öğrencilerin Televizyon İzlemenin Zararlarına Yönelik Düşünceler	142
Şekil 24	Öğrencilerin Televizyon İzlemenin Önemine Yönelik Düşünceleri	145

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1	Öğrencilerin Uyuma Saati	55
Grafik 2	Öğrencilerin Okul Günleri Televizyon İzlemeyi Tercih Ettikleri Zaman Aralıkları	56
Grafik 3	Öğrencilerin Hafta Sonları Televizyon İzlemeyi Tercih Ettikleri Zaman Aralıkları	57
Grafik 4	Öğrencilerin Televizyon İzlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Zaman Aralıklarında İzledikleri Kanallar	59
Grafik 5	Öğrencilerin İzlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Televizyon Programları	60

TABLO LİSETESİ

Tablo 1	Çalışma Grubunun Kişisel Özellikleri	50
Tablo 2	Öğrencilerin İzlemeyi Tercih Ettikleri Program Türleri	61

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Kitle iletişim araçlarının içinde bulunduğumuz elektronik çağ olarak adlandırılan günümüzde gerek bireysel yaşamda gerekse toplumsal yaşamda önemli bir yere sahiptir. İnsanlar gün içerisinde farkına varmaksızın sürekli olarak medya araçlarına ve iletilen mesajlara maruz kalmaktadır. Medya araçlarının çeşitliliği, zaman ve mekan gibi etkenleri ortadan kaldırması insanlar için medyayı vazgeçilmez hale getirmektedir. Bebeklikten itibaren başlayan ve yetişkinliğe gittikçe daha da çok artan insanların medya ile olan ilişkisi ne yazık ki bilinçli olmayan bir şekilde ilerlemektedir. Günümüzde medyaya maruz kalma hızlı bir şekilde artış göstermektedir. Medyayı doğru ve bilinçli kullanma, iletilen mesajları doğru algılayıp yorumlayabilmek için de medya okuryazarı bireyler olmak gerekmektedir. Medya karşısında savunmasız durumda olan çocuklar ise en çok maruz kaldıkları televizyon konusunda küçük yaşlardan itibaren bilinçlendirilmelidir.

Her yaşa ve her ekonomik düzeye hitap etmesi, hemen her evde bulunması yönüyle de televizyon medya araçları içerisinde ayrı bir yere sahiptir. Televizyon izlemek ayrı bir okuma yazma becerisi gibi ayrı bir beceri istememektedir. Televizyon izlemenin zahmetsiz olması, özel bir beceri istemiyor olması insanlar arasında en çok tercih edilme nedenlerinden biridir. Eğlendirme, bilgi edinme, boş vakitleri doldurma, can sıkıntısını giderme gibi nedenler de televizyonun diğer medya araçları içerisinde tercih edilme sıklığını artırmaktadır.

Günümüzde televizyonun en büyük tüketicisi olan çocuklar, günlük yaşamları içerisinde çok uzun süre televizyon izlemektedir (MEB , 2008). Bebeklikten itibaren başlayarak televizyon izleme alışkanlığı kazanan çocuklar, yaşları ilerledikçe daha çok televizyona bağımlı hale gelmektedir. Çocukların televizyona fazlasıyla bağımlı olmaları onların televizyondan olumlu ve olumsuz yönleriyle etkilenmelerine neden olmaktadır. Çocukların çok fazla televizyon izlemeleri ve televizyonun çocuklar üzerindeki çeşitli etkileri birçok araştırmaya konu olmuştur (MEB, 2008; RTÜK, 2006; Büyükbaykal, 2007; Aksaçlıoğlu & Yılmaz, 2007; Ertürk & Akkor Gül, 2006;

Kaya & Tuna, 2008; Doğan & Goker, 2012; İçin Akçalı, 2015; Kırık, 2013; Gunter & McAller, 1997; Treske,2006; Robinson 2001; Dutra, Menezes, Magalhaes ve Gollob, 2014; Rosenkoetter, Lawrance, sharon ve Acock,2008).

A. Problem Durumu

Bu araştırma “İlkokul 4. Sınıf ğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları nelerdir?” sorusuna cevap aramak üzere yapılmıştır. Bu problem cümlesine bağlı olarak araştırmanın alt problemlerini şunlar oluşturmaktadır:

1. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin uyumayı tercih ettikleri saat nedir?
2. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin okul günlerinde televizyon izlemeyi tercih ettikleri zaman aralığı nasıldır?
3. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin hafta sonları televizyon izlemeyi tercih ettikleri zaman aralığı nasıldır?
4. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin izlemeyi tercih ettikleri televizyon kanalları nelerdir?
5. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin televizyon izlemeyi en çok tercih ettikleri zaman aralıklarında izlemeyi tercih ettikleri televizyon kanalları hangileridir?
6. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin izlemeyi en çok tercih ettikleri televizyon programları nelerdir?
7. İlkokul 4. sınıf öğrencileri kimlerle birlikte televizyon izlemeyi tercih ediyor?
8. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin izlemeyi tercih ettikleri dizi filmler hangileridir?
9. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin dizi film izleme nedenleri nelerdir?
10. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin dizi filmlere yönelik gerçeklik algıları nasıldır?
11. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin dizi filmlerdeki etkilendikleri karakterlerin özellikleri nasıldır?
12. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin izledikleri dizi filmlerde akıllarında kalan ifadeler nelerdir?
13. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin izledikleri dizi filmlerde hangi sahneler heyecanlandırmaktadır?
14. İlkokul 4. sınıf ğrencilerinin izledikleri dizi filmlerde hangi sahneler üzmektedir?

15. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin izledikleri dizi filmlerde hangi sahneler öfkelenmektedir?
16. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmler hangileridir?
17. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin tercih ettikleri çizgi filmleri izleme nedeni nedir?
18. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin çizgi filmlere ve çizgi film karakterlerine yönelik gerçeklik algıları nasıldır?
19. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin etkilendikleri çizgi film karakterlerinin özellikleri nelerdir?
20. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin izledikleri çizgi filmlerde hangi sahneler heyecanlandırmaktadır?
21. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin izledikleri çizgi filmlerde hangi sahneler üzündür?
22. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin izledikleri çizgi filmlerde hangi sahneler öfkelenmektedir?
23. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dizi film ve çizgi film haricinde izlemeyi en çok sevdiği programlar nelerdir?
24. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri programları tercih etme nedenleri nelerdir?
25. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri programlarda hangi sahneler akıllarında kalmaktadır?
26. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri programlar onları duygusal olarak nasıl etkilemektedir?
27. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin televizyon izlemenin fayda/faydalarına yönelik düşünceleri nelerdir?
28. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin televizyon izlemenin zarar/zararlarına yönelik düşünceleri nelerdir?
29. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin televizyon izlemenin önemine yönelik düşünceleri nelerdir?

B. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesidir.

C. Araştırmanın Önemi

Medya, günümüzde toplumsal yaşamın her alanında yer almakta ve bireylerin düşüncelerinin, davranışlarının, değer yargılarının oluşumunda önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Toker Erdoğan, 2010). Bugün medya etki, kapsam ve yönlendirme gibi özellikleriyle öncelikle çocuk ve gençlerin üzerinde büyük bir kontrol gücüne sahiptir (İnal, 2009). Medya araçları içerisinde çok sık kullanılan televizyon ise günümüzde birçok ailenin sıklıkla kullandığı ve ailenin hemen her üyesi üzerinde etkisi olduğu gibi çocuklar üzerinde de önemli etkiye sahiptir. Yapılan araştırmalar çocukların televizyon izlemeye ayırdıkları sürenin ilkokul döneminden 12 yaşına kadar 3-5 saat arasında sürekli bir artış eğiliminde olduğunu ve yaşamlarında giderek daha fazla yer almaya başladığını belirtmektedir (Gunter & McAller, 1997, s. 162). Çocukların medya karşısında geçirdikleri sürenin okulda geçirdikleri süreden fazla olması ve izleme süresinin artmasıyla televizyondan etkilenme oranının da arttığı belirtilmektedir (Buckingham, 2008; Özden, 2006).

Çocuğun doğasını göz ardı ederek, gelişim özelliklerini ve toplumun bir parçası olduğunu hiçe sayan anlayış ile televizyon programcıları tarafından çocukluğun yitirilmesi adına rekabet halinde devam etmektedir (Balantekin, 2009). Bu nedenle de çocukların küçük yaşlardan itibaren televizyon izleme süreleri ve izledikleri programlar kontrollü ve bilinçli olmadığı durumda gelişimleri olumsuz etkilenmektedir. Ayrıca televizyon karşısında etkilenmeye en açık ve en hassas grubu oluşturan çocukların, televizyon mesajlarındaki gerçek ile kurgu ayrımını yapamıyor olması ise her şeyi gerçek olarak algılayıp olabilirliğine inanmasına neden olmakta ve çocuklar için büyük bir tehlike oluşturmaktadır. (RTÜK ve MEB, 2006).

Özellikle küçük yaşlardaki çocukların gerçek ile kurgu ayrımını yapamıyor olması, televizyondaki karakterleri model alması, ailelerin kontrolsüz bir şekilde çocukları televizyona maruz bırakması, çocukların bilinçsizce seçimleri ve bunlardan

etkilenmeleri düşünülde çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesi çalışmanın önemini artırmaktadır. İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesi, öğrencilerin televizyonda izlemiş oldukları televizyon programları, ne kadar süre izledikleri ve bunlardan ne şekilde etkilendiklerini ortaya koyacağı düşünülmektedir.

D. Varsayımlar

Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracındaki soruları öğrencilerin gerçek düşüncelerini yansıtacak şekilde içten cevapladıkları kabul edilmiştir.

E. Sınırlılıklar

Araştırma verileri 2016- 2017 eğitim öğretim yılı Erzincan iline bağlı merkez ilkokullardaki 4. sınıf öğrencileri ile sınırlı kalmaktadır.

F. Tanımlar

- 1. Medya:** Medya, kişilerarası iletişime imkan sağladığı gibi gazete, radyo, televizyon, internet uygulamaları ile kitlesel iletişime de olanak sağlayan uygulamalar ve teknolojilerden oluşmaktadır (Bilici, 2014:5).
- 2. Medya Okuryazarlığı:** Yazılı ve yazılı olmayan, büyük çeşitlilik gösteren formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklâmlar, internet v.s.) mesajlara ulaşma, bunları çözümleme, değerlendirme ve iletme yeteneği kazanabilmek olarak tanımlanmaktadır (RTÜK, 2018).
- 3. Televizyon:** Vericiden iletilen dalgaların görüntü ve ses olarak görünmesini ve duyulmasını sağlayan aygıt (TDK, 2018).
- 4. Televizyon İzleme Alışkanlığı:** Televizyon izlemeye alışılmış olma durumu.

II. BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

A. Kuramsal Açıklamalar

1. Medya

Günümüzde içinde bulunduğumuz elektronik çağda kitle iletişim araçları toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bugünün modern toplumları, kitle iletişim araçları insanları sarmış, bireyler ister istemez gün içerisinde binlerce medya iletilisine maruz kalmakta ve yaşamıyla ilgili çoğu alanda medyadan aldığı iletilere göre tercihlerde bulunmaktadır (Karakoç ve Avcı, 2013). Medya toplumları etkileyen, insanları çevresinden haberdar eden, insanlara model olan ve toplumun her kesimine ayrı biçimde seslenebilen, mesajlar gönderebilen sihirli bir araçtır (Pembecioğlu, 2013).

Bugün, etrafımızdaki dünya hakkında bilgi bize sadece bir kâğıt üzerindeki kelimelerle değil, aynı zamanda, çoklu ortam kültürünün güçlü görüntüleri ve sesleri aracılığıyla, giderek daha fazla gelmektedir (Thoman, 2004; Thoman ve Jolls, 2005). Medya kitap, dergi gibi basılı ortamlar; resim, fotoğraf, sembol gibi görsel ortamlar; ses efekti, şarkı gibi işitsel ortamlar; müzik klibi, film gibi hem işitsel hem görsel ortamlardan oluşmaktadır (Çakmak, 2013). Medya, kişilerarası iletişime imkan sağladığı gibi gazete, radyo, televizyon, internet uygulamaları ile kitlesel iletişime de olanak sağlayan uygulamalar ve teknolojilerden oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle medya, medium(ortam) kavramının çoğulu ve 'medium'; sosyal, kuramsal ve estetik olarak bilgi, fikir, metin ve imajları taşıyan ve dağıtan her türlü ortamdır (Bilici, 2014:5).

a) Medyanın Gücü

Gün geçtikçe insanlar medya ve medyada iletilen mesajlarla daha çok karşılaşmakta ve daha çok etkilenmektedir. 21. yüzyıl, medyaya doymuş, teknolojik açıdan bağımlı ve küresel olarak bağlı bir dünyadır (Kellner ve Share, 2007). Günümüzde medya olanakları çeşitli ve karmaşık olmanın yanı sıra televizyon

kanalları, radyo istasyonları, basılı yayınlar ve bilgisayar teknolojilerine ulaşabilen, yeni elektronik ortamlardan eğlence ve bilgi seçme fırsatı sunmaktadır (Gunter ve McAller, 1997: 16). Günümüzün gelişmiş toplumunda, bir tür medyaya maruz kalmamak neredeyse imkansızdır. Televizyon, radyo, basım, internet ve sürekli genişleyen sosyal medya aracı her yerdedir (Christien ve Deutsch, 2015). Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de insanların neredeyse tamamı hemen her gün radyo, televizyon, internet, gazete gibi kitle iletişim araçlarından en az birine ulaşmakta ve eğlence, haber, bilgi ve eğitim gibi ihtiyaçlarını gidermektedir (Bilici, 2014).

20. yüzyıldan itibaren gün içerisinde vakitlerinin büyük bir kısmını medya ile etkileşim halinde geçiren bireyler, git gide artan yoğunlukla medya mesajları ile karşılaşmaktadır. (Kıncal & Kartal, 2009). Günümüz dünyası medya ve medyadan iletilen mesajlar ile donatılmış ve medya araçları giderek gelişmekte, sayısı ve türü artmakta bu durum ise medya mesajlarına ulaşımı kolaylaştırıp ivme kazandırmaktadır (Özad, 2016). Medyanın insanlara ulaşımı ya da insanların medyaya kolay ulaşımı sayesinde medya insan etkileşimi sürekli artmaktadır. Hayatın her alanında öğretici ve yönlendirici olarak yer almakta olan medya, teknolojik gelişmelerin bu yönde kullanılmasıyla beraber, zaman ve mekân tanımaksızın insanlara ulaşabilmektedir (Melek, 2009). İnsanlara kolaylıkla ulaşan medya çeşitli araçları ile insanları birçok açıdan etkilemektedir. Medya, kültürlere nüfuz ederek insanlara her zamankinden daha hızlı bir şekilde bilgi sızdırmaktadır (Christ & Potter, 1998).

Televizyon, internet, yazılı ortamlar gibi teknolojik araçlardan oluşan medya artık kültür yayıcı unsur değil insanların yaşamına yön veren, kültürleri belirleyen unsur olmuştur (Melek, 2009). Kişileri yoğun şekilde medyanın etkisinde olan toplum için, en yaygın kabul gören değer belirleyicisi medyadır (Mora, 2008). Medyanın etkisinde temellendirilen asıl nokta, medyanın çok yaygın olması ve insanların günlük yaşamlarının her noktasında yer almasıdır (Çaplı, 2002:176). Medyanın gücüne bakıldığında, iletilen konularda sadece haber aktarım hızı ve sunma gücü değil, aynı zamanda çeşitli imgeleri oluşturabilme, sunabilme, yinleme ve mesajlar aracılığıyla her şeyi yapabilme gücü de yatmaktadır (Pembecioğlu, 2013). Medya bireylerin bilgi, kanaat, tutum, duygu ve davranışları üzerinde büyük oranda etkileme gücüne sahiptir

(Arslan, 2004). Medya, toplumsal dünyayla ilgili önemli bilgiler veren, toplumsal cinsiyet, ırk ve sınıfa yönelik bakış açılarını güçlendiren ve böylece eğitime önemli katkılar sağlayan öğretmenler olabilir (Kellner ve Share, 2007). Çünkü medya artık sadece kültürümüzü şekillendirmiyor, artık kültürümüz olmuş durumdadır (Thoman, 2004). Medya insanların oluşturduğu sosyal ilişkiler, seçtikleri kıyafetler, kullandıkları kelimeler, düşünme ve ifade biçimlerine kadar her şeyi ele almıştır (Engin ve Genç, 2015). Bu durum ile teknolojinin gelişim göstermesiyle beraber hayatımızdaki önemi git gide artan medya; yaşam şeklimizi, tercihlerimizi ve düşüncelerimiz dahil hayatımızın büyük bir bölümünü etkileme gücüne sahip olduğunu göstermektedir (Şeylan, 2008). Medya tarafından hızlıca ses, görüntü, bilgi, reklam, mesajlarına yoğun bir şekilde maruz kalma durumu bu seçimleri kolay bir şekilde yönetebilmektedir (Yiğit, 2015).

Medyanın işlevlerine bakıldığında ise kamuoyu oluşturma, bilgilendirme, eğlendirmenin başta geldiği görülmekte ve medya bu işlevlerini uygularken izleyici kitlesindeki çeşitliliğe de önem vermesi gerektiği görülmektedir (Özmen, 2012).

Medya içerikleri ile dolu bir yaşam içinde olan insanların, medya mesajlarına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşması gerekliliğinden, toplumsal hayattaki düzen ve demokratik bir toplum sağlanması ve daha çoğu konu için medya okuryazarlığı gereklilik haline gelmiştir (İlhan, Aydoğdu ve Aydoğdu Görgülü, 2014).

b) Medya Yaklaşımları

(1) Uyarın-Tepki Modeli/ Sihirli Mermi/ Hipodermik İğne

Bu yaklaşımda göndericinin ilettiği mesaj alıcıların davranışlarını etkilemektedir. Kitle iletişim araçlarının ilettiği mesajların kişiler üzerinde doğrudan ve anında etki ettiğini belirten yaklaşım, bu nedenle sihirli mermi, hipodermik iğne, şırınga ifadelerini kullanmaktadır (Yaylagül, 2010:53).

Medya hiçbir sorunla karşılaşmaksızın insanları doğrudan etkiler. Hayatımızı her yönüyle etkileyen medyanın; okuduğumuz, düşündüğümüz ya da dinlediğimiz her şeyde etkisi vardır. Bu etki ise aynı diğer canlı organizmalar gibi çevresiyle uyum sağlamak zorunda olan insanlarda doğal olarak bir uyarın ve tepkiye ihtiyaç duyar.

Benzer şekilde medya da bize uyarıcı gönderir. Dolayısıyla uyarın-tepki modeli medyanın gerçek yaşamdaki eylem ve eylem ve davranışlarımızı belirleyici etkilere sahip olduğunu varsayar (Laughey, 2010:41-42). Kısacası uyarın- tepki modeline göre medya iletmek istediği mesajı herhangi bir engelle karşılaşmadan iletir ve insanlar ise iletilen bu mesajlara doğal olarak bir tepki verir.

(2) Sosyal Öğrenme

Sosyal öğrenme kuramı uyarın-tepki modeline karşı çıkar ve kendi başına öğrenebilme yetisine sahip olmaları nedeniyle insanları diğer canlılardan ayrı tutar. İnsanların davranışının asıl belirleyicisi dışsal uyarınlar ve buna bağlı içsel tepkiler değil; asıl olan diğer insanlar ve dünya ile kurulan ilişkilendirme biçimidir. İnsanların yalıtılmış bireyler olarak değil sosyalleşmiş varlıklar olarak görür. Bu nedenle çocukların öğrenme ve sosyalleşmelerinde aile ve öğretmenin yanı sıra medyanın da önemli olduğunu belirtir. Sosyal öğrenme kuramı televizyon gibi görsel- işitsel teknolojileri gerçek dünyayı medyadan öğrenen çocuklar için önemli bir gözlemsel öğrenme aracı olarak görmektedir. (Laughey, 2010:44)

(3) Kültürel Göstergeler ve Ekme Kuramı/ Yetiştirme Kuramı

Gernber 1960'ların ortalarında "Kültürel Göstergeler" projesiyle televizyon izlemenin insanların günlük hayata yönelik düşüncelerini etkileyip etkilemediğini, etkiliyorsa ne şekilde etkilediğini araştırmıştır. Etki kuramcılara göre televizyonun etkisi zamanla, birikerek, uzun dönemli ortaya çıkmakta ve izleyicilerin davranışlarından çok tutumlarını etkilediği yönündedir. Bu nedenle Gernber medyanın kültürde var olan değer ve tutumları yani egemen değer ve tutumları ektiğini öne sürer. Yani medya insanları birbirine bağlayan değerleri yayar ve sürdürür (Laughey, 2010:72-73).

Çok fazla televizyon izleyen insanların evlerinin dışındaki dünyayı daha az televizyon izleyenlerden bütünüyle farklı algılamaktadır. Yani, televizyon her gün birkaç saatini onu izlemeye ayıran insanları yetiştirmektedir. Buradan hareketle televizyon bağımlılarının ekranda gördükleriyle gerçekte yaşadığını düşündükleri şeyler arasında doğrudan ilişki kurdukları sonucu çıkarılabilir. Asıl sorun ise insanların

televizyonda gördüğü her şeye karşı duyarsızlaşması ve televizyon gerçekliği ile asıl gerçekliğin birbirine uzak olmasının farkında olunmamasıdır (Yaylagül, 2010:47-48).

(4) Gündem Belirleme

Kitle iletişim araçları toplumda meydana gelen bazı olaylara daha az bazı olaylara ise daha çok ilgi gösterir ya da olayları görmezden gelebilir. İnsanlar ise kitle iletişim araçlarının verdiği bilgiler sayesinde bilgilenmekte ve medyanın olaylara verdiği öneme yönelmektedir. Medyanın oluşturduğu gündem aracılığıyla olayların ne kadar önemli olduğunu öğrenmektedir (Yaylagül, 2010:77). Gündem kurma modeli, kitle haberleşme araçlarının kamuoyunu meşgul eden sorunları ortaya koyma işlevine veya bu sorunları sunduğu toplumun tartışması ve eyleme geçmesi için gündemi belirleyerek faaliyete geçmesine işaret eder (Karakoç, 2007).

Gündem belirleme yaklaşımı, medyanın etkileme ve inandırmaya yönelik gücünden daha çok medyanın toplumun gündemini oluşturma ve toplumu bilgilendirme gücüyle alakalıdır. Bu yaklaşımın temelinde ise daha çok siyasal olaylar, özellikle seçimler seçim kampanyaları vardır (Yaylagül, 2010:79).

(5) Yeniliklerin Yayılması

Rogers ve Shoemaker tarafından geliştirilen “Yeniliklerin Yayılması Modeli” olarak sunulan bu yaklaşımda geleneksel tutum ve değerlere sahip, kırsal kesimde yaşayan insanların yenilikleri öğrenmesi, modern tutum ve davranışları kabul etmesi amaçlanmaktadır (Yaylagül, 2010:86-87).

Bu yaklaşıma göre yenilikler dört aşamadan geçerek yayılmaktadır. Bu aşamalarda ise ilk aşama bilgi aşamasıdır ve insanlar bir yenilik olduğu hakkında ilk bilgiye sahip olurlar. İkinci aşaması ikna aşamasıdır ve yeniliğe yönelik olumlu ya da olumsuz bir tutuma sahip olurlar. Üçüncü aşama karar aşamasıdır ve kişi yeniliği kabul etmek ya da reddetmek için girişimde bulunur. Son aşama ise onaylama aşamasıdır ve kişi hangi yönde karar vermişse onu destekleyecek şekilde araştırmalarda bulunur (Yaylagül, 2010:87).

(6) Kullanımlar ve Doyumlar

Psikolog Elihu Katz, medya alınındaki araştırmaların medyanın insana ne yaptığı üzerine odaklandığı ama asıl sorulması gereken sorunun insanların medyaya ne yaptığını olduğunu belirterek yeni bir tartışma başlatmıştır. Bu yaklaşıma göre insanlar var olan ihtiyaçlarını gidermek için medyadan ve diğer kaynaklardan birtakım beklentilere girerler. Medya ile bu ihtiyaçların bazılarını giderir fakat medyanın etkisi ile bazı istenmeyen veya niyet edilmeyen sonuçlar da ortaya çıkabilir. Çünkü izleyiciler yayınları çok farklı şekilde yorumlayıp verilmek istenen mesajın dışında kendisine göre sonuç çıkarabilir. Bu durum ise izleyicilerin kendi mantığını ve öznelliğini ön plana çıkarmaktadır (Yaylagül, 2010:70-72).

(7) Prim Verme

Özellikle medya ile kişisel bellek arasındaki ilişkiye önem veren prim verme yaklaşımı, medyanın belleklerimizdeki bastırılmış duygu ve düşünceleri tetiklemesidir. Prim verme üzerine yapılan çalışmalar belli medya içeriklerinin duygularımızı tetikleme anlamında ciddi bir güce sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca medyanın prim verme etkileri çok eski anılardan değil genellikle daha yeni anılardan yararlanmaktadır (Laughey, 2010:46-47).

c) Medya Okuryazarlığı

Okuryazarlık, belirli metin türlerini ve eserleri okumak, yorumlamak, üretmek için beceri ve bilgi edinmek, birinin kültürü ve topluluğuna tam olarak katılmak için entelektüel araçlar ile kapasiteler kazanmaktır (Kellner ve Share, 2007). Günümüzde hızlıca artan erişim imkanının fazlalığı, artan bilgi kaynakları ve teknoloji imkanlarının çoğalması okuryazarlık konusunu teşvik etmektedir (İnal, 2009:26). Günümüzdeki eğlence ve bilgi teknolojisi yoğun bir şekilde kelime, resim ve ses olmak üzere üç bileşenli bir iletişim sağlamaktadır. Bundan dolayı bu iletişimde aldığımız mesajları ve kendi mesajlarımızı tasarlamak ve dağıtmak için medya araçlarını doğru ve etkili kullanmalıyız. Bunun içinde daha geniş bir okuma yazma becerisine ihtiyaç duymaktayız. Okuryazarlık, bizim anlayışımızda, toplumsal olarak

oluşturulan iletişim ve temsil biçimlerini etkili bir şekilde öğrenme ve kullanmada yetkinlik kazanmayı içermektedir (Kellner ve Share, 2007). Geçmiş yıllarda sadece okuryazar olmak yeterli bir beceri sayılırken bugün artan teknoloji ve gelişmişlik düzeyi farklı biçimlerdeki okuryazarlık türlerine ihtiyaç duyulur hale getirmektedir (İlhan & Aydoğdu, 2015) . Medya okuryazarlığı ise medyayı okumayı ve yazmayı kapsamaktadır. Teknolojinin gün geçtikçe ulaşım kolaylığının artması, çocukların evinde teknoloji erişiminin artması yaşları çok küçük olan çocuklar da dahil çoklu medya mesajları ve etkileşimli ortamları kolayca üretebileceklerini göstermektedir (Buckingham, 2007). Medya çağında okuma yazma yeteneği, sınıfta; evde, işyerinde bize güç veren eleştirel düşünme becerileri gerektirir. En basit terimlerle medya okuryazarlığı, geleneksel okuryazarlığın temeline dayanır ve yeni okuma, yazma biçimleri sunar.

Medya okuryazarlığı; televizyon, sinema, radyo, müzik, basılı medya, internet ve diğer bütün dijital medyayı kapsamaktadır. Medya okuryazarlığında önemli olan kişinin aldığı bilgiyi analiz etmesi, önceki bilgileriyle değerlendirmesi ve formüle etmesi, en sonunda ise kendi bakış açısını başkalarına iletmesidir (Thoman, 2004). Medya okuryazarlığı, insanları medyadan gelen olumsuz etkilere karşı korunmak için kontrol mekanizmasını sağlayan bir güçtür (Türkoğlu, 2006). İlhan ve Aydoğdu (2015), medya okuryazarlığını bilgi okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, sosyal medya okuryazarlığı gibi alt okuryazarlık çeşitlerini kapsayan ve insanların medya araçlarından gelen içerikleri gerektiğinde kullanabilme, içeriklere erişim ve erişilen içerikler analiz edebilme, değerlendirebilme ve mesajları iletilebilme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Medya okuryazarlığı tek yönlü ve tek yöntemli olmadığı gibi, medya üretim ve tüketim süreçleri için ayrı ayrı yapılar ortaya koymakta ve bu bakımdan dinamik bir süreci ifade ettiği söylenmektedir (Türkoğlu, 2006).

Temelinde, medya okuryazarlığı basit ve mantıklı bir fikre dayanmaktadır: gazete, dergi, film televizyon, radyo programı, internet, uygulama ve sosyal medyanın nasıl oluşturulduğu hakkında insanlar daha fazla bilgi edinirse, nitelikli ve niteliksiz arasındaki ayrımcılığa yardımcı olacak eleştirel bakış açısı geliştirir (Hobbs, 2016).

Medya okuryazarlığı, insanları eleştirel düşünürler ve üreticiler, aktif iletişimci ve etkin vatandaş olmak için güçlendirir.

Medya okuryazarlığı bakıldığında iki temel noktadan oluşmaktadır. Medyada var olan mesajlara ulaşabilmek için bu teknolojiyi kullanma yeterliliği ve bu mesajları sadece anlamak değil aynı zamanda değerlendirebilme yeterliliğidir (Solmaz ve Yılmaz, 2012). Bu sayede insanlar medya kullanım alışkanlıklarında pasif olmaktan çıkarak aktif olarak doğru seçimler yapmaktadırlar. Günümüzde medya okuryazarlığı basılı medya, video, internetteki çeşitli formlardaki medyaya erişim, analiz etme, değerlendirme, üretme becerisi için bir yapı sağlamaktadır (Türkoğlu, 2006). Bugün farklı kaynaklardan iletilen sınırsız mesaj iletimi düşünüldüğünde, bu mesajların doğru anlaşılması, yorumlanması ve kullanılması için bilinçli bir medya okuryazarı olmanın önemli olduğu görülmektedir (Aktı, 2011).

d) Medya Okuryazarlığı Nedir? / Ne Değildir?

Medya okuryazarlığı en az çeyrek asırdır yaygın olarak kullanılmaktadır Ancak nasıl tanımlanacağı konusunda bir karışıklık, anlaşmazlık mevcuttur (Buckingham, Banaji, Carr, Cranmer ve Willett, 2005). Medya okuryazarlığı kavramının tanımları özünde aynı olsa da farklılaşmalar söz konusu olduğundan farklı medya okuryazarlık tanımları mevcuttur. Medya okuryazarlığı, farklı insanlar için farklı şeyler ifade eden bir terimdir (Potter, 2010). Akla ilk gelen ve en genel tanımıyla medya okuryazarlığı yazılı ve yazılı olmayan çeşitli formlar içerisindeki (televizyon, video, sinema, reklamlar, internet gibi) medya mesajlarına erişim, erişimleri çözümlenme-inceleme, eleştirel olarak değerlendirme ve iletme, kendi medya mesajını oluşturabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (İnceoğlu, 2006; Şirin, 2011:380; Türkoğlu, 2006; www.medyaokuryazarlığı.gov.tr). Bir diğer açıdan medya okuryazarlığı, medya işlevlerini anlamayı, bu işlevlerin nasıl yapıldığını değerlendirebilmeyi ve kendini ifade etmede medyayla etkin iletişim kurma becerisini vurgulamaktadır (Wilson, Grizzle, Tuazon, Akyempong ve Cheung, 2011:17). Bu konudaki ilk sistematik tanımlamayı Finli araştırmacı Sirkka Minkkinen 1978'de yapmıştır. Minkkinen'e göre medya okuryazarlığı, bilişsel, etik, felsefi ve estetik konulardaki becerileri geliştirmeyi hedeflemektedir (İnceoğlu , 2006). 1992 yılının aralık ayında Medya Okuryazarlığı

Ulusal Liderlik Konferans'ında (The National Leadership 1 erişme, analiz etme, değerlendirme ve iletme yeteneği olarak tanımlamıştır (Akt: Ashley, Poepsel ve Willis, 2010). Center for Media Literacy'nin (Medya Okuryazarlığı Merkezi) kurucusu ve başkanı Elizabeth Thoman, medya okuryazarlığının, öğrencilerin sadece gördükleri medya iletilerini okumalarını değil, iletiyi üretme sürecinde de aktif rol almaları gereken bir hareket olduğunu vurgular. Bu nedenle medya okuryazarlığını, daha aktif bir vatandaş olmak için, medyanın aktif okuma analiz etme, genişletme ve bunları etkileme becerisi olarak tanımlamıştır (Aufderhide, 1993).

RTÜK ise medya okuryazarlığını; “*yaygın kabul gören tanımıyla, çeşitli türden (görsel, işitsel, basılı, vb.) medya mesajlarına erişebilme, erişilen medyaları eleştirel bakış açısıyla çözümleyip değerlendirebilme ve kendi medya iletilerini üretebilme becerisi*” olarak tanımlamıştır (www.medyaokuryazarlığı.gov.tr).

Bir başka medya okuryazarlığı tanımı ise medya okuryazarı kişi gerçekleri veya medyayla ilgili istatistikleri ezberleyen değil neleri izlediğini, okuduğunu veya dinlediğini doğru sorular sorarak farkında olan kişidir şeklinde ifade edilmiştir. (www.medialit.org).

Farklı şekilde tanımlar mevcut olmasına rağmen özlerinde çok fazla farklılık söz konusu olmamakla birlikte daha çok iletilen mesajlara yoğunlaşma söz konusudur. Günümüzde medya okuryazarı olmak medya araçlarından yoğun olarak iletilen mesajları eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilme ve kendi medya mesajını üretebilme becerisine sahip olmaktır. Tanımlar gün geçtikçe gelişmekte, artık medya okuryazarlığını 21. yüzyıl medya kültürünün öğrencilerinin eğitimi için önemi bağlamında yerleştirmek için daha sağlam bir tanıma ihtiyaç duyulmaktadır. Center for Media Literacy (Medya Okuryazarlığı Merkezi) ise artık bu genişletilmiş tanımı kullanmaktadır (www.medialit.org) :

“*Medya okuryazarlığı eğitim için 21. yüzyılın bir yaklaşımını oluşturmaktadır. Baskıdan videolara, internete kadar, çeşitli şekillerde mesajlara erişmek, analiz etmek, değerlendirmek, oluşturmak ve mesajlara katılmak için bir çerçeve sağlar. Medya okuryazarlığı, vatandaşlar için gerekli olan temel sorgulama*

ve kendini ifade etme becerilerinin yanı sıra, medyanın toplumdaki rolü üzerine bir anlayış geliştirir.”

Medya okuryazarı birey iletilen medya içeriklerini mantıklı ve eleştirel bakış açısıyla değerlendirebilen kişidir. Medya okuryazarı olmak ise medyaya saldırmak, medya içerikli ürünleri sınıf ortamında bulundurmamak ya da iletilen mesajları tek bakış açısıyla değerlendirmek kesinlikle değildir (Jolls ve Thoman, 2008). Medya okuryazarı olmak demek medya hakkındaki gerçekleri ve istatistikleri ezberlemek değil; izlediği, okuduğu ve duydukları hakkında doğru sorular sormayı öğrenmek demektir (İlhan ve Aydoğdu, 2015; Jolls ve Thoman, 2008). Medya okuryazarlığı tanımları incelendiğinde medyayı doğru kullanan, olumsuz etkilerinden korunan ve medya mesajlarını sorgulayan, eleştiren kişileri yetiştirmek ifade edilmektedir (İlhan, Aydoğdu, & Aydoğdu Görgülü, 2014). Bu açıdan dikkat edildiğinde medya okuryazarlığı için kişiyi medya teknolojilerinden arındırmak, uzak tutmak değil, kişinin medyayı doğru kullanımı için gerekli olan erişim, analiz, değerlendirme yeteneklerine eriştirmektir.

e) Medya Okuryazarlığının Amacı

Dijital, küresel ve demokratik bir toplumda mesajlara erişmek, mesajları analiz etmek, değerlendirmek, oluşturmak ve dağıtmak için yeni becerilere ihtiyaç vardır (Hobbs, Donnelly, Friesem ve Moen; 2013). Türkoğlu (2006) günümüzde giderek artış gösteren teknoloji ile medya okuryazarlığı, izleyicilerin iletilen içerikleri farkındalıkla okumasına fayda sağlamanın yanı sıra kişilerin yorumlarını özgür bir şekilde yaparak, toplumsal hayatta daha etkin farkındalıklı birey oluşturması gerektiğini ifade etmektedir. Medya okuryazarı olan kişi ya da kişiler baskı ve elektronik ortamı çözebilen, değerlendirebilen, analiz edebilen ve üretebilecek bir beceriye sahip olmalıdır. Çünkü medya okuryazarlığının temel amacı, tüm medyayla ilişkide kritik özerkliliktir (Aufderhide, 1993). Medya okuryazarlığı medyadan iletilen mesajların doğal olmamasından dolayı medyada görülen, işitilen ya da okunan içeriklerin kurgu olduğunun bilincinde olunması gerekliliğine dikkat çekmektedir (Türkoğlu, 2006).

Medya okuryazarı olmanın temelinde filmlerin, internet sitelerinin ve oyunlarının, televizyon programları gibi medya öğelerinin pasif alıcısı olmak yerine gelen bilgileri farklı açılardan eleştirel olarak değerlendirebilme becerisine sahip olmakta yatmaktadır (Aktı, 2011). Medya okuryazarlığı hareketi okul içi ve dışı, çocuk ya da yetişkin insanların üzerinde daha çok farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır (Aufderhide, 1993). Medya okuryazarlığı eğitiminin amacı ise; eleştirel düşünceye sahip, etkili iletişim kuran ve aktif kişiler olmak için gerekli olan sorgulama ve ifade etme alışkanlıklarının gelişmesine yardımcı olmaktır. Medya okuryazarlığı eğitimindeki vurgular, bilinçli vatandaşlık, estetik değerlendirme ve ifade, sosyal savunuculuk, özsaygı ve tüketici yetkinliği gibi büyük bir aralıkta yer almakta ve medya okuryazarlığının genişlemesi ile bu vurgu aralıkları da genişlemektedir (Aufderhide, 1993).

f) Medya Okuryazarlığı ve Çocuk

Çoğu ülkede çocukların ve gençlerin çeşitli medya araçlarını aktif bir biçimde kullandığı bilinmektedir (Görmez, 2017). Medyadan iletilen mesajların karşısında savunmasız alıcı olan çocuklar; eğitim hayatlarının ilk yıllarından itibaren medyaya yönelik bilinçlendirilmelidir (Türkoğlu, 2006). Çocuklar çoklu medya ortamlarını kullanarak hayatlarını keşfetmekte olduğu için, basılı yazıların dilini okuma ve yazmasının öğretildiği gibi resim ve ses dilini kullanarak okuma yazma konusunda da akıcı olmaları gerektiği öğretilmelidir (Thoman, 2004).

Medya çeşitli formlardaki araçlar aracılığı ile toplum üzerinde hızlı etkiye sahiptir. Öğrenmek ve sosyalleşmek için medya araçlarını kullanan çocuklar ise medya mesajlarındaki gerçek ve kurgu ayrımını kolay ayırt edemedikleri için medya kullanım alışkanlıklarında bilinçli olabilmeleri çocukların eleştirel becerilere sahip olmaları gerekliliğine dayanmaktadır (Türkoğlu, 2006). Medya okuryazarlığı ile çocuklar medyadan iletilen mesajları doğru anlamayı eleştirel bir bakış açısıyla öğrenecek ve medya mesajlarını doğru değerlendirerek medyanın zararlı yönlerinden daha az etkilenmiş olacaklardır (Kutoğlu, 2006). Medya okuryazarlığının amacında önemli olan çocukları istenmeyen mesajlardan korumak değil teknolojik gelişmelerin gerisinde kalmadan çocuklara doğru ve erinde kullanabilme becerisini

öğretebilmektir(Şirin, 2011:75; Jolls ve Thoman, 2008). Dolayısıyla çocukların medya konusundaki eğitiminin gerekliliği ve verilecek olan eğitimin de sürekli olarak güncellenmesi gerekliliği açıktır. Alandaki öncü ülkeler tarafından devam eden bu çalışmalar medya okuryazarlığı eğitimi olarak ifade edilmektedir (www.medyaokuryazarlığı.gov.tr). Çocuklara ulaşan sınırsız medya mesajları düşünüldüğünde tek tek zararlı olanlar öğretilmeyeceğine göre çocukları bilinçlendirerek, doğru yanlışı kendilerinin görebilecekleri medya eğitimi verilmelidir. Çocuklar için medya okuryazarlığı eğitimi kaçınılmaz olmasının yanı sıra bu konuda çocukların erken yaşlarda bilinçlendirilmesi gerekliliğinin önemi açıktır. Ancak unutulmamalıdır ki medya okuryazarlığı eğitimi çocukları sadece medya araçlarındaki istenmeyen mesajları engellemek, bu mesajlardan uzak tutmak ya da tamamen medya karşıtı birey olarak yetiştirmek değil, medyadan iletilen mesajları eleştirel bir şekilde sorgulayabilmesi, doğru değerlendirmeler yapabilmesi için yol göstermektir. Çakmak (2013) medya okuryazarlığı eğitimi ile asıl olarak çocukların medyadan korunmasından çok onlara kazandırılacak olan eleştirel düşünme becerisi ile medya metinlerini yorumlayarak kendi yargılarına ulaşmalarını sağlamaları gerektiğini belirtmiştir.

g) İlkokulda Medya Okuryazarlığı

Çok çeşitli sayıdaki medya seçenekleri içinden çocukların en uygununu bulmak için medyaya yönelik bir anlayışa sahip olmaları gerekliliği açıktır. Bu anlayış ise medyayı sorgulayacak eğitim almaları ile sağlanacaktır. 21.yüzyılın eğitim yaklaşımı olarak görülen medya okuryazarlığı, medya karşısında savunmasız, pasif alıcı durumda olan çocukların, ilkokuldan itibaren bilinçlendirilmesi gerektiğini, böylelikle medyadan iletilen mesajlara karşı aktif bireyler olarak değerlendirmeler yapmasını amaçlamaktadır. Thoman (2004) ifade ettiği gibi; ilköğretimden itibaren öğrenciler hazır bulunan araştırma araçları, dijital içerik ve medya iletişim seçeneklerinden etkin bir şekilde yararlanabilmek için medya kültürüne yakından aşina olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında bu konuda asıl dikkat edilmesi gereken nokta medya okuryazarlığını medyayı kötüleme, reddetme, istenmeyen mesajlardan koruma değil; her medya aracına ve medya mesajlarına yönelik eleştirel okuryazar yapmaktır. Böylece öğrencilerin medyadan gördüklerine ya da duyduklarına bağımlı kalan değil

bunları kontrol etmeyi, eleştirel yorumlamayı, bu sayede de kendi mesajlarını oluşturabilecek becerilere sahip olmasına yardımcı olmaktır (Jolls ve Thoman, 2008).

Medya karşısında savunmasız ve hassas olan çocuklar gerçek ile kurguyu ayırt etme becerisine sahip olmadıkları için medyadan iletilen mesajlardan çok kolay etkilenmektedir. Bu doğrultuda RTÜK ve MEB (2006) medya okuryazarlığı dersi ve öğretim programı kılavuzunda; öğrencilerin özellikle gerçek ve kurguyu ayırt etme becerisini de kazanacakları, medyanın olay ve olguları ne şekilde ve ne için yansıttığı çocuklara anlatılacak ve insanımız ilköğretimden itibaren medyaya eleştirel bakabilen bilinçli alıcılar olarak yetiştirmeyi hedeflemektedir.

Yazılı, görsel ve işitsel medya karşısında savunmasız halde bulunan çocuklara ilkokuldan itibaren bilinçli ve eleştirel medya tüketicisi ve üreticisi olma bilincini kazandırarak kurgu ve gerçek ayrımını yapan, medya mesajlarını değerlendirme becerisini kazandırmak eğitimin temel amaçları arasında bir ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır (Türkoğlu, 2006). Medya okuryazarlığı eğitimi ile çocuklar, medyayı doğru algılayarak, medyaya sorgulayıcı bakış açısıyla yaklaşacak ve bu nedenle medyanın olası olumsuz etkilerinden daha az etkilenecektir (Kutoğlu, 2006). Televizyon teknolojisinin ucuz ve yaygın olması, kullanımının kolay olması sayesinde, en çok kullanılan kitle iletişim aracı olarak medya okuryazarlığı eğitiminde öncelikli ve ayrıcalıklı bir yere sahiptir (Bilici, 2014).

2. Televizyon

Temel olarak bilgilendirme, eğlendirme fonksiyonu olan televizyon haberler, dizi filmler, filmler, çizgi filmler, reklamlar ve birçok program aracılığıyla her yaş grubundaki izleyiciye farklı şekillerde ve sürekli olarak mesaj iletir. Kitle iletişim araçlarının gelişim basamakları ve insanlara ulaşma gücü dikkate alındığında hiçbiri televizyonun sahip olduğu etkiye özellikle de kısa sürede ulaşamamıştır (Kocadaş, 2006). Diğer medya araçlarından yararlanışımız ağırlıklı olarak televizyonun yönlendiriciliğiyle olmaktadır (Postman, 1994:94). Diğer medya araçları ile kıyaslandığında televizyonun öne çıktığı ve gün geçtikçe teknolojik gelişmeler bağlı olarak kendini geliştirdiği ve ihtiyaçlara çok fazla cevap verdiği görülmektedir

(Büyükbaykal, 2007). Postman (1994:94)'ın da ifade ettiği gibi “televizyon nedir?” sorusuna cevap ararken çıkış noktası bir teknoloji olarak televizyon değil, araç olarak televizyonun algılanması gerekmektedir.

Çok yaygın ve kolay ulaşılabılır olma özelliği ile televizyon, kitle iletişim araçları içinde ilk sırada yer almakta, kolay sahip olunabilmesi, tüm yaş grupları bakımından rahat ulaşımı, özel bir okuma yazma becerisi gerektirmemesi ve tüm dünyadaki izleyiciye ulaşması nedeniyle de etkileyciliği oldukça yüksek ve en çok tüketilen medyadır. Medyanın insan davranışı üzerindeki etkileri ve aracı rolü üzerine yapılan çeşitli çalışmalarda, televizyonun bilgi ve ideolojinin aktarım aracı olarak rolü irdelenmiştir (İçin Akçalı, 2015:131). Televizyon iletişim ortamımızı, başka hiçbir iletişim aracının gücünün yetmeyeceği şekilde bizim adımıza düzenler (Postman, 1994:92)

Günümüzün en yaygın kitle iletişimi aracı olan televizyon insanlara bir yandan hem görsel hem de işitsel uyarı bir arada sunarken, bir yandan da gerçek dünyalardan sanal dünyalara kadar birçok durumu göstermektedir. Bunların sonucu olarak da dünyaya açılan bir çeşit pencere görevini üstlenerek birçok evde başköşede yer alan bir alet olmuştur (İçin Akçalı, 2015:69). Televizyon, izleyicilerin normal yaşantısının sıradan sorunlarından kaçabilecekleri vazgeçilmez bir zevk için fantastik bir dünya sunabilir. Televizyonun kaçma fonksiyonu, yetişkinlerin yanı sıra çocukları da etkiler ve televizyonun eğlence işlevlerinin merkezi mekanizmalarından biridir. Televizyon, gündelik gerçeklerden saptırmaya neden olur (Gunter & McAller, 1997).

Toplumların genel olarak haberler, politik bilgiler, eğlence yönüyle gazetelerden daha fazla televizyona güven duydukları, televizyonun mesajlarını inandırıcı tarzda sunduğu için izleyiciyi etkileme gücünün yüksek olduğu açıktır (Bilici, 2014:12; İşçibaş, 2013). Televizyona karşı farklı tutumlar olsa da herkes televizyonun insanların hayatlarında son derece önemli olduğunu kabul etmektedir (Çaplı, 2002:112). Boş zamanımızı değerlendirme biçimimizden, hissetme, düşünme biçimine, aile içi toplumsal ilişkilerimizin şekline kadar yaşam biçimlerimizi kapsayacak şekilde hayatımızın her noktasında büyük öneme sahip olan televizyonun kitle iletişim araçları içerisinde en yaygın kullanılan araç olduğu görülmektedir (Türkkent, 2012).

Televizyon dünyasıyla gerçek dünya aynı olmadığı için televizyon gerçek dünyayı ilgi çekici hale getirme mecburiyetindedir. Gerçek dünyayı çarpıtarak, tekrar kurgulama yaparak, hangi oranda ve önemde öncelikli oluşunu aslına bağlı kalmadan yansıtır (Treske, 2006). Televizyonda iletilmek istenen daha çok görsel olarak aktarılır; televizyon mesajını sözcükler aracılığıyla değil görüntüler aracılığıyla iletir (İnal, 2009). Televizyonda bulunan haber, eğlence, magazin, spor, dizi film, belgesel gibi insanlara değişik şekillerde hitap eden programlar, kültürel unsurları veya verilmek istenen mesajların ulaşımını kolaylaştırmaktadır (Kırtepe, 2014). Televizyon toplumların kültürlerini ve yaşam tarzlarını etkileyen önemli bir araç konumundadır (Bilici, 2014:11). Özellikle ailelerin gece saatlerinde bir araya gelmesiyle hep birlikte televizyon izlemek toplumsal bir gelenek haline gelmiştir (Öztürk, 2002:103).

Yapılan araştırmalar sonucu, günde 4 saat televizyon izlediği kanıtlanan bireyin hayatından bu kitle iletişim aracını çıkarması mümkün olmadığına göre, yapması gereken televizyonu nasıl kullanılacağını öğrenmesidir (Şeylan, 2008). Televizyonun renkli dünyası farklı şekillerde insanları fazlasıyla etkileyici bir dünya sunar. Bu durum ise hem yetişkinlerin hem de çocukların fazlasıyla ilgilerini çekmektedir. Bu nedenle sadece çocuklar değil aynı zamanda yetişkinlerde televizyonun tehlikesi altındadır. Fakat çocuklar televizyon dünyasına karşı daha savunmasız olduklarından daha fazla tehlike altındadır. Bazı gruplar, aileleri sadece televizyonları kapatmak yönünde zorlamalarına rağmen, gerçekte medya, kültürel ortamımızda köklü bir yer edindiği için, televizyonu kapatsanız bile günümüz koşullarında medya kültüründen kaçmanız mümkün olmayacaktır (Elma, Kesten, Dicle, Mercan, Çınkır ve Palavan, 2009).

a) Televizyon ve Çocuk

Kullanım amacı kişiden kişiye değişiklik gösterse de televizyon her yaş grubuna hitap etmektedir. Hemen her yaş grubunun sıklıkla kullandığı medya aracı olan televizyonun özellikle çocuklar tarafından çok fazla kullanılmasından dolayı çocukların gelişimlerinde fazlasıyla etkili olduğu göz ardı edilmemelidir.

Çocuklar dünyayı televizyon ile tanımaya başlıyor. Çocuklar dünyayla tanışmadan önce ilk olarak televizyon onları dünyayla tanıştırıyor. Çocuklar henüz dünyayı tanımadan önce ilk olarak televizyon onlara dünyayı tanıtmaya başlıyor. Televizyon tek yönlü bir toplumsallaştırma aracı olmasından dolayı çocuğun televizyona soru sorma, açıklama isteme ve itiraz etme seçeneği yoktur (Özden, 2006). Günümüzde bilgi edinme, haber alma gibi işlevlerinden daha çok eğitim amacıyla kullanılan televizyon, kitle iletişim araçlarını nasıl kullanılması gerektiğini bilmeyen çocuklar için tehlike oluşturmaktadır (Türkoğlu, 2006). Çocuğun iletişim araçlarından faydalanması ise gelişme ve büyüme çağına uygun iletişim araçlarının kullanılması olarak değerlendirilmelidir (Şirin, 2006:95). Çocukların gelişimsel olarak algılama becerileri, televizyonda gördükleri programları gerçek olarak algılar ve bu durum onların gerçek hayattan kopmalarını veya gerçekle karşılaştıklarında hayal kırıklığına uğramalarına sebep olmaktadır (Pembecioğlu, 2006:278). Çocuklara televizyon ile ulaşan zararlı ve ideolojik çok fazla içerik zihinleri etkisi altına almaktadır (Türkoğlu, 2006).

Televizyon günümüzde özellikle yetişkinler tarafından elektronik bakıcı, modern dadı, en geveze dadı gibi adlandırılmaktadır. Ancak her ne kadar çocuklar için bir bakıcı rolü verilmiş olsa da bir süreliğine çocukları oyuncak gibi oyalaması, pasif hale getirmesi, yaramazlıklarını durdurması ve onların sessiz kalmasını sağlaması açısından iyi bir araç gibi görünen televizyon çocukların gerekli ihtiyaçlarını yerine getirememesinden ötürü çok da iyi olmayan bir bakıcıdır. Çocuklar ilk olarak görselliği yüksek bir dünyaya doğdukları için, toplumsallaşma sürecinde aile, okul, çevreden ve en çok da televizyondan etkilenmektedir (İçin Akçalı, 2015:194). Televizyona karşı en hassas grubu oluşturan çocuklar televizyondan iletilen mesajlara karşı çok açıktırlar. Bu durum ise gerçek ile hayal ürünü ayırımını yapacak donanım ve yaşa sahip olmayan çocukların gördükleri her şeyi gerçek olarak algılamalarından dolayı yetişkinlere göre daha savunmasız konumda olduklarını göstermektedir (Özden, 2006; RTÜK ve MEB,2006). Televizyona bağımlı olarak yaşayan çocuklar günlük yaşamdaki tecrübe eksikliğini çekmekte televizyonda sunulan sanal gerçeği tanımaktadır. Bu nedenle de çocuklar için televizyonda gördükleri ve kendilerine yakın gelen karakterler çoğu insandan daha gerçektir (Özden, 2006). Toplumun en

küçük bireyi olan çocuklar ile televizyon arasındaki ilişkiye ele alan çalışmalarda genellikle çocukların diğer kitle iletişim araçlarına oranla en çok televizyondan etkilendiklerini ve televizyon başında çok fazla zaman geçirdiklerini kabul etmektedir (Büyükbaykal, 2007; İçin Akçalı, 2015:194). Çocuklara özgü kanalların sürekli artması ve yaygınlaşan çocuk programları, programların içeriklerinin renkli ve çekici hale gelmesi çocuklardaki televizyon bağımlılığı oranını git gide artırmaktadır (Türkkent, 2012). Günümüzde televizyon yaşamımızın vazgeçilmezleri arasında yerini aldığına ve ortadan kalkmayacağına, hatta teknolojik gelişmelerle daha da şekillenip yaygınlaşacağına göre, bu gerçeğin kabullenilmesi ve çocuklara uyumlu bir yayıncılık anlayışı ile izleme alışkanlıklarının kazandırılması gerekmektedir (Ertürk & Akkor Gül, 2006; Özden, 2006). Televizyon izlerken çocuk düşünmeye pek fazla vakit bulamamaktadır. Televizyonda görüntü akar, dilsel yapılar ise kolay anlaşılır olmasının yanı sıra görüntülerle ilgili olduklarından fazla kalıcı olmaz, çocuğun ise bu süreçte düşünmek için vakti olmamaktadır (Pembecioğlu, 2006:276). Televizyonun çocuklar üzerindeki etkisi düşünüldüğünde izleme süresi ve içerik olarak iki faktöre bağlanmakta; çocuğun gelişimi için televizyonun tek başına etkili olmadığı ve iletilen içeriğin çocuğun davranışlarında etkili olduğu konusunda araştırmalar bulunmaktadır (Özden, 2006).

Televizyonun çocukları etkilemesi gelişimsel özelliklerine bağlıdır. Neredeyse her yaş dönemindeki çocuğun kullandığı televizyon kullanım şekli ve süresine bağlı olarak bilinçli şekilde kullanıldığında olumlu etkilerini görmek mümkündür. Ancak ne var ki televizyon çocuğun gelişimine ve öğrenme sürecine olumlu değerler katan, çocuğa özgüven aşılayarak eğitici bir işlev gören bir araç olabileceği gibi; onu sosyal hayattan dışlayarak, asosyal bir birey olarak çevresine karşı yabancılaştıran bir araç da olabilmektedir (İçin Akçalı, 2015:140),

Pembecioğlu (2006:276) televizyon çocuk ilişkisinin temelini kanalların çoğalması, evdeki televizyon sayısının artması ve kumandanın daha fazla çocukların elinde geçmesi ile bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Yapılan bir araştırmada ülkemizdeki çocukların %82'si televizyon izleme, istediği programı seçme ve istediği kadar televizyon izleme kararlarını kendilerinin verdiğini başka bir ifadeyle

televizyonun etkisinde en hassas alıcı olan çocukların %82'lik oranı televizyon izleme etkinliğini, süresini, zamanını kendileri belirlemektedir (RTÜK ve MEB, 2006).

Televizyonun görüntüler ile çocuklara daha çok imge aktaracağı düşünülürken, bu durumun çocuklarda çizgisel düşünmeye neden olduğu görülmüştür (Pembecioğlu, 2006:366). Çocukların televizyonda izledikleri programlar özellikle konusu ve karakterleri ile onların kıyafet, kitap, kullandığı eşya, beslenme şekli, konuşma şekli, oynadıkları oyun ve daha birçok şekilde günlük yaşam aktivitelerini de etkilemektedir. Çocukluk çağında yaşanan iyi ve kötü her davranışın daha sonraki yıllarda yansımaları ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle özellikle televizyon gibi medya araçları belirli sınırlar içerisinde kullanılmalıdır. Televizyonda yayınlanan programların çocukları ne şekilde etkilediği çocukların izleme şekilleri, izlemenin sıklığı ve süresi, ailenin tutumu, çocuğun yaşı, algılama şekli gibi etkilere göre farklılık göstermektedir. Bu etkiler düşünüldüğünde televizyonun her çocuğu ne kadar etkilediği, ne şekilde etkilediği farklılık göstermektedir. Televizyonu kapama, yasak koyma ise televizyondan korumak için bir çözüm değildir. Özellikle küçük yaştaki çocuklar aileyle izlemeli ya da aile tarafından çocuğun ne izlediği, ne kadar izlediği kontrol altında olmalıdır (Öztürk, 2002:63).

b) Çocuklar Ne Zaman Televizyon İzlemeye Başlar?

Televizyon, ev mobilyalarının ayrılmaz bir parçasıdır ve pratik olarak her evin en az bir televizyonu vardır. Böylece çocuklar, baştan beri televizyonun bulunduğu bir dünyaya doğarlar (Gunter ve McAller, 1997:4). Televizyon toplum içinde en çok, henüz gerçek dünya ve televizyondan bize yansıyan kurgulanmış dünya arasındaki farkı algılayamayan çocukları etkilemektedir. Araştırmalara göre küçük yaşlardan itibaren çocuklar gün içinde uzun süre televizyon karşısında kalmaktadır. Örneğin, 1970'de çocuklar, 4 yaşlarında düzenli olarak TV izlemeye başlarken, günümüzde çocuklar, dijital medyayla etkileşime 4 aylıkken başlıyor (Aap Council On Communications And Media, 2016). Çocuklar çoğunlukla iki yaşından itibaren çizgi film izlemeye başlar ve altı yaşına geldiklerinde artık televizyon izleme alışkanlığını kazanmış olurlar (Çaplı, 2002:184). Çocuklar 3-6 yaş aralığında televizyon izleme alışkanlığını kazanmış olmaktadır diğer bir ifadeyle televizyonla yaşamayı öğrenmiş

olmaktadır (Çaplı, 2002; Şirin, 2006). Çocukların 2-2,5 yaşında televizyon izleme alışkanlıklarını kazanmaya başladıklarını belirtirken bu durumun vahimliği de ortadır (RTÜK ve MEB, 2006).

Aufderhide (1993) erken çocukluktaki televizyon izlemenin etkilerinin televizyon izleme davranışında kalıcı etkiye sahip olduğunu belirtmektedir. Gelişimin en hızlı olduğu dönem olan erken çocukluk döneminde(0-8 yaş), televizyon özellikle görselliğe hitap eden bir uyarıcı olarak çocukların dikkatini çekmektedir. Bu uyarıcının çocukları olumsuz etkilememesi için uygun yönlendirmeler ve düzenlemeler yapılmalıdır (İçin Akçalı, 2015:69-70).

c) Çocukların Televizyon İzleme Süreleri

Sevilsin ya da nefret edilsin insanların televizyon karşısında geçirdikleri süre çeşitli istekler ve nedenlerle git gide artmaktadır (Çaplı, 2002, s. 112). Uluslararası araştırmalar ve istatistiklerde çocuklar dahil olmak üzere insanların boş vakitlerini doldurmak amacıyla televizyon izledikleri görülmektedir. Boş zaman aktivitesi olarak görülen televizyonun izleme süreleri yapılan uluslararası çalışmalarda ortalama 2-4 saat olarak görülmektedir. Bu sonuç ise hayati aktivitelerden geriye kalan tüm zamanın televizyon karşısında geçirildiğini göstermektedir (RTÜK ve MEB, 2006; Treske, 2006). Özden (2006) çocuklarda televizyon izleme süresi arttıkça çocuğun televizyondan etkilenme oranının da arttığını ifade etmektedir.

Televizyon izlemenin çocuklar üzerindeki etkisinin olumlu ya da olumsuz olması tartışılrsa dahi çocukların televizyon karşısında uzun vakit geçirmeleri ve televizyondan etkilenme şekilleri televizyon izleme sürelerini etkilemektedir. Ülkemizde yapılan bilimsel araştırmalar çocukların televizyon izleme konusunda fazlaca özgür olduklarını ifade etmektedir. 6-17 yaş arasındaki çocuk ve gençlerin günde 3-4 saat televizyon izlediği ve okul dışındaki aktiviteleri arasında birincil aktivitelerinin televizyon izleme olduğunu ortaya koymaktadır (RTÜK ve MEB, 2006). Çocuk televizyon etkileşimini konu edinen araştırma sonuçları incelendiğinde hem Türkiye de hem de yabancı ülkelerde çocukların okul dışı vakitlerinin büyük bir kısmını televizyon izleyerek geçirdiği söylenebilir (İçin Akçalı, 2015:185). Çocukların

ortalama olarak bir yıl içerisinde 900 saatini okulda 1500 saatini ise televizyon karşısında geçirdiği düşünüldüğünde durumun ciddiyeti daha açıkça ortaya çıkmaktadır (RTÜK ve MEB, 2006).

TÜİK (2013) verilerine göre 6-15 yaş grubundaki çocukların %92,5'i her gün televizyon izlediğini ve bu oranın 06-10 yaş grubundaki çocuklarda %94,8 ve 11-15 yaş grubu çocuklarda ise %90,2' olduğunu ve günde ortalama dört saatin üzerinde televizyon izleyen çocukların oranı 06-15 yaş grubunda %12 iken, 06-10 yaş grubunda %12,5, 11-15 yaş grubu çocuklarda ise %11,6 olduğunu belirlemiştir (www.tuik.gov.tr).

TÜİK (2014) verilerine göre ise Türkiye'de haftada en az bir defa televizyon izleyen çocuk oranı %7,5 iken, çocukların %92,5'inin hemen hemen her gün televizyon izlediği görülmüştür(www.tuik.gov.tr). Küçük yaşlarda televizyon izleme sürelerine sınırlama koyulmayan, kontrolsüzce televizyon izleyen çocuklar okul çağında televizyon bağımlısı olmaya aday olmakta ve bu durum çocukların yorum yapma ve muhakeme etme yeteneklerinde olumsuz etkiler ortaya çıkarmaktadır (Elma, Kesten, Dicle, Mercan, Çınkır ve Palavan, 2009; İçin Akçalı, 2015).

Araştırmalar, çocukların televizyon izlemeye ayırdıkları ortalama sürenin, ilkokul döneminde, 12 yaşına kadar günde üç ila beş saat arasında bir tepe noktasına ulaşana kadar istikrarlı bir şekilde artma eğiliminde olduğunu ve hayatlarında televizyonun git gide daha fazla yer almaya başladığını belirtmiştir (Gunter ve McAller, 1997:162).

Pembecioğlu (2013) yapmış olduğu çalışmada bir çocuğun ortalama gün içerisinde 15 dakika ile 3 saat arasında televizyon izlediğini, genelde tek başına olduğunu, seçimlerini kendisinin yaptığını ve kontrolün çok az olduğunu; tek başına olmadığı zamanlarda aile içi kurallara uyulduğunu kumandanın ya tümüyle babaya verildiğini ya da sırayla seçim önerisinde bulunmaya razı olunduğunu ifade etmiştir. Ertürk ve Akkor Gül (2006:75)'ün 7-12 yaş çocukları üzerinde yapmış oldukları çalışmada ise ailelerin evlerinde televizyonun günde ortalama 4saat 53 dakika açık olduğunu, annelerin günde ortalama 2 saat 13 dakika, babaların ise yaklaşık 2 saat

televizyon izlediklerini ifade ederken ebeveynler çocuklarının ortalama 1 saat 30 dakika televizyon izledikleri konusunda aynı fikirde olduklarını ifade etmişlerdir.

Bebeklerde ve özellikle okul çağındaki çocuklarda televizyon izleme süresi genellikle olması gerekenden fazladır bu sürenin fazlalığı ve çocukların bilinçsizce izlediği programlar onlarda diğer aktivitelerin zamanından çalmaktadır. Yapılan araştırmaların sonuçları da göz önünde bulundurulduğunda küçük yaşlarda özellikle ebeveynlerin ailecek ya da çocuğun tek başına izlediği süreyi kontrol altına alması gerekmektedir.

d) Çocukların Televizyon İzleme Nedenleri

İnsanlar televizyon izleme nedenleri arasında genellikle çok fazla çaba sarf ettirmemesinden kaynaklı olduğunu söylemektedir. Aslında yetişkinler ve çocukların televizyonda izledikleri program türleri, televizyondan anladıkları farklı olsa da izleme nedenleri neredeyse örtüşmektedir. Yetişkinler daha çok eğlenmek için televizyon izlerken çocuklar ise eğlenmek için izledikleri televizyonu dünyayı tanımak ve anlamak için izlemektedir.

Çocukların televizyon izlemek için gösterdikleri belirli nedenler, izledikleri program türleri ve bu programlar hakkında ne düşündükleri ile ilgilidir (Gunter & McAller, 1997). Öztürk (2002) çocuklar üzerinde yapmış olduğu çalışmada televizyon seyretme sebeplerinin başında seyretmeyi sevmeleri, televizyonun oturma odasında olması ve oyun ortamı ve gezme imkânının bulunmaması sonucuna ulaşmıştır (Öztürk, 2002:260). Bir araştırmada ise çocuklardan, “Neden televizyon izlemekten hoşlanıyorum?” konusuna dair bir makale yazmaları istenmiştir ve makalelerin derinlemesine analizi, çocukların televizyon izlediklerini iddia eden sekiz grup nedeni ortaya çıkarmıştır. Bunlar; zaman geçirmek, saptırma aracı olarak unutmak, şeyler öğrenmek, kendim hakkında öğrenmek, uyanıklık için, gevşeme için, arkadaşlık için ve alışkanlık olarak öğrenmekti (Anderson, D.R. ve Levin, S.R.,1976). Amerika Birleşik Devletleri'ndeki gençler arasında yapılan benzer bir anket, çocukların ve ergenlerin televizyon izlemelerinin altı nedeni olduğu sonucuna ulaşmıştır: öğrenme, alışkanlık veya zaman, beraberlik, kaçınma, uyarılma ve

gevşeme. Bu durum, çocukların ve ergenlerin televizyon izlemek için çeşitli nedenler sunduğunu göstermektedir (Gunter ve McAller, 1997:18).

İnsanlar bir öğrenme kaynağı olarak televizyona başvurabilir, ancak öğrenme motivasyonları izleyicileri kesinlikle bilgilendirme programlarına yönlendirmez. Televizyonda çocuklar, kendileri ve yaşam hakkında farklı durumlarda nasıl davranacağı hakkında, kişisel ve aile sorunlarıyla nasıl başa çıkılacağı hakkında bilgi edinebilirler. Yaşam hakkında öğrenmede, insanlar, yerler ve toplumun çalışma biçimi hakkında bilgi içeren televizyon programları seçilebilir. Uzak bölgelerdeki insanların nasıl hissettiklerini ve davranışlarını inceleyebilirler. Çocuk, dış dünyada yaşanan farklı sosyal ve ırksal grupları, farklı meslekleri, yaşam biçimlerini ve olayları öğrenebilir (Gunter ve McAller, 1997:19).

Özellikle televizyon çocukların rahatlama, eğlenme, can sıkıntısını giderme, yapacak başka bir şeyin olmaması gibi boş zaman etkinliği olarak görülmesinin yanı sıra, hayal dünyasını geliştirme, bilgi edinme gibi gelişimine yardımcı olması gibi gerekçeler de izleme nedenleri arasında sayılabilir. Ancak unutulmamalıdır ki televizyona yansıtılan her bilgi tamamen doğru değildir ve özellikle çocukların bazı izleme nedenleri geçerli olsa da çocuklar gerçek olan ile olmayan arasındaki farkı bazen tam ayırt edemediklerinden ötürü izleme nedenlerine bakıldığında çözüm sadece televizyon olmamalıdır.

e) Çocukların Televizyon İzleme Şekilleri

Çocukların televizyonu nasıl izlediklerinin doğrudan gözlemlenmesi, televizyonun çocuğun sürekli dikkatini düşündüğümüzden daha az sıklıkla tutar olduğunu ortaya koymuştur. Çocuklar için televizyon izlemesi kolay bu nedenle alışkanlık yapan bir faaliyettir. Televizyonun içeriği toplumsal durum ve olaylar konusunda çocuklar için bir bilgi kaynağı haline gelmiştir. Verilen bilgiler çoğu zaman çocuk(hatta yetişkin bireyler) tarafından doğru kabul edilmekte ve dolayısıyla da sorgulanmamaktadır (Giritli İnceoğlu ve Akıner, 2008:175). Çocuklar televizyonda sadece çizgi film ve çocuk programları izlememekte, televizyon açık olduğu oranda, yetişkinlere sunulan içeriğe ulaşmaktadır (Ertürk ve Akkor Gül, 2006:13). Bu nedenle

çocukların ne şekilde televizyon izlediği kontrol altında olmalıdır. Televizyon izlemenin tek yönlü, pasif bir etkinlik olması nedeniyle de kontrolsüz bir şekilde televizyon izlemesine izin verilen çocukların yorum yapma, muhakeme yapma yeteneklerinin olumsuz etkilendiği bilinmektedir(Giritli İnceoğlu ve Akıner, 2008:178).

Güney İngiltere'de yapılan çalışmada altı aile hanesine yerleştirilen özel bir televizyon kabininde yer alan bir video kamerayla toplanan gözlemsel veriler, televizyonun çalıştığı zamanın önemli bir bölümü için aile üyelerinin orada bulunmadığını ve bulunsalar dahi tam olarak ekrana dikkat etmediğini, televizyonun açık olduğu toplam sürenin küçük bir bölümüne dikkat ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı çalışmada televizyon açıkken en yüksek oranla annelerin(%67), daha sonra babaların(%66) en son ise çocukların(%49) oranla ekrana bakarak zaman harcadıkları görülmüştür. Yapılan çalışmanın sonucu dikkate alındığında ailelerin televizyonu ne şekilde izledikleri çocukların da izleme şekillerini etkilediğini göstermiştir (Gunter ve McAller, 1997:29).

Çocuklar uzun süre ekran karşısında vakit geçirmektedir fakat gözlemlendiğinde televizyon açıkken yemek yeme, giyinme, uyuma, oyun oynama, ders çalışma gibi fazlasıyla çeşitli aktivitelerde bulunmaktadır ve televizyonu çok fazla izlemese de televizyonu kapatmamaktadırlar. Televizyon izledikleri süre içerisinde ise TÜİK (2013) verilerine göre 06-10 yaş grubu çocuklarda en çok izlenen program türü %93,8 ile çizgi film iken 11-15 yaş grubu çocuklar tarafından en çok izlenen program türü ise %76,8 ile film ve diziler olduğu elde edilmiştir (www.tuik.gov.tr).

Araştırmacılar çocuklara bir saatlik, aksiyon- macera programı izlettikten sonra izlediklerini hatırlamalarıyla ilgili test yaptıklarında 8 yaşına kadar olan çocukların sadece yaklaşık olarak yarısının izlediklerini hatırlayabildiğini, 10-14 yaş aralığındaki çocukların ise % 80-90 civarında izlediklerini hatırladıklarını tespit etmiştir (Gunter ve McAller, 1997:31).

f) Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Belirlenmesinde

Ailenin Rolü

Çalışan ailelerin çocuklarına vakit ayıramaması, işi olan anne babanın çocuğu oyalamak için televizyona yönlendirmesi ya da çocukları sakinleştirmek gibi nedenlerle kendi istekleri doğrultusunda çocukları televizyona maruz bırakan aileler düşünüldüğünde çocukların uzun süre televizyon izlemek de tek sorumlu olmadıkları görülmektedir.

İletişim araçlarını kullanma alışkanlığı ailede başladığı için aile bu alışkanlığın biçimine etki eder (Şirin, 2006:50). Anne ve babaların çalışma hayatında olması sonucu televizyon çocuklar için bakıcı rolü üstlenerek aile içerisindeki yerini daha da güçlendirmiştir (Çaplı, 2002:186). Bazı uzmanlara göre sürekli çalışmak zorunda olan ailelerin zaman bulamaması, ilgisizliği çocukları televizyona yönlendirmekte bu nedenle çocukların bu kadar televizyona bağlı kalması sadece çocukların televizyona olan düşkünlüğünden kaynaklanmamaktadır (Büyükbaykal, 2007). Erken çocuklukta çok fazla televizyon izleyen çocuklar dikkat, düşünme, dil ve sosyal becerilerinde gecikme gösterebilir. Gecikmelerin nedenlerinden biri, ebeveynler ve ailelerle daha az etkileşim kurması olabilir. Televizyonu kendi dijital medyasına sürükleyen veya odaklayan ebeveynlerin, çocuklarıyla etkileşim kurmak ve çocuklarının öğrenmelerine yardımcı olmak için çok değerli fırsatları kaçırdıkları görülmektedir(www.healthychildren.org).

Çocukların televizyon ile ilişkisi incelendiğinde ailenin tutumu, izlenen yer, izleme sıklığı ve yoğunluğu ile televizyonun ölçülen etkileri gibi etkenlere de dikkat edilmelidir (Pembecioğlu, 2013:261). Televizyon izleme süresi en uzun olan 6-10 yaş aralığındaki çocuklar düşünüldüğünde ailelerin bu yaşlardaki çocuklar ile televizyon arasındaki ilişkide kontrol edici olmaları, denetlemeyi elden bırakmamaları gerekmektedir (Şirin, 2011:202). Ailenin tutumu başlangıçta çocuğa kazandırılan izleme, program seçimi, birlikte ya da tek başına izleme, izlenecek saatler gibi seçimlere olan etkisinden dolayı da ailenin tutumu önemlidir (Pembecioğlu, 2013:264).

Televizyon izleme ailenin bir araya gelme, toplanma ve birlikte olma fırsatıdır ve bir uzlaşma sanatıdır (Pembecioğlu, 2013:266). Yapılan bir çalışmada ebeveynlerin televizyon izleme davranışının çocuktaki televizyon izleme zamanını ve rotasını belirlemede çok önemli olduğunu göstermiştir. Ebeveynleri günde iki saatten fazla televizyon izleyen çocukların günde iki saat televizyon izleyen ailelere göre daha fazla televizyon izleme olasılığının yüksek olduğunu, televizyon izleme süresinin televizyon izleme alışkanlığını oluşturmada önemli rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır (Chiu, Li ve Wu, 2017).

Çocuklar ebeveynlerinin davranışlarından gözlemleyerek ve öğrenmekte ve televizyon izleme alışkanlıklarını yavaş yavaş geliştirmektedir. Mevcut araştırmanın sonuçlarına dayanarak, anne ve babaların çocuklarının televizyon davranışlarını doğrudan kontrol etmeye çalışmak yerine, kendi izleme sürelerini azaltmaları, çocukların izleme sürelerini azaltmak için daha etkili bir strateji olacağını belirtmektedir. Çünkü yetişkinlerin, kendilerini kontrol etme kapasiteleri, çocuklar da dahil olmak üzere başkalarını kontrol etmekten daha güçlüdür. Bu kendine özgü izleme sürelerini kısıtlama uygulamasını ise çocuğun bebeklik döneminden itibaren başlamalıdır (Chiu, Li ve Wu,2017).

Günümüzde çocuklar genellikle eğitici yayınlardan çok ailelerinin seçtikleri programları izlemekte, televizyondan iletilen mesajlar karşısında korunmasız olan çocuk için bu mesajlar belli dönemlerde ortaya çıkmaktadır (Büyükbaykal, 2007). Bugün çocuklar çok kişiselleştirilmiş medya kullanım deneyimleri olduğu dönemde büyümekte, bu nedenle ebeveynler çocuklar için kişiselleştirilmiş medya kullanım planları geliştirmelidir (www.healthychildren.org) .

Anne babalar çocukların televizyon izlemesini kontrol altında tutmalı; izlediği programları çocukla birlikte seçmeli ya da haberdar olmalıdır. Çocukların gelişimsel düzeylerine uygun, programın kim için ve ne için hazırlandığı dikkate alınarak ve daha çok eğitici programlar ile çocuğa katkı sağlayacak programları izletmelidir. Ayrıca televizyon izleme sürelerini kontrol altında tutarak, çocukların izledikleri programlardan olumsuz etkilenebileceğini göz önünde bulundurmalıdır. Çocukların medya ilişkisi her çocuğun yaşı, sağlığı, kişiliği ve gelişim aşamasına dikkat edilerek planlanmalıdır. Çocuklar ve gençler uykuya(yaşa bağlı olarak 8-12 saat), fiziksel

aktiviteye(1 saat) ve medyadan uzak zamana ihtiyaç duymaktadır(www.healthychildren.org).

Kırık (2013) televizyonun zararlı etkilerini en az seviyeye indirebilmek için; anne babanın çocuk ile ilişkisinin iyi olmasının yanında ara ara çocuklarla birlikte televizyon izlemeleri gerektiğini hatta çocuklara izledikleri programlarla ilgili sorular sormalı, televizyondan iletilen mesajları iyi yorumlamaları için onlara yardımcı olmaları gerektiğini belirtmiştir. Ebeveynlerin bir programın öncesinde, izleme esnasında ya da sonunda oluşturacağı aktiviteler izleme eylemini pasiflikten çıkararak aktifleştirilmesini sağlayabilir (Pembecioğlu, 2013:260).

g) Televizyon Ve Günlük Aktiviteler

Televizyon izlemek yapılan birçok faaliyetten daha kolay ve eğlenceli olduğu için televizyonun birçok aktivitenin yerini aldığı kaçınılmaz bir gerçektir. Çocuğun televizyon izlerken kısa bir süre dikkatini toplaması televizyon izlemek için yeterlidir. Fakat bazı faaliyetlerde daha uzun süre dikkat toplama gerekliliği ve zahmetli olması televizyonun diğer faaliyetlere göre daha çok tercih edilme sebepleri arasındadır. İnsanların boş zamanlarını televizyon düzenler, insanlar enerji harcamadan vakit geçirmek istediklerinde ne yapacaklarını bilmedikleri ya da yaptıkları işten sıkıldıkları zaman ya televizyon izlerler (Güney, 2008). Bugün çocukların genellikle boş zamanlarını medya ile geçirdikleri, bu nedenle de başka aktivitelere yer vermedikleri görülmektedir. Bir çalışmada eğer insanlar televizyon izlemek için fazla vakit harcıyor, başka bir şey yapmak için daha az zaman harcıyor olmalılar denilmiştir (Gunter ve McAller, 1997:9). İnsanlar imkanları olmasına rağmen yaşamlarında vakit ayırmayı düşüneneği çok fazla aktivite, televizyondan dolayı bazen ikinci plana düşmekte bazen de tamamen ihmal edilmektedir (Çaplı, 2002:112).

Günümüz çocuklarına bakıldığında çok az çocuğun okul dışı vakitlerde arkadaşlarıyla vakit geçirebildikleri, bahçede geleneksel oyunları oynayabildikleri ya da kitap okuyabildikleri görülmektedir (Pembecioğlu, 2013). Çocuklara gerekli imkânlar sağlanmayıp başka aktivitelere yönlendirilmedikleri takdirde ilk akıllarına gelen televizyon, hayatları için vazgeçilmez bir medya aracı konumundadır.

Televizyon çocukları oyunlarından, arkadaşlık ilişkilerinden yoksun bırakır. Okuma alışkanlığını köreltir, düşünme yeteneğini baltalar (Öztürk, 2002:65). Çocuklara yönelik televizyon yayınlarının türünün fazla olması çocukları kitap okumak yerine televizyona bağlamaktadır. Görselliği çocukları çok fazla etkilediği için çocuklar daha çok televizyon izlemeyi daha az kitap okumayı tercih etmektedir (Büyükbaykal, 2007). Televizyon için ayrılan zamanın fazlalığı kitap okuma zamanı, oyun zamanı ve aile paylaşımları için gerekli olan zamanı kısaltmaktadır (Ersoy, Avcı, & Turla, 2008, s. 124). Özellikle çocuklar için televizyon kitaplardan daha eğlenceli hale getirildiği için kitap okumak yerine televizyona yönelmektedir. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007) yapmış oldukları çalışmada televizyon izleme süreleri ile kitap okuma sıklıkları arasında ters orantı olduğunu ve televizyon izlemeye daha çok vakit ayıran öğrencinin daha az kitap okuduğu sonucuna varmıştır. Televizyon izleme çocuğun okumaya karşı olan ilgisini azaltabilir, çünkü televizyonda anlatılan bir öyküyü izlemek daha kolaydır (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007). Burada önemle üzerinde durulan nokta, televizyonun hem görsel hem de işitsel duymalara hitap ederek, okumaya göre cazip olduğu, ancak bu durumda kitap okurken yaşanan hayal süreci üzerinde olumsuz etkisi bulunduğu (Gunter ve McAller, 1997:31).

Televizyon tek başına bir ilgi alanı, tek başına bir faaliyet olarak insanların zihnini meşgul etmesinden ötürü televizyon ile sürekli ilişki halinde bulunan insanların diğer insanlarla ya da sosyal gruplarla dayanışma, iş birliğinde bulunması çok fazla söz konusu olamamaktadır (Öztürk, 2002: 61). Televizyonun çok fazla izlenir hale gelmesi yetişkinlerde ev gezmeleri, eş dostla yapılan sohbetleri azaltmış, aileler toplumsal yalnızlığa alışarak komşuluk ilişkilerini de zayıflatmış bu durumun çocuklara yansması ise çocukların çoğu ailesiyle ya da arkadaşlarıyla vakit geçirmek, onlarla sohbet etmek, oyun oynamak, sosyal aktivitelerde bulunmak, dersleriyle ilgilenmek ya da kitap okumak yerine zamanlarının büyük bir kısmını televizyon izlemeye harcamaktadırlar (Büyükbaykal,2007; Ersoy, Avcı ve Turla, 2008:124; Öztürk, 2002:65).

Özellikle daha küçük yaşlarda çocukla ilgilenemeyen ebeveynlerin çocuğu uzun süre televizyona maruz bırakması veya çocuğa yemek yedirmek, çocuğu

oyalamak için uzun süre televizyon izletmesi hatta televizyonun oyunun yerini alması çok sık rastlanan durumlardır. Bu durum çocuklarda daha ileriki yaşlarda ciddi sorunlara neden olabilmektedir. Öztürk (2002:250)'ün çocuklar üzerinde yaptığı araştırmada televizyon seyretmek yerine çocukların yapmak istedikleri bütün işler çocuğun fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimi için hayati öneme sahip etkinliklerdir. Çocukların kendi yaşlarına uygun programları belirli sürede izlemeleri gelişimi için gerekli olan farklı aktivitelere de zaman ayırması açısından önem taşımaktadır (Türkkent, 2012). Eğer çocuklar televizyon izlemeye fazla vakit harcamazlarsa yapacakları işin başında gezi ve spor faaliyetleri yer almaktadır (Öztürk, 2002:260). Bu doğrultuda çocukların televizyona ayırdıkları zamanın çok fazla olmasının diğer aktiviteleri yapmak için ayıracakları zamanından gasp ettiği görülmektedir.

h) Bir Öğrenme Aracı Olarak Televizyon

Televizyonun birden çok duyuya hitap etmesi insanlar üzerindeki etkililiğini artırmaktadır. Çok fazla uyarıcının hitap etmesinden çok bu uyarıcıların düzenlenmesi dikkat edilmesi gereken konudur. Televizyonda insanlar tarafından dünyada ne olup bittiğini anlatan önemli bilgi kaynakları yer alır. Kamuoyu araştırmalarındaki örnekler insanların, dünyayı televizyondan izlemekten büyük bir şeyler öğrendiklerini ve televizyondaki haberlerin diğer kaynaklardan çok bilgilendirdiğini ve televizyonun daha önemli olduğunu iddia etmektedir (Gunter ve McAller, 1997:53).

Televizyonun eğitsel katkı faktörü dikkate alındığında uyarıcı çeşitliliğinin fazlalığı televizyonun bir katkısıdır (Pembecioğlu, 2006:260). Çocuk medyasında var olan “eğitirken eğlenme” amaçlı atılan adımlar hem ümit veren bir yaklaşım olarak görülürken hem de endişeyle izlenmektedir. Endişeyi artıran temel nokta ise medya kullanımında çocuk gelişiminde gerekli olan karşılıklı iletişimin olmamasıdır (Şirin, 2014). Bununla birlikte, çocukları eğlendirmek için tasarlanan ve asıl amacı bilgilendirmek olan programlardan çocukların bir şeyler öğrendiklerine şüphe yoktur. Televizyondan tutarlı bir şekilde öğrenememe başarısızlığı, başta televizyona nasıl yaklaşıldığı ve televizyonun nasıl kullanıldığı ile ilgili olduğu düşünülmektedir (Gunter ve McAller, 1997:53).

Öztürk (2002) 12-14 yaş grubuna yaptığı çalışmada “Aileden ve televizyondan öğrendiklerin çatışıyor mu?” sorusuna öğrencilerin %27,8’i televizyon ile ailenin öğrettikleri arasında bir çatışmanın varlığını belirtmiştir. Öte yandan yapılan araştırmaların bir kısmı, eğitim amaçlı kullanılan televizyon programlarının çeşitli konularda çocukların bilgisini geliştirme potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu potansiyelin yerine getirilmemesi, programcıların seyirci ihtiyaçları, çıkarları ve öğrenme yetenekleri konusunu yanlış anlamasından kaynaklı göstermektedir (Gunter ve McAller, 1997:56).

Okul öncesi dönemde bazı çocuklar eğitici, iyi tasarlanmış programlardan okuryazarlık, matematik, fen, problem çözme ve sosyal davranışlar öğrenebilir (www.healthychildren.org). İngiltere’deki çocuklar arasında yapılan araştırmalarda çocukların televizyondaki yarışma programlarını izleyerek çocukların genel bilgilerinin iyileştirilebileceği görülmüştür. Böylece eğlence odaklı hazırlanan programlar bile genç izleyiciler için öğrenim kaynağı olabilir (Gunter ve McAller, 1997:56).

1) Televizyon ve Okul Performansı

7-12 yaşları arasında, çocukların düşüncesi hala yetişkin düşünce süreçlerinden çok farklıdır. Bununla birlikte, aynı zamanda, bu yaştaki çocukların dil eğitimi neredeyse tamamlanmıştır ve böylece zihinsel olgunluk belirtileri göstermektedir. Televizyon açısından, özellikle okul çağı çocuklarını gençlerden ayıran özellik, kendilerine sunulan materyalden sonuçlar çıkarma yeteneğidir (Gunter ve McAller, 1997:41). Televizyonun okul performansını olumlu ve olumsuz yönde etkilediği görüşleri mevcuttur. Çocukların okulda gerekli potansiyellerini kazanmaları için iki faktörün devreye girdiğini bunların okuma-yazma ve aritmetik gibi temel becerilerin yanı sıra bu becerileri edinmek için motivasyonun gerekliliğinden bahsedilirken televizyonun her ikisine de engel olduğu söylenmektedir (Gunter ve McAller, 1997:162). Postman (1994:98) televizyonun okuma yazma kültürünü genişletme veya pekiştirmenin aksine okuma yazma kültürüne saldırdığını ifade eder (Postman 1994:98).

Televizyonun çocukların üzerindeki olumsuz etkileri yoğun olarak savunulurken çocuğun olumsuz davranışlarının tek suçlusu televizyon olmayacağı gibi akademik başarı ile televizyon arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmacılar televizyonun çocukların akademik başarısı üzerine olumlu etkileri olabileceğini de savunmaktadır (İçin Akçalı, 2015). Televizyon bilinçli ve kontrollü bir şekilde kullanıldığı bazı durumlarda bir eğitim aracı görevi görebilir. İngiliz ilkokullarında yapılan araştırmalar, eğitim amaçlı kullanılan televizyonun dil ve okuma becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmak için değerli bir kaynak olabileceğini belirtmektedir (Gunter ve McAller, 1997:168).

Yapılan araştırmalarda çocuklar ve gençler ev ödevi gibi şeylerle uğraşırken aynı anda televizyon ortamını da kullanmaktadır. Bu çoklu görevin okul üzerinde olumsuz etkilere neden olabileceğini ifade ederken Öztürk (2002) yapmış olduğu çalışmada başarı durumu farklı olan çalışma gruplarının televizyon seyretme sürelerine bakıldığında önemli farklılıklar görülmediği sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle fazla televizyon izleyen çocukların genelde başarısız olacağı kanaatinin doğrulanmadığı görülmektedir (Öztürk, 2002:263; www.healthychildren.org).

i) Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Etkileme özelliği çok yüksek olan televizyonun televizyona karşı savunmasız olan çocuklar üzerinde olumlu olduğu kadar olumsuz etkilerinin de olduğu savunulmaktadır. Televizyon aracılığıyla dünyayla çok erken yaşta tanışan çocuklar bu tanışmadan olumlu olduğu kadar olumsuz da etkilenmektedir. Televizyon dünyası her yaşa hitap ettiği için çocuk, kendine uygun olmayan yetişkinler için yapılan programlardan genellikle olumsuz etkilenir. Kendi yaş grubu için hazırlanan programları ise bilinçli ve kontrollü şekilde izlediğinde bu programların daha olumlu etkileri söz konusudur.

Televizyonun insanlar üzerindeki tutum ve davranış değişikliği bakımından, yetişkin insanlara oranla çocuk ve gençler üzerinde daha çok etkisi olduğu bilinmektedir (Ersoy, Avcı ve Turla, 2008:105). Çocukların kendilerine ait dünyaları vardır. Yaşları, hayal dünyaları kişisel özellikleri ve birçok özelliği bakımından

televizyonda izlediklerini algılama ve televizyondan etkilenme şekilleri yetişkinlere göre farklılık gösterir. Bu açıdan bakıldığında gelişim çağında olan, toplumun geleceği olan çocukların gelişim ve öğrenme süreçlerine televizyonun olumlu ve olumsuz etkileri mevcuttur (Büyükbaykal, 2007; Giritli İnceoğlu ve Akıner, 2008:138). Televizyon çocuğun gelişimine ve öğrenme sürecine fayda sağlayan, kendine güvenmeyi sağlayan eğitici işlevi olan bir araç olabileceği gibi onu sosyal yaşamdan uzaklaştırarak çevresine yabancılaştıran asosyal birey olmasına da neden olabilmektedir (Giritli İnceoğlu ve Akıner, 2008:140).

Televizyondaki görüntülerin hızlı bir şekilde ilerlemesi yaşları gereği dikkatlerini toparlayabilme süresi kısa olan çocuklarda konsantrasyon ve dikkat dağınıklığı oluşmasına yol açmaktadır (Büyükbaykal, 2007). Televizyon izlerken yalnızca televizyondan çocuğa tek yönlü bir etkileşim olmasından dolayı çocuk pasif alıcı durumundadır. Bu açıdan bir müddet sonra çocuğun iletilen mesajları düşünmeden olduğu gibi kabul etmesi, gördüğü ile yetinmesi eleştirel bakış açısını kaybetmesine yol açmaktadır (Özden, 2006). Ayrıca insanların en önemli iletişim aracı olan dil üzerine de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Televizyonda kullanılan sözcüklerin az olması, kelime dağarcığını köreltmesi çocuklar da ana dilin bozulmasına yol açmaktadır (Türkkent, 2012). Yapılan araştırmalar da ifade edildiği gibi çok fazla televizyon izleyen çocuklarda derslere karşı ilgisizlik, okuma alışkanlığını kazanamama, kendini doğru ifade edememe, toplumsal ilişkilerin zayıflaması, şiddet ve saldırganlığın artması, kahramanların yerine geçerek gerçeklikten uzaklaşma, hayal gücünün ve yaratıcılığın azalması ve televizyon karşısında fazla kalmanın oluşturduğu göz ve uyku bozukluğu gibi farklı sağlık sorunları da televizyon izlemenin olumsuz sonuçları arasındadır (Büyükbaykal, 2007; Türkkent, 2012). Çocukların televizyonun olumsuz etkilerine maruz kalmalarının en büyük nedenlerinden biri de medya okuryazarlığı ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamalarından kaynaklanır (Türkoğlu, 2006).

Özellikle çocuklarda televizyon izlemenin çok fazla olumsuz özellikleri bulunmasına rağmen eğer televizyon amaçlı ve kontrollü bir şekilde kullanılırsa farklı olumlu özellikleri de söz konusudur. Bu noktada televizyondan olumlu ya da olumsuz

etkilenme şeklini televizyonu izleme şekilleri ve kullanma amaçları belirler. Yapılan araştırmalarda eğer televizyon doğru ve bilinçli bir biçimde kullanılırsa eğitsel içerikli programlarla televizyonun çocuklar üzerinde dil ve hayal dünyasının gelişimi, zihni yeniden yapılandırma, müzik dinleme zevkinin gelişmesi, dünyayı tanıma ve anlama, zihinsel sıralamalar ve düzenlemeler yapma, doğru yorumlamalar yapma, dünya hakkında merakını giderme gibi olumsuz etkilerin tam tersi şeklinde çocuklara kazandırdığı olumlu etkileri de belirtilmektedir (Büyükbaykal, 2007; Şeylan, 2006; Ersoy, Avcı ve Turla, 2008; Ertürk & Akkor Gül, 2006; Özden, 2006). Ayrıca zihinsel açıdan olumlu etkilerinin yanı sıra çocuğun eğlenme, dış dünyayı tanıma ve anlamlandırma arkadaşlar arasında konuşma konusu olma gibi sosyal açıdan olumlu etkileri de söz konusudur (Özden, 2006; Büyükbaykal, 2007).

Doğan ve Göker (2012)' de televizyonun etkilerinde tezatlık söz konusu olduğunu ve bunu çoğu araştırmanın açıkça ortaya koyduğunu ifade etmiştir. Çocuklar televizyon yayınlarının etkisiyle arkadaşlık, işbirliği, paylaşma, yardımlaşma, sevgi gibi olumlu duygulardan etkilenmenin yanı sıra şiddet ahlaki yozlaşma, ihtiras gibi zararlı mesajlardan da olumsuz etkilenmeleri söz konusudur. Çocukların birey olma sürecinde çok büyük etkiye sahip olan ve en önemli sosyal öğrenme araçları olan medya araçlarının yanlış model olması gibi olumsuz etkileri eğitimle az ya da çok engellenebilir (Türkoğlu, 2006). Olumlu ve olumsuz etkilenmenin arasındaki denge ise ancak ve ancak aile, okul, televizyon yayıncıları, eğitimden sorumlu bakanlıklar ile sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ile sağlanabilecektir (Giritli İnceoğlu & Akıner,2008 s.140).

Günümüzde çocukların da tüketimin hedef kitlesi olduğu ve onlara yönelik yayınların ağırlık kazandığı göz önüne alındığında, çocukların televizyonun zararlarından korunabilmesi için medya okuryazarlığı eğitimi almaları önem taşımaktadır (Türkoğlu, 2006).

j) Televizyonun Çocukların Gelişiminin Üzerindeki Etkileri

Çocuğun gelişimine etki eden faktörler biyolojik(olgunlaşma) etkenler ve çevresel etkenler(sosyalleşme) olmak üzere gruplanmıştır. Televizyon başta olmak üzere kitle iletişim araçları çocukların gelişimi üzerindeki etkisinde çevresel etken

sınıfında yer almaktadır (Ertürk ve Akkor Gül, 2006:20). Çevresel etken sınıfında yer alan televizyonun özellikle çocukların fiziksel gelişim, bilişsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim, ahlaki gelişim ve kişilik gelişimi üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir.

(1) Televizyonun Fiziksel Gelişim Üzerine Etkisi

Gün içerisinde vaktinin büyük bir bölümünü televizyon karşısında geçiren çocukların fiziksel gelişimleri olumsuz yönde etkilenmektedir. Televizyon kaynaklı fiziksel etkilerde televizyonun yapısından ötürü ışın alanları oluşturabilmesi yüksek olan epilepsi, göz hastalıkları, aşırı kilo, oturarak yaşama gibi önemli sorunlar teşkil etmektedir (Yılmaz, 2007). Çocukların televizyon izlemelerine sınır koyulmaması fiziksel gelişimlerini de olumsuz etkilemektedir. Çocuklarda obez olma ihtimalini artıran televizyon özellikle çocukları hedefleyen ve onlara yönelik yüksek şekerli, yüksek yağ içerikli reklamlar sunmaktadır(www.healthychildren.org). Gün içerisinde ortalama 4 saatini televizyon karşısında geçiren çocuklar neredeyse hiç yerinden kalkmamakta ve bir yandan da genel olarak fastfood tarzı yiyecekler (nicelik ya da nitelik olarak uygun olmayan yiyecekler)tüketmektedir. Bu durum ise çocuklarda aşırı kilo alma durumunu ortaya çıkarmaktadır (Şeylan, 2008). Çocuklarda henüz küçük yaşlarda televizyon karşısında yeme alışkanlığı edinilmemesine dikkat edilmelidir aksi takdirde uzun süre televizyon seyretme daha az oyun oynama gibi fiziksel eylemsizliklerden ötürü çocuklarda aşırı kilo almına yol açması gibi çocuklar üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır (Çaplı, 2002:186; İçin Akçalı, 2015:102).

Uzun süreli ve yakından televizyon izlemenin gözleri bozması herkes tarafından bilinen bir sorundur. Ekranı aralıksız olarak bakma, hiçbir göz hastalığı bulunmayan kişilerde bile göz kırpma refleksinin sıklığının azalmasına bağlı olarak gözyaşından kaynaklı gözlerde yorulma, sulanma gibi rahatsızlıklara yol açmaktadır (Yılmaz, 2007). Ayrıca, medyayı aşırı kullanan çocuklar, sağlıklı, fiziksel oyun oynama konusunda daha az aktiftirler(www.healthychildren.org). Hâlbuki çocukların bu yaşlarda fiziksel gelişimi başta olmak üzere zihinsel gelişimine de olumlu etkileyecek kitap okuma, oyun oynama, toplumsal becerileri kazanmak adına zamanlarını geçirmeleri gerekmektedir (Şeylan, 2008).

American Academy of Pediatrics tarafından yapılan çalışmada 0-2 saat televizyon izleyenlere kıyasla günde 5 saatten fazla televizyon izleyen ergenlerin kilolu olma ihtimalleri neredeyse 5 katı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aap Council On Communications And Media, 2016). Yapılan başka bir araştırmada ise televizyonu günde 1.5 saatten fazla izlemek, 4-9 yaş arasındaki çocuklarda obezite için bir risk faktörüdür.

Büyükbaykal (2007) ise televizyonun fiziksel gelişim üzerine etkisini uzun süre televizyon karşısında kalan çocukların yatma saatlerinde gecikme ve uyku problemi, hareketsizliğe bağlı olarak şişmanlama ve sürekli yorgun hissetme, kentsel yaşam tarzı ve medyatik etkiler ile beslenme alışkanlıklarının değişmesinin yanı sıra uzun süre yüzükoyun dirseklerine dayanarak yatan çocuklarda eklem rahatsızlıkları çekebilmesi olarak ifade etmiştir (Büyükbaykal, 2007).

(2) Televizyonun Bilişsel Gelişim Üzerine Etkisi

Televizyonun çocukların bilişsel gelişimleri üzerinde aynı beceriler için olumlu etkisi olduğu gibi olumsuz etkisi de söz konusudur. Çocuklar televizyon seyrederken zihinsel becerileri gelişmekte, zihinsel yapıları yeniden düzenlenmekte ve iletilen yoğun mesajlar ile kavramlar öğrenmekte, çocukların dikkat becerilerini geliştirebilmekte olduğu savunulmaktadır (Ersoy, Avcı ve Turla, 2008:122). Aynı zamanda televizyonun dil gelişimini artırdığı inancı yaygın olsa da, çok fazla televizyon izleyen çocukların karmaşık cümle yapılarını öğrenmekte sorun yaşadıkları, televizyondan sadece basit kalıpları öğrendikleri yönünde bulgular söz konusudur (Gunter ve McAller, 1997:30).

Küçük çocukların oyun oynayarak, yani yaşayarak dili daha çabuk öğrendikleri yönünde araştırma sonuçlarına rastlanmaktadır. Televizyonun tek yönlü iletişim aracı olması çocuk ve televizyon arasında çift yönlü etkileşim gerçekleşmemesine bağlanmaktadır (Gunter ve McAller, 1997:30-31).

0-3yaş grubu çocuklar gün içerisinde 1-2 saatten daha uzun süre televizyon karşısında kaldıklarında sosyal gelişim(insanlarla yakınlık kurma, sosyal ortamlara uyum, duygusal etkileşim, yaşlılarına ilgi vb) ve iletişim(anlamalı sesler çıkarma,

konuşma, heceleme, cümle kurma, jest ve mimik kullanımı vb) için gereklilik arz eden fonksiyonlarındaki gelişimlerinde yetersizlikler ya da gecikmeler ortaya çıkmaktadır

3-7 yaş grubundaki çocukların aşırı televizyon izlemeleri dil gelişimini olumsuz etkilediği bu nedenle bazı eksikliklerin olduğu ifade edilmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik hazırlanan televizyon programlarını izleyen çocukların fazlaca sıfat, fiil, isim bilgisi ve kelime dağarcığına sahip oldukları; fakat aşırı derecede televizyon izleyen çocuklarda diğer aktiviteleri engellediği, çocukların hareketsiz kaldıkları ve diğer çocuklarla iletişim kurmakta zorluk çektikleri görülmektedir (Büyükbaykal, 2007).

7-12 yaş grubundaki çocuklar okul hayatı içinde olmalarından dolayı televizyonun eğitim amaçlı kullanımından daha fazla yararlanacak yaş aralığındadır. Televizyon açısından, özellikle okul çağı çocuklarını gençlerden ayıran özellik, kendilerine sunulan materyalden sonuçlar çıkarma yeteneğidir. Düşünceleri daha esnek bir hikayeyi anlatırken, orijinal halinin bir parçası olmayan kendi yorumlarını sık sık ortaya koyarlar (Gunter & McAller, 1997, s. 41).

Televizyon yayınlarının programların tekrarlanması veya çocukların ilgisini çekecek kadar cazip hale gelmesi çocuğun televizyonu arkadaş, bilgi kaynağı, dil öğrenme aracı olarak görmesine neden olmaktadır (Pembecioğlu, 2013, s. 260). Çocuklar için iki boyutlu sanal bir dünyaya bakmaları, üç boyutlu gerçek dünyayı yaşamı algılamalarından daha kolaydır. Televizyondaki akan görüntüler, beyin işlevlerinin erken uyarılmasına, bu da çocuğun inşa ettiği üç boyutlu sistemin bozularak dikkat dağınıklığı oluşturmaya zemin hazırlamaktadır (Gunter ve McAller, 1997:32). Uzun süre televizyon izleyen çocuklar televizyonun olumsuz etkisinden biri olan dikkat dağınıklığının sonucu olarak dikkatlerini yoğunlaştırmaları gereken konular üzerinde dikkatlerini toplamakta zorluk çekmektedir (Şeylan, 2008).

Çok küçük yaşlarda televizyon karşısında uzun süre zaman geçiren çocuklar geç konuşma, cümle kuramama gibi sorunlarla karşılaşmakta bu sorun ise ileriki yaşlarda özellikle okul çağındaki çocuklarda derslerde ilgisizlik ve algılama güçlüğü olarak ortaya çıkmaktadır (Büyükbaykal, 2007). Öte yandan çocukların kitap ve

benzeri yayınları okuduklarını ve bunun sonucunda hayal dünyalarının ve yaratıcılıklarının olumsuz etkilendiği görülmektedir (Çaplı, 2002, s. 186). Ayrıca zihinsel ve duygusal gelişimi etkileyen televizyon, çocukların öğrendikleri bilgileri yorumlayamamalarına veya karşılaştıkları olaylar arasında sebep sonuç ilişkisi kuramamalarına yol açmakta bu nedenle de çocukların bilişsel gelişimini de olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Büyükbaykal, 2007).

Televizyonun karşılıklı bir iletişim aracı olmamasından dolayı televizyon karşısında çok uzun süre zaman geçiren çocuklarda algılama ve değerlendirme becerileri azalmaktadır (Şeylan, 2008). Televizyonun tek yönlü iletişim aracı olmasının başka bir sonucu da çocuğun beyin fonksiyonlarını değiştirerek, sağlıklı gelişimine engel olmasıdır. Çocuğun dikkatini oluşturabilmesi üzerine etki eder. Bu nedenle televizyon izleme alışkanlıklarının kontrol edilmesi, çocuğun fizyolojik beyin gelişimi için çok önemlidir (Gunter ve McAller, 1997:33).

Karaca, Pekiyan ve Güney (2007) 4-13 yaş arası çocukların aileleri ile yapmış oldukları araştırmada reklamların etik yani ahlâki açıdan çocuklar üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada ailelerin %55.2'si algılama sürecini bozduğunu, %49.5'i zihinsel gelişime zarar verdiğini, %48.6'sı reklamların çocukların hayal gücünü yaratıcılığını etkilediğini belirtmiştir. Ayrıca yapılan başka bir araştırma da kimse izlemiyor olsa bile televizyonun arka planda sürekli açık kalması çocuklarda dil gelişimini geciktirdiğini göstermektedir. Normal şartlarda ebeveynin yürümeye yeni başlayan bir çocukla saatte yaklaşık 940 kelime konuşurken televizyon açıkken bu sayının 770'e düştüğünü ve daha az kelimenin daha az öğrenmeye neden olduğunu belirtmektedir (www.healthychildren.org).

(3) Televizyonunun Sosyal- Duygusal Gelişim Üzerine Etkisi

Televizyonda yayınlanan programlar çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerine olumlu etkilerde bulunurken aynı zamanda bazı programlar ise olumsuz etkiler de bulunabilmektedir. Televizyon, aileleri-insanları bir araya getiren ortak bir faaliyet yapmalarını sağlayan bir araç olarak görülmektedir. Fakat bakıldığında televizyon ile uzun süre vakit geçiren insanların- aile bireylerinin algıları televizyona

yoğunlaşmaktadır. Tek başına bir odak noktası olan televizyon bir faaliyet olarak insanların hayatını işgal eden, kendisinden başkalarıyla girişilecek işbirliğine izin vermemektedir (Öztürk, 2002:61). Çok yaygın ve etkili olan toplumsallaştırma araçlarından olan televizyon bilinçsiz kullanıldığında aile içi ve dışı toplumsal ilişkileri en az seviyeye düşürmesi yönüyle de çocuğun toplumsallaşmasına engel olabilmektedir (Büyükbaykal, 2007). Şeylan (2007) ise akranlarıyla oyun oynayan çocuklar, diğer çocuklarla karşılıklı iletişim içinde ve çocukların bu iletişimde aktif olduğunu belirtmektedir.

0-3 yaş arasında iletişimin temel esası olan konuşma becerilerinin temelini bu dönemde atar. Bu dönemde aşırı miktarda televizyona maruz kalan çocuk duygusal ve sosyal iletişime geçmede zorlanabilir. Televizyon karşısında çocuğu besleme, uyutma gibi davranışlar ileride oluşacak yeme bozuklukları, uyum sorunlarının temelini oluşturabilmektedir (Gunter ve McAller, 1997:28).

3-7 yaş arasında öncelikli olarak dil gelişimi kazanımıyla birlikte, çocuk her gün yeni kelimeler öğrenerek dile hakim olmaya başlar. Televizyon izlemenin çocukta dil gelişimini artırdığı, kelime hazinesini geliştirdiği yönünde çalışma bulguları olmakla birlikte, eğer çocuk kontrolsüz bir şekilde televizyona maruz kalırsa çocuğun sosyalleşmesi, yakınları ile diyalog kurması, sosyal adaptasyon ve dil gelişiminde sorunlar yaşanabilmektedir (Gunter ve McAller, 1997:28).

7-12 yaş aralığında çocuğun benlik yapısı bu dönemde yetişkin düzeyine ulaşma çabasıdadır. Ancak bir yetişkin kadar yaşam deneyimine sahip olmadığı ve bilişsel, duyuşsal gelişimini henüz tamamlamadığı için şiddet içeren korku ve gerilime neden olan içerikler onun kaygı duymasını ve güvensizlik hissetmesine neden olarak, kazanmış olduğu pek çok gelişimsel özelliğe gerilemeye yol açabilmektedir. (Gunter ve McAller, 1997:30).

Televizyon izlemenin aşırılığı durumunda iletişim ve sosyal uyum üzerinde oluşabilecek olumsuz etkiler, çocuğun sosyal etkinliklerde, arkadaş ilişkilerinde, ders başarısında, sportif faaliyetlerinde ya da yaşına uygun becerilerin gelişmesinde sorunlarla karşılaşmasına yol açabilmektedir (Gunter ve McAller, 1997:30).

Yılmaz (2007) gün içerisinde izlenen televizyonun süresi ile ileriki yaşlardaki dikkat eksikliği ve hiperaktivite, gibi çocuğun sosyal yaşama uyum sürecini zorlaştıran dikkat problemleri arasında ilişki olduğunu belirtmektedir.

Sanal dünyada fazlasıyla şiddet yaşayan çocuklar gerçek hayatta agresif düşünceleri, davranışları ve öfkeli duyguları göstermeye daha yatkındır (www.healthychildren.org). Ayrıca Büyükbaykal (2007) çok fazla televizyon izleyen çocuklarda hırçınlık, huzursuzluk, korku, endişe gibi davranış değişikliği gibi olumsuz psikolojik gelişimlerin oluşabileceğini ifade etmiştir. Karaca, Pekyaman ve Güney (2007) 4-13 yaş arası çocukların aileleri ile yapmış oldukları araştırmada reklamların etik yani ahlâki açıdan çocuklar üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada ailelerin %65.7'si saldırganlık, sihirli olma gibi özelliklere yönlendirdiğini, %60'ı ise psikolojik gelişim sürecini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Televizyonun işlevlerinden biri de sosyalleşme aracı olmasıdır ve bu işleviyle televizyon çocukların yaşamadığı deneyimleri sunar ve kendi deneyimi gibi algılamasına yol açar (Ertürk ve Akkor Gül, 2006:23). Günümüzde özellikle çalışan aileler genellikle akşamları bir arada bulduklarında birlikte vakit geçirmek için hep beraber televizyon izlediklerini söyler. Öte yandan, birlikte televizyon izlerken ebeveynler ve çocuklar arasındaki gerçek etkileşimin ne kadar gerçekleştiği belli değildir (Rideout, Rober ve Foehr, 2005:15). Bu durumun ise televizyonun çocuğun sosyalleşmesini olumsuz etkilemektedir.

Kişilik gelişimi sosyal duygusal sürecin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Kalıtsal yetileri ve becerileri çocuğun sonradan çevresel kazandığı edinimler ile birleştiğinde sosyalleşme sürecinin kişilik gelişimini belirlediğini görmekteyiz (Gunter ve McAller, 1997:27). Şirin (2014) ise medyanın sosyalleşmeye önemli etkisi olduğunu, çocuklara dünya görüşü, davranış ve tutum verdiğini fakat buna karşılık olarak da hiçbir medya aracının tek başına çocuğu yetiştirmeye ya da sosyalleşmeyi tek başına gerçekleştirecek kadar olgunlaşmadığını savunmaktadır.

(4) Televizyonun Ahlaki Gelişim Üzerine Etkisi

Kişiliğin oluşması, toplumsal değer yargıları, modellerin benimsenmesi çocukluk yıllarında kazanılmaktadır. Bu faktörlerden dolayı da çocuklar televizyon karşısında güçsüz, savunmasız ve korumaya muhtaç durumdadır (Kırık, 2013). Kitle iletişim araçları doğru kullanılmadığında toplumsal değerlere zarar vermekte, kişilerin özel hayatlarına müdahale etmekte, etik kurallara uymayan yayınlar yapmakta insanların zamanlar bunları normalmiş gibi algılamaları sonucu ahlaki açıdan yozlaşmış neslin oluşmasına ortam hazırlamaktadır (İnan, 2013). Çocuklar sosyal hayatlarının parçası olan aile ve arkadaşlarından daha çok televizyon ile vakit geçirmelerinden dolayı genellikle değer yargıları ve televizyondaki değer yargıları arasında, televizyondan edindiği değer yargıları doğrultusunda hareket etmektedir (Şeylan, 2008).

Kitle iletişim araçları çocukların yaşları gereği kimlik gelişimlerini olumsuz etkileyerek ahlaki değerlerin yanlış şemalar oluşturmasına yol açabilmektedir (Şirin, 2011:176). Çocukların televizyonda izledikleri şiddet sahneleri ile saldırganlık davranışı arasında ilişki olduğu, günlük hayatlarında şiddeti sorunlarına çözüm yolu olarak gördükleri ifade edilmiştir (Yılmaz, 2007). Karaca, Pekyaman ve Güney (2007) 4-13 yaş arası çocukların aileleri ile yapmış oldukları araştırmada reklamların etik yani ahlaki açıdan çocuklar üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada ailelerin %63.8'i televizyon reklamlarının içeriklerinin etik açıdan uygun olmadığını ifade ederken %66.7'si çocukların ahlaki gelişimine zarar verdiğini ifade etmiştir.

(5) Televizyonun Kişilik Gelişimi Üzerine Etkisi

İnsanların yetişkinlik dönemi dahil olmak üzere hayatları boyu etkili olacak kişilik gelişiminin temelleri çocukluk döneminden atılmaktadır. Çocukluk döneminin vazgeçilmez aracı haline gelen televizyon ise çocuklarda kişilik gelişimi açısından önemli ol oynamaktadır. Televizyonun başlıca işlevleri arasında eğlendirici ve öğretici olması gelmektedir. Bu işlevlerin yanı sıra insanların kendini tanıma ve kişiliklerini geliştirmelerine ortam hazırlayan, insanlara düşünme ve eleştirme imkanı tanıyan bir araçtır (Yılmaz, 2007).

Çocukluk dönemi çocuklarda özdeşim kurabilecekleri model arayışı içinde oldukları dönemdir. Bu dönemde bilinçsizce rastgele seçilmiş modeller çocukların

kişilik gelişimlerini doğru olmayan temeller üzerinde şekillendirmesine yol açabilmektedir (Yılmaz, 2007). Televizyonlardaki şiddet içerikleri çocukların televizyonda gördükleri karakterleri taklit etmeye çalışmalarından ötürü çocuklarda davranış problemlerine neden olabilmektedir (www.healthychildren.org).

B. İlgili Araştırmalar

Televizyon izleme alışkanlıkları ile ilgili yurtiçi çalışmalar;

MEB (2008)'de ilköğretim ve ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla araştırma yapmıştır. Tarama modelinde yapılandırılan araştırmanın evrenini Türkiye'nin tüm ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 12.925.722 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 936 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisinden meydana gelmektedir. Örneklemini oluşturan öğrencilere EARGED Araştırma Şubesi tarafından bu araştırma için geliştirilen anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SSPS programında çözümlenmiştir. Öğrencilerin televizyon izlemeyle ilgili tutumlarını belirlemeye yönelik maddelere verdikleri cevaplarının aritmetik ortalaması, standart sapmaları hesaplanmıştır. Ayrıca televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik olarak ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin görüşleri arasında bir farkın olup olmadığını tespit etmek için Anova uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrenciler; televizyon seyretmeyi sevmektedirler, hafta sonlarında 1–3 saat televizyon izlemeye zaman ayırmaktadırlar, en çok 18–21 saatleri arasında televizyon izlemektedirler, en çok yerli yayınları izlemektedirler, Televizyon seyretmede anne baba tarafından yönlendirilmemektedirler, sosyal etkinliklere çoğunlukla katılmaktadırlar, evlerinde en çok haber programları seyredildiğini belirtmektedirler, evlerinde televizyon kanalının seçiminde babanın etkili olduğunu söylemektedirler, genellikle aksiyon ve macera filmlerinden hoşlanmaktadır, ailelerince cinsel içerikli filmleri izlemelerine izin verilmediğini belirtmektedirler, televizyonun yararı olarak eğitimlerinde bilinçlenmelerini sağladığını düşünmektedirler, televizyonun en büyük zararı olarak aile içi sohbeti engellediğini düşünmektedirler.

Çetin ve Aksu (2010)' da, ilköğretim 4-8. sınıflardaki çocukların televizyon izleme profilini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Araştırma bir devlet okulunda 442 öğrenciyle yapılmıştır. Çocukların televizyon izleme profilini ortaya çıkarmak amacıyla 44 soruluk bir anket uygulanmıştır. Evlerde genelde birden fazla (1,7) televizyon bulunduğu ve bunun genellikle ailenin ortak yaşam alanı olan oturma odasında bulunduğunu saptamıştır. Televizyon en çok 17:00-20:00 saatleri arasında izlenmektedir. Hafta içi ve hafta sonu bu saatlerde anne ve babanın genellikle evde oldukları düşünülürse, öğrencilerin büyük çoğunluğunun televizyonu bir aile etkinliği olarak izledikleri görülecektir. İzlenen programlar ve televizyonun evdeki konumu öğrencilerin televizyon izleme profillerinin büyük oranda aileyi de yansıttığını göstermektedir. Öğrencilerin üçte birine yakını (%29,9) televizyon bağımlısı, yaklaşık yarısı da günde üç (3) saat veya daha fazla televizyon izlemektedir. Öğrencilerin izlemeleri gerektiğini düşündükleri programlarla izledikleri programlar büyük oranda farklıdır.

Koçer (2013)' de yaptığı çalışmada, izleyicilerin televizyon izleme alışkanlıkları ve motivasyonları Kayseri örneğinde tespit edilmiştir. Saha uygulamasının 1017 kişiyle yüz yüze anket yöntemiyle yapıldığı araştırma sonuçları incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun televizyonu günde ortalama 1-3 saat arasında, daha çok ailesi ile birlikte izlediği, en çok haber programlarını, en az cinsel içerikli programları takip ettiği görülmektedir. Televizyon izleme motivasyonları ise, dinlenme ve eğlenme, bilgilenme, yol gösterme, arkadaşlık etme/kaçış, sosyalleşme/kişiler arası fayda, bir araya gelme ve haberdar olma olmak üzere altı faktörden oluşmaktadır. Yapılan t testi, ANOVA ve MANOVA analizleri sonucunda, izleyicilerin yaşları ve cinsiyeti ile program izleme türü ve motivasyonları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Çelebi (2014)' de yaptığı çalışmada TV izleme alışkanlığının 4-6 yaş arası çocukların günlük yaşamlarına ve davranışlarına etkilerine ilişkin okulöncesi öğretmenlerin görüş ve tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında Adana'da okulöncesi eğitimi veren 23 öğretmen ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler TV izleme alışkanlığının okulöncesi

çocukların günlük yaşamlarına ve davranışlarına negatif etkilerinin olduğunu düşünmektedirler. Ancak, bu negatif görüş ve tutumların derecesi farklı mesleki deneyim yıllarına sahip öğretmenler arasında farklılık göstermektedir. Mesleki deneyim süresi arttıkça negatif görüş ve tutumların derecesi de artmaktadır.

Koçer, Leblebici Koçer ve Yoldaş (2016)' da yaptıkları çalışma da televizyon izleme alışkanlıklarını ve nedenlerini Kayseri ve Celalabat örneğinde karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir. Araştırma Kayseri'den 1024 Celalabat'tan 393 kişinin katılımıyla yüz yüze anket yöntemiyle yapılmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde, yapılan ki-kare ve t testi analizine göre, Celalabat ve Kayseri illerindeki halkın televizyon izleme alışkanlıklarında, televizyon izleme nedenlerinde ve izledikleri program türlerinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Televizyon izleme alışkanlıkları ile ilgili yurtdışında yapılmış çalışmalar;

Robinson, Saphır, Varady ve Heydel (2001)' de yapılan çalışmada, aileleri de bu programa dâhil edilmiş 8-9 yaşındaki çocukların bir kısmına özel bir program düzenlenmiş ve televizyon izleme sürelerinin azaltılarak reklamlardan daha az etkilenmelerinin sağlanması hedeflenmiştir. Aşamalı şekilde ve ailelerin kontrolü altında çocukların televizyon izlemelerine kısıtlamalar getirilmiş, bunun yerine farklı uğraşlarla zamanlarını değerlendirmelerini sağlayan uygulamaların ardından çocukların ailelerinden oyuncak isteklerinde % 70 oranında azalma olduğu saptanmıştır.

Rosenkoetter, Lawance, Sharon ve Acock (2008)'de televizyon şiddetinin çocuklara etkisini azaltmaya yönelik bir müdahale çalışmasında televizyon şiddetinin olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla, yazarlar 32 derslikteki 496 çocuğa (1. ila 4. sınıflar) yönelik sınıfa dayalı bir müdahale gerçekleştirmiştir. Müdahale, üniversite personeli tarafından 7 ay boyunca gerçekleştirilen 28 kısa dersten oluşmuştur. Katılımcılar, müdahaleden önce ve müdahaleyi tamamladıktan sonra 8 ay da dahil olmak üzere üç kez daha mülakat yapılmıştır. 17 kontrol dershanesindeki 242 katılımcı karşılaştırıldığında, müdahale edilen çocukların daha az şiddet içeren televizyon programlarını izlemekte olduğu ve televizyonu şiddet içeren süper kahramanlarla daha az söz ettikleri görülmüştür. Ayrıca, televizyon şiddetiyle ilgili

daha eleştirel tutumlarını dile getirmişlerdir. Bu sonuçlar hem kızlar hem de erkekler için 4 kademe seviyesinde elde edilmiştir.

Dutra, Menezes, Magalhaes ve Gollab (2014)' de Güney Brezilya'nın bir şehrinde bulunan bir topluluğun televizyon görüntüleme alışkanlıklarının yaygınlığını ve 8 yaşındaki çocuklarda, çocuklukta yerleşik yaşam biçimiyle ve aşırı kilolu olanlarla bağlantısını değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Tüm doğumların hastaneye yatırıldığı prospektif bir topluluk araştırması 2002 Eylül'ünden Mayıs 2003'e kadar sürmüştür. Bu çalışma, topluluğun 8 yıllık yaşta izlemi sırasında toplanan verilerin kesitsel bir analizine değinmektedir. Fiziksel aktivitenin düzeyini değerlendirmek için, 8 yaşındaki çocuklar ve ergenler için fiziksel aktivite anketi (PAQ-C) kullanılmıştır. Röportaj yapılan 616 çocuğun% 70'inden daha fazla yerleşik yaşam tarzı görülürken, cinsiyete bakılmaksızın örneklemin% 60'ında günde iki saatten fazla TV izleme alışkanlığı saptanmıştır (p = 0.30) Gelir (p = 0.57) veya aile sosyoekonomik düzeyi (p = 0.90). Televizyon seyretmek için harcanan günlük süre fiziksel aktivite ile ters orantılı (p <0.05) ve fazla kilo ile pozitif ilişkili olduğu görülmüştür (p <0.01). Fiziksel aktivite ile ilgili olarak, koşu halk arasında en sık uygulanan spor yaklaşımı olduğu görülmüştür. Hareketsiz yaşam tarzının ve çocukları aşırı süre televizyon izleyen çocukların yaygınlığını göz önünde bulundurarak, çocukların televizyon önünde harcadıkları zamanı azaltarak etkileşimli faaliyetler gerçekleştirmek için bu kişileri daha aktif bir yaşam tarzı geliştirmeye yönelik motive etmenin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, çalışma grubu, kullanılan veri toplama aracı, veri toplama yöntemi, araştırmacının rolü, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

A. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel yaklaşımla gerçekleştirilmiş “durum çalışması” deseninden faydalanılmıştır. Diğer araştırma türlerinden ayrılan yönlerinden yola çıkarak, durum çalışmasının ‘nasıl’ ve ‘niçin’ sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinlemesine incelemesine olanak veren araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2005).

B. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçsal örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme, evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması şeklinde tanımlanır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Erzincan İline bağlı merkez ilkokullardaki 13 ilkokuldan 98 farklı 4. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. 4.sınıf öğrencileri yöneltilen sorulara yönelik kendilerini rahat ifade etmeleri, ilkokul döneminin son aşamasında olup orta okul dönemine geçiş sürecinde olmaları ayrıca yapılan literatür taramasında çocukların 10 yaşından itibaren çizgi film izlemeyi yavaş yavaş bırakmaları, televizyon izleme alışkanlıklarının değişmesinden dolayı ilkokul 4. Sınıf öğrencileri araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel özellikleri Tablo 1’ de gösterilmektedir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Kişisel Özellikleri

		%
Cinsiyet	Kız	56,6
	Erkek	43,4
Aylık Gelir	0-1000 TL	11,1
	1001-2000 TL	15,2
	2001-3000 TL	7,1
	3001-4000 TL	3,0
	4001 ve üzeri TL	8,1
	Cevapsız	55,6
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar Değil	8,1
	İlkokul	22,2
	Ortaokul	18,2
	Lise	25,3
	Üniversite	21,2
	Lisansüstü	2,0
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar Değil	1,0
	Okuryazar	2,0
	İlkokul	12,1
	Ortaokul	10,1
	Lise	28,3
	Üniversite	34,3
Anne Meslek	Lisansüstü	3,0
	İşsiz	1,0
	Serbest Meslek	2,0
	Memur	13,1
	İşçi	6,1
	Esnaf	3,0
	Ev Hanımı	72,7
Baba Meslek	Diğer	1,0
	İşsiz	7,1
	Serbest Meslek	16,2
	Memur	43,4
	İşçi	20,2
	Esnaf	10,1
Kendinize Ait Odanız Var Mı?	Diğer	2,0
	Evet	82,8
Odanızı Kimlerle Paylaşıyorsunuz?	Hayır	17,2
	Bana Ait	24,2
	Ablamla	16,2
	Ağabeyimle	11,1
Evde İnternet Bağlantısı Var Mı?	Diğer	36,4
	Evet	61,6
	Hayır	38,4

Araştırmaya katılan çalışma grubunun kişisel özellikleri incelendiğinde grubun %56,6'sı kız öğrenciler, %43,4'ünü ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Aylık gelir düzeyleri incelendiğinde öğrencilerin % 55' inin cevaplamadığı geriye kalan öğrenciler içinde %26,3' ünün 2000 TL ve altı, %15,2'sinin ise 2000 TL üzerinde aylık gelirleri olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin anne eğitim düzeyleri incelendiğinde öğrencilerin %8,1'i okuryazar değil, %22,2 ilkokul, %18,2 ortaokul, %25,3 lise, % 21,2 üniversite, %2,0 lisansüstü olarak belirttikleri görülmektedir. Baba eğitim düzeyi incelendiğinde ise öğrencilerin %1,0 okuryazar değil, %2,0 okuryazar, %12,1 ilkokul, %10,1 ortaokul, %28, 3 lise, %34,3 üniversite ve %3,0 ise lisansüstü olarak belirttikleri görülmektedir.

Öğrencilerin annelerin meslekleri incelendiğinde büyük çoğunluğunun(%72,7) ev hanımı olduğu haricindekilerin ise %13,1 memur, %6,1 işçi, %3,0 esnaf, %2, 0 serbest meslek, %1,0 işsiz ve %1,0 ise diğer meslek gruplarında çalıştığı görülmektedir. Öğrencilerin babalarının meslekleri incelendiğinde ise %43,4 memur, %20,2 işçi, % 16,2 serbest meslek, % 10,1 esnaf, %7,1 işsiz ve % 2,0 ise diğer meslek gruplarında çalıştığı görülmektedir.

Çalışma grubundaki öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%82,8)kendine ait odası olduğu geriye kalan % 17, 2 sinin ise kendisine ait odasının olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin odasını paylaştığı kişiler incelendiğinde %24,2 tek başına kullandığı, %16, 2 ablasıyla paylaştığı, %11,1 abisiyle paylaştığı, %36,4'ünün ise kardeşlerinin haricindeki kişilerle paylaştığı görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %61,6'sı evinde internet bağlantısı olduğunu , %38,4'ünün ise evinde internet bağlantısı olmadığı görülmektedir.

C. Veri Toplama Aracı

İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin medya kullanım alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Çalışmada uygulanan yarı yapılanmış görüşme formlarında, çocukları televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik unsurları ön plana çıkaran ana sorular ve konunun ayrıntılarını ortaya koyan yardımcı sorular literatür

taramasından hazırlanmış ve uzman kişiler tarafından incelenmiş önerileri doğrultusunda ölçeğe son hali verilmiştir. Veri toplama aracı; öğrenci kişisel bilgi formu, öğrencilerin izledikleri televizyon programları, televizyon izleme nedenleri, televizyon izlemeye yönelik tutumlara, izlenen dizi filmlere, izlenen çizgi filmlere ve diğer programlara yönelik sorular yer almaktadır.

D. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama sürecinde, öncelikle hazırlanan görüşme formu taslağı pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama süreci ardından elde edilen dönütlerden hareketle sorular son hali verilerek uzman görüşleri alma yoluna gidilmiştir. Sın hali verilen form, gerekli izinler alınmasının ardından Erzincan İli Merkez ilkokulları 4.sınıfta öğrenim gören 107 öğrenciye uygulanmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından ses kaydına alınarak öğrencilerle birebir görüşme yapılmış, her bir öğrenci ile yapılan görüşme ortalama olarak 40-45 dakika sürmüştür. Yaklaşık 4800 dakikalık ses kayıtlarının deşifrelerinin ardından verilerin analizi süreci başlatılmış, ulaşılan kodlar, kategori ve temalar altında ifade edilerek raporlaştırma süreci ile süreç tamamlanmıştır.

E. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Maxwell (1992) nitel araştırma sürecinde araştırmacının incelenen olayla ilgili gördüğü ve duyduğu her şeyi rapor etmesi gerektiğini, bunun yanında elde edilen verilerin istatistiksel olarak desteklenebileceğini betimsel geçerlik olarak dile getirmiştir. Araştırma sürecinde araştırmacılar öğrencilerle yaptığı görüşmenin her bir adımında elde ettiği verileri kategoriler halinde ifade etme yolunu tercih etmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen kategoriler alan uzmanları tarafından yeniden değerlendirilmiş ve öneriler doğrultusunda araştırma bulguları düzenlenmiştir. Verilerin yorumlanması sürecinde öncelikle en yüksek frekansa sahip değişkenler dikkate alınmıştır.

Maxwell (1992) tarafından ifade edilen bir diğer geçerlik türü genellenebilir geçerliktir. Nitel araştırmalar sürecinde genellenebilirliğin uygunluğu konusunda tartışılmalar olmasına rağmen amaçlı şekilde araştırma sorularına ve incelenecek olaya

uygun benzer özellikler sergileyen bir örneklem seçilmesinin önemli olduğu ifade edilmektedir. Nitel araştırmada önemli olan örneklemin araştırma evrenini temsil etmesi değil araştırma yapılacak olaya uygunluğudur. Bu bağlamda araştırma süreci maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ve farklı özelliklere sahip 107 ilkokul öğrencisi ile gerçekleştirilerek araştırma konusuna en uygun örneklem seçimi yoluna gidilmiştir. Yine kendilerini daha rahat ifade edebilmeleri, ortaokula geçiş döneminde olmaları ve literatür bağlamında artık televizyon izleme motivasyonunun yerini dönem itibarıyla sosyal medya vb. almaya başlıyor olması nedeniyle ilkokul 4.sınıf öğrencileri ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması yapan bir araştırmacının iç geçerliği arttırabilmesi için, bulduğu sonuçlara nasıl vardığını açık seçik ortaya koyması ve çıkarımlarıyla ilgili kanıtları diğer kişilerin ulaşabileceği biçimde sunması gereklidir (Şimşek, Yıldırım, 2008: 289). Bu noktada araştırmacı tarafından hazırlanan raporlaştırma sürecinde öğrenci ifadelerinden alıntılara yer verilmiş ve alıntı yapılan öğrencilere ait detaylı bilgiler ise EK'ler kısmında ifade edilmiştir.

Bunların yanında öğrenci görüşmelerinden elde edilen veriler betimsel ve içerik analizi süreci ile kodlanmıştır. Kodlamanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen kodlar alanında uzman üç ayrı akademisyen tarafından incelenmiş ve kodlara puanlar verilmesi istenmiştir. 0 puan alan kodlama yeniden kodlanmalı, 1 puan verilen kodlama ise kabul edilebilir olarak puanlanmıştır. İki uzmandan "0" puan alan kod ifadeleri yeniden düzenlenmiş, bir uzmanın "0", bir uzmanın "1" puan verdiği kodlar araştırmanın amacı doğrultusunda ya yeniden ifade edilmiş ya da aynen bırakılmıştır.

F. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde öncelikle ses kayıtları bilgisayar ortamına girilmiş, elde edilen verilerin dökümü yapılmış, dökümü yapılan verilere betimsel ve içerik analizi tekniği uygulanmıştır. İçerik analizi birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlama süreçlerini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu şekilde söylemi anlamada ve yorumlamada öznel etkenlerden kurtulmayı sağlamak amaçlanmaktadır (Bilgin, 2006). İçerik analizinde veriler önce kodlanmıştır,

elde edilen kodlar kategori haline getirilmiş ve en son olarak da temalar elde edilmiştir. Verilerin analizi s¼recinde Nvivo11 nitel veri analizi programı kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

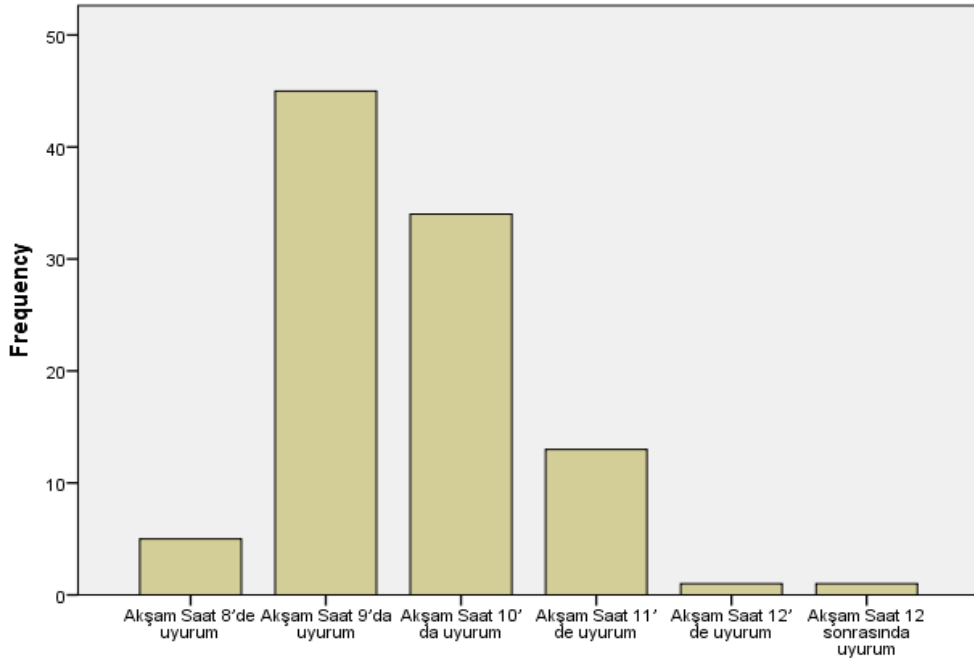
BULGULAR

Bu bölümde çalışma grubunun televizyon izleme alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik bulgular ele alınmıştır.

A. Öğrencilerin Televizyon İzleme Davranışları

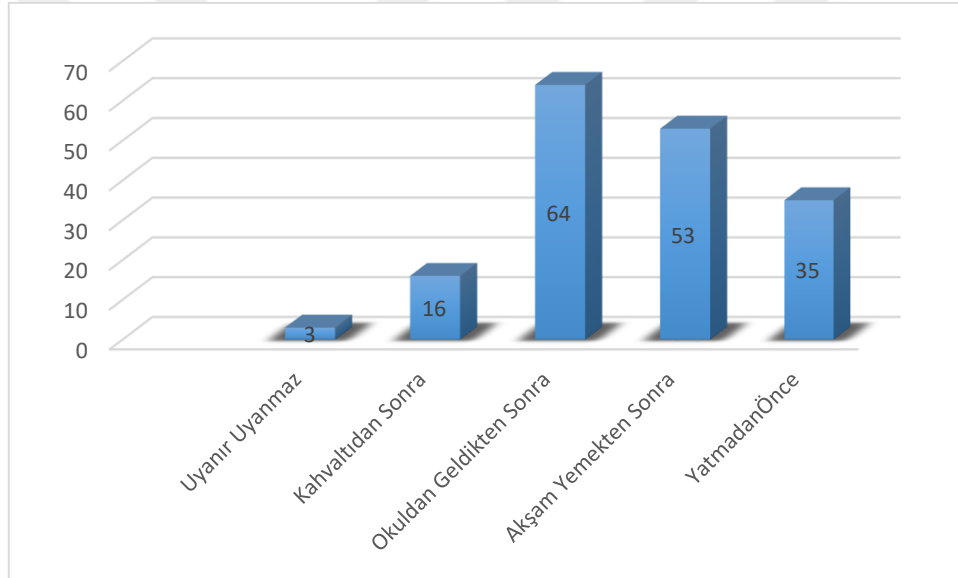
Öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıklarının tespit edilmesi amacıyla araştırma sürecinde öncelikle öğrencilerin hangi saatlerde hangi televizyon kanallarını ve hangi televizyon programlarını izlemeyi tercih ettikleri ve kimlerle birlikte televizyon izlemeyi tercih ettikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada öğrencilerin uydukları saat aralığı ile televizyon izleme saatleri ve televizyonda izledikleri programlar arasında ilişki olduğu düşüncesinden hareketle, öncelikle öğrencilerin hangi saat aralıklarında uydukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin uyuma saatlerine yönelik bulgular Grafik 1’de gösterilmektedir.

Grafik 1. Öğrencilerin Uyuma Saatleri

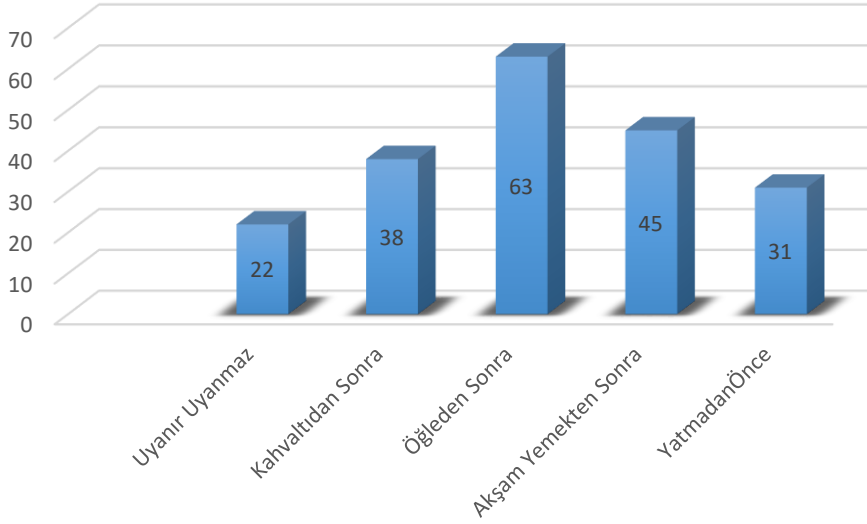
Grafik 1’de görüldüğü üzere öğrencilerin genellikle akşam saat 9-10 aralığında uyumayı tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin uykuya geçtikleri saat aralığının hafta sonu veya hafta içi değişkenlik gösterip göstermediğini tespit edebilmek amacıyla hafta sonu ve hafta içi hangi saatlerde uykuya geçtikleri tespit edilmeye çalışılmış ve bulgular aşağıda grafiklerle ifade edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin okul günlerinde hangi zaman aralıklarında televizyon izlemeyi tercih ettikleri Grafik 2’de gösterilmiştir.

Grafik 2. Öğrencilerin Okul Günleri Televizyon İzlemeyi Tercih Ettikleri Zaman Aralıkları

Grafikte öğrencilerin okul günleri televizyon izlemeyi en çok tercih ettikleri zaman aralıklarının özellikle okuldan geldikten sonra, akşam yemeğinden sonra ve yatmadan önce olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin daha yoğun olarak saat 15.00 ile 21.00-22.00 aralığında televizyon izlediği ifade edilebilir. Öğrencilerin okul günlerinde televizyon izlemeyi tercih ettikleri zaman aralıklarının, televizyonda izledikleri programları tepsi edebilmek açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin okul günlerinin haricinde yoğun olarak hangi zaman aralıklarında televizyon izledikleri Grafik 3’ de gösterilmektedir.

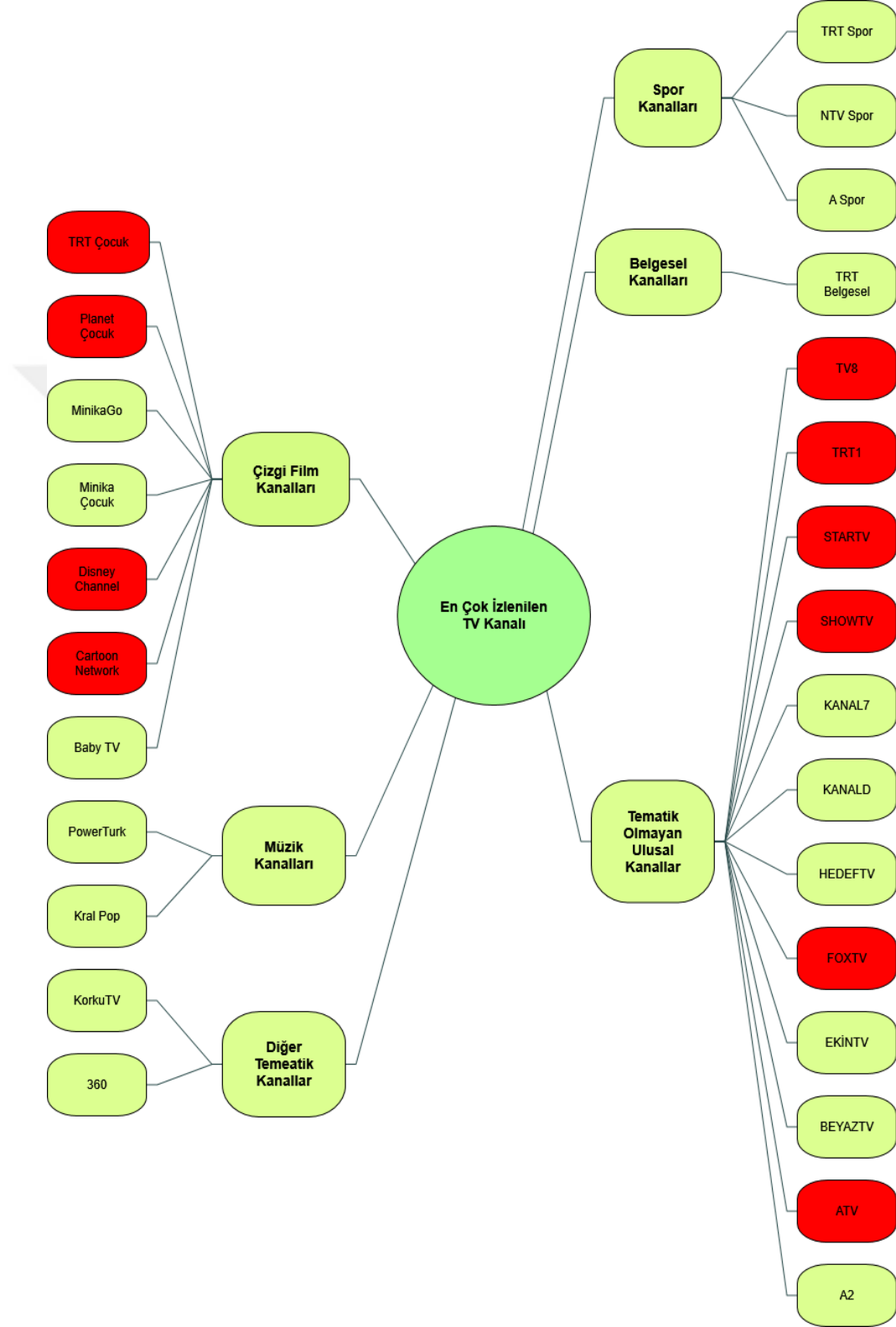
Grafik 3. Öğrencilerin Hafta Sonu Televizyon İzlemeyi Tercih Ettikleri Zaman Aralıkları

Grafik 3’de öğrencilerin hafta sonu hangi zaman aralıklarında televizyon izlediği görülmektedir. Öğrencilerin hafta sonları televizyon izlemeyi en çok tercih ettikleri zaman aralıklarının öğleden sonra, akşam yemekten sonra olduğu görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin hafta sonları genellikle 13.00-14.00 saatlerinden itibaren ve 18.00-19.00 saatlerinden sonra televizyon izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Okul günleri ve hafta sonları öğrencilerin özellikle akşam yemekten sonra televizyon izledikleri ifade edilebilir.

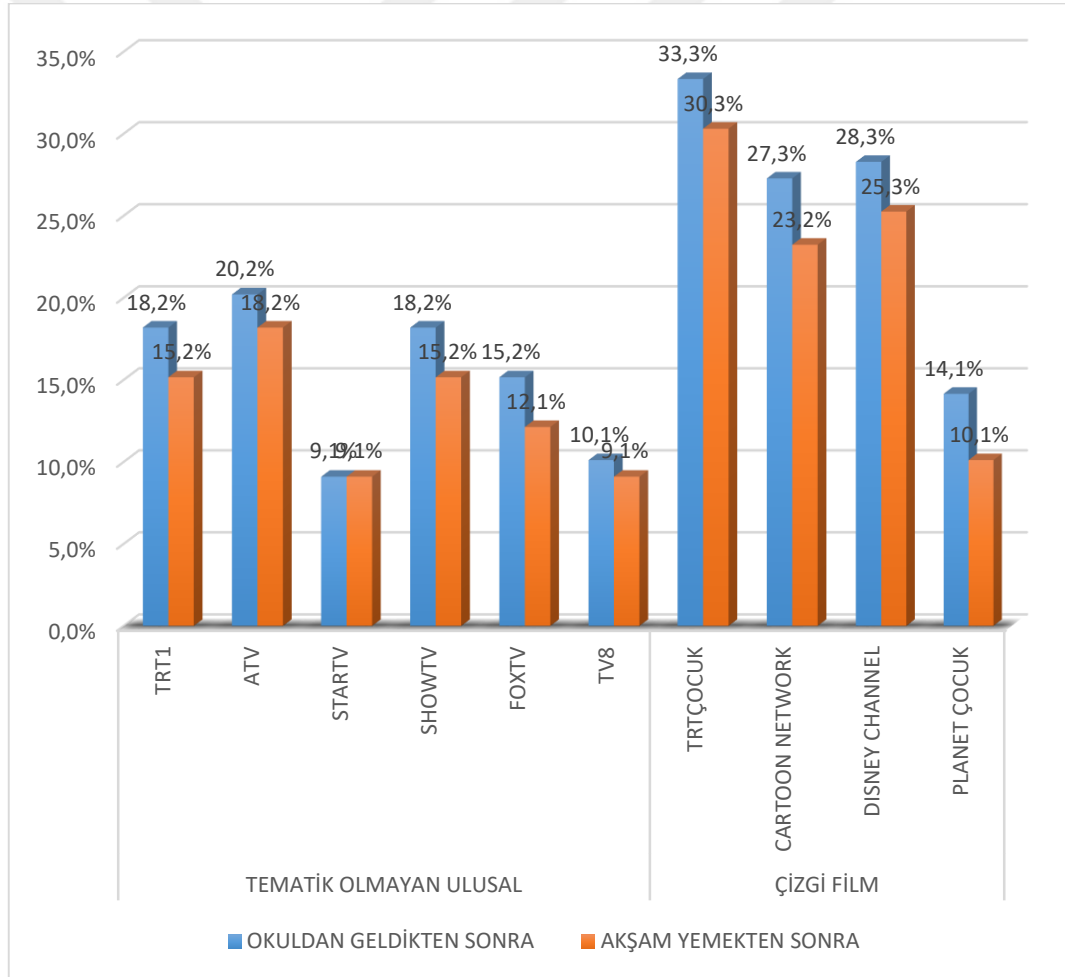
Öğrencilerin TV izleme davranışlarının tespit edilmesi amacıyla günün hangi aralığında TV izlemeyi tercih ettiklerinin tespit edilmesinin yanında hangi TV kanallarını izlemeyi tercih ettiklerinin de önemli olduğu düşünülmektedir. Televizyonda hangi kanalları izlemeyi tercih ettiklerine yönelik bulgular Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Öğrencilerin İzlemeyi Tercih Ettikleri Televizyon Kanalları

Şekil 1’de öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettikleri televizyon kanalları incelenmiştir. Çizgi film kanalları içerisinde en çok Trt Çocuk, Planet Çocuk, Disney Channel, Cartoon Network; tematik olmayan ulusal kanallar içerisinde en çok Atv, Fox Tv, Tv 8, Trt 1, Star Tv, Show Tv kanallarını tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettikleri televizyon kanalları ile öğrencilerin televizyon izlemeyi tercih ettikleri zaman aralıklarına göre hangi programları izlemeyi tercih ettiklerine yönelik bulgular ise Grafik 4’de ifade edilmektedir.

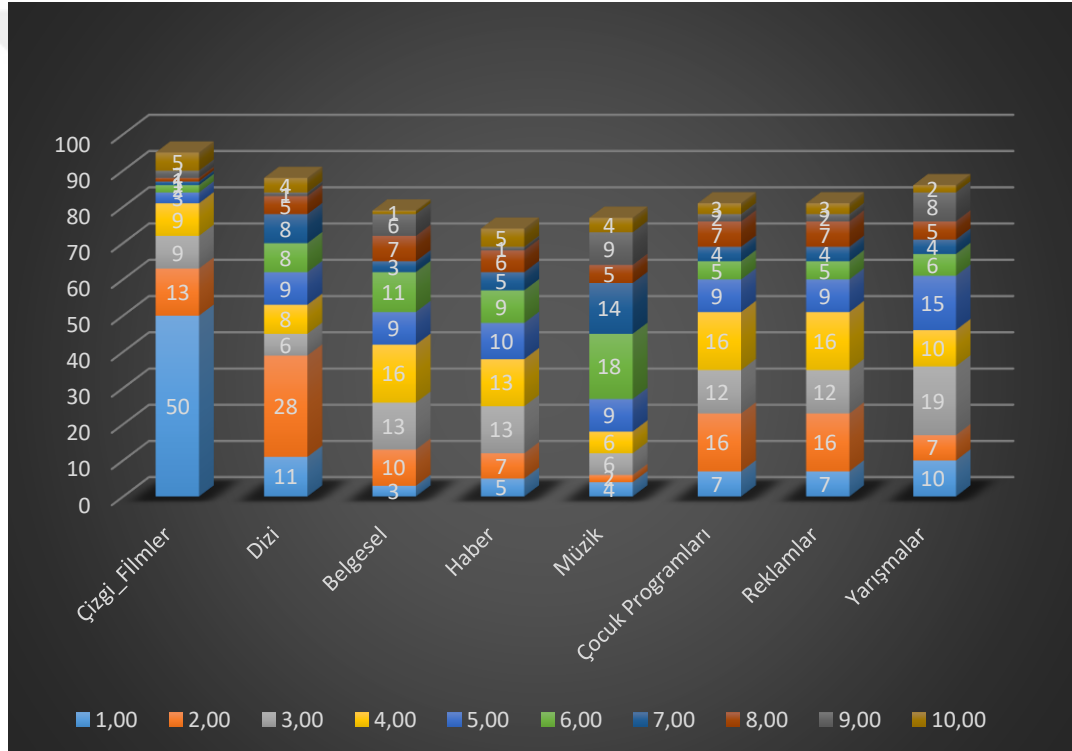
Grafik 4. Öğrencilerin Televizyon İzlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Zaman Aralıklarında İzledikleri Kanallar

Şekilde öğrencilerin en çok televizyon izlemeyi tercih ettikleri zaman aralıkları ile en çok tercih ettikleri kanallar birlikte incelenmiştir. Öğrencilerin televizyon izlemeyi en çok tercih ettikleri zaman aralıkları olan okuldan geldikten sonra ve akşam

yemeğinden sonra olduğu görülürken, en çok tercih ettikleri çizgi film kanalları Trt Çocuk, Disney Channel, Carton Network; aynı zaman aralıklarında en çok izlemeyi tercih ettikleri tematik olmayan ulusal kanallar ise Atv, Trt 1, Show Tv kanalları olduğu görülmektedir. Öğrencilerin televizyonda izlemeyi en çok tercih ettikleri program türlerinin sıralamasına yönelik bulgular Grafik 5’de ve Tablo 2’ de gösterilmektedir.

Grafik 5. Öğrencilerin İzlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Televizyon Programları

Grafik 5’de öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettikleri program türlerinin sıralaması görülmektedir. Araştırma sonuçlarında elde edilen bulgulara göre

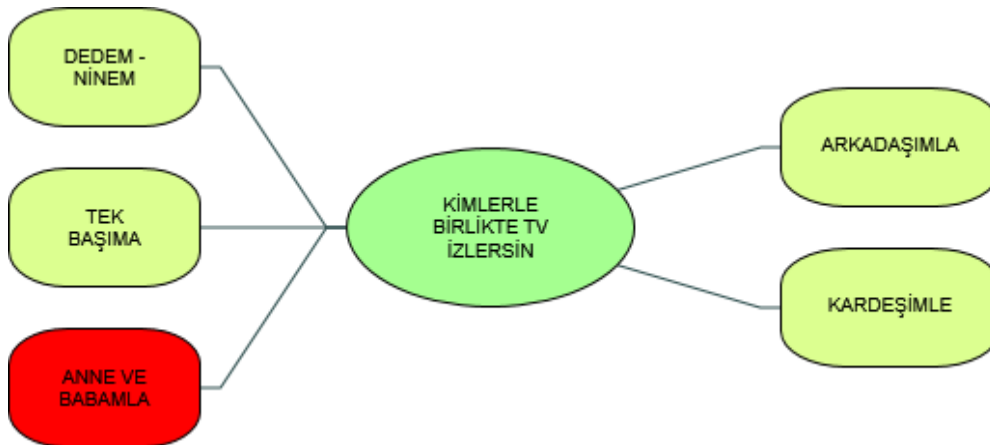
Tablo 2: Öğrencilerin İzlemeyi Tercih Ettikleri Program Türleri Ki-Kare Analizi

	Çizgi Film	Dizi Film	Belgesel	Spor	Sinema	Haber	Müzik	Çocuk Prog.	Reklam	Yarışma
Chi-Square	207,63 ^a	54,72 ^b	26,19 ^c	8,75 ^d	17,89 ^e	28,06 ^f	28,84 ^f	28,75 ^g	66,84 ^h	27,95 ⁱ
Asym p. Sig.	,000	,000	,002	,461	,036	,001	,001	,001	,000	,001

df:9, p>0.005

öğrencilerin birinci öncelikli olarak tercih ettikleri televizyon programı çizgi filmler, ikinci öncelikli olarak dizi filmler, üçüncü sırada izlemeyi en çok tercih ettikleri program türü ise yarışma ve çocuk programları olduğu görülürken; öğrencilerin son sıralarda izlemeyi tercih ettikleri program türlerinin spor ve sinema programlarının olduğu görülmektedir. Çizgi filmleri birinci sırada tercih eden öğrencilerin ise ikinci sıradaki tercihlerinin dizi filmleri tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin yapmış oldukları sıralamalarda her program türünün kendi içinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülürken, spor ve sinema türünde istatistiksel olarak anlamlı farklılık çıkmadığı görülmektedir. Buradan hareketle öğrencilerin sıralamaları bilinçli olarak yaptıkları fakat spor ve sinema türünde bilinçli olarak bir sıralama yapmadıkları ifade edilebilir. Öğrencilerin televizyon izlemeyi tercih ettikleri kişiler ise Şekil 2’ de ifade edilmektedir.

Şekil 2. Öğrencilerin Birlikte Televizyon İzlemeyi Tercih Ettikleri Kişiler

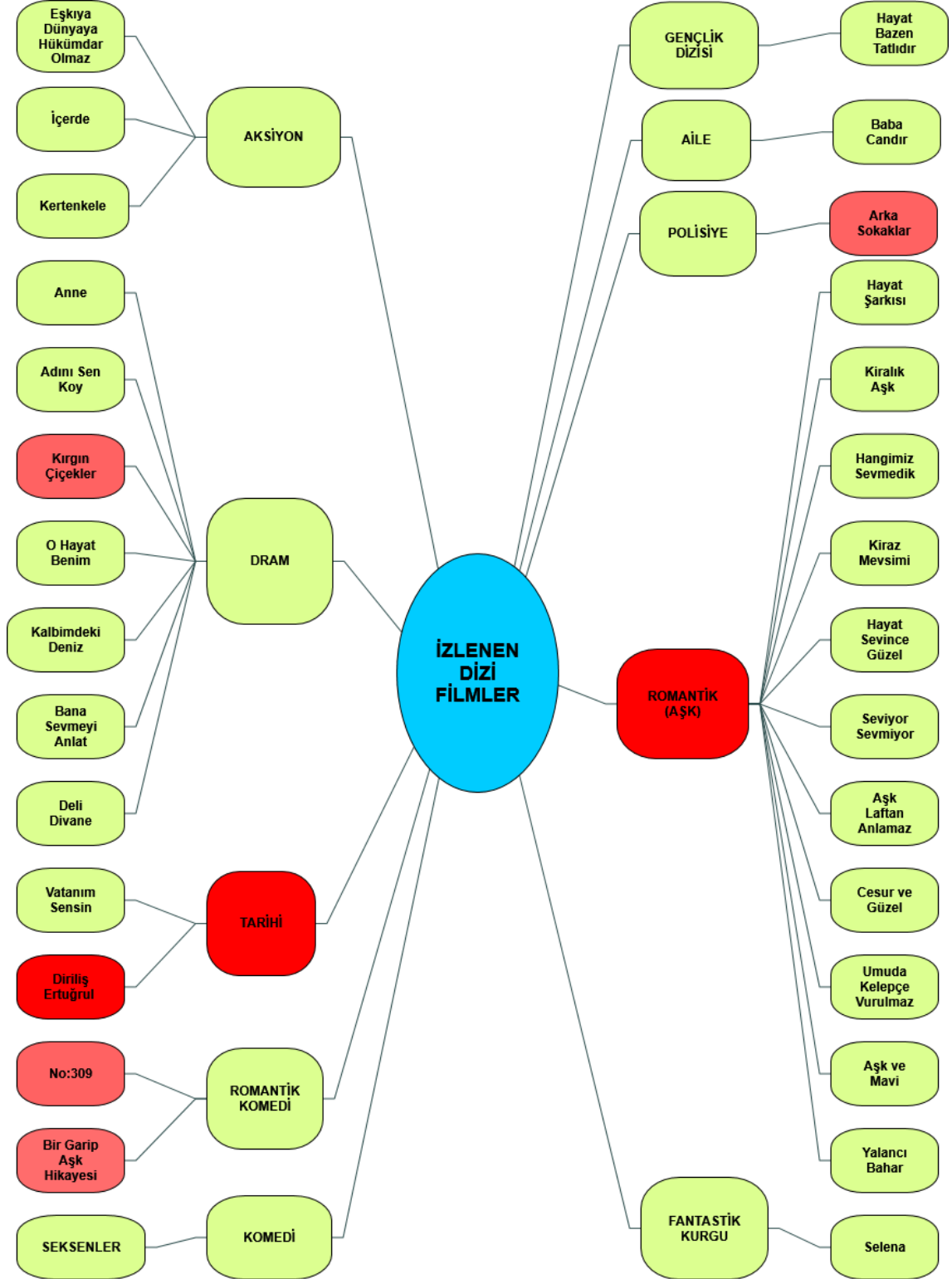
Şekilde öğrencilerin kimlerle birlikte televizyon izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Öğrenciler en çok anne, baba veya kardeşiyle birlikte televizyon izlediği görülmektedir. Anne ve babalarıyla televizyon izlemeyi tercih eden

öğrencilerin ifadelerine dikkat edildiğinde anne ve babalarıyla genellikle aynı kanalları aynı programları, genellikle de dizi film izledikleri ifadelerde yer almaktadır. Ayrıca kardeşi ile televizyon izleyen öğrenciler anne ve babalarının başka işleri olmasından ya da kumandanın kardeşinde olmasından dolayı kardeşleriyle televizyon izlemeyi tercih ettiklerini ifade etmektedir. Öğrencilerin ifadelerinde en çok aile üyeleriyle televizyon izlemeyi tercih ettikleri özellikle de dizi film izledikleri dikkat çekmektedir. Öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettikleri dizi filmler Şekil 3’ de gösterilmektedir.

B. Öğrencilerin Dizi Film İzleme Alışkanlıkları

Öğrencilerin televizyonda izlemeyi en çok tercih ettikleri dizi filmler ve dizi filmlerin türleri Şekil 3’de gösterilmektedir.

Şekil 3. Öğrencilerin İzlemeyi En Çok Tercih Ettikleri Dizi Filmler

Yukarıdaki şemada öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettikleri dizi filmler ve türleri yer almaktadır. Öğrencilerin izlemeyi tercih ettiği dizi filmlerin türleri; aksiyon, dram, gençlik dizisi, polisiye, aile, romantik komedi, komedi, fantastik kurgu ve en çok da tarihi ve romantik(aşk) türlerinin yer aldığı görülmektedir.

Öğrencilerin çok sık olarak ifade ettikleri tarihi dizilerde en çok Diriliş Ertuğrul dizisini izledikleri görülmüştür. Diriliş Ertuğrul dizisi, bir rüya ile başlayan ve rüya gibi bir 6 asır boyunca dünyaya hükmeden Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunu konu almaktadır. Devlete ismini vermiş olan Osman Bey'in babası Ertuğrul Gazi'nin hikâyesinin konu edinildiği dizide, Kayı Boyu'nun mücadeleleri ve hangi süreçlerden geçerek devletleştiği anlatılmaktadır. Kayı Boyu'nun bu süreçte yaşadığı zorlukları bileğinin ve imanının gücüyle nasıl aştığının anlatıldığı dizide hemen hemen döneme dair her ipucuna değinilmektedir.

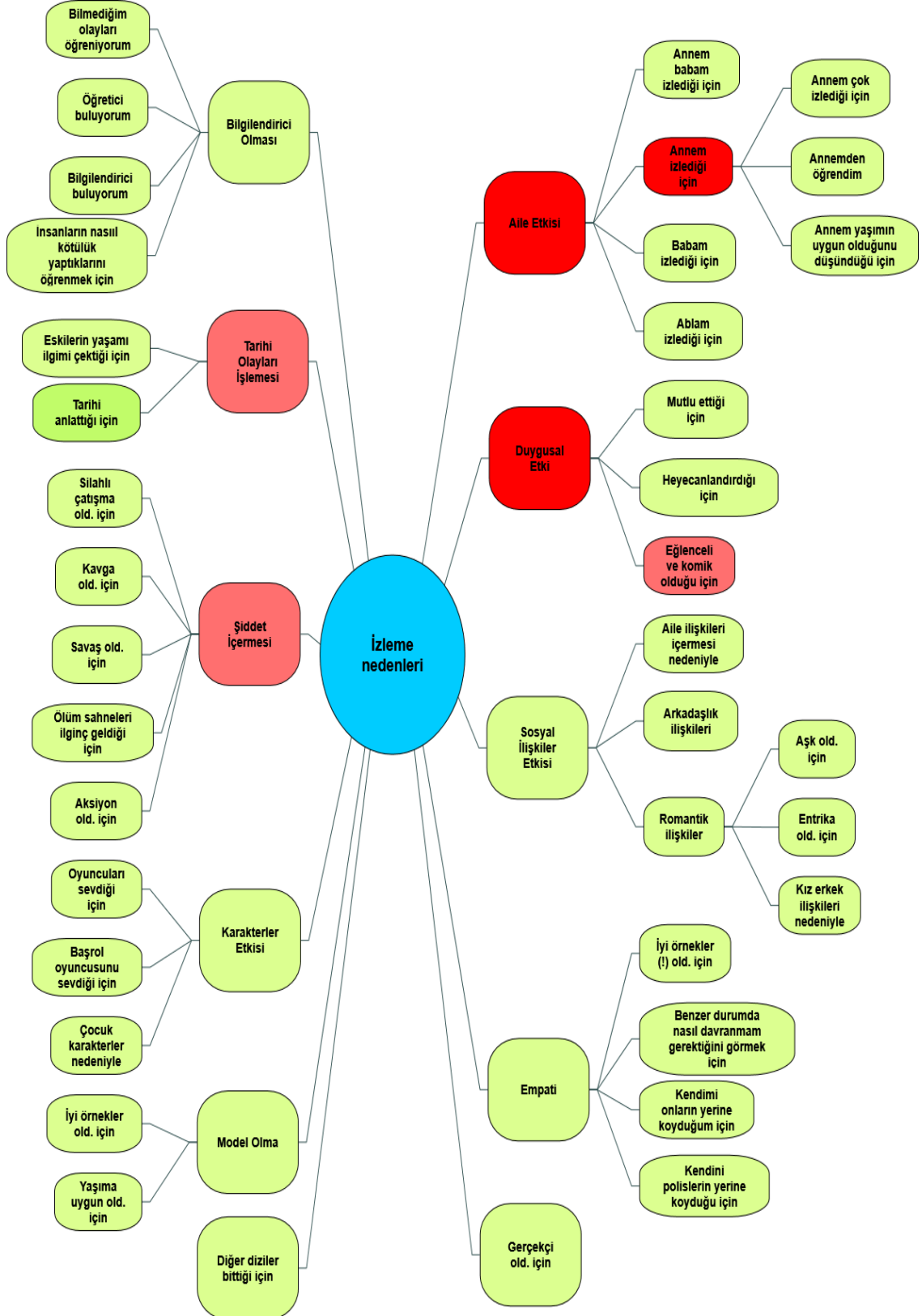
Polisiye türü dizileri içerisinde öğrenci ifadelerinde çok sık yer alan dizi film ise Arka Sokaklar dizisidir. Arka Sokaklar İstanbul Polis Teşkilatı Asayiş Şube' de görev yapan sivil bir ekip, minibüsleriyle bu metropolün sokaklarını arşınlamakta ve karşılına çıkan her türlü kanunsuzlukla savaşmaktadırlar. Polisler, görevleri sırasında değişik ve çeşitli insan hikâyeleriyle sürekli karşılaşmaktadır. Meslek yıllarının tecrübesi ve 'babalığıyla' yaklaşan, ekibin diğer genç üyelerine de yol gösteren Rıza Baba olur. Rıza Baba; ekibe, hem mesleğe hem de hayata dair pek çok şeyi öğretmektedir. Dizi, polislerin ve ailelerinin hayatları ile İstanbul sokaklarının serüveni iç içe geçerek anlatılmaktadır.

Dram türü dizileri içerisinde öğrenci ifadelerinde çok sık yer alan dizi film ise Kırgın Çiçekler dizisidir. Kırgın Çiçekler 16 yaşında genç bir kız olan Eylül'ün üvey babası tarafından kendisine yapılan tacizleri ile başlar. Bu durumdan oldukça rahatsızlık duyan genç kız durumu annesine anlatır ve annesinin yaptırımını ile kendisini İstanbul Koşu yolu Kız Yetiştirme Yurdu kapısında bulur. Olay örgüsü Eylül'ün tacizlere maruz kalması ile başlamış olsa da yurda gelmesi ile edindiği arkadaşlıkları ile tamamen anlamlanmaktadır. Kırgın Çiçekler de beş genç kızın yaşam savaşları, aile özlemleri ve dostlukları her hafta işlenen konular ile seyirciye sunulmaktadır.

Öğrenci ifadelerinde izleme sıklığı fazla olan diğer diziler ise romantik komedi dizi türündeki Bir Garip dizinin Aşk Hikayesi ve No 309 dizileri olduğu görülmektedir. Bir Garip Aşk Hikayesi dizisi, dünya görüşleri birbirine tamamen zıt olan Khushi ve Arnav'ın büyük aşkını anlatan bir Hint dizisidir. Kendi halinde, aile değerlerine bağlı, manevi ilkelerle hareket eden Ksushi, inandığı değerlerin arkasında duran, güçlü karakteri ile tüm zorlukların üstesinden gelebilen genç bir kızdır. Onun tam zıttı olan Arnav ise hırslı, ne olursa olsun amacına ulaşmak için çalışan, dünyada aşk dahil her şeyin satın alınabileceğine inanan bir adamdır. Farklı karakterlere sahip Kshushi ve Arnav'ın aşk ve nefrete dayalı ilişkilerinde Arnav, herkesi kontrol edebileceğini kanıtlamak için, Khushi'nin sarsılmaz ahlaki değerlerini sürekli yıkmaya çalışırken; diğer taraftan Khushi her zaman kendi değerlerini ve ilkelerini takip etmeye çalışmaktadır.

No:309 dizisinde ise, Onur karakterinin dedesinden miras kalan mirası alabilmek için evlenmesi ve çocuk sahibi olması gerekir ve annesinin zoru ile bir randevuya gider. Aynı gece başka biriyle buluşmak için o mekana giden Lale yanlışlıkla Onur'un masasına oturur. Onur'un kuzeni içkilerine ilaç katar ve Onur ile Lale' nin ilişkisi başlar. Evlilik dışı çocukları olur ve hikayeleri bu durumun etrafında devam eder. İlkokul 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin izledikleri bu dizileri neden tercih ettiklerine yönelik bulgular ise Şekil 4' de gösterilmektedir.

Şekil 4. Öğrencilerin Dizi Filmleri İzleme Nedenleri

Şekilde öğrencilerin dizi filmleri izleme nedenleri incelenmektedir. Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri incelendiğinde öğrencilerin yoğun olarak ailesinin etkisinde kaldığı ve duygusal durumların yaşandığı sahnelerin yoğun olduğu dizi filmleri tercih ettikleri görülmektedir. Bu durumların yanı sıra dizi filmlerin bilgilendirici olması, tarihi olayların işlenmesi, şiddet içermesi, karakterlerin etkisi, gerçekçi olması, sosyal ilişkilerin bulunması ve izledikleri diğer dizi filmlerinin bitmiş olması da öğrencileri tercih ettikleri dizi filmleri izlemeye yönelttiği görülmektedir.

Öğrencilerin dizi filmleri tercih etme nedenleri incelendiğinde özellikle aile etkisinin çok sık olarak yer aldığı yani öğrencilerin dizi filmleri tercih ederken ailelerinden etkilendikleri görülmektedir. Ailesinin etkisinde kalarak dizi film tercihi yapan öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde ise öğrencilerin özellikle annesinin etkisinde kaldığı, annesi izlediği için dizi film izlemeyi tercih ettiği görülmektedir. Annem izlediği için dizi izlerim diyen öğrencilerin ifadelerinde ise izlediği dizi filmi annesinden öğrenmiş olması ya da annesinin çok izliyor olmasından dolayı dizi filmi tercih ettiği görülmektedir. Ayrıca öğrencinin izlediği dizi filmi annesinin yaşına uygun olduğunu söylemesi de öğrencinin dizi filmi izleme nedenleri arasında yer almaktadır. Bu durumla ilgili *Öğrenci98* görüşünü şu şekilde ifade etmiştir.

Öğrenci98: Dizi hem güzel hem de benim yaşuma uygun olduğunu düşünüyö annem bide annemle izliyoruz. Mesela böyle bi nişan falan var nişan atıyolar birinin kafası gidip geliyo ondan biraz güzel geliyo bana.

Ailesinin etkisi ile dizi film izlediğini belirten öğrencilerin ifadelerinde babası izlediği için ya da anne ve babası izlediği için dizi filmleri izlediği görülmektedir. Anne ve babası izlediği için izlediğini ifade eden öğrencilerde ise herhangi bir dizi film hakkında bilgisi olmayan fakat televizyonda anne ve babasının izlediği dizi filmin açık olmasından dolayı öğrencinin izlediği ve bu şekilde dizi filmi öğrendiği, sevdiği ya da alışkanlık yaptığı, izlemeye devam ettiği görülmektedir.

Öğrencilerin anne ve babasının etkisinde kalmasının yanı sıra kardeşlerin de dizi film izlemeye neden olduğu özellikle abla faktörünün dizi film izlemeye etken olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde anne ve baba etkisinde olduğu gibi öğrencinin bilgisi olmayan bir dizi filmi ablası izlediği için izlemeye başladığı ve bu şekilde alışkanlık yapmasından dolayı dizi film izlemeyi tercih ettiği

görülmektedir. Ablası izlediği için dizi film izlediğini belirten öğrencilerde ise özellikle romantik konulu dizi filmlerin yer aldığı görülmektedir. Örneğin *Öğrenci87* bu durumu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci87: Dizi bilmiyorum ablamlar Bir Garip Aşk'ı izliyordu. Ablamlar açtığında izliyordum ama çok değil. Diziyi seviyorum da çok izlemiyorum ben.

Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri arasında çok sık ifade ettikleri bir diğer neden ise duygusal etki boyutudur. Dizi filmlerde yer alan olayların öğrencileri farklı duygu durumları şeklinde etkilediği görülmektedir. Dizi filmlerde özellikle eğlenceli ve komik sahnelere yer verilmesi öğrencileri dizi film izlemeye motive ettiği görülmektedir. Ayrıca dizi filmlerde yaşanan olayların öğrencileri heyecanlandırması ve mutlu etmesi de öğrencilerin dizi filmi izlemesine neden olduğu görülmektedir. Bu durumda ise özellikle insanlar üzerinde olumlu duygular oluşturan dizi filmlerin öğrenciler tarafından tercih edildiği görülmektedir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde özellikle romantik konulu filmlerin öğrencileri eğlendirdiği ve komik geldiği, onları heyecanlandırdığı ya da mutlu ettiği görülmektedir. Öğrencilerden *Öğrenci73* ve *Öğrenci44* bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci73:Çok güzel. Mesela çok eğlenceli başkasıyla evlenme düşünceleri var başkasına şey yapıyo. Çok eğlenceli.

Öğrenci44:Ya çünkü var ya anlatsam sizde çok seversiniz orda bi Kuşi var bi de Arnav var onlar çok eğlenceli Kuşi çok komik Arnav işte Arnav'ı şey yapıyo ondan izliyorum çünkü.

Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri arasında sıklıkla ifade ettikleri tarihi olayların konu edildiği veya senaryolarında tarihi karakterlere yer verilen tarih içerikli dizi filmlerin öğrenciler tarafından tercih edildiği görülmektedir. Öğrencilerin dikkatini bu tarz senaryolara yönlendiren olgunun ise geçmişte yaşayan insanların yaşamlarının bu dizilerde gösterilmesi olduğu görülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin bu tarz dizileri bilgilenme aracı olarak gördükleri de izleme motivasyonlarının kaynağı olarak görülmektedir. *Öğrenci62* bu durum ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir.

Öğrenci62: Ya çünkü benim eskileri anlatıyo ben gerçekten yani tarih dersini pek sevmesem de anlatımını seviyorum o yüzden daha böyle geriye eskiden yaşanan şeylerde alakalı dizileri daha çok seviyorum.

Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri arasında sıklıkla gösterdiği bir neden ise dizi filmlerin şiddet içeriklerine yer vermesidir. Dizi filmlerde yer alan şiddet içerikleri öğrencilerin ifadelerinde özellikle kavga sahnesi, çatışmalı sahneler, savaş sahneleri şeklinde belirtilmektedir. Bu şiddet içeriklerinin özellikle aksiyon içermesi, öğrencilerin bu içerikleri sevmeleri ve bu nedenle de ilgilerini çekmesinden dolayı tercih ettikleri görülmektedir. Ayrıca dizi filmlerde yer alan ölüm sahnelerinin öğrencilere ilginç gelmesi ve ölüm sahnelerini merak ettikleri için de dizi film izledikleri görülmektedir. Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri arasında yer alan model alma ve empati boyutları ile şiddet içerikli sahneler bir arada düşünüldüğünde öğrencilerin günlük hayatlarında şiddet içerikli davranışların normalleşmesine yol açacağı düşünülmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci46* ve *Öğrenci90* görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

Öğrenci46: Çok ilgimi çekiyo savaşlar ölmesi birilerinin ölmesi olaylar bide bunların yakalanması eskiden obalarda yaşanması o benim ilgimi çok çekiyo bu yüzden çok seviyorum.

Öğrenci90:Çünkü onu(Diriliş Ertuğrul) çok seviyorum. Ertuğrul'un dövüşmesini seviyorum.

Öğrencilerin dizi film izlemeye yönlendiren bir neden ise dizi filmlerde yaşananlar ile empati kurulması ve bu şekilde dizi filmlerde yaşananların model alınması bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin dizi filmleri (olay ve karakterleri) model almalarının özellikle dizi filmlerde yaşanan olayların onlar için iyi örnekler sunduğunu ve bu dizi filmlerin yaşlarına uygun olduğunu düşünmelerinden kaynaklandığı görülmektedir. Öğrenciler dizi film izleme nedeni olarak gösterdikleri dizi filmlerdeki olaylarla empati kurmalarını ise kendini karakterlerin yerine koyarak olaylara baktığını veya bu sayede benzer bir durumda nasıl davranacağını görmek için dizi film izlediğini belirtmektedir. Özellikle kendini polislerin yerine koyduğunu ifade eden öğrencilerin kendi meslek seçimlerini karakterlerin mesleklerine göre belirlediği görülmektedir. Bu durum düşünüldüğünde öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik

algılarının yüksek olduğu, dizi filmlerde yaşanan günlük yaşamlarında uyguladıkları ya da uygulayacaklarını göstermektedir. Dizi filmlerde yaşanan olaylar ile empati kurduğunu ve model aldığı belirten öğrencilerden *Öğrenci27*, *Öğrenci37* ve *Öğrenci30* düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci27: ... İşte mesela bazen bakıyorum polis olmak istesem acaba gerçek hayatta da böyle mi diye.

Öğrenci37: Değişikler yetimhane var ordaki kızların şeyleri çok değişik acaba ben olsam nasıl öyle olur diye çok izlemek istiyorum.

Öğrenci30: Çünkü şey yani orda bilmiyorum yani çok seviyorum çünkü şey orda insanların bazen neler yaptıklarını bunun için mesela insanların hangi kötülükler yaptığını bazen o durumlarda napabileceğimizi onun gibi şeyler için izliyorum.

Öğrencilerin dizi filmlerde iyi örnekler(!) olduğu için dizi film izledikleri fakat aslında öğrencilerin iyi örnek olarak algıladıkları durumların bazılarında olumsuz davranışlar sunan örnekler olduğu, öğrencilerin iyi-kötü davranış ayrımını yapamadığı bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerden *Öğrenci85* bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci85: Çünkü iyi örnekler veriyö aslında her şey kolay kolay. Mesela kardeşini bi tane birisi öldürüyö ama yani hala birisi arabayla çarpıyö Aynı kıza aşık onların ikisi de düşman oluyolar. Biri zengin biri fakir diğör anneye diyo ki şey diğeri zenginmiş diğörünün şeyi o da bu da çok zengin olduğundan dolayı onun oğluna bi şey sinirli gittiği için demiş ki kendi abrasıymış demiş ki o milletvekiline kendi oğlunu o kendisi çal çalıntı diye demiş karakola atmışlar karakolda istediği gibi telefonla fakir oğlan da hapse düşmüş kardeşine kız kardeşi var kız kardeşine o sıkıştırıyö dövme döviyö mu ne işte o da sonra napcağını bilemeyip alıyö bıçağı kız kardeşi kendisi vurıyö o da kendi üstüne alıyö çünkü kardeşi daha küçük kendisi de o kadar akıllıymış okul için sınavda birinci olmuş bir sürü arkadaşı edinmiş orda orda bi tane öğretmen oğluna okuması için yalvarmış oğlu okıyö çıkıp çıkıp okıyö hafta sonları onları bulıyö sonra bi tane cd varmış orda çalıntı diyor ki ona işte diyo söyliyem senin o şey olduğunu uğraşıyö bide ya alırsın ya da cd verirsın diyo ki sen hiçbirini yapmıyosun zengin olan parayı veriyim o da diyo ki benim için adalet önemli para değil.

Dizi filmlerde yer alan çeşitli karakterlerin öğrencilerin dizi film izlemeye yönelttiği görülmektedir. Öğrenciler özellikle yaşları gereği çocuk karakterlerden etkilendiği bu nedenle dizi film izlediği görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin karakterlerin dizi filmlerdeki rollerinin yanı sıra bu oyuncularını sevmeleri ya da özellikle başrol oyuncusunu sevmeleri de dizi film izleme nedenleri arasında yer almaktadır.

Dizi filmlerde fazlasıyla yer alan sosyal ilişkilerin de öğrencilerin dikkatini çektiği ve bu nedenle dizi film izlemeyi tercih ettiği görülmektedir. Dizi filmlerin aile ilişkilerini içermesi, arkadaş ilişkileri içermesi ve özellikle romantik ilişkileri içermesi öğrencilerin dikkatini çekmektedir. Dizi filmlerde çok sık olarak konu olan aşk konuları ve özellikle kız-erkek ilişkilerine çok fazla yer verilmesinin öğrencilerin dikkatini bu içeriğe yönlendirmesine neden olduğu görülmektedir. Ayrıca dizi filmlerde yer alan romantik ilişkilerde yaşanan “entrika” içerikli sahnelerinde öğrencilerin dikkatini çektiği bu nedenle dizi film izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin gelişimsel özellikleri düşünüldüğünde özellikle romantik ilişkilerin çok fazla dikkat çekmesi, öğrencilerin karakterlerin davranışlarını model aldıkları, dizi filmlerde yaşanan olayları model aldıkları, izledikleri dizi filmleri bilgilendirici buldukları gibi diğer nedenlerde birlikte düşünüldüğünde bu durumun çocuklar üzerinde bir tehlike oluşturduğu ifade edilebilir. Bu durumla ilgili *Öğrenci16* ve *Öğrenci55* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci16: Çünkü orda hem neydi şey nası desem en çok sevdiğim film o yüzden çok içinde karışık şeyler oluyo birisini onu aldatma şeyi falan mesela karısını sevmediği bi şey ben çok karışık şeyleri seviyorum.

Öğrenci55: Güzel bi dizi bağımlılık yaptı. Bi tane aşkla ilgili o aşka meydan okuyolar işte öyle maceralı sürüklüyor.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerin bitmiş olması öğrencilerin bir başka dizi filmi izlemeye yönelttiği görülmektedir. İzlediği dizi film bittiği için başka bir dizi filme ihtiyaç duymaları ise dizi filmlerin öğrencilerin hayatında oldukça önemli bir yere sahip olduğunun ve kendilerini bir dizi film izleme ihtiyacı içerisinde hissettiklerinin göstergesi olarak düşünülmektedir.

Öğrencileri dizi film izlemeye yönelten bir neden ise dizi filmlerin öğrenciler tarafından bilgilendirici olarak görülmesidir. Öğrenciler izledikleri dizi filmleri bilgilendirici ve öğretici bulduğu görülmektedir. Öğrencilerin ifadelerinde özellikle hiçbir fikri olmadığı bir olayı, insanların nasıl kötülük yaptığını dizi filmlerden öğrendiklerini bu nedenle de dizi filmleri bilgilendirici buldukları yer almaktadır. Öğrencilerin bir fikri olmadığı konuya yönelik bilgiyi veya iyi-kötü ayrımını dizi filmlerden öğreniyor olması öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algısının çok

fazla olduğunu göstermekte ve bu durumun öğrenciler için bir tehlike olduğunu ortaya koymaktadır. *Öğrenci96* bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci96: Ya o dizide nası desem şimdi kandırıyo birisini sonra affediyo yani öğretici şeyler var.

Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri arasında dizi filmlerin gerçekçi olması bu nedenle dizi film izlediklerini belirttikleri bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algıları Şekil 5’de incelenmektedir.

Şekil 5. Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlere Yönelik Gerçeklik Algıları

Şekilde öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algıları incelenmektedir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde dizi filmleri gerçek olarak algılayan, kurgu

olduğunun bilincinde olan ve bazı dizi filmlerin gerçek olduğuna yönelik algıları bulunan öğrencilerin olduğu görülmektedir.

Dizi filmlerin gerçek olduğuna yönelik algıları bulunan öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde özellikle tarihi olayların anlatıldığı dizi filmlerin gerçek olduğunu öğrencilerin yoğun olarak ifade ettikleri bulgular arasında yer almaktadır. Dizi filmlerde yer alan tarih içerikli konular veya tarihi kahramanların hayatlarının anlatılması, dizi filmlerde anlatılan olayların önceden yaşanmış olması gibi dizi filmlerde tarih içeriğinin olmasının öğrencilerdeki dizi filmlere yönelik gerçeklik algısını büyük oranda artırdığı görülmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci75* ve *Öğrenci26* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci75: Ya bazı dizilerde eski dönemler anlatılıyo bazı hikayeler gerçek ama diğerleri değil. Yani bana göre eskiyi yani bizim için eskiyi anlatıyo bize yani eskiler gerçek bana göre ama diğer diziler kandırıyo falan ya gerçek değil bana göre.

Öğrenci26: Evet çünkü Osmanlı Devletinde olanları bize anlatmak için bu programları bize veriyolar.

Dizi filmlerde yer alan karakterlerin yaşadıkları olayların günlük hayatta yaşanabilecek olaylar olması ve bu karakterlerin gerçek hayattaki şeyler yapıyor olmaları, senaryo gereği dizi filmlerdeki karakterlerin fiziksel değişikliklere uğraması öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algılarını artırmaktadır. Ayrıca dizi filmlerde rol alan karakterlerin oyunculuk yeteneklerinin iyi olması da öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algısını artırmaktadır. Öğrenci ifadelerinde karakterlerin oyunculuk yeteneklerinin iyi olmasını belirtmeleri aslında karakterlerin rol yaptıklarının bilincinde olmalarına rağmen dizi filmlere yönelik gerçeklik algıları değişmediği görülmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci23* görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci23: Bence gerçektir. Bi yerde çekiyolar. Sonradan öbür günler veriyolar gerçek hayattandır.

Öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algısı oluşturan bir diğer faktör ise öğrencilerin dizi filmlerde anlatılan benzer bir olayla günlük hayatında karşılaşmış olması ve dizi filmlerin çekildikleri yerlerin gerçek olmasıdır. Bu durumda dizi filmlerin konuları ya da mekânları ile günlük hayatta karşılaşma ihtimalinin dizi

filmlere yönelik gerçeklik algısını artırdığı görülmektedir. Öğrencilerden *Öğrenci19* ve *Öğrenci13* görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci19: Bilmem. Gerçek olabilir aslında çünkü gerçekçi. Ya bi kere daha burada öyle bi olay olmuştu bizim okulumuzda o yüzden o olayı gördükten sonra gerçekçi geliyo. Bi arkadaşımız vardı annesi onu çok dövüyodu en sonunda bi tane daha annemiz şey anne gelmişti okula onunda kızı vardı kuzuh ep erkek kardeş istiyodu sonra onla ikisi anlaşılal sosyal hizmetlerden mi bilmiyorum onu işte o çocuğu aldılar ama çok mutlu.

Öğrenci13: Bazıları. Mesela. Bazıları gerçek yerlerde çekiliyo bazıları kamera arkası. Bazı olayları gerçek verebilirler. Mesela Vatanım Sensin 'de 23 Nisanda Atatürk'le ilgili şeyler oluyodu onları gerçek buluyorum.

Dizi filmlere yönelik gerçeklik algısı oluşturan bir diğer durum ise aile faktörüdür. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde özellikle annenin dizi filme gerçek demesi öğrenci üzerinde dizi filme yönelik gerçeklik algısını oluşturduğu görülmektedir. Şekil 4' de görüldüğü üzere özellikle annesi izlediği için ve yaşına uygun olduğu için dizi film izlediğini belirten öğrencilerde olduğu gibi dizi filmlere yönelik gerçeklik algısını da anne faktörünün büyük oranda etkilediği görülmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci60* görüşünü şu şekilde ifade etmiştir.

Öğrenci60: Evet gerçek. Şey çünkü tarihi anlatıyo bide annem diyo gerçek.

Öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algılarında bazı öğrencilerin dizi filmlerin kurgu olduğunun bilincinde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde dizi filmlerin günlük hayatla örtüşmemesi, gerçek duyguları yansıtmaması öğrencilerde dizi filmlerin kurgu olduğuna yönelik bir algı oluşturmaktadır. Özellikle dizi filmlerdeki karakterlerin sürekli mutlu olması, imkansız olaylar yaşamaları ve ölüm sahnelerinin bulunması öğrencilerin dizi filmlerdeki gerçeklik algısını yok ettiği görülmektedir. *Öğrenci21* bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci21: Bazıları değildir çünkü hiç mutsuz oldukları yok hep geziyorlar eğleniyorlar.

Dizi filmlerin bir hayal ürünü olması, senaryosunun olması, bu senaryoların birileri tarafından hazırlanıyor olması ve oluşan bu senaryoların ise karakterler tarafından canlandırılması ya da bilgisayar ile oluşturulması öğrencilerin dizi filmlerin kurgu olduğunun bilincinde olmalarında etken olarak görülmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci16* görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci16: Değil. Çünkü sadece bi kağıt veriyolar ellerine ezberliyorsun çıkıyorsun sonra evine gelip yatıyorsun.

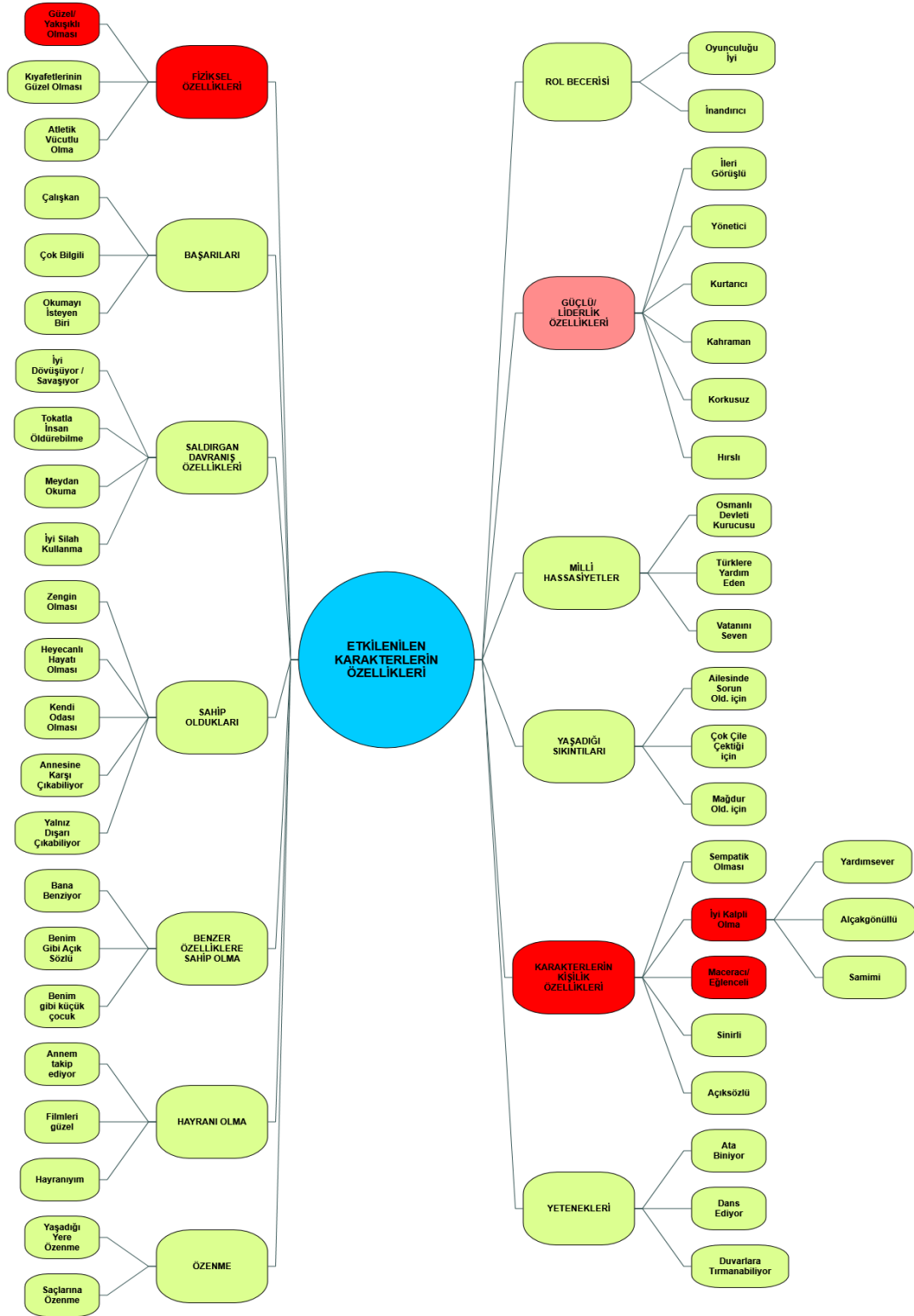
Öğrencilerin dizi filmlerin gerçek ya da kurgu ayrımını yapamıyor olması durumunda dizi filmler ile ilgili olarak genellikle gerçek olduklarına yönelik değerlendirmeler yaptıkları gözlenmektedir. Ayrıca öğrenciler dizi filmlerin başlangıcında ya da alt yazılarında açıklama yazılmayanların gerçek olduğunu düşündüklerini ifade etmektedirler. Dizi filmlerin başlangıcında yer alan hayal ürünü yazılarının öğrenciler tarafından dikkate alındığı ve bu durumun da dizi filmlere yönelik gerçeklik algısını etkilediği bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerden *Öğrenci59* görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci59: Bazıları. Mesela birilerinin gerçek hayatını anlatan diziler olur, diğerleri yani onlar hayal ürünü atlarında da yazıyo.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlere yönelik çeşitli gerçeklik algıları olduğu görülmektedir. Öğrenciler izledikleri dizi filmlere gerçek veya kurgu demelerine rağmen bu dizi filmlerden ve karakterlerinden fazlasıyla etkilendikleri bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde bulunan karakterlerden ne yönde etkilendikleri ise Şekil 6'da yer almaktadır.

Şekil 6. Öğrencilerin Etkilendikleri Dizi Film Karakterleri

Şekil 6'da öğrencilerin izledikleri dizilerin karakterlerinden ne yönde etkilendikleri ifade edilmeye çalışılmıştır. Karakterlerin rol becerisi, başarıları, saldırgan davranış özellikleri, milli hassasiyetleri, karakterlerin sahip oldukları, hayran oldukları, özindikleri, karakterlerin yetenekleri, karakterlerin yaşadıkları sıkıntılar, güçlü liderlik özellikleri en çok da kişilik/karakter özellikleri ve kişisel özelliklerinin öğrencileri etkilediği görülmektedir.

Öğrencilerin çok sık olarak ifade ettikleri karakterlerin fiziksel özellikleri onların karakterlerden etkilenme nedenlerinden biri olduğu görülmektedir. Karakterlerin fiziksel özellikleri içerisinde özellikle karakterlerin yakışıklı ya da güzel olma durumunun öğrencileri fazlasıyla etkilediği ve karakterlerin atletik vücuda sahip olmasının da öğrencilerin karakterlerden etkilenmelerine neden olduğu görülmektedir. Ayrıca karakterlerin kıyafetlerinin de öğrencilerin dikkatini çektiği kıyafetleri güzel olan karakterlerden daha çok etkilendikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin etkilendikleri karakterler içerisinde çok sık olarak ifade ettikleri bir başka etken ise karakterlerin kişilik özellikleri olduğu görülmektedir. Dizi filmlerdeki rolleri gereği karakterlerin sahip olduğu bazı kişilik özelliklerinin öğrencinin dikkatini çektiği ve bu nedenle de karakterlerden etkilendikleri bulgular arasında yer almaktadır. Karakterlerin kişilik özellikleri içerisinde özellikle maceracı ya da eğlenceli olmaları öğrencilerin dikkatini fazlasıyla çektiği görülmektedir. Şekil 4' de öğrencilerin dizi film izleme nedenlerinde görüldüğü gibi dizi filmlerin eğlenceli ya da komik olmasının öğrencilerin dikkatini fazlasıyla çekmektedir. Bu durumda öğrencilerin dizi film izleme nedeni ya da etkilendikleri karakterlerin özellikleri birlikte düşünüldüğünde özellikle eğlence boyutunun çok sık olarak ifade edildiği görülmektedir. Karakterlerin kişilik özellikleri içerisinde öğrencilerin çok sık ifade ettikleri bir diğer özellik ise karakterlerin iyi kalpli olmasıdır. Karakterlerin rollerinde yardımsever olması, alçakgönüllü olması ve samimi olması öğrencilerin karaktere yönelik olumlu duygular ile yaklaşmasına ve etkilenmesine neden olduğu görülmektedir. Ayrıca karakterlerin sahip olduğu açık sözlü olma, sinirli olma veya sempatik olma gibi kişilik özelliklerinin de öğrencilerin dikkatini çektiği ve karakterlerden etkilenmelerine neden olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin etkilendikleri karakterlerde bulunan özellikler arasında sıklıkla yer alan bir diğer özellik ise karakterin sahip olduğu güçlü ve liderlik özellikleridir. Karakterlerin rolleri gereği güçlü ya da lider konumda olmaları durumu öğrencilerin onlardan etkilenmesine neden olmaktadır. Öğrencilerin karakterleri güçlü olarak görmeleri karakterlerde bulunan kahraman, korkusuz, kurtarıcı olma özelliklerinin bulunması; lider olarak görmeleri ise yönetici, ileri görüşlü, hırslı olma özelliklerinin bulunması ile ifade ettikleri ve bu özelliklerden etkilendikleri görülmektedir.

Öğrencilerin karakterlerden etkilenme nedenlerinden biri karakterlerin saldırgan davranışlar göstermesi olduğu görülmektedir. Dizi filmlerde yer alan karakterlerin saldırgan davranışlar göstermesi araştırmada özellikle meydan okuma, iyi silah kullanma ya da tokatla insan öldürebilme, iyi savaşabilme ya da iyi dövüşebilme gibi şiddet içerikli davranışların yer aldığı görülmektedir. Karakterlerin bu durumları öğrencilerin dizi filmleri izlemesi için onları motive edici bir durum olduğu bu durumun onların hoşlarına gittiği bu nedenle karakterlerden etkilendikleri görülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin dizi film izleme nedenleri içerisinde öğrencilerin belirttiği şiddet içermesi ifadesinin de karakterlerin saldırgan davranışlar göstermesi ile örtüştüğü bu nedenle de öğrencilerin şiddet içerikli dizi filmleri tercih ettikleri ve şiddet içeriklerinden rahatsız olmadıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci6* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci6: Bamsı'yı seviyorum ama Ertuğrul'un yerinde olmak istiyorum. Çünkü daha yakışıklı daha güzel kılıç tutuyor. Bamsı hani iki kılıçla saldırıyor ya tokatla adam öldürdüğü var o yüzden tokatla daha güçlü olduğu için. Ertuğrul güzel kılıç tutuyor hem güçlü hem güze kılıç tutuyor Bamsı güçlü o yüzden.

Karakterlerin dizi filmlerde başarılı olmaları ise öğrencilerin karakterlerden etkilenmelerine neden olduğu görülmektedir. Öğrenciler karakterlerin başarılı olmalarını özellikle okul başarısı ile bağdaştırdığı ve bu durumu çalışkan olmaları, okumayı istemeleri ya da çok bilgili olmaları şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

Karakterlerin rollerinin özelliklerinin yanı sıra oyuncuların bu rolleri iyi oynaması da öğrencilerin onlardan etkilenmesine neden olduğu bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin karakterlerden etkilenme nedenleri arasında oyunculuklarının iyi olması ve inandırıcı rol yapmaları olduğunu ifade ettikleri bu

durumun ise öğrencilerin karakterlerin rol yapma becerilerinden etkilendiklerini göstermektedir.

Dizi filmlerin senaryolarında yer alan karakterlerin yaşadıkları sıkıntıların öğrencilerin dikkatini çektiği ve bu nedenle de karakterlerden etkilendikleri ise bulgular arasında yer almaktadır. Dizi filmlerdeki karakterlerin aile hayatlarında olan sorunlar, karakterlerin çile çekmesi ya da karakterlerin mağdur rolünde olması onların bu sebeplerle sıkıntı çekiyor olmaları öğrencilerin karakterlerden etkilenmelerine neden olduğu görülmektedir. *Öğrenci20* bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci20: Burak'ı seviyorum. Çünkü beş kez bi iki kez evden kovuldu sonra arkadaşının evinde yaşıyo ve şimdi başka bi eve taşındı şimdi ondan da kovulcak.

Öğrencilerin karakterlerden etkilenmelerine neden olan bir başka neden ise dizilerde yer alan milli hassasiyet içeren konulardır. Karakterlerin dizi filmlerde sahip olduğu milli hassasiyet duyguları öğrencilerin onlardan etkilenmelerine neden olduğu görülmektedir. Milli hassasiyet duyguları içerisinde özellikle tarihi konulu dizilerde yer alan karakterlerin Osmanlı Devletinin kurucusu olması, Türklere yardım ediyor olması ya da vatan sevgisi ile yapılan diğer roller öğrencilerin karakterlerden etkilenmelerine neden olmaktadır.

Karakterlerin sahip oldukları imkânlar da ise öğrencilerin karakterden etkilenmelerine neden olmaktadır. Karakterlerin dizilerde yaşadıkları zengin hayatları, heyecanlı hayatlar yaşamaları, kendilerine ait odalarının olması, yalnız dışarı çıkıyor olma gibi yaşam tarzlarının yanı sıra annesine karşı çıkabiliyor olma gibi davranışlar sergilemede özgür olmaları öğrencilerin ilgilerini çekmekte ve hoşlarına gitmektedir. Karakterlerin sahip olduğu yaşam tarzının yanı sıra sahip oldukları yeteneklerden dolayı da öğrencilerin karakterlerden etkilendikleri görülmektedir. Karakterlerin dizi filmlerde ata biniyor olması, dans ediyor olması ve duvarlara tırmanıyor olması gibi yeteneklerin öğrencilerin ilgisini çektiği öğrencilerin bu nedenle karakterlerden etkilendikleri araştırma bulguları arasında yer almaktadır. *Öğrenci58* bu durumla ilgili görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci58: Arnav. Güzel oynuyor rolünü çok güzel yapıyor zengin birisi çok güzel evde yaşıyorlar.

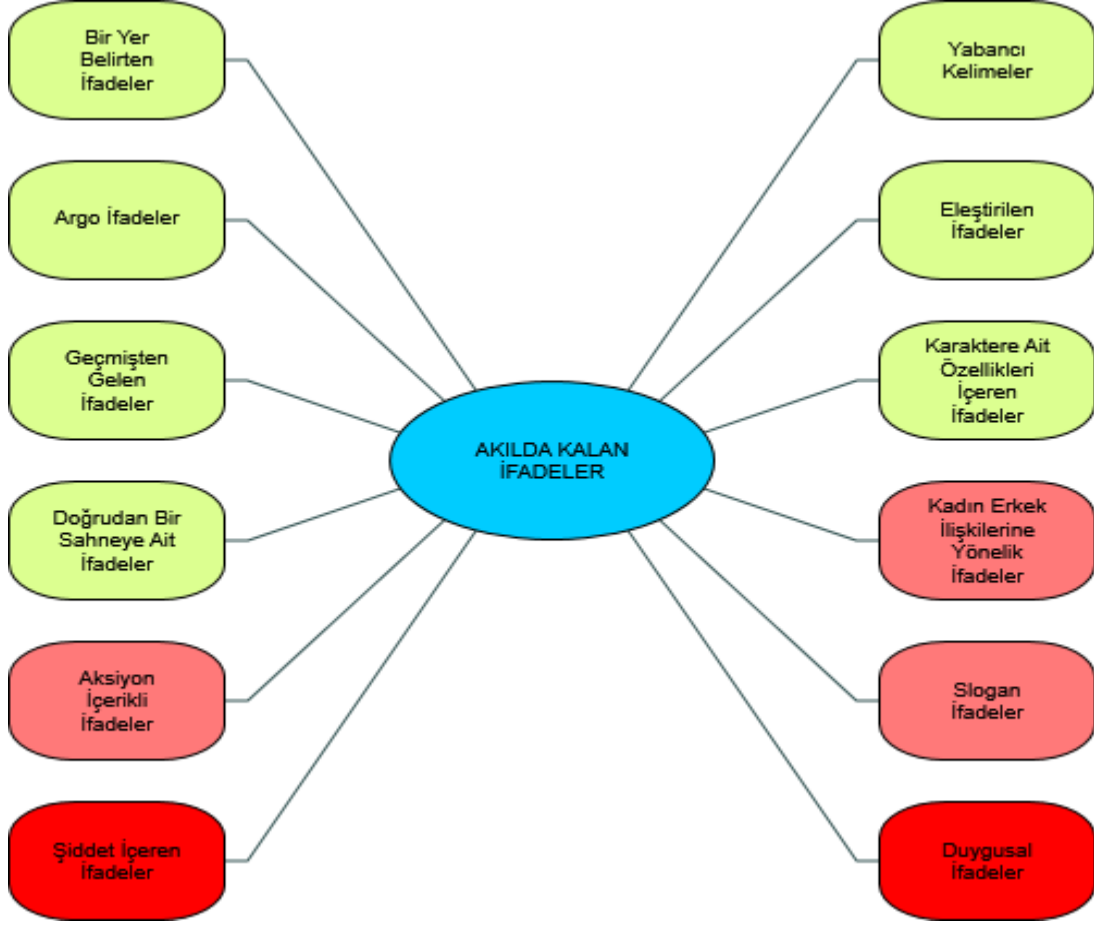
Öğrenciler kendi kişisel özellikleri ile dizi filmlerdeki karakterlerin sahip oldukları özellikler arasında benzerlik kurmakta ve bu benzerlikler onların karakterlerden etkilenmelerine neden olmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler kendileri ile karakterlerde buldukları benzer özellikleri ise bana benziyor olma, benim gibi küçük olma ve benim gibi açık sözlü olma şeklinde ifadeler ile açıkladığı görülmektedir. Öğrencilerden *Öğrenci37* görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci37: Songül. Aynı benim gibi. Şişko. Benim saçlarımdı eskiden o da aynı kıvrık.

Öğrencilerin karakterlerden etkilenme nedenleri arasında karakterlere karşı duydukları hayranlık ve karakterlere özenmeleri de yer almaktadır. Karakterlerin hayranı olduğu ifade eden öğrenciler filmleri güzel, hayranıyım ya da anne faktörü etkisiyle annem takip ediyor şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca karakterlere özendikleri için onlardan etkilenen öğrencilerin ise karakterin kişisel özelliği olan saçlarına özenmeleri veya karakterin yaşam tarzının etkisi ile yaşadığı yere özenmesinden kaynaklı olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerdeki etkilendikleri karakterlerin söyledikleri bazı ifadelerin öğrencilerin daha çok aklında kaldığı görülmektedir. Öğrencilerin akıllarında kalan bu ifadeler ise Şekil 7' de incelenmektedir.

Şekil 7. Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Akıllarında Kalan İfadeler

Şekilde öğrencilerin izledikleri dizi filmlerden akıllarında kalan sözcük ya da cümleler yer almaktadır. Öğrencilerin dizi filmlerde akıllarında kalan ifadelerin bir yer belirten ifadeler, argo ifadeler, geçmişten gelen ifadeler, doğrudan bir sahneye ait ifadeler, yabancı kelimeler, eleştirilen ifadeler, karaktere ait özellikleri içeren ifadeler, aksiyon içerikli ifadeler, kadın erkek ilişkilerine yönelik ifadeler, slogan ifadeler, duygusal ifadeler ve şiddet içerikli ifadeler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde şiddet içeren ve duygusal ifadelerin çok fazla yer aldığını ve bu fazlalığı kadın erkek ilişkilerine yönelik ifadeler, aksiyon içerikli ifadeler ve slogan ifadelerin takip ettiği görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde akıllarında çok sık olarak kalan ifadelerin şiddet içerikli ifadeler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin akıllarında kalan şiddet içeriklerinde ise özellikle ölüm sahneleri, savaş sahneleri, saldırı sahnelerinde söylenen ifadeler olduğu hatta bu tarz ifadelerin rüyalarına dahi girdiğini belirttikleri bulgular arasında yer almaktadır. Öğrenci49 ve Öğrenci57 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci49: Son nefesini verdin, gebereceksin.

Araştırmacı: Neden bu cümle aklında kaldı?

Öğrenci49: Bazen rüyalarım bile giriyorum çünkü bazen oyunlarda da çıkıyo en sevdiğim sözcükler.

Öğrenci57: Noyan geçen sene Ertuğrul'u öldürmeden önce Ertuğrul'un kellesini getirene üç kese altın verecem

Araştırmacı: Neden bu cümle aklında kaldı?

Öğrenci57: Çünkü Noyan bağıarak tüm dehşetiyle söylemişti bu cümleyi.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde akıllarında çok sık olarak kalan diğer bir ifade grubu ise duygusal ifadeler olduğu görülmektedir. Duygusal ifadelerin içerisinde ise özellikle aile ilişkisi ve bunun haricinde arkadaş ilişkilerine yönelik ifadelerin yer aldığı dikkat çekmektedir. Dizi filmlerde yaşanan aile ilişkilerine yönelik anne-çocuk ilişkisi, baba-çocuk ilişkisine yönelik ifadelerde özellikle acıklı ya da ağlarken söylenen ifadelerin akılda kaldığı bulgular arasında yer almaktadır. Öğrenci38 bu durumla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci38: Anne dizisinde beni cami avlusuna götürür müsün?

Araştırmacı: Neden bu cümle aklında kaldı?

Öğrenci38: Acıklı olduğu için.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde akıllarında sıklıkla kalan ifade grupları ise kadın-erkek ilişkisine yönelik ifadelerin, slogan ifadelerin, aksiyon içerikli ifadelerin ve karaktere ait özellikleri içeren ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Kadın-erkek ilişkisine yönelik ifadeler içerisinde özellikle sevgi sözcüklerinin sıklıkla

öğrencilerin akıllarında kaldığı görülmektedir. Bu durumla ilgili Öğrenci23 görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci23: No:309' da seni seviyorum.

Araştırmacı: Neden bu cümle kaldı?

Öğrenci23: Bilmem çünkü hep öyle diyolar.

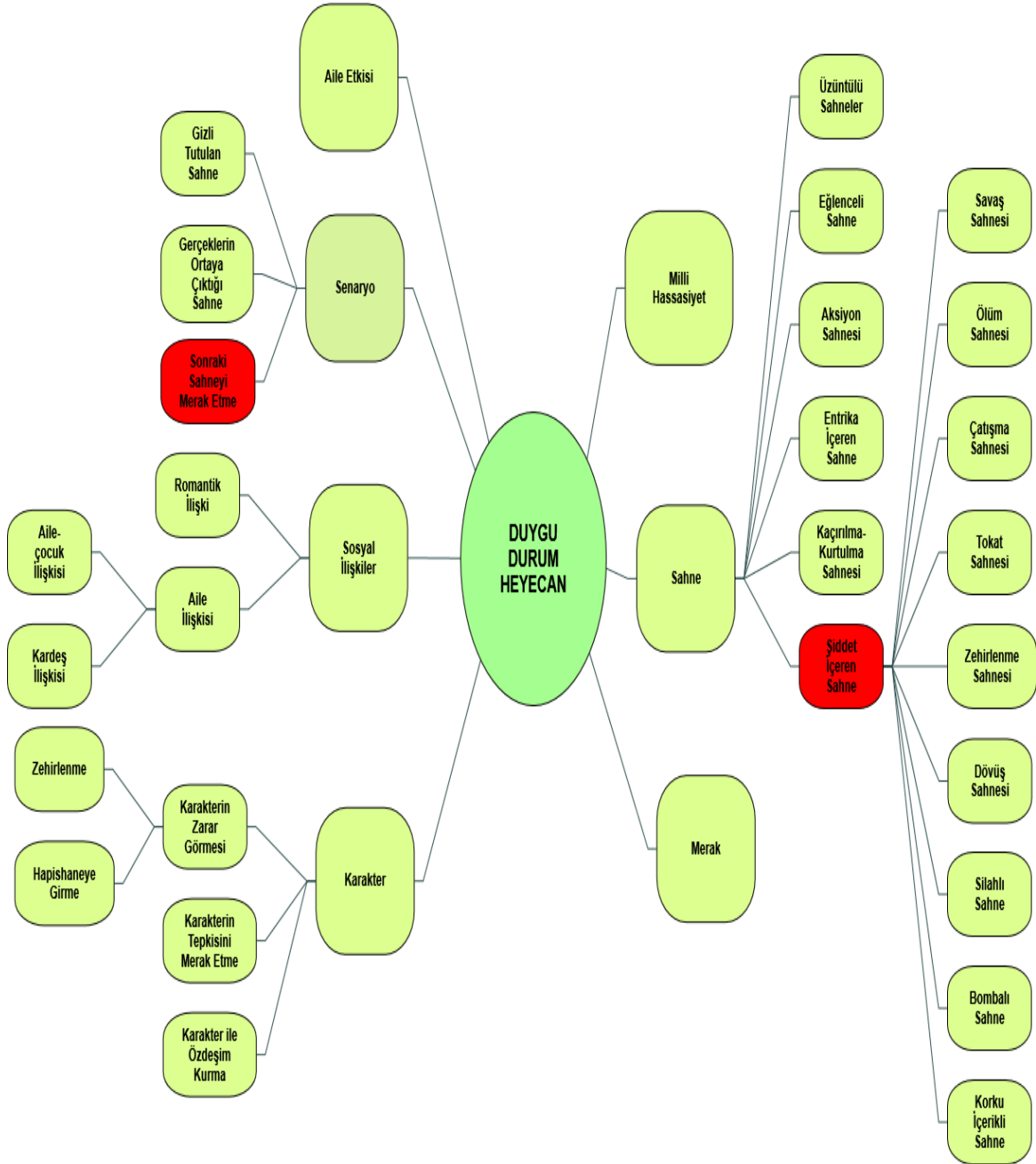
Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde akıllarında kalan ifade grupları içerisinde geçmişten gelen ifadeler, argo ifadeler, bir yer belirten ifadeler, yabancı kelimeler ve eleştirilen ifadelerinde akıllarında kaldığı görülmektedir. Geçmişten gelen ifadeler içerisinde tarih içerikli dizi filmlerde özellikle öğrencilerin çok sık olarak izledikleri Diriliş Ertuğrul dizi filminde söylenen ifadelerin akıllarında kaldığı dikkat çekmektedir. Öğrencilerin dizi filmlerde eleştirdikleri ifadelerin ise özellikle yalan gibi uygun olmayan ifadelerin de akıllarında kaldığı bulgular arasında yer almaktadır. Ayrıca dizi filmlerde yer alan özellikle genç karakterlerin kullandığı argo ifadelerinde öğrencilerin akıllarında kaldığı görülmektedir. Öğrenci64 görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci64: Atar yapınca kullanıyorlar bebeğim canısı tatlım. Çünkü biraz atarlı sözcükler bende arkadaşlarıma kullanıyorum ara sıra.

Dizi filmlerdeki sahnelerin ve karakterlerin ifadelerinin öğrencilerin akıllarında kaldığı görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde duygusal olarak etkilendikleri dizi film sahneleri ise Şekil 8,9 ve 10' da incelenmektedir.

Şekil 8. Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Heyecanlandıkları Sahneler

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerdeki karakterlerin, sosyal ilişkilerin, dizi filmlerin senaryolarının, dizi filmlerde işlenen milli hassasiyet konularının, dizi filmlerdeki özellikle bazı sahnelerin, dizi film karakterleri ve aile etkisi ile heyecanlandıkları görülmektedir.

Dizi filmlerin senaryolarının öğrencileri heyecanlandırması dizilerin senaryoları gereği gizli tutulan sahneleri, gerçeklerin ortaya çıktığı sahneleri ve özellikle de sonraki sahneleri merak ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin genellikle gizli tutulan ya da gerçeklerin ortaya çıkmasıyla karakterlerin tepkilerini, reklam ya da dizi sonlarında olayları yarıda bırakma, ölüm sahnelerinin ne şekilde sonuçlanacağı gibi olayları merak etmeleri sonucunda heyecanlandıkları bulgular arasında yer almaktadır. Özellikle sonraki sahnelerde ne olacağını merak ettikleri için heyecanlandıklarını belirten öğrencilerin ise daha çok aksiyon ve romantik ilişkilerin yer aldığı dizi filmlerin devamını merak ettikleri için heyecanlandıkları dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde özellikle bazı sahnelerin öğrencileri daha fazla heyecanlandığı dikkat çekmektedir. Dizi filmlerde yer alan üzüntü, eğlence, aksiyon, entrika içeren sahnelerin, karakterlerin kaçırılma ya da kurtulma sahnelerinin ve en çok da şiddet içeren sahnelerin öğrencileri heyecanlandığı görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde entrika içeriklerinde genellikle yalanların ortaya çıktığı sahneler ve şantaj yapılan sahneler olduğu ve bu durumlarda heyecanlandıkları görülmektedir. Ayrıca karakterin zarar görmesinden dolayı üzüldüğünü; şaka ve komik olaylar içeren sahnelerde ise eğlendiğini belirten öğrencilerin bu sahnelerde heyecanlandıkları ifadelerinde yer almaktadır.

Öğrencilerin çok fazla heyecanlanmalarına neden olan şiddet sahnelerinin ise daha çok polisiye ve tarih içerikli dizi filmlerin olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle bu dizi filmlerde yer alan çatışma, tokat gibi dövüş içerikleri; ölüm, zehirleme gibi korku içerikleri ve silah, bomba içeren savaş olaylarının öğrencileri heyecanlandığı bulgular arasında yer almaktadır. Şiddet sahnelerinin öğrencileri yoğun olarak heyecanlandırmasının nedeni ise şiddeti sevdikleri, yaşananların maceralı geldiği, kendilerinin de günlük hayatta kullanmalarından kaynaklı olduğu ifadelerinde görülmektedir. *Öğrenci 6* ve *Öğrenci 56* bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci 6: Şey Ertuğrul şey yapıyordu karısı hamileyim dedi Ertuğrul da çok sevindi kılıcını havaya attı geldi yere düz düştü. Üç tane adam da yalancı eşkiya geldi Ertuğrul'a dedi ki biz Ertuğrul'un adamıyız gidin Ertuğrul dedi ki haraç kesin hâlbuki Ertuğrul'a haraç kesiyolar o yüzden yalan oluyor. İki de gülmeye başlıyor ondan

sonra Ertuğrul'da kızıyo diyorki bakıyım sizi iyi eğitmiş miyim diyo o adamar şaşırıyo diyo acaba ne diyo sizi iyi eğitmiş miyim kılıcını çekiyo onlarla savaşıyo sonra onları yaralıyo Ertuğrul da diyo ki gidin bi daha benim adımla eşkıyalık yaptığınızı görürsem kellenizi alırım.

Öğrenci56: Ertuğrul yemek yerken zehirlenmişti bayılmıştı neydi dur çok heyecanlanmışım

Araştırmacı: Neden heyecanlandırdı bu sahne seni?

Öğrenci56: Kılıcı çıkardı şöyle şöyle yaptı(sağo sola) sonra ölecek diye çok heyecanlandım ama ölmedi.

İzledikleri dizi filmlerde yer alan karakterlerden öğrencilerin etkilendiği ve bu nedenle özellikle sevdikleri karakterlerin yaşadığı bazı durumların öğrencileri heyecanlandırdığı görülmektedir. Sevdiği karakterin zehirlenmesi ya da hapishaneye girmesi gibi karakterin zarar gördüğü durumlarda öğrencilerin karaktere ne olacağını merak etmelerinden dolayı heyecanlandıkları ifadelerinde yer almaktadır. Ayrıca dizi filmlerdeki karakterlerin dizilerde yaşanan olaylara karşı vereceği tepkileri merak etmeleri veya sevdiği karakter ile özdeşim kurması sonucu öğrencilerin heyecanlandıkları da bulgular arasında yer almaktadır. Karakterin tepkisini merak etme kategorisinde daha çok romantik ilişkiler, gizli olayları öğrendikleri durumlarda heyecanlandıkları görülmekte ayrıca özdeşim kurma kategorisinde ise dizi filmde yaşananlardan daha çok kendilerini karakterlerin yerine koyma, karakter ile kıyas yapma bakımından özdeşim kurdukları görülmektedir. Özdeşim kurması sonucu heyecanlandığını belirten *Öğrenci94* durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci9: O Hayat Benim' de bi kız vardı orda da Efsun çocuğu kızı gibi görmüştü ama çocuk yurttaydı kızı evlatlık aldıklarında bi adam sucu kılığına girmişti suyu yerleştirirken çocuğa bi telefon vermişti seni buradan arayacak diye

Araştırmacı: Bu sahneden seni heyecanlandıran asıl olay nedir?

Öğrenci94:Çocuğa telefon verilmesi bana hayatımda hiç telefon vermediler ben hayatımda telefon kullanmadım hiç o yüzden beni o heyecanlandırdı keşke benimde böyle bi telefonum olsaydı bende kullansaydım dedim.

Öğrencileri ilişkilerin heyecanlandırması; günümüzde birçok diziye konu olması bakımından önem teşkil eden romantik ilişkiler ve aile ilişkisi olarak ifade edilmektedir. Aile ilişkisi içerisinde ise aile-çocuk ilişkisi ve kardeş ilişkisinin öğrencileri heyecanlandırdığı görülmektedir. Aile ilişkilerinde öğrenci ifadeleri daha

çok anne-çocuk ilişkisi yönünde olduğu görülürken; romantik ilişkilerde daha çok kız-erkek ilişkilerinde yaşananların öğrencileri heyecanlandığı görülmektedir. Anne-çocuk ilişkisine yönelik *Öğrenci96*; kız-erkek ilişkisine yönelik ise *Öğrenci15* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci96: Mesela ben Trt 1 'de adını sen koy diye bi dizi izlemiştim. Şimdi annesine yalan söylüyo ben işte çalışcam diyo ama işte o adamın şey kardeşi öldüğü için 6 aylık olduğu için kardeşi üzülürse ömrü azalacağı için böyle bi oyun oynuyorlar. Sonra annesi de geliyo kızı takip ediy o da bakıcılık yapıp annesini kandırdığı için annesi takip ediy o hizmetçiye soruyo ben Zehra 'ya bakmıştım diye işte hediye adı o da diyo ki Zehra Hanım o evin hanımı diyo annesi telefon çalıyo gidiyo annesi de sonra.

Araştırmacı: Bu sahnede seni asıl heyecanlandıran nedir?

Öğrenci96: Çünkü şey annesine yalan söylediği için gerçeği öğrenc mi diye çok heyecanlanmışım.

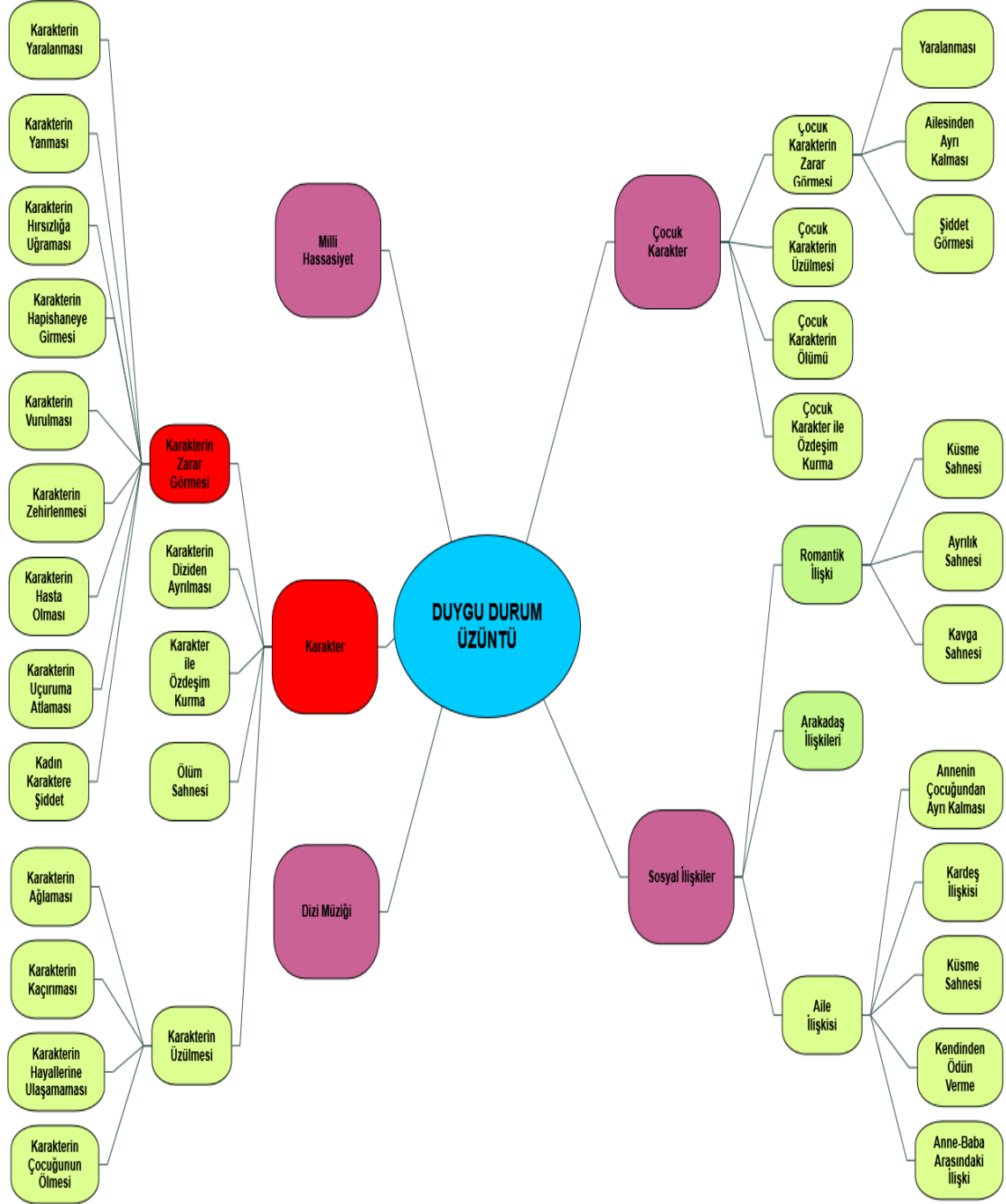
Öğrenci15: Arnav Kuşu 'yi yanağından öperken heyecanlanıyoruz.

Dizi film izlerken öğrencileri heyecandıran bir başka kategori ise milli hassasiyetin konu edildiği dizi filmlerdeki sahneler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin heyecanlanmalarına neden olan milli hassasiyet konularının da ise özellikle Atatürk ve polis ifadelerinin yer aldığı dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin dizi film izlerken heyecanlanmalarına neden olan bir başka faktör ise aile etkisi olduğu görülmektedir. Ailesiyle aynı ortamda dizi film izleyen çocukların ailelerinin etkisinde kalarak dizilerde yaşananlara heyecanlandığı öğrenci ifadelerinde yer almaktadır.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde çeşitli sahnelere farklı nedenlerden dolayı heyecanlandıkları görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri bu dizi filmlerin onların üzülmelerine neden olduğu sahneler ise Şekil 9'da incelenmektedir.

Şekil 9. Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Üzülükleri Sahneler

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde ne tür sahneler üzüldükleri şekilde incelenmektedir. Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde karakter ya da çocuk karakterin dizide yaşadıkları olaylara, sosyal ilişkilere, dizilerde işlenen milli hassasiyet konularına ve bazı dizi müziklerinde üzüldükleri görülmektedir.

Öğrencilerin üzüldükleri sahnelerde çok sık şekilde yer alan karakter boyutu incelendiğinde özellikle karakterin zarar gördüğü sahnelerde öğrencilerin üzüldükleri görülmektedir. Dizi filmlerde özellikle sevdikleri karakterler başta olmak üzere karakterlerin yaralanması, yanması, vurulması, hasta olması, uçuruma atılması, karakterlerin hapishaneye girmesi, hırsızlığa uğraması ve kadın karakterlere uygulanan şiddetin öğrencileri üzdüğü görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin genellikle karakterlerin şiddet görmesinden kaynaklı zarar görmelerinin öğrencileri üzdüğü dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerdeki karakterlerin ölüm sahneleri ve özdeşim kurdukları karakterlerin üzülmelerinden dolayı da üzüldükleri bulgular arasında yer almaktadır. Sevdikleri karakterler ile özdeşim kurmaları sonucu üzüldüklerini belirten öğrenci ifadelerinde karakterlerin yaşadıkları olumsuz durumlara üzüldükleri dikkat çekmekte ayrıca sevdiği karakterin ölümüne de üzüldükleri hatta bazı öğrencilerin bu durumlarda ağladıkları ifadelerde bulunmaktadır. Bu durumla ilgili *Öğrenci46* görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci46: Dedim ya Gündüz ölüyordu o zaman çok ağlamıştım. Onlar böyle bi tane şey halı dikmeye gidiyordu ordaki kadınlar Halime, Aslıhan filan bide Gündüz Gündüz'de gelmek istemişti sonra eşkıyalar onları basıyo Gündüz'de Gündüz'de işte okula şey yapıyorlar Halime'yle Aslıhan'ı kaçırıyorlar diğerlerini hep öldürüyorlar Gündüz az daha ölüyordu Ertuğrul'da Gündüzüm diye bağırması o yüzden çok ağlamıştım.

Öğrencilerin sevdikleri karakterlerin dizi filmde ayrılması ve özellikle sevdiği karakterin üzülmelerinden dolayı da dizi film izlerken üzüldükleri görülmektedir. Karakterin ağlaması, hayallerine ulaşamaması, karakterin kaçırılması ya da çocuğunun ölmesi durumlarında karakter ile birlikte öğrencinin de üzüldüğü bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin üzüldükleri bu durumlar incelendiğinde ise özellikle ölüm sahneleri ve bunun yanı sıra romantik ilişkilerin yaşandığı dizi filmlere yönelik öğrencilerin gerçeklik algılarının yüksek olduğu bu nedenle de özdeşim kurmaları sonucu üzüldükleri hatta ağladıkları dikkat çekmektedir. *Öğrenci29* bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci29: Mesela kocası Deniz'i terk ettiği zaman o çok ağlamıştı o yüzden çok üzülmiştim.

Araştırmacı: Bu sahnede seni asıl üzen nedir?

Öğrenci29: Çünkü yani bilmiyorum çünkü hiçbirimiz geleceği bilmiyoruz gelecekte bizde aynısını yaşayabiliriz ve bizde aynı durumda olabiliriz o yüzden çok üzuldüm.

Öğrencilerin dizi film izlerken üzüldüğü sahneler içerisinde çocuk karakterlerin yer aldığı sahneler de bulunmaktadır. Öğrencilerin özellikle yaşı gereği çocuk karakterlerin yaşadıkları durumlardan etkilendikleri görülmektedir. Çocuk karakterlerin senaryo gereği dizi filmlerde üzülmeleri, zarar görmesi, ölmesi ve öğrencilerin çocuk karakterler ile özdeşim kurmaları sonucu üzüldükleri bulgular arasında yer almaktadır. Çocuk karakterlerin yaralanması, şiddet görmesi ve ailesinden ayrı kalması veya ailesinin kötü davranması durumlarında karakterlerin gördükleri zarardan dolayı öğrencilerin üzüldükleri dikkat çekmektedir. Ayrıca çocuk karakterlerin aile ilişkilerinde yaşadıkları şiddet veya ölüm sahnelerinde öğrencilerin empati yaparak özdeşim kurdukları bu nedenle de üzüldükleri görülmektedir. Çocuk karakter etkisi ile üzüldüklerini belirten öğrencilerin özellikle çocuk karakterin aile içerisinde yaşadığı şiddet, aileden ayrı kalma gibi olumsuz durumlardan etkilendikleri bu nedenle üzüldükleri dikkat çekmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci28* ve *Öğrenci97* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci28: Bazen böyle birinin annesi ölüyo o durumlara çok üzüliyorum.

Araştırmacı: Bu durum seni neden üzüyor?

Öğrenci28: çünkü mesela benimde annemin ölebileceğini veya şey olabileceğini düşünüyorum.

Öğrenci97: Bi tane kişinin annesi var annesi öz ama babası üvey babası onu kemerle dövdüğü zaman üzuldüm. Çünkü bende onun yerinde olabilirdim.

Öğrencilerin izledikleri dizilerde üzüldükleri sahneler arasında sosyal ilişkilerin yoğun olarak işlendiği sahnelerde yer almaktadır. Sosyal ilişkiler aile ilişkisi, romantik ilişki ve arkadaşlık ilişkisi şeklinde incelenmektedir. Öğrencilerin izlemeyi tercih ettikleri dizi filmler içerisinde romantik konulu dizi filmleri çok sık

olarak tercih ettikleri Şekil 3' de, bu dizileri tercih etme nedenleri ise Şekil 4'de incelenmiştir. Dizi filmlerdeki romantik ilişkileri konu alan sahnelerin öğrencileri fazlasıyla etkilediği görülmektedir. Dizi filmlerdeki romantik ilişkilerde yaşanan ayrılık sahneleri, küsme sahneleri ve kavga sahnelerinin ise öğrencileri üzdüğü bulgular arasında yer almaktadır. Bu durumla ilgili *Öğrenci80* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci80: Kuşi ile Arnav kavga ettiklerinde üzülüyorum onlar birbirlerini çok seviyorlar hep iyi anlaşsınlar.

Dizi filmlerdeki aile ilişkileri içerisinde yaşanan annenin çocuğundan ayrı kalması gibi anne-çocuk ilişkisinde yaşananlar, anne-baba arasında ve kardeşler arasında yaşanan olumsuz durumlar, aile içi küslükler ve karakterin ailesi için kendinden ödün verdiği sahnelerde öğrencilerin üzüldüğü bulgular arasında yer almaktadır. Ayrıca dizi filmlerdeki arkadaş ilişkileri içerisinde yaşanan küslük ve haksızlık olaylarının da öğrencileri üzdüğü görülmektedir.

Dizi film izlerken öğrencilerin üzüldükleri sahneler incelendiğinde dizi film müziklerinin ve milli hassasiyetin konu edildiği sahnelerde de öğrencilerin üzüldükleri bulgular arasında yer almaktadır. Milli hassasiyet içerikli konularda özellikle tarihi konu edinen dizi filmlerdeki anlatılan savaşlarda yaşanan olayların ve polislerin, askerlerin zarar gördüğü dizi filmlerde öğrencilerin üzüldükleri görülmektedir. *Öğrenci91* bu durumla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci91: Bazen adamlara işkence yapıyorlar ona üzülüyorum ama ağlamıyorum.

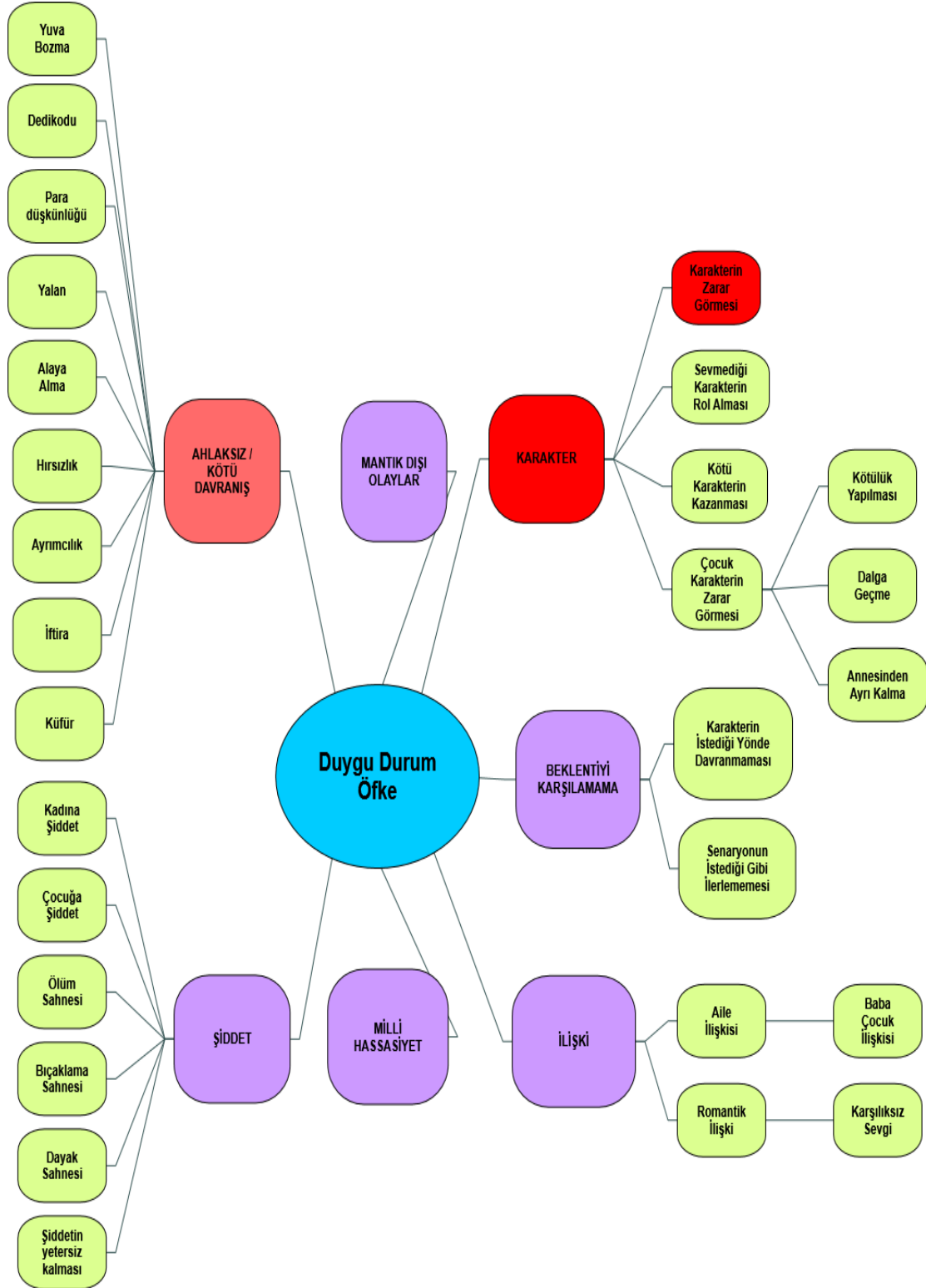
Araştırmacı: Bu durum seni neden üzdü?

Öğrenci91: Çünkü Türk askerlerine işkence ediyolar.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde çeşitli sahnelerde farklı nedenlerden dolayı üzüldükleri görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde öfkelenedikleri sahneler ise Şekil 10' da incelenmektedir.

Şekil 10. Öğrencilerin İzledikleri Dizi Filmlerde Öfkelenedikleri Sahneler

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde yaşanan sahnelere çeşitli nedenlerde öfkelenedikleri görülmektedir. Bu nedenler incelendiğinde özellikle karakter davranışı ve ahlaksız/kötü davranışlar başta olmak üzere dizi filmlerde mantık dışı olayların yer alması, şiddet sahnelerinin bulunması, sosyal ilişkiler, milli hassasiyet konuları ve yaşananların beklentiyi karşılamaması sonucu öğrencilerin öfkelenedikleri görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde öfkelenedikleri sahneler içerisinde etkili olan ve çok sık ifade ettikleri karakterlerin davranışları incelendiğinde sevmediği karakterin dizide rol alması, kötü karakterin kazanması, çocuk karakterin zarar görmesi ve en çok da karakterin zarar gördüğü durumlarda öğrencilerin öfkelenedikleri görülmektedir. Öğrencinin sevdiği karaktere kötülük yapılması, karakterin haksızlığa uğraması veya karakterin vurulması gibi karakterin zarar gördüğü durumlarda öğrencilerin fazlasıyla öfkelenedikleri görülmektedir. Öğrencilerin özellikle yaşları gereği çocuk karakterlerin zarar gördüğü sahnelere de öfkelenedikleri bulgular arasında yer almaktadır. Özellikle çocuk karakterler ile dalga geçilmesi, çocuk karakterlerin annelerinden ayrı kalmaları ve çocuk karakterlere yapılan diğer kötülükler konusunda öğrencilerin hassas oldukları ve bu nedenle de öfkelenedikleri dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrencilerin kötü ya da sevmediği şeklinde ifade ettiği karakterlerin dizi filmde rol alması ve bu karakterlerin davranışları özellikle kazançlı çıktıkları sahnelerin gösteriminin öğrencileri öfkelenirdiği görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde sıklıkla öfkelenmelerine neden olan bir etken ise dizi filmlerde yer alan ahlaksız ya da kötü davranışlar olduğu görülmektedir. Dizi filmlerde yer alan yuva bozan, dedikodu yapan, para düşkünü olan, yalan söyleyen, hırsızlık yapan, insanları alaya alan, küfür eden, iftira atan ve ayrımcılık yapan karakterlerin öğrencilerin dizi film izlerken öfkelenmelerine neden olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde genellikle romantik ilişki konulu dizi filmlerde yer alan ahlak dışı davranışların özellikle entrika içeren olayların öğrencileri öfkelenirdiği dikkat çekmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci16* ve *Öğrenci95* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci16: Lale gidiyo Onur'un iş yerinde kutu buluyo açıyo öpücüklü şeyler eskiden kalma filan diyo ben Onur'u gebertmez miyim onur da buna sinirleniyo filan bende Lale'ye sinirleniyorum.

Araştırmacı: Seni asıl sinirlendiren nedir?

Öğrenci16: İşte arkasından iş çevirmesi.

Öğrenci95: 309'da bi tane böyle Laleyi sinir eden kız var böyle çalışan Lale'nin kocasına yaklaşmaya çalışan ona çok sinir oldum. Çünkü o Laleyle şey mutlulardı, yuvasını bozmak istedi yani onu kaldırıp atmak istedi. Yani üzüldüğüm kıskandığım oluyo ya da sinirlendiğim de falan ama onlar gerçek olmadığı için çok da üzülüyorum.

Öğrencilerin dizi filmlerde yer alan şiddet içerikli bazı sahnelerde öfkelenedikleri görülmektedir. Öğrencilerin özellikle kadına ve çocuğa şiddet uygulanan sahnelerde, ölüm sahnelerinde, bıçaklama ve dayak gibi dövüş sahnelerinde karakterlerin zarar görmesinden dolayı öfkelenedikleri dikkat çekmektedir. Karakterlere uygulanan şiddet içeriklerinden bazı öğrencilerin rahatsız olduğu bu duruma öfkelenedikleri bulgular arasında yer alırken bazı öğrencilerin ifadelerinde ise karakterlere uygulanan şiddetin yetersizliğinden dolayı öfkelenedikleri de bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin şiddeti yetersiz buldukları durumlara dikkat edildiğinde ise özellikle kötü karakterin öldürülmemesi ya da iyi dövülmemelerinden dolayı öğrencilerin öfkelenedikleri dikkat çekmektedir. Öğrencilerden *Öğrenci64* ve *Öğrenci90* görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci64: Şey yapıyorlar işte laf çarpmıyorlar sakın oluyolar dövüyorlar.

Araştırmacı: Bu durum seni neden sinirlendirdi?

Öğrenci64: Çünkü dövüyorlar zaman iyi dövüyorlar, öldürüyorlar ama ayağa kalkıyo.

Öğrenci90: Adamın kellesini bazen kesiyorlar sinirleniyom.

Araştırmacı: Bu durum seni neden sinirlendiriyor?

Öğrenci90: Örtmenim kesince(düşmanı) seviniyorum birazda heyecanlanıyorum kesmeyince de sinirleniyorum.

Dizi filmlerde öğrencilerin öfkelenmesine neden olan bir başka durum ise dizi filmlerde yaşananların öğrencilerin beklentisini karşılamamasından kaynaklı olduğu görülmektedir. Dizi filmlerde karakterlerin öğrencilerin istediği yönde

davranmamaları veya senaryonun istediği yönde ilerlememesi durumlarında öğrencilerin öfkelenedikleri bulgular arasında yer almaktadır. Bu durum ise öğrencilerin izledikleri dizi film türleri farklı olsa da dizi filmlerin senaryolarına yönelik bir beklenti içerisinde oldukları ve beklentilerinin dışında bir durum yaşandığında ise öğrencilerin öfkelenedikleri dikkat çekmektedir. *Öğrenci46* bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci46: Kiralık Aşk dizisinde Defne Ömerle barıştığı için çok sinirlendim. Çünkü Ömer Defne'yi şey Defne'den ayrılıp gitmişti İtalya'ya sonra geldi Defne onla barışmadı barışmadı barışmadı en sonunda barıştı o yüzden sinirlendim.

Araştırmacı: Seni asıl sinirlendiren nedir?

Öğrenci46: Bu Defne'nin barışması yani o seni bırakmış gitmiş sen onunla barışiyosun ne saçma.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde öfkelenmelerine neden olan bir diğer durum ise dizi filmlerde yaşanan sosyal ilişkilere yöneliktir. Sosyal ilişkiler içerisinde ise özellikle aile ilişkisi ve romantik ilişkilere yönelik bazı sahnelerin öğrencileri öfkelenirdiği görülmektedir. Aile ilişkisi içerisinde daha çok baba-çocuk ilişkisi; romantik ilişki de ise özellikle karşılıksız sevginin öğrencileri öfkelenirdiği bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde milli hassasiyetlerinden dolayı bazı sahnelere öfkelenedikleri bulgular arasında yer almaktadır. Özellikle tarihi konuları işleyen dizi filmlerde yer alan vatanın ya da Türklerin zarar gördükleri sahnelere öğrencilerin öfkelenedikleri görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin mantıklarına uymayan mantık dışı buldukları olayların da dizi filmlerde yer almasına öfkelenedikleri de bulgular arasında yer almaktadır. Bu durumla ilgili *Öğrenci82* görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci82: Tevfik'in Osmanlıyı satması

Araştırmacı: bu durum seni neden sinirlendirdi?

Öğrenci82: Çünkü vatanımı satması hoş bi şey değil.

Öğrencilerin televizyonda çok fazla dizi film izledikleri ve izledikleri bu dizilerin karakterlerinden ve sahnelerinden etkilendikleri görülmektedir. İzledikleri

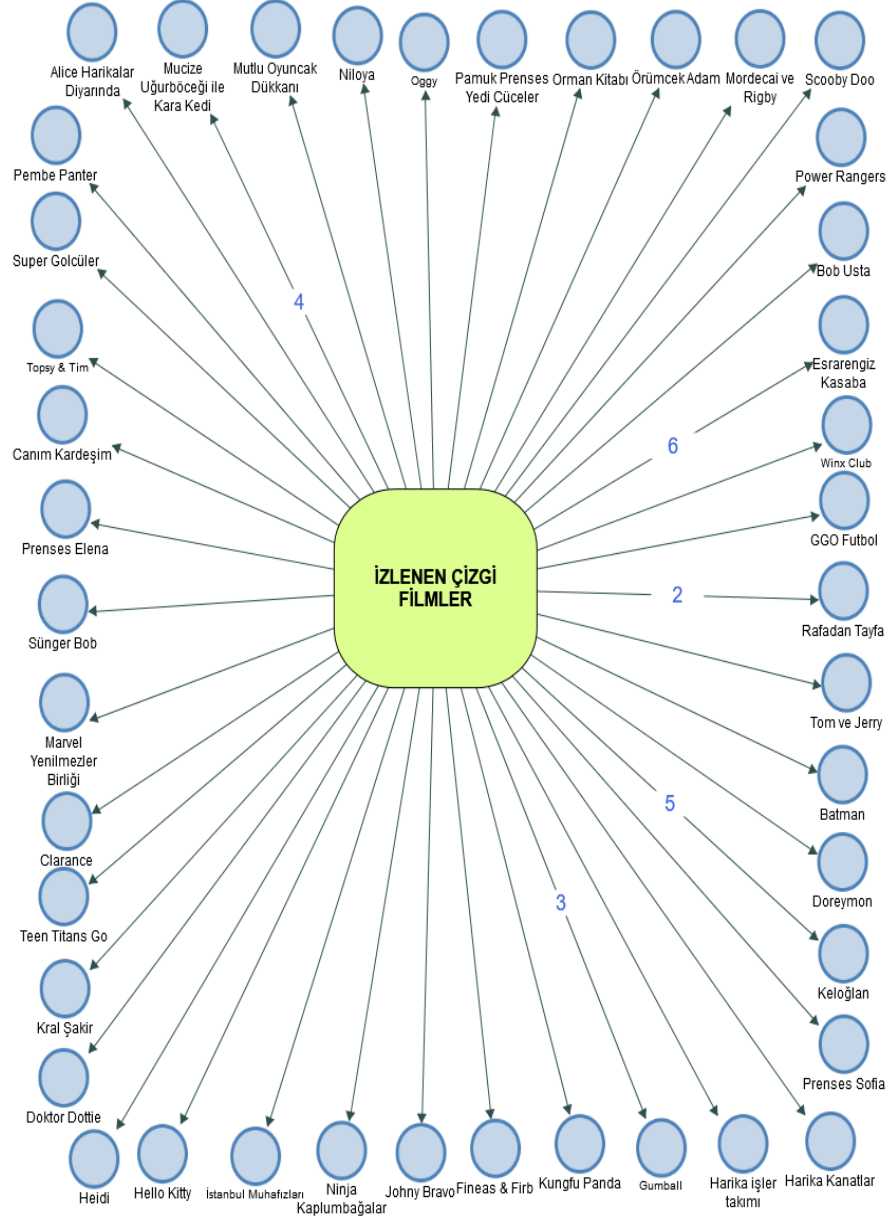
dizi filmlerin haricinde yine öğrencilerin çok fazla tercih ettikleri çizgi filmler ise Şema 11’de incelenmektedir.

C. Öğrencilerin Çizgi Film İzleme Alışkanlıkları

Öğrencilerin televizyonda çok sık olarak çizgi film izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmler Şekil 11’de incelenmektedir.

Şekil 11. Öğrencilerin İzlemeyi Tercih Ettikleri Çizgi Filmler

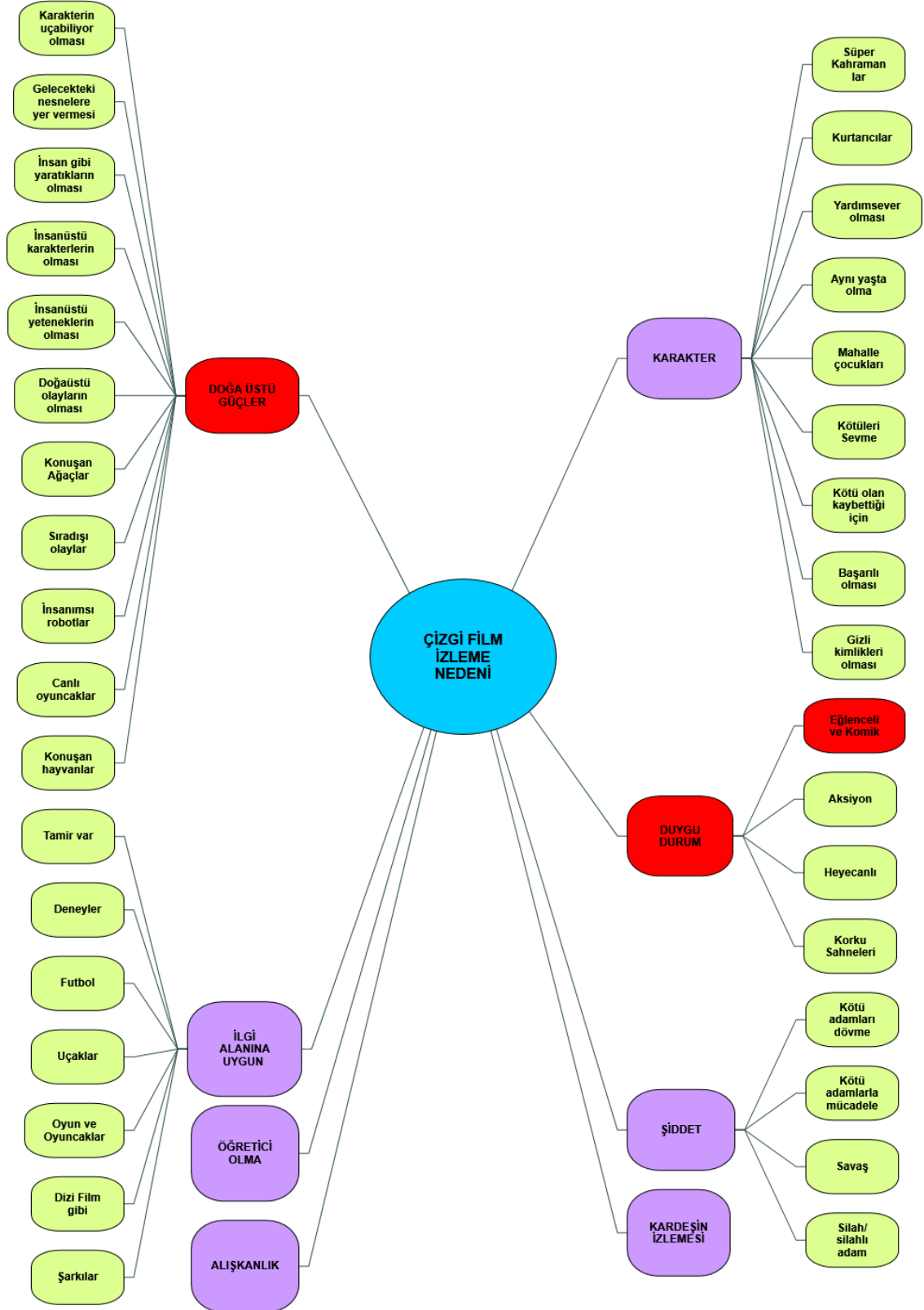
Şekilde öğrencilerin izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmler ve tercih edilme sıklığına göre en çok izlenen çizgi filmler gösterilmektedir. Öğrencilerin en çok izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmlerde ilk sırada Winx Club olduğu ve bunu sırasıyla Rafadan Tayfa, Gamball, Mucize Uğur Böceği İle Karakedi, Doraemon ve Esrengeiz Kasaba takip etmektedir. Öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettiği çizgi filmler arasında yer alan Winx Club, Mucize Uğurböceği İle Kara Kedi çizgi filmlerinin yoğun olarak sihir, peri kızları, başka karaktere dönüşme, özel güçlere sahip olma gibi

doğüstü güce sahip olan karakterlerin yer aldığı çocukların ise yaşları gereği bunlardan çok fazla etkilendiği açıktır. Gumball ve Doraemon çizgi filmleri ise sıra dışı olayların, gelecekte gelen aletlerin, insana benzeyen yaratıkların olduğu ve öğrenciler tarafından eğlenceli bulunan bir çizgi filmidir. Rafadan Tayfa ise mahalle arkadaşlıkları olan, komik, eğlenceli ve öğrenciler tarafından öğretici bulunan bir çizgi filmidir.

Öğrencilerin izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmler incelenmiştir. Öğrencilerin izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmleri tercih etme nedenleri Şema 12' de incelenmektedir.

Şekil 12. Öğrencilerin Çizgi Film İzleme Nedenleri

Şekilde öğrencilerin çizgi filmleri izleme nedenleri incelenmektedir. Öğrencilerin çizgi film izleme nedenleri incelendiğinde karakterin etkisi, ilgi alanına uygunluk, öğretici olma, alışkanlık olması, şiddet içermesi, kardeşinin çizgi film izlemesi en çok da duygu durumu ve doğüstü güçlerin etkisiyle çizgi film izledikleri görülmektedir.

Çizgi filmlerde yoğun olarak yer alan ve öğrencilerin ise dikkatlerini çok fazla çeken doğüstü güçler öğrenciler tarafından en çok ifade edilen çizgi film izleme nedenlerinden biridir. Doğüstü güçlerde canlı oyuncaklar, insan gibi yaratıklar, insanımsı robotlar, konuşan hayvanlar veya konuşan ağaçlar gibi insan özelliklerinin yüklendiği karakterlerin öğrencilerin çok fazla dikkatlerini çektiği görülmektedir. Ayrıca karakterlerin uçması, gelecekte insanlara yer verilmesi, insan gibi yaratıkların olması, karakterlerin insanüstü yeteneklerinin olması ve sıra dışı olayların olması gibi doğüstü olayların olmasının da öğrencilerin çok fazla dikkatini çekmesine neden olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin çizgi film izleme nedenleri arasında çok sık ifade ettikleri bir diğer neden ise çizgi filmlerde yer alan duygusal durumların fazla olduğu sahnelerdir. Çizgi filmlerin aksiyonlu olması, heyecanlı olması, korkutucu olması ve en çok da eğlenceli ve komik olmasından dolayı öğrencilerin etkilendikleri ve tercih ettikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Duygusal durum içerisinde özellikle öğrencilerin çok fazla ifade ettiği çizgi filmlerin komik ve eğlenceli olmasının yanı sıra çizgi filmlerin aksiyonlu olması, heyecanlı olması ve korku sahnelerinin bulunması öğrencilerin çizgi film izlemelerini etkileyen durumlardan biridir. Öğrencilerin izledikleri programların eğlenceli ve komik olması hem çizgi film izleme nedenleri arasında sıklıkla yer alması hem de Şekil 4' de incelenen dizi film izleme nedenleri arasında sıklıkla yer almasından dolayı öğrenciler için program izlemeye motive edici bir unsur olarak görülmektedir.

Öğrencilerin çizgi film izleme nedenleri arasında gösterdiği başka bir kategori ise çizgi filmlerdeki karakterlerin özellikleri olduğu görülmektedir. Çizgi film karakterlerinin sahip olduğu bazı özelliklerin öğrencilerin daha fazla dikkatini çektiği

araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır. Öğrenci ifadelerinde bu özellikler karakterlerin süper kahraman olması, kurtarıcı olması, başarılı olması gibi güçlü özelliklerinin bulunması, karakterin yardımsever olması, kötülerini sevmesi gibi kişilik özelliklerinin yanı sıra mahalle çocuğu olmaları, öğrencilerle aynı yaşta olmaları, gizli kimliklere sahip olmaları ve kötü olanların kaybetmesi özelliklerine sahip olmaları şeklinde yer almaktadır. Karakterlerin sahip olduğu bu özelliklerin öğrencilerin çizgi film izlemelerini etkilediği görülmektedir.

Öğrencilerin çizgi film izleme nedenlerinden biri ise kendi ilgi alanlarına yakın buldukları çizgi filmlerdir. Araştırmada öğrenciler kendi ilgi alanlarına yakınlık olarak ifade ettiği durumlar ise çizgi filmlerde yer alan futbol sahneleri, deney yapılan sahneler, tamir yapılan sahneler, uçakların olması, şarkıların olması, öğrencilerin birçoğunun özellikle yaşları gereği dikkatlerini fazlasıyla çeken oyun ve oyuncakların olması ve öğrencilerin izlemeyi sevdiği program türü olan dizi filmlere benzeyen çizgi filmler olduğu görülmektedir.

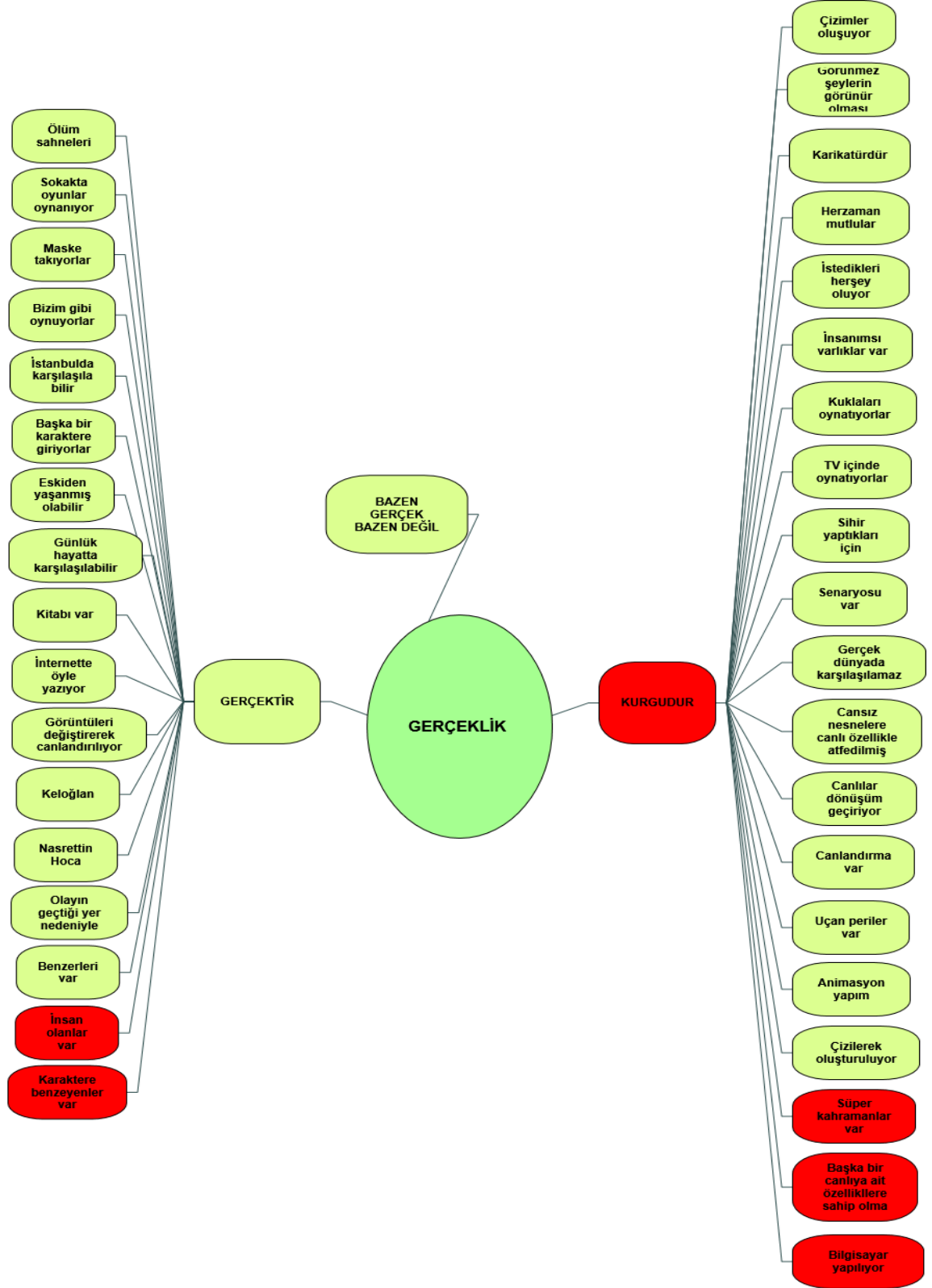
Öğrencilerin izledikleri çizgi filmleri tercih etme nedenlerinden bir diğeri ise çizgi filmlerde şiddet içeriklerine yer verilmesidir. Araştırmada öğrencilerin şiddet içerikleri genellikle kötü adamları döven ya da onlarla mücadele eden karakterlerin olması, savaş sahnelerinin bulunması ve silah ya da silahlı adamların bulunması üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri Şekil 4’de incelenmiş ve öğrencilerin dizi film izleme nedenleri arasında da şiddetin yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri program türü değişse de tercih etme nedenleri arasında şiddet içeriklerinin yer almasının onlar için önemli bir unsur olduğu görülmektedir. Özellikle şiddet içeriklerinde hem dizi film hem de çizgi filmlerde savaş, silah, kavga unsurlarının sıklıkla ifade edildiği dikkat çekmektedir.

Ayrıca öğrencilerin çizgi film izleme nedenleri arasında çizgi filmlerin öğretici olması, izlenen çizgi filmin alışkanlık yapması ve kardeşinin çizgi film izlemesinden etkilenerek çizgi film izlediğini belirten öğrencilerin bulunması araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmleri tercih etme nedenlerinin çeşitli olduğu görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri bu çizgi filmlere yönelik gerçeklik algıları ise Şekil 13' de incelenmektedir.

Şekil 13. Öğrencilerin Çizgi Filmlere Yönelik Gerçeklik Algıları

Şekilde öğrencilerin çizgi filmler ve çizgi film karakterlerine yönelik gerçeklik algıları incelenmektedir. Öğrencilerin çizgi filmler ve karakterlerine yönelik gerçeklik algıları incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu çizgi filmlerin kurgu olduğunu ifade ederken bir kısmı ise gerçek olarak düşündüğü ya da bazen gerçek bazen gerçek olmadığını düşündüğü görülmektedir.

Çizgi filmlerin ve karakterlerinin gerçek olduğunu belirten öğrenciler içerisinde en çok insan olan karakterlerin olması ve gerçek hayatta karakterlere benzeyen insanların bulunması ifadeleri yer almaktadır. Bu gerekçelerin dışında Keloğlan, Nasrettin Hoca gibi karakterlerin kitaplarının olması, ölüm sahneleri, olması, olayların geçtiği yerler gibi sahnelerin gerçek olduğu ifadeler arasında yer almaktadır. Bu durumu Öğrenci57 ve Öğrenci13 şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci57: Spiderman ağ atmıyor mesela internette adamın biri kostüm giymiş ama ağ falan atmıyo ama binaların balkonlarından adamları kurtarıyor.

Öğrenci13: Yani Keloğlan falan evet gerçektir. Nasrettin Hoca bi çizgi film değil keloğlan başkasını gerçek bulmuyorum genellikle hayvanları konuşturuyolar.

Araştırmacı: Sence bu çizgi film kahramanları gerçek hayatta var mıdır?

Öğrenci13: Vardır. Keloğlan vardır Balkız vardır o filmde. Yaşıyolardır eskiden bence.

Gerçek hayattaki gibi sokakta oyun oynayan karakterler, maske takan ve görüntülerini değiştiren karakterler, eskiden yaşama ihtimali olan karakterlerin olması gibi karakterlerin gerçek olduğunu ifade eden öğrenciler bulunmaktadır. Bu durumla ilgili Öğrenci23, Öğrenci8 ve Öğrenci68 görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci23: Bence gerçek. Çünkü neden düşündürüyo böyle bi kızlara maske falan takıyolar onla oynuyolar

Öğrenci8: Mesala Rafadan Tayfa'da şey var değişik sokak oyunları oynuyolar yardım ediyolar bunlar gerçek

Öğrenci68: Bilmiyorum. Yani çünkü o çizgi film kahramanları önceden yaşamış ve de ölmüş olabilir.

Ayrıca çizgi filmler ve karakterleri için internette gerçek yazdığı ve karakterleri İstanbul gibi büyükşehirlerde benzerleriyle karşılaşılacağını düşünen öğrencilerin

çizgi filmlere ve karakterlerine yönelik gerçeklik algılarının bulunduğu görülmektedir.

Öğrencilerden *Öğrenci97* ve *Öğrenci49* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci97: Mesela Yasemin dediğim sonracağıma Sindirella ben onların gerçek olduğunu düşünüyorum çünkü onları bazen araştırıyorum onlara gerçek diyolar internette

Öğrenci49: Hayır ama İstanbul'daysan karşılaşılabirsin buradaysan karşılaşılamazsın.

Öğrencilerin dizi filmlere ve çizgi filmlere yönelik gerçeklik algıları bir arada düşünüldüğünde öğrencilerin özellikle bu programların çekildikleri yerlerin gerçek olması, günlük hayatta yaşanabilecek olayların yaşanması ve eskiden yaşanmış olma ihtimallerinden dolayı gerçek olarak algıladıkları dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin birçoğu çizgi filmlerin ve karakterlerinin gerçek olmadığını kurgu olduğunu ifade ettikleri bulgular arasında yer almaktadır. Çizgi filmlerin ve karakterlerinin kurgu olmasını öğrenciler özellikle süper kahramanların olması, başka bir canlıya ait özellikler sahip olması ve bilgisayarda yapılıyor olması ile açıklamaktadır. Bu ifadelerin haricinde çizimlerin canlandırmalar ile canlıların dönüşüm geçirmesi, cansız nesnelere canlı özelliklerin atfedilmiş olması, uçan perilerin olması, karakterlerin insanımsı olması, gerçek dünyada karşılaşamayacak olması ve karikatür olmaları nedeniyle çizgi film karakterlerinin kurgu olduğunu ifadeler arasında yer almaktadır. *Öğrenci41* ve *Öğrenci61* bu durumla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci41: Çünkü çizgi filmlerde oyuncak canlanmaz Sofia'da uçan at var sihir var ondan sonra dar b i de zehir hafiyeler diye bi tane kaplanı kaplanla şey yapıyorlar ondan sonra uğur böceği de uğur böceğinin tilkisi var ona dönüşüyo o yüzden gerçek olmasının imkanı yok.

Öğrenci61: Gerçek değiller önce ayarlıyolar sonra bilgisayarda arkasına efekt koyuyolar gerçek değiller

Araştırmacı: Sence çizgi film kahramanları gerçek hayatta var mıdır?

Öğrenci61: Onlar insanlar insanların üzerine bi şey giydiriyolar sonra efekt veriyolar gerçek gibi gösteriyolar.

Ayrıca çizgi filmlerin çizgi filmlerin animasyon olması, televizyon içinde oynatıyor olmaları, senaryoları olmaları, kuklaları oynatmaları, karakterlerin istediği her şeyin olması ve görünmez şeyleri gösteriyor olmaları nedeniyle kurgu olduğu ifadeler arasında yer almaktadır. Öğrenci18 ve Öğrenci94 bu durumla ilgili görüşlerin şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci18: Hayır değildir. İstedikleri her şey oluyor. Hep mutlular üzülen kimse olmuyor

Öğrenci94: Hayır. Çocukları eğlendirmek için bi senaryoyla düzenledikleri bi şey bu.

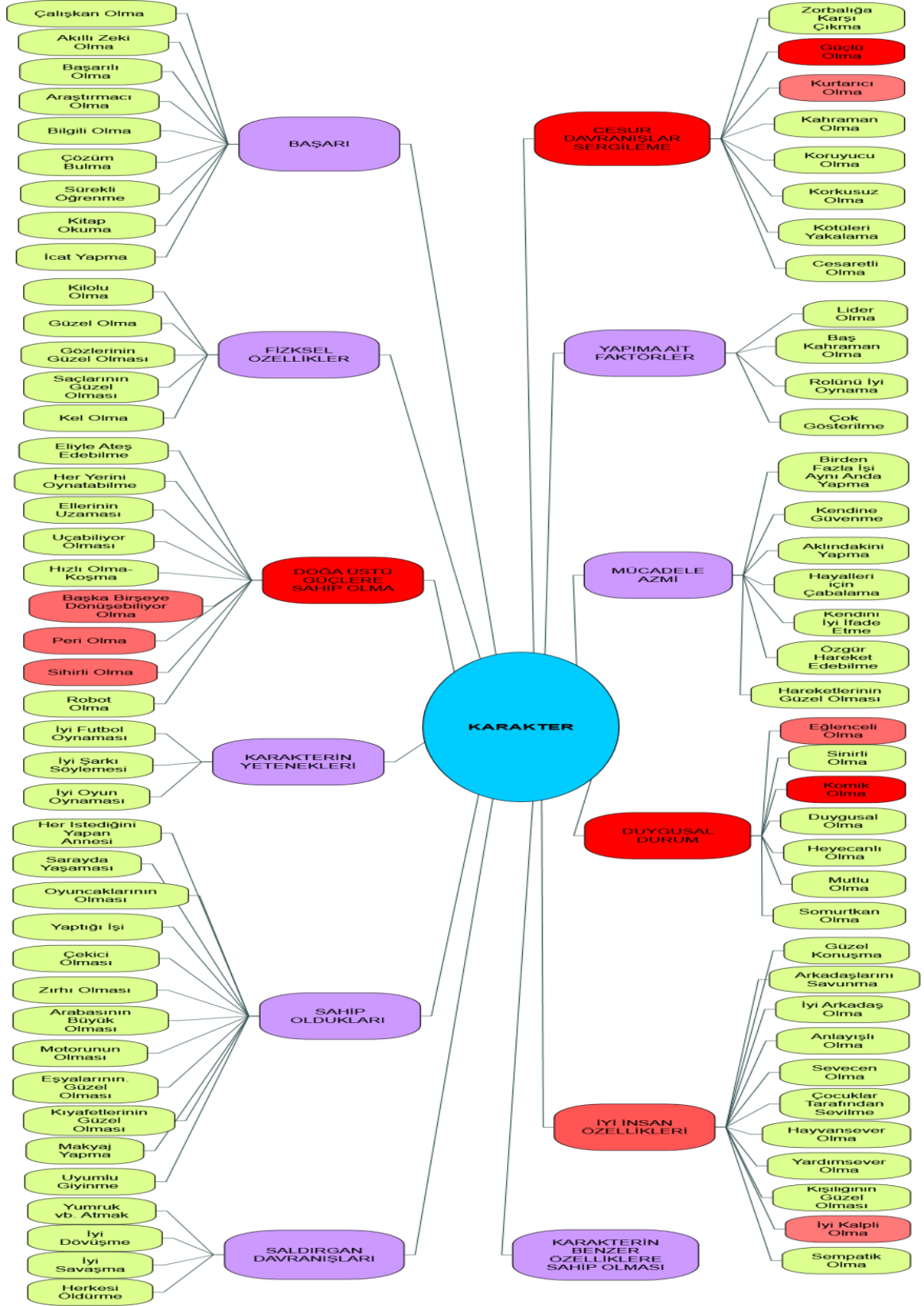
Şekil 5’ de incelenen öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algıları ile çizgi filmlere yönelik gerçeklik algıları birlikte incelendiğinde özellikle bu programların bir senaryolarının olması, yapılan çizimlerin bilgisayarda canlandırılmaları sonucunda ortaya çıkmaları ve imkansız olaylar yaşandığı için kurgu olduğunun bilincinde oldukları dikkat çekmektedir. Ayrıca programlarda yer alan ölüm sahnelerini ise öğrenciler çizgi filmlerin gerçek olmasına bir gerekçe olarak gösterirken dizi filmlerin kurgu olmasına bir gerekçe olarak gösterdikleri görülmektedir.

Çizgi filmlerin ve karakterlerinin bazılarının gerçek bazılarının ise gerçek olmadığını düşünen öğrenciler ise daha çok karakterlerin özellikleri nedeniyle bazılarının gerçek bazılarının kurgu olduğunu ve bunun ayrımını yapamadıklarını belirttikleri bulgular arasında yer almaktadır. Hem çizgi film hem de dizi filmlerde öğrencilerin gerçek ile kurgu ayrımını yapamadıklarından dolayı bazıları gerçek bazıları değil şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. bu durumla ilgili Öğrenci34 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci34: Bazıları olabilir. Mesela insan olanlar Kamil Hayri falan olabilir. Gumboll Darwen olamaz. Çünkü Gumball aslında bi tane kedi kendisi aslında yürüyebiliyo ve konuşabiliyo

Öğrencilerin özellikle karakterlerinden etkilenerek çizgi filmlere yönelik gerçeklik algısı oluşturdukları ve karakterlerden etkilenerek izledikleri dikkat çekmektedir. Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde etkilendikleri karakterlerin özellikleri ise Şekil 14’ de incelenmektedir.

Şekil 14. Öğrencilerin Etkilendikleri Çizgi Film Karakterlerinin Özellikleri

Şekilde öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde etkilendikleri karakterlerin özellikleri incelenmektedir. Öğrencilerin çizgi filmlerdeki etkilendikleri karakterlerin özelliklerine bakıldığında en çok karakterlerin doğüstü güce sahip olmaları, cesur davranışlar göstermeleri, duygusal durumları ve iyi insan olma özelliklerinin yanı sıra karakterlerin başarılı olmaları, mücadele azimlerinin bulunması, fiziksel özellikleri, yapıma ait faktörler, karakterlerin sahip oldukları, şiddet içeren davranışları, karakter ile benzer özelliğe sahip olmaları ve karakterlerin yetenekleri özelliklerinin etkili olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin etkilendikleri karakterlerden etkilenme nedenlerine bakıldığında karakterlerin cesur davranışlar sergilemesini çok sık olarak ifade ettikleri görülmektedir. Karakterlerin cesur davranışlar göstermelerini öğrenciler özellikle güçlü olmaları ve kurtarıcı olmaları ile ifade ederken aynı zamanda zorbalığa karşı çıkma, kahraman olma, koruyucu olma, korkusuz olma, kötülerini yakalama, cesaretli olma yönünde ifadelerinin de bulunduğu olduğu dikkat çekmektedir. *Öğrenci13* bu durumla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci13: Esrarengiz Kasaba'da Deeper. Çünkü çok kahramancı çok cesur yaratıkları öldürüyor.

Karakterlerin sahip olduğu doğüstü güçlerin öğrencilerin üzerinde yoğun bir etkisi olduğu bu nedenle de etkilendikleri ifadeler arasında çok sık olarak yer verdikleri görülmektedir. Özellikle karakterlerin başka canlılara dönüşüyor olması, peri olması, sihirli olmasının öğrencileri etkilediği ifadelerinde sıklıkla yer almaktadır. Ayrıca karakterlerin sahip olduğu eliyle ateş edebiliyor olma, uçabiliyor olma, ellerinin uzaması, her yerini oynatıyor olması, ellerinin uzaması, robot olması gibi doğüstü güçlerinde öğrencileri etkilediği bulgular arasında yer almaktadır. Bu durumla ilgili *Öğrenci55* ve *Öğrenci67* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci55: Saybord. O bi robot o çizgi filmde de şey oluyo bi tane yarı robot yarı insan böyle 21 tane özel gücü var o da çok güçlü uçabiliyo bide böyle uzanabiliyo elleri uzuyo öyle robot bide vücudu sert old için hiç ağırlık çekmiyo böyle istediği şeyi güzelce kaldırabilir bi bina yere düşse kaldırabiliyor.

Öğrenci67: Prenses Sofia. Çünkü onun güçleri var ve her şeyle mücadele edebiliyo bide sarayda yaşıyo prenses sihirli bi tılsımı var onla yanına arıyanlar prensesler gelebiliyo ve kötü durumda oldu mu ona yardım ediyö.

Öğrencilerin etkilendikleri çizgi film karakterlerinin özellikleri arasında karakterlerin kişilik özellikleri de yer almaktadır. Karakterlerin eğlenceli ve komik olması, sinirli olması, duygusal olması, heyecanlı olması, mutlu olması, somurtkan olması gibi duygusal durumlarının yanı sıra karakterlerde var olan iyi insan özelliklerinin de öğrencileri etkilediği görülmektedir. Bu iyi insan özelliklerini ise karakterlerin özellikle iyi kalpli olmasının yanı sıra güzel konuşması, arkadaşlarını savunması, iyi arkadaş olması, anlayışlı olması, sevecen olması, çocuklar tarafından sevilmesi, hayvan sever olması, yardımsever olması, kişiliğinin güzel olması şeklinde öğrencilerin ifade ettiği bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin etkilendikleri karakterlerin özelliklerine bakıldığında karakterlerin başarılı olmalarının öğrenciler üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Öğrencilerin çizgi film karakterlerini başarılı olarak görmeleri daha çok karakterlerin çalışkan olması, akıllı ya da zeki olması, yaptıkları işlerde başarılı olması, bilgili olması, çözüm bulması, sürekli öğreniyor olması, kitap okuması ve icat yapma özellikleri ile ifade ettikleri görülmektedir.

Öğrencilerin etkilendikleri çizgi film karakterleri incelendiğinde yapma ait faktörlerinde öğrencileri etkilediği bulgular arasında yer almaktadır. Yapıma ait faktörlerde karakterlere yüklenen lider olma, başkahraman olma, rolünü iyi oynama ve çok gösterilme özelliklerinin öğrencileri etkilediği görülmektedir.

Çizgi film karakterlerinin sahip oldukları fiziksel özellikler de öğrencilerin kahramanlardan etkilenme nedenleri arasındadır. Çizgi film kahramanlarının fiziksel özellikleri incelendiğinde karakterin kilolu olması, güzel olması, gözlerinin güzel olması, saçlarının güzel olması, kel olması gibi özelliklerin öğrencilerin dikkatini çektiği ve etkilendikleri görülmektedir.

Öğrencilerin karakterlerden etkilenme nedenlerinden biri olan mücadele azmi kategorisi ise karakterlerin birden fazla işi aynı anda yapıyor olması, aklındakileri yapıyor olması, kendine güvenmeleri, hayalleri için çabalamaları, özgür hareket

edebilmeleri, hareketlerinin güzel olmalarının öğrencileri etkilediği araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır. Öğrenci16 ve Öğrenci27 bu durumla ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci16: Damla'nın Dolabı Damla. Çünkü istediği her şeyi gerçekleştirebiliyo alıyo giysileri giyiyo başka şehirlere gidiyor.

Öğrenci27: Prenses Sofia'nın ablası. ne biliyim böyle kimseyi umursamıyo gibi havası var bide birsi bi şey söylese karşılık veriyo bende bazen öyle yapıyorum.

Çizgi film karakterlerinin çizgi filmlerde sahip oldukları yetenekler öğrencilerin karakterlerden etkilenmelerine neden olmaktadır. Öğrencilerin dikkatini çeken ve etkilendikleri karakterlerde iyi şarkı söylemesi, iyi futbol oynaması, iyi oyun oynaması gibi yeteneklerin özellikle yer aldığı görülmektedir.

Çizgi film karakterlerinin sahip oldukları imkânlar da öğrencilerin karakterlerden etkilenmelerine neden olduğu görülmektedir. Karakterlerin sahip olduklarına yönelik öğrenci ifadelerinde her istediğini yapan annesinin olması, sarayda yaşaması, oyuncaklarının olması, yaptığı iş, çekici olması, zırhının olması, arabasının büyük olması, motorunu olması, eşyalarının güzel olması, kıyafetlerinin güzel olması, makyaj yapması ve uyumlu giymesi ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerden Öğrenci74 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci74: Winx' de Blue. Hem güzel hem de kullandıkları şeylerde güzel kendisi de güzel giysileri elbiseleri falan. Mesela makyaj yapıyo ayakkabı filan uyumlu giyiyor.

Çizgi film karakterlerinin göstermiş oldukları saldırgan davranışlar da öğrencilerin karakterden etkilenme nedenleri arasında yer almaktadır. Karakterlerin çizgi filmlerde yapmış oldukları yumruk atmak, iyi savaşmak, iyi dövüşmek, herkesi öldürmek gibi saldırgan davranışlar içeren karakterlerden etkilenmesine neden olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin karakterler ile benzer özellikleri bulunmasının da karakterden etkilenmesine neden olduğu bulgular arasında yer almaktadır. bu durumla ilgili Öğrenci56 ve Öğrenci57 görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci56: Marwell Yenilmezler' detor---çekici elektrik satıyo adamları kötü adamları çekici elektrik taktığı için bütün adamları öldürebiliyor.

Öğrenci57: Grean Arrow. Çünkü benim en sevdiğim silahı kullanıyor.

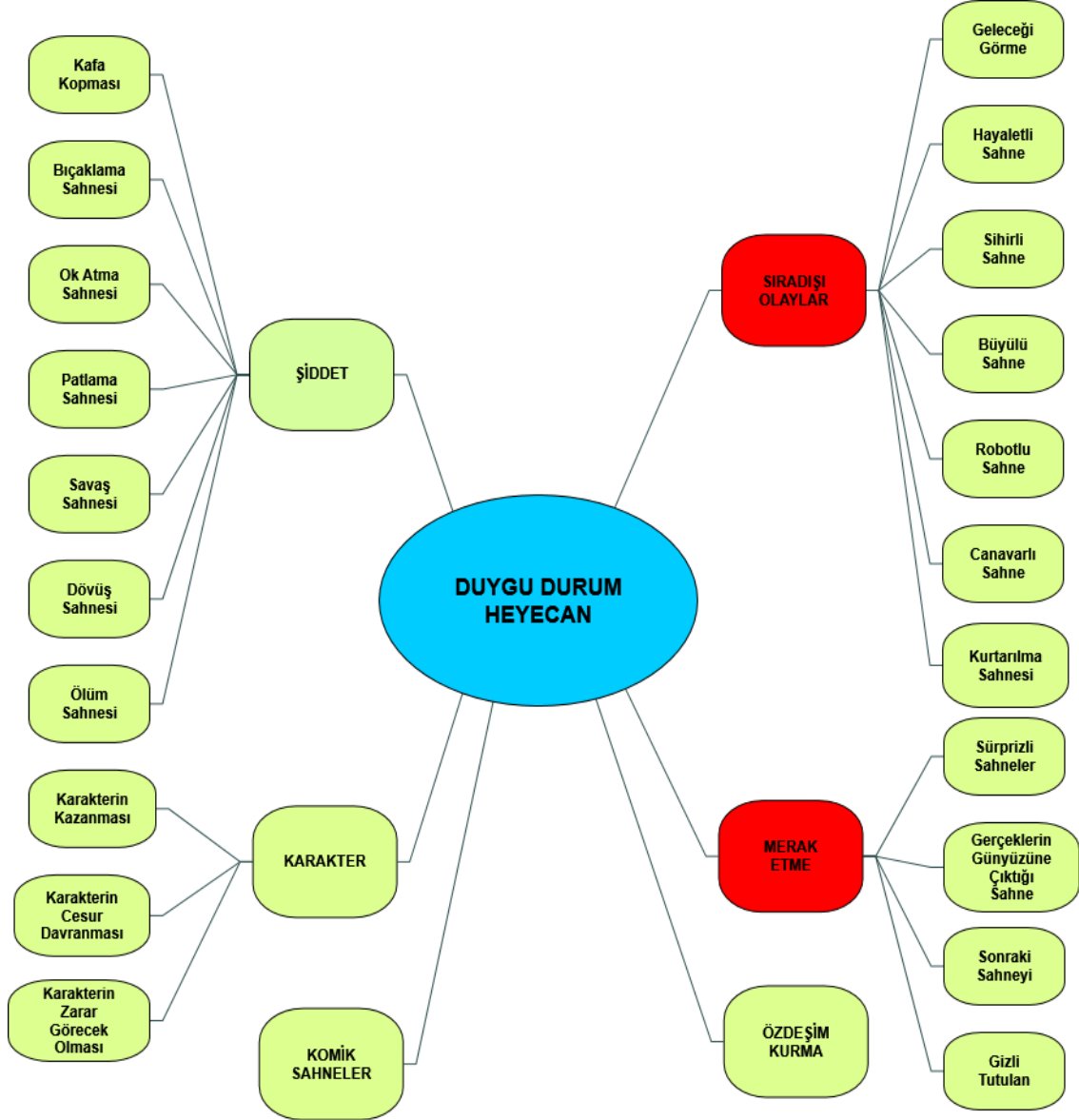
Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde etkilendikleri karakterler Şekil 6’da, izledikleri çizgi filmlerdeki etkilendikleri karakterler ise Şekil 14’ de incelenmiştir. İki şema bir arada incelendiğinde program türü değişse de karakterlerden etkilenme nedenleri büyük oranda benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir. Sadece çizgi filmlerde yer alan mücadele azminin dizi filmlerde yer almadığı; dizi filmlerde yer alan milli hassasiyet ve hayranı olma, özenme boyutlarının çizgi filmlerde olmamasından dolayı farklılıklar olduğu görülmektedir. ayrıca öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerdeki karakterler ile benzer özelliklerinin bulunması çizgi film karakterlerinden etkilenmelerine neden olduğu bulular arasında yer almaktadır. b u durumla ilgili *Öğrenci96* ve *Öğrenci6* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci96: Miyosa. Hem Miyosa'yı çok beğeniyorum zaten kuzenim ablam ben bi şey yaptık kendimize en sevdiğimiz karakterleri seçtik ablam blue başkarakter kuzenim var Ceren Stella oldu ben de Miyosa'yı en çok sevdiğim içim Miyosa oldum. Miyosa şarkı dinlemeyi çok seviyo benim gibi böyle sihirleri var ses patlaması falan yapabiliyo

Öğrenci6: : Hayri. Benim gibi kilolu bide fırının kapağını kapamadan bi baklava tepsiyi yiyor. Hep aç. Yani konik karakter hep akli yemekte olduğu için bazen saçmalıyor komik oluyor. Akın. Yani benim gibi bazen arkadaşları suç işlediğinde o işlemese de dayağı hep o yiyor. Hani bana güzel huylar olarak bana benziyor.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerden duygusal olarak nasıl etkilendikleri Şekil 15, 16 ve 17’ de gösterilmektedir.

Şekil 15. Öğrencilerin İzledikleri Çizgi Filmlerde Heyecanlandıkları Sahneler

Şekilde öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde hangi sahnelerde heyecanlandıkları gösterilmektedir. Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerden özellikle sıra dışı olaylar ve merak etme olmak üzere şiddet, karakter ve komik sahneler etkisiyle heyecanlandıkları görülmektedir.

Çizgi film izlerken öğrencileri heyecanlandıran ve öğrenci ifadelerinde çok sık yer alan durum öğrencilerin merak etmelerinden dolayı heyecanlandıkları sahnelerdir. Öğrencilerin çizgi film izlerken özellikle sürprizli sahneler, gerçeklerin ortaya çıktığı

sahneler, gizli tutulan sahneler ve sonraki sahnelerde ne olacağını merak ettikleri bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin sonraki sahnelerde ne olacağını merak ettiği durumların özellikle karakterlerin yaptıkları işi başarıp başaramayacakları, gol atılan sahnelerdeki kazanıp kaybetme durumlarının öğrencileri heyecanlandığı görülmektedir. Öğrencilerin merak ettiği sürprizli sahnelerde ise özellikle sürprizlerin bozulma ihtimali ve karakterlerin verecekleri tepkileri merak etmelerinden kaynaklı olduğu ifadelerde yer almaktadır. Ayrıca karakterlerin yakalanma anları gibi gerçeklerin gün yüzüne çıktığı sahnelerde ve ekrana yansımaya gizli tutulan sahneleri de öğrencilerin merak ettikleri ve bu nedenle heyecanlandıkları görülmektedir.

Öğrencilerin çizgi film izlerken heyecanlandığını çok sık ifade ettikleri durumlarından biri de sıra dışı olayların yer aldığı sahnelerdir. Çizgi filmlerde sıklıkla yer alan sıra dışı olayların gerçekleştiği sahnelerde öğrenciler daha çok geleceği görme, hayaletli sahne, sihirli sahne, büyü sahneleri, robotlu sahne, canavarlı sahne, kurtarılma sahnelerinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ifadelerine dikkat edildiğinde sihir, büyü yaratık, robot gibi ifadelerle sıklıkla yer verildiği; günlük yaşamda olmayacak doğüstü güçlerin olduğu sıra dışı sahnelerin öğrencileri fazlasıyla heyecanlandığı dikkat çekmektedir. Bu durumla ilgili Öğrenci97 ve Öğrenci30 görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci97: Rapunzel’de annesi eğer onları bulabilir mi? Saçlarını kesecek mi ? Yasemin’de dışarı çıkabilir mi? Elsa’da onun gücü olduğunu herkes biliyo ama kardeşi var onu bilmiyo oysa ortak özellikleri çok var o bi kere kardeşinin kalbini şey yaptı buz püskürttü yanlışlıkla odasından hiç çıkmıyo o zamandan beri odası buz evine dönüyo sonrada kaçıyo.

Araştırmacı: Bu sahnelerde seni asıl heyecanlandıran nedir?

Öğrenci97: Böyle ellerini mesela bunu tutuyo ya hiç kimse onun gücü olduğunu bilmiyo bunu tutarken eldivenleri çıkacak bu da donunca herkes onu canavar sancak o yüzden beni çok heyecandırıyor o sahneler.

Öğrenci30: Mesela bi büyücü yaratık çıkarmaya çalışıyo Batman’da onla savaşıyo Spiderman ile birlikte sonra savaşıyolar savaşıyolar en sonunda da orda bi kız var o da büyücü büyüyü tersten söylüyo sonra da o yaratık geri dönüyo yani işte.

Araştırmacı: Bu sahne seni neden heyecandırdı?

Öğrenci30: Çünkü onda kötülüğü yok ediyolar, iyilik geliyor.

Çizgi filmlerin öğrencileri heyecanlandığı başka bir kategori ise şiddet içeriklerinin yer aldığı sahnelerdir. Çizgi filmlerde yer alan ve öğrencilerin heyecanlanmasına neden olan şiddet içeriklerinin kafa kopması, bıçaklama sahnesi, ok atma sahnesi, patlama sahnesi, savaş sahnesi, dövüş sahnesi ve ölüm sahnesi olduğu araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır. Çizgi filmlerde yer alan bu şiddet içeriklerinin aksiyon içermesi, savaş ya da dövüş sahnelerinde kimin galibiyet kazanacağı ve karakterlerin kendilerini feda ederek patlatmalarının öğrencilerin dikkatini çektiği bu durumların onları heyecanlandığı dikkat çekmektedir. Öğrencilerin özellikle yaşları gereği çizgi filmlerden fazlasıyla etkilendikleri ve bu şiddet içeriklerinin çizgi filmlerde çok normal, sıradan bir durum olarak gösterilmesi ile öğrencilerin şiddet içeren davranışları normalleştirdikleri bu nedenle de bu olaylardan heyecan duydukları görülmektedir. Öğrencilerden *Öğrenci49* ve *Öğrenci98* bu durumla ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci49: Gumball' da bi tane dev var çok büyük şükran günü oluyo onlarda bi tane eve hindi geliyo onu kaldırıyo yiyecekken onun evi olduğunu görüyo yere atıyo sonra oturuyo yere. Gumball ve Darvin bi tane canavar yetiştirmişler o bölümde böyle hapşuruyo Gumball içine atıyo peçeteyi sonra babasının göbek deliğindeki bi şeyi alıyo mikrodalgaya koyuyo o bi canavara dönüşüyo büyüo o devlere dönüşmeye başlıyolar en sonunda da her şeyi mahvediyolar hapse giriyolar hapisten çıkıyolar.

Araştırmacı: Bu sahne seni neden heyecanladır?

Öğrenci49: Çünkü böyle maceralı dövüştü mövüştü dağıtıyo.

Öğrenci98: Mesela Ninja Kaplumbağalarda oldu böyle bi adam var geldi ikisi birlikte dövüşüyolar Şireydir'in kafası koptu aslında kafası kopmamış o kafasını zırhın içine saklamış kaskı düşmüş

Araştırmacı: Bu sahnede seni asıl heyecanlandıran nedir?

Öğrenci98: Kafasının kopması.

Öğrencilerin çizgi film izlerken heyecanlanmalarına neden olan diğer durum ise çizgi filmlerde yer alan karakterler olduğu görülmektedir. Karakterler ile ilgili olarak karakterin kazanması, cesur davranması ve sevdiği karakterin zarar göreceği olması durumlarının öğrencileri heyecanlandığı bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde karakterlerin kazanmasını özellikle gol atma başarısı ile kurtarıcı olmalarını ise karakterleri cesur olarak görmeleri ile

ilişkilendirdikleri dikkat çekmektedir. Bu durumu *Öğrenci12* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci12: Şey Mordecai ve Rigby uzaya giderken heyecanlandım. Uzaya gidiyolar şey böyle bi tane öğretmenleri var o da şey gelecek zaman makinesi yapıyo zaman makinesinden bi tane elma çıkarıyo elması da hortum olarak yiyo hortum da işte bütün her şeyi yemesin diye Mordecai ve Rigby Mordecai kurtarmaya orayı şey patlatmaya gidiyo Rigby Rigby'de ona küsüyo şey değiştiriyo diye mektupları.

Araştırmacı: Bu durum seni neden heyecanlandırdı?

Öğrenci12: Heyecanlandırın Rigby Rigby cesurluk yapıyo bi tane aletle alet mi ney var onu alıyo üniformasız gidiyo üniforması varsa ölecek üniformasız gidiyo onu korumaya çalışıyo.

Çizgi film izlerken öğrencilerin heyecanlandığı sahneler arasında komik sahneler ve öğrencilerin özdeşim kurduğu sahneler de yer almaktadır. Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde özdeşim kurmaları sonucu heyecanlandıkları sahnelere dikkat edildiğinde özellikle karakterlerin yaşamları ile kendi yaşamlarına benzer özellik bulmaları ve kendi sevdiği bir durumu karakterin yaşamasının etkili olduğu dikkat çekmektedir. *Öğrenci94* bu durumla ilgili görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci94: Denizde yolculuk yapmaları çünkü ben çok fazla değil birkaç kere denizde yolculuk yaptım. Bide ben çok sevdim denizde yolculuk yapmayı bide bilmeceleri mesela bi kutunun içinden oyuncak çıkıyodu oyuncak adasına gidiyolardı şeyi okuduktan sonra o yüzden heyecanlandım.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde çeşitli sahnelerin heyecanlanmalarına neden olduğu görülmektedir. Öğrencilerin çizgi film izlerken üzölmelerine neden olan sahneler ise Şekil 16' da incelenmektedir.

olduğu ayrıca çizgi filmlerdeki başarısızlık durumları, ölüm sahneleri, ilişkiler, mekâna ya da doğaya verilen zarar ve özdeşim kurdukları sahnelerin etkili olduğu görölmektedir.

Öğrencilerin çok yoğun olarak ifade ettikleri karakter etkisini özellikle karakterin zarar görmesi ve bunun yanı sıra karakterin görevini kabul etmemesi, şiddet görmesi, karakterin üzülmesi, sevmediği karakterin kazanması, hayvan karakterin zarar görmesi, çocuk karaktere ceza verilmesi nedeniyle üzüldüklerini ifade ettikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Karakterlerin zarar görmesinden dolayı üzüldüklerini belirten öğrencilerin ifadelerinde karakterlerin işinin zarar görmesi, ürünlerinin zarar görmesi, para kazanamaması gibi maddi zararlar görmesi ayrıca karakteri yılanın yemesi, karakterin düşmesi karakterin hapsedilmesi, haksızlığa uğraması gibi karaktere kötü davranılması durumlarında üzüldükleri görölmektedir. Çizgi film karakterlerinin şiddet görmesinden dolayı üzüldüklerini belirten öğrenciler çizgi film karakterlerine yapılan şiddetin özellikle karakterin vurulması, karaktere roket atılması, tokat atılması durumları olduğu öğrenci ifadelerinde yer almaktadır. Hayvanların zarar görmesinden dolayı üzüldüklerini belirten öğrenciler ise özellikle hayvanların kaçırılması, yaralanması, kaybolması, hasta olması ve hayvanlara kötülük yapılması şeklinde ifade ettikleri görölmektedir. Ayrıca karakterlerden etkilenecek üzüldüğünü belirten öğrenciler çocuk karaktere ceza verilmesinden, karakterin üzülmelerinden ve karakterin görevini kabul etmemesinden etkilenecek üzüldükleri bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin çizgi filmlerde yer alan ilişkilerden de etkilenecek üzüldükleri ifadelerinde yer almaktadır. Öğrenciler çizgi filmlerde yer alan aile ilişkisi, arkadaş ilişkisi ve romantik ilişkilerin bulunduğu bazı sahnelerde üzüldüklerini belirtmektedir. Çizgi filmlerde yer alan romantik ilişki boyutunda öğrencileri daha çok arabozan karakterler ya da sevmekten vazgeçen karakterlerin olduğu sahnelerde üzüldükleri ifadelerinde yer almaktadır. Özellikle Winx Club ve Mucize Uğur Böceği İle Kara Kedi çizgi filmlerinde romantik ilişkilere yönelik sahnelerin fazlasıyla yer aldığı ve öğrencilerin bu durumlardan etkilenecek üzüldükleri dikkat çekmektedir. Öğrencilerin

yaşları gereği televizyon program türleri içerisinde izlemeleri en uygun olan çizgi filmlerin bile bu tarz içeriklerden dolayı onlar için bir tehlike oluşturduğu dikkat çekmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci41* ve *Öğrenci68* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci41: Tabi ki oluyo. Ben annemin telefonundan yine gizlice almıştım. Kara Kedi ikinci sezondaydı üçüncü sezona geçmişler üçüncü sezonu telefona koymuşlar üçüncü sezonda da şey olacakmış Kedi ve Uğur Böceği mucizelerini açıklayacakmış ama şöyle bi şey olmuş Marinette de Adrien'i sevmekten vazgeçti ve Kara Kedi de Uğur Böceğini sevmekten vazgeçti.

Araştırmacı: Seni asıl heyecanlandıran nedir?

Öğrenci41: İşte vazgeçmeleri onların ikisi birbirleri için yaratılmışlar vazgeçmeleri çok saçma ve kötü bi şey .

Öğrenci68: Stella'nın nişanlısını bi tane kız ele almıştı şarkı söyleyerek Stella aldı mikrofonu şarkı söyledi hemen nişanlısını aldı götürdü.

Araştırmacı: Seni asıl üzen nedir?

O kızın Stella'nın nişanlısını etkilemesi.

Çizgi filmlerde yer alan aile ilişkisini anlatan sahnelerde ise öğrencilerin anne-baba, anne çocuk ya da baba çocuk ilişkilerinde yaşanan olumsuz durumlardan etkilendikleri ve üzüldükleri görülmektedir. Anne çocuk ilişkisinde anne ile çocuk arasında yaşanan şiddet ve çocuk karakterin annesine karşı gelmesi durumlarının yer aldığı görülürken; baba çocuk ilişkisinde ise baba ile çocuk karakterin düşman olduğu durumunu yer aldığı görülmektedir. Çizgi filmlerde yer alan arkadaş ilişkilerinde ise öğrenciler özellikle arkadaşlar arasında yaşanan şiddet, küsme ve arkadaş grubunun dağılması durumlarından etkilendiği ve üzüldüğü dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin çizgi film izlerken üzülmelerinde neden olarak gösterdikleri bir başka neden ise başarısızlık yaşanan sahnelerin olduğu görülmektedir. Öğrenciler çizgi filmlerde yaşanan başarısızlıkları ise karakterin gol atamaması, desteklediği takımının kaybetmesi ya da desteklediği takımın oyunu kaybetmesi gibi durumlarında üzüldükleri bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde üzülmelerine neden olan bir diğer durum ise çizgi filmlerde yer alan ölüm sahneleridir. Özellikle sevdiği karakterin kafasının kopması ve karakterin öldüğü sahnelerde üzüldüklerini belirtmektedir. Çizgi filmler içerisinde fazlaca yer alan şiddet içeriklerinden özellikle sevdiği karakterin ölüm sahnelerinde öğrencilerin üzüldükleri dikkat çekmektedir. Öğrenci32 bu durumla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci32: Benten'in bi bölümünde Benten bi tane Azmut diye biri vardı o da iyi biri ilk önce onun kolundakini çıkarmak için denediler o onun için değilmiş onu çıkarmaya çalıştılar Benten sonra yumrukla bayıltılar kalktığında da seni kesecek dediler ve bölüm bitti.

Araştırmacı: Bu sahnede seni asıl üzen nedir?

Öğrenci32: Yani Benten'in ölmesi yani o şehir bi daha kurtulamazdı.

Öğrenciler ayrıca çizgi filmlerdeki karakterler ile özdeşim kurmaları ve çizgi filmlerde doğaya/mekana zarar verilme durumlarının olduğu sahnelerde üzüldüklerini ifade etmektedir. Öğrencilerin karakterle ile özdeşim kurdukları sahnelerde özellikle çizgi filmlere yönelik gerçeklik algılarının fazla olmasından dolayı karakterlerin yaşadıkları olayları günlük yaşamlarında düşünmeleri ve kendilerini karakterlerin yerine koymaları sonucu üzüldükleri dikkat çekmektedir. Bu durumla ilgili Öğrenci97 görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

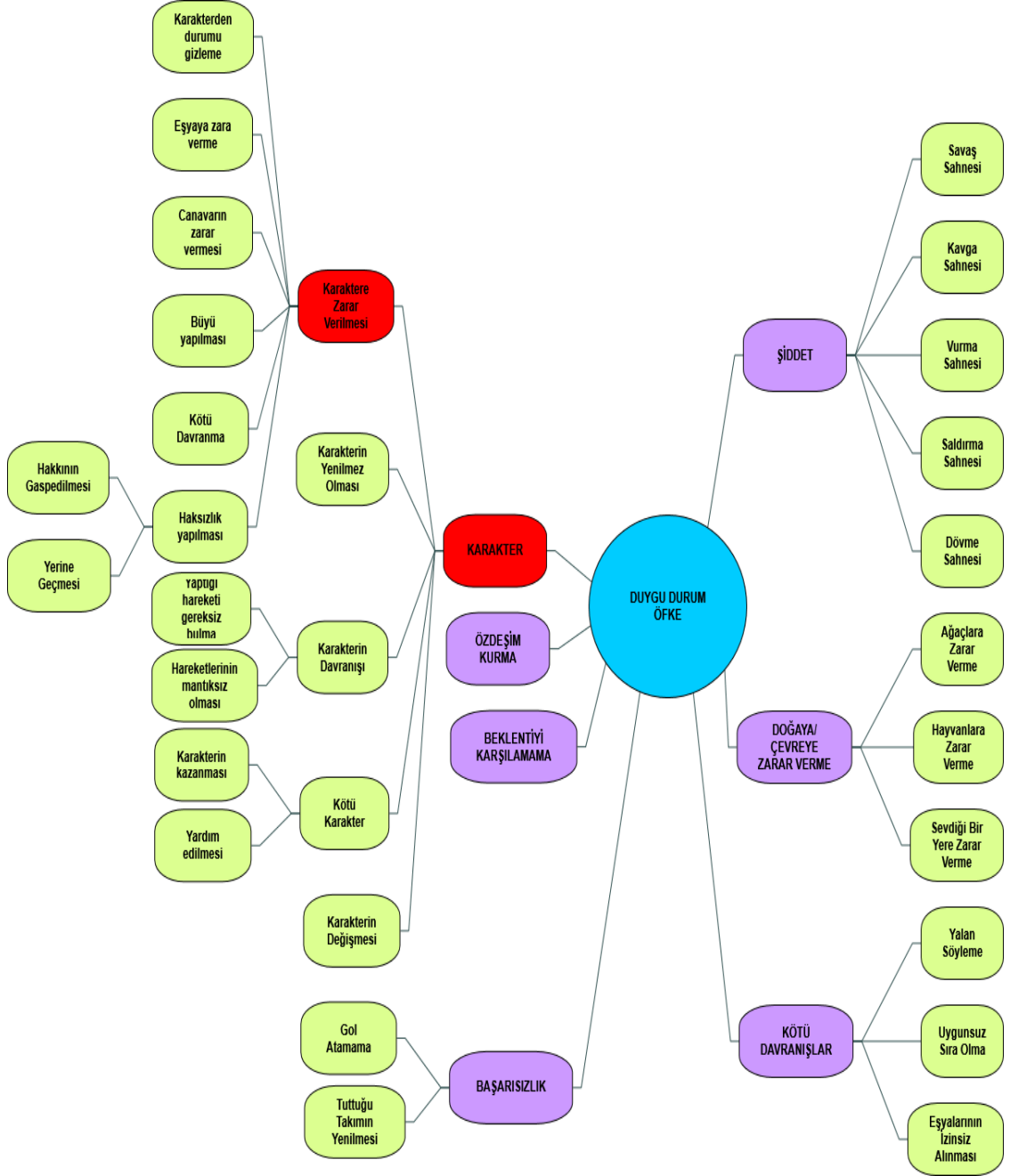
Öğrenci97: Elsa'nın kardeşine kalbine buz püskürttüğü an orda birisi olmasaydı o kardeşi ölcekti.

Araştırmacı: Bu durum seni neden üzdü?

Öğrenci97: Çünkü kardeşi olmasaydı benim de kardeşim ben kardeş acısını yaşadım kardeşim daha bebek daha bir aylık olmadan hastanlandı hastanelerde kaldı o yüzden.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde çeşitli nedenlerden dolayı üzüldükleri görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde öfkelenedikleri sahneler ise Şekil 17' de gösterilmektedir.

Şekil 17. Öğrencilerin İzledikleri Çizgi Filmlerde Öfkelenedikleri Sahneler

Şekilde öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde öfkelenedikleri sahneler incelenmektedir. Bu sahneler incelendiğinde ise öğrencilerin özellikle karakterin etkisi ve bunun haricinde başarısızlık durumları, çizgi filmlerin beklentiyi karşılamama durumu, yaşanan şiddet olayları, doğaya/ mekâna verilen zararlar, kötü davranışlar ve karakterler ile özdeşim kurulması sonucu öfkelenedikleri görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde özellikle öfkelenmelerine neden olan öğrencilerin ifadelerinde çok sık yer alan ifadelerde karakter etkisi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin karakter boyutunda özellikle en çok etkileyen durumun karakterlerin zarar görmesi olduğu görülmektedir. Çizgi filmlerde yer alan karakterlerin hakkının gasp edilmesi ve karakterin yerine geçilmesi gibi karaktere yapılan haksızlığın yanı sıra karaktere büyü yapılması, eşyalarına zarar verilme durumu, canavarların karakterlere zarar vermesi, karaktere durumu söylemeyip gizleme gibi karakterlere kötülük yapılması durumlarında karakterlerin zarar görmesinden dolayı öğrencilerin fazlasıyla öfkelenedikleri görülmektedir.

Çizgi film karakterlerinin davranışlarından dolayı öfkelenildiğini belirten öğrenci ifadeleri incelendiğinde karakterlerin yaptığı hareketleri öğrencilerin mantıksız veya gereksiz bulmalarından kaynaklandığı görülmektedir. bu durumla ilgili Öğrenci74 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci74: Mesela kardeşim izliyo Cartoon Network'te orda bi şeyini çaldırıyo sonra onu bulmak bulmaya çalışıyo sonra arkadaşlarını suçluyo kamera filan koyuyo kendisi çıkıyo

Araştırmacı: Burada seni tam olarak öfkeliendiren nedir?

Öğrenci74: Çünkü saçma şeyler yapıyo kendisi çıkıyo bilmiyo mu ki.

Öğrencilerin kötü karakter diğer adlandıkları karakterlerin kazanması veya bu karaktere yardım edilmesinin de öğrencileri öfkeliendirdiği bulgular arasında yer almaktadır. Ayrıca çizgi film karakterlerinin yenilmez olması her durumda başarılı olmaları ve sevdikleri karakterlerin çizgi filmde değişmesi başka karakterlerin yer almasının da öğrencileri öfkeliendirdiği dikkat çekmektedir.

Çizgi film izlerken öğrencilerin öfkelenmesine neden olan bir başka kategori ise çizgi filmlerde yer alan şiddet içerikleri olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde şiddet sahnelerini özellikle savaş sahneleri, kavga sahneleri, vurma sahneleri, saldırma sahneleri ve dövme sahnelerinin yer aldığı ifadeler ile belirttikleri görülmektedir. Şiddet içeriklerinin karakterlere kötülük yapılması olarak ifade ettikleri dikkat çekmektedir. Şekil 17'de öğrencilerin üzüldükleri şiddet içerikleri incelenmiştir. Karakterlere kötülük yapılması onlara şiddet uygulanması özellikle de

çocuk karakterlere şiddet uygulanmasından öğrencilerin rahatsızlık duyduğu bu sahnelerde üzüldüğü ya da öfkelenildiği dikkat çekmektedir. Bu durumla ilgili Öğrenci58 görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci58: Devin gelip Keloğlan'ı kaldırıp yete atması. Dev Keloğlandan büyük tabi ki kaldırabiliyor. Küçük çocukta kötü davranıyor.

Çizgi filmlerde yer alan doğaya/mekana zarar verme olaylarının öğrencileri öfkeliendirdiği görülmektedir. Doğaya veya mekana zarar verme boyutunda öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde özellikle ağaçlara zarar verme, hayvanlara zarar verme ve sevdiği bir mekana zarar verme ifadelerinin yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin ağaçlar ve hayvanlar başta olmak üzere hem doğaya hem de çizgi filmlerde yer alan mekanlara karşı duyarlı olduğu ve bunlara verilmesine öfkeliendikleri bulgular arasında yer almaktadır. Bu durumla ilgili Öğrenci93 ve Öğrenci8 görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci93: *Mesela gidiyo Karavezir ağaç kesiyö bende ona çok sinirleniyorum.*

Öğrenci8: *Bi hayvana kötü davranmaları tam bilmiyorum. Rafadan Tayfa'da çünkü o köpeği yaralayanda birisiydi. Hayvanın böyle seveceği halde tekme atmış yaralamıştı.*

Çizgi filmlerde yer alan kötü davranışların öğrencileri öfkeliendirdiği görülmektedir. Kötü davranışlar kategorisinde öğrencilerin ifadeleri özellikle yalan söyleme, uygunsuz sıra olma, eşyalarının izinsiz alınması yönünde olduğu görülmektedir. Şekil 10' da öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde öfkeliendikleri ahlaksız/kötü davranışlar incelenmiştir. Öğrencilerin öfkeliendikleri çizgi film ve dizi filmlerdeki kötü davranışlar birlikte düşünüldüğünde uygun olmayan çeşitli davranışlara öfkeliendikleri görülürken özellikle yalan söylemenin iki program türünde de öğrencileri öfkeliendirdiği dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin çizgi filmlerde yer alan başarısızlık sahnelerinin öğrencileri öfkeliendirdiği araştırma bulguları arasında yer almaktadır. Çizgi filmlerde karakterlerin gol atamama durumu ve desteklediği takımın yenilmesi durumlarında öğrencilerin öfkeliendiği ifadelerinde görülmektedir. Şekil 16' da öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde başarısızlıktan dolayı üzüldükleri sahneler incelenmiştir.

Öğrencilerin üzüldüğü ve öfkelenildiği başarısızlık durumları birlikte düşünüldüğünde aynı ifadeleri kullandıkları görülmektedir. Bu durum ise öğrencilerin aynı sahneden farklı şekilde etkilendiklerinin göstermektedir.

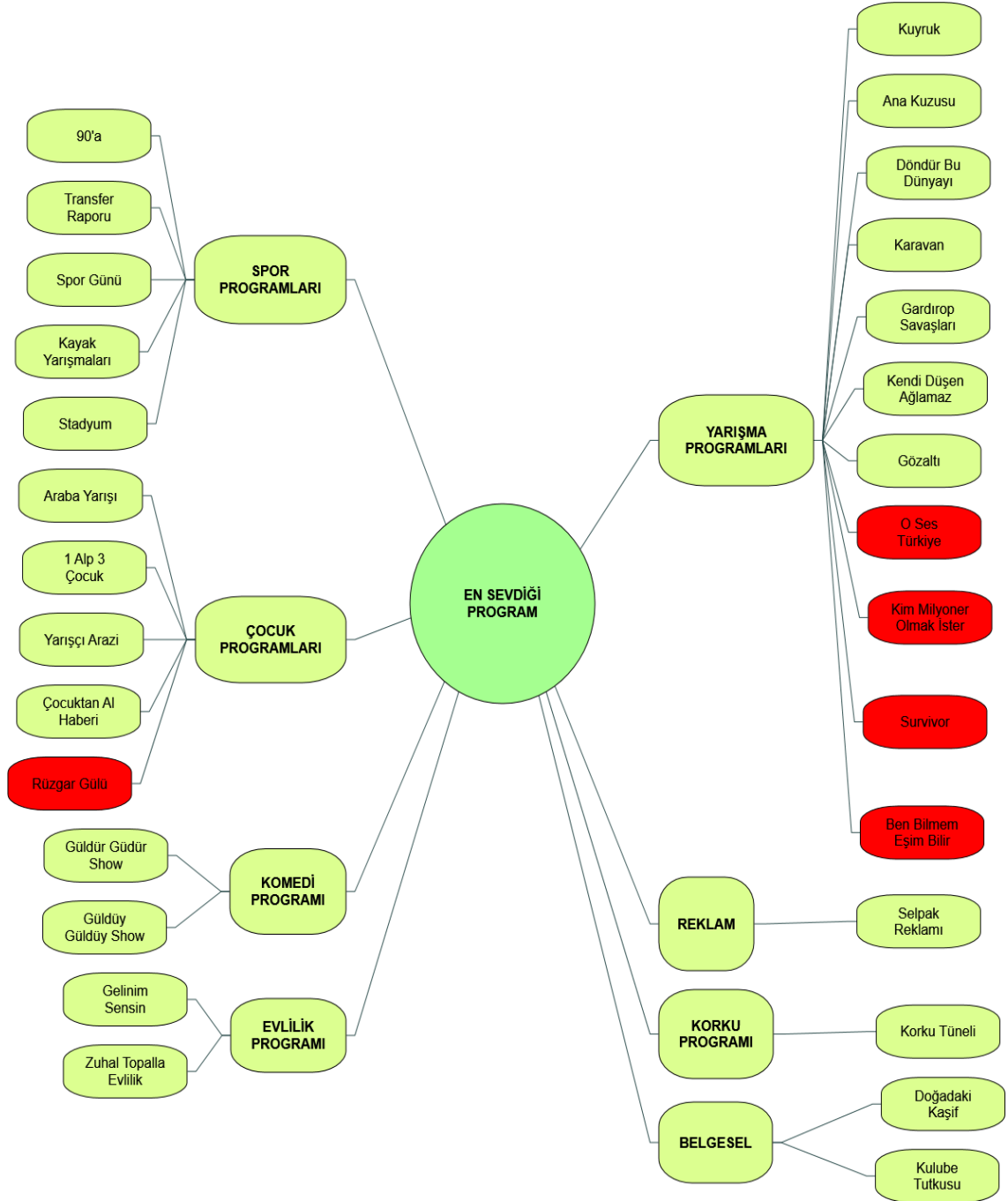
Çizgi film sahnelerinde öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurması, kendi hayatlarıyla ilişkilendirmesi sonucu çizgi filmde yaşanan duruma öfkelenildiği görülmektedir. Ayrıca çizgi filmlerde yaşanan sahnelerin ya da karakter davranışlarının beklentiyi karşılamaması özellikle karakterlerin öğrencilerin istedikleri yönde hareket etmemesinin de öğrencileri öfkelenirdiği bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin dizi film ve çizgi filmlerin haricindeki televizyonda izlemeyi en çok tercih ettikleri programlar Şekil 18’ de incelenmektedir.

D. Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricindeki Programları İzleme Alışkanlıkları

Şekil 18. Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricinde İzlemeyi En Çok Sevdikleri Programlar

Şekilde öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricindeki en sevdiği programlar gösterilmektedir. Öğrencilerin komedi programları, evlilik programları, reklamlar, belgeseller, korku programları, spor programları, çocuk programları ve yarışma

programlarını sevdiğiler görülmektedir. Öğrencilerin en çok sevdiği programlar içerisinde yarışma programlarından özellikle O Ses Türkiye, Kim Milyoner Olmak İster?, Survivor ve Ben Bilmem Eşim Bilir programlarını sevdiğiler; çocuk programları içerisinde ise en çok Rüzgar Gülü programını sevdiğiler görülmektedir.

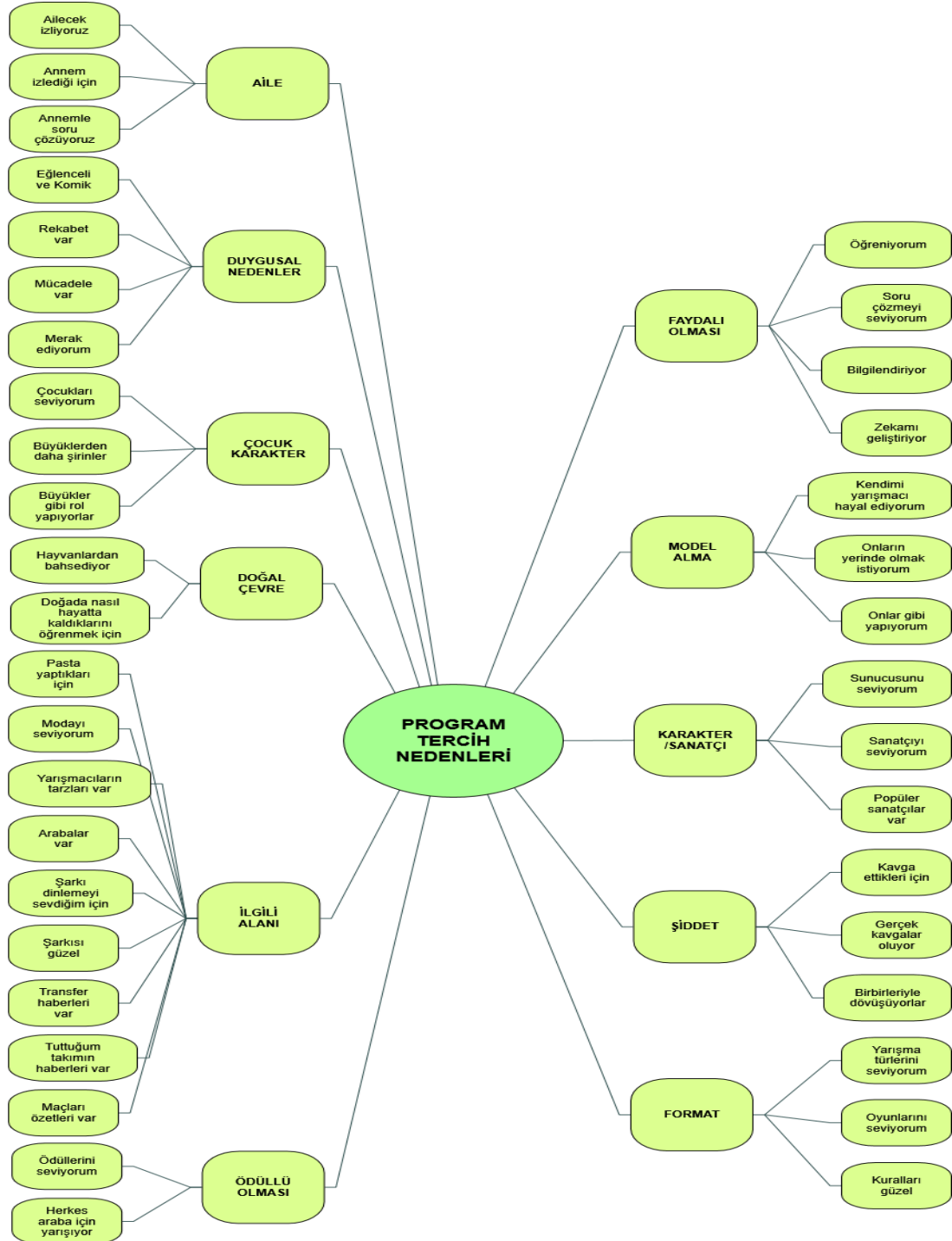
Öğrencilerin en çok sevdiğiler yarışma programlarından biri olan “Ben Bilmem Eşim Bilir” programı evli ya da nişanlı çiftlerin birbirlerine sormadan yarışmada neler yapabileceklerini tahmin edip sonrasında belirtilenleri yapmaya çalışarak ödül olan arabayı almak için yarıştıkları bir programdır.

Öğrencilerin izlemeyi en çok sevdiği yarışma programlarından biri olan “Survivor” programı yerleşim yerinden uzak bir bölgede, zorlu yaşam koşullarında iki grup yarışmacının para ödülü ve diğer ödüller için, tek kişi kalana kadar yarıştığı bir programdır.

Öğrencilerin izlemeyi en çok sevdiğiler yarışma programlarından biri olan “O Ses Türkiye” programıdır. Program 4 jüri üyesinin yarışmacıyı görmeden seçme ve kurduğu takıma alması ve en son bir yarışmacı kalana kadar diğer yarışmacıların müzik performansları sonucu elenmesinden oluşan bir yarışma programıdır.

Öğrencilerin izlemeyi sevdiğiler yarışma programı boyutunda yer alan bir başka program olma “Kim Milyoner Olmak İster?” programı ise toplam 12 sorudan oluşan yarışmacılara 4 joker hakkı verilen ve 2 barajı olan bir bilgi yarışması programıdır. Baraj soruları doğru yanıtladığında o ana kadar kazanılan para ödülleri her halükarda yarışmacının olmaktadır. Yarışmacılar 12 soruyu da doğru doğru yanıtlamaya çalışarak büyük ödül olan 1 milyonu kazanmaya çalışmaktadır.

Şekil 19. Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricinde İzledikleri Programları Tercih Etme Nedenleri

Şekilde öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri programları tercih etme nedenleri gösterilmektedir. Öğrencilerin izledikleri program türünü tercih

etme nedenleri incelendiğinde aile etkisi, duygusal durumlar, çocuk karakter, doğal çevre, ilgi alanına uygunluk, ödüllü olması, formatları, şiddet içermesi, faydalı olması, model olması ve sanatçı/karakter etkenlerinin yer aldığı görülmektedir.

Öğrencilerin program tercihlerinde ailenin etkisi olduğu görülmektedir. Aile etkisi boyutunda özellikle öğrencilerin ifadelerinde ailecek programın izleniyor olması, annenin programı tercih ediyor olması ve anne ile soru çözüyor olma durumlarının etkilediği görülmektedir. Öğrencilerin program tercihlerinde aile üyeleri içerisinde özellikle annenin etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca Şekil 4' de öğrencilerin dizi film izleme nedenleri incelendiğinde ailenin etkisinin özellikle anne etkisinin fazla olduğu görülmüştür. Öğrencilerin dizi film ve program tercihlerinde annenin önemli bir etken olduğu dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin program tercihlerini programlardaki duygusal durumlarında etkilediği görülmektedir. Özellikle programların eğlenceli ve komik olması, öğrencilerin programları merak ediyor olması ve özellikle yarışma programlarındaki rekabet ve mücadeleden dolayı öğrencilerin programları tercih ettiği bulgular arasında yer almaktadır. Şekil 4' de öğrencilerin dizi film izleme nedenleri, Şekil 12' de ise çizgi film izleme nedenleri incelenmiş öğrencilerin özellikle eğlenceli ve komik olan programları tercih ettiği görülürken, öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricindeki izlemeyi tercih ettikleri programlarda da eğlenceli ve komik olmanın onlar için önemli bir etken olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri programları tercih etme nedenleri arasında programlarda çocuk karakterlerin yer almasının da etkili olduğu bulgular arasında yer almaktadır. Öğrenciler ifadelerinde çocuk karakterlerin programlarda yer almasını özellikle çocukları sevmeleri, büyüklerden daha şirin olmaları ve büyükler gibi rol yapmalarından dolayı etkilendiklerini bu nedenle programı izledikleri belirttikleri görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri program türlerini tercih etme nedenleri arasında programların faydalı olmasının da etkili olduğu görülmektedir. Program türleri içerisinde özellikle bilgi yarışmalarını belirten öğrenciler bu programları soru çözmeyi

sevdikleri için, zekayı geliştirdiği için bilgilendirdiği ve öğrettiği için izledikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Dizi film ve çizgi film haricindeki programları izlemeyi tercih eden öğrencilerin tercih etme nedenleri arasında programlardaki karakter ya da sanatçıların da etkili olduğu görülmektedir. Öğrenciler özellikle popüler sanatçıların olduğu programları, sunucunu sevdiği programları ve programlardaki sanatçıları sevdikleri için programları tercih ettikleri görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri program türlerinde yer alan şiddet içeriklerinin de öğrencilerin o programı tercih etmesinde bir etken olduğu bulgular arasında yer almaktadır. Öğrenciler programlarda yer alan kişilerin kavga etmeleri ve bu kavgaların gerçek olmasının yanı sıra kişilerin birbirleriyle dövüşmelerinden dolayı da programları tercih ettikleri görülmektedir. Şekil 4’ de incelenen öğrencilerin dizi film izleme nedenleri ve Şekil 12’de incelenen öğrencilerin çizgi film izleme nedenleri ile yukarıdaki şekilde(Şekil19) incelenen programları tercih etme nedenleri bir arada düşünüldüğünde programların şiddet içermesinin öğrenciler için önemli bir unsur olduğu özellikle şiddet içerikli programları izlemekten zevk aldıkları ve bu nedenle de tercih ettikleri görülmektedir.

Öğrencilerin izlemeyi tercih ettikleri programların formatları ve ödüllü olmalarının da onların izlemeleri için önemli bir etken olduğu ifadeler yer almaktadır. Programların formatlarında bulunan yarışma türleri, oyunları ve kuralları gibi unsurlardan dolayı öğrencilerin programları tercih ettiği görülmektedir. Ayrıca programların ödülleri öğrenciler tarafından beğeniliyor olması ve araba için yarışılan programlarında öğrencilerin dikkatini çektiği bu nedenle izlemeyi tercih ettikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrenciler izledikleri programları kendi ilgi alanlarına uygun olmasından dolayı da tercih ettikleri görülmektedir. Spor programlarındaki transfer haberleri, tuttuğu takımın haberleri, maç özetlerinin olması; moda programlarındaki yarışmacılarının tarzlarının olması ve öğrencilerin modayı sevmesi; şarkı programlarındaki şarkıların güzel olması ve şarkı dinlemeyi sevdikleri için ayrıca bazı

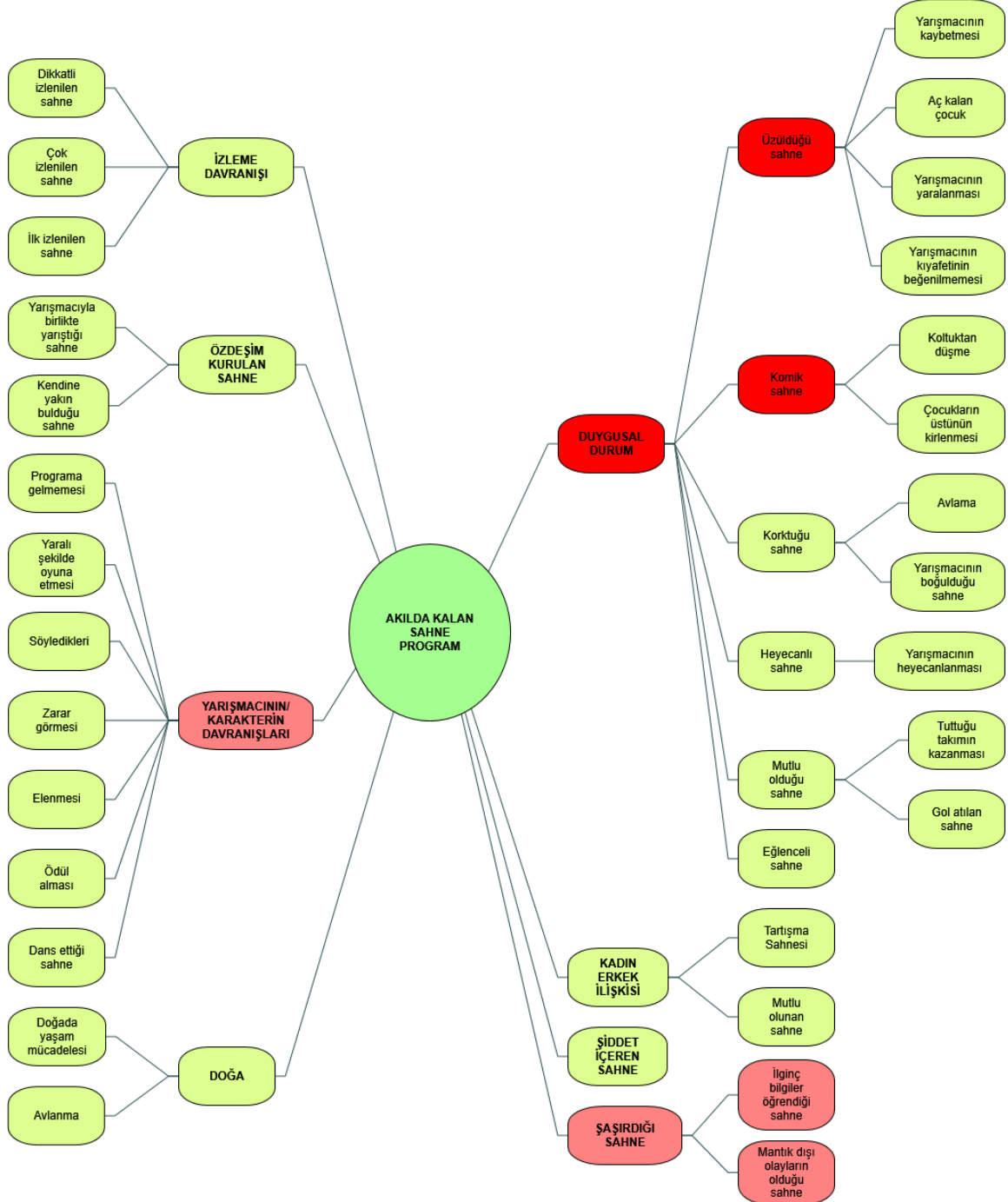
programlarda pasta yaptıkları için ve arabaların programda yer alması öğrencilerin kendi ilgi alanlarına yakın olmasından dolayı dikkatlerini çektiği bu nedenle de izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Öğrencilerin programlardaki sanatçıları ya da yarışmacıları model aldıkları programları tercih ettikleri görülmektedir. Öğrenciler bu durumu kendilerini yarışmacı hayal ettikleri ve programlardaki sanatçıların ya da karakterlerin yerinde olmak istedikleri için, onlar gibi davrandıkları için programları izlemeyi tercih ettikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin izledikleri programları tercih etme nedenleri arasında doğal çevre faktörünün de yer aldığı görülmektedir. Doğal çevre ile ilgili olarak özellikle belgesellerin hayvanlardan bahsetmesi ve insanların doğada nasıl hayatta kaldıklarını konu edinmesinden dolayı programları tercih ettikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricindeki programları tercih etme nedenlerinin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin izlemeyi tercih ettikleri bu programlarda akıllarında kalan sahneler ise Şekil 20’de incelenmektedir.

Şekil 20. Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricinde İzledikleri Programlarda Akıllarında Kalan Sahneler

Şekilde öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri programlarda akıllarında kalan sahneler gösterilmektedir. Öğrencilerin izledikleri programlarda akıllarında kalan sahneler incelendiğinde şaşırdıkları sahneler, özdeşim kurdukları

sahneler, kadın erkek ilişkilerinin olduğu sahneler, yarışmacı/karakter davranışları, doğa sahneleri, şiddet içerikli sahneler, izleme davranışlarına göre ve özellikle duygusal durumların yer aldığı sahnelerin olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin çok sık olarak ifade ettikleri duygusal durum ifadelerinde öğrenciler özellikle komik sahnelerin akıllarında kaldığını belirtmektedir. Ayrıca öğrencilerin üzüldüğü, korktuğu, heyecanlandığı, mutlu olduğu ve eğlendiği sahnelerinde öğrencilerin akıllarında kaldığı bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin çok sık ifade ettikleri komik sahneler incelendiğinde ise programlardaki çocukların üstlerinin kirlenmesi ve format gereği koltuktan düşen kişileri komik buldukları görülmektedir. Öğrencilerin akıllarında kalan üzüldükleri sahnelerde ise özellikle yarışmacıların yaşadıkları olumsuz durumlara üzüldükleri, bu olumsuz durumları ise yarışmacıların kaybetmesi, yaralanması, kıyafetinin beğenilmemesi ve aç kalan çocukların olması şeklinde belirttikleri ifadelerde yer almaktadır.

Öğrenciler belgesellerde yer alan avlama sahnelerinden ve yarışmacının yarışma esnasında boğulmasından dolayı korktuklarını ifade ettikleri bu nedenle de o sahnelerin akıllarında kaldığını ifade etmektedir. Mutlu oldukları sahneleri ise öğrenciler destekledikleri takımın kazanması ve gol atması durumlarında mutlu olmaları sonucu bu sahnelerin akıllarında kaldığı görülmektedir. Ayrıca yarışmacıların heyecanlanmasından dolayı öğrencilerin de heyecanlandıkları sahneler ve eğlenceli buldukları sahnelerin de akıllarında kaldığı bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrenciler izledikleri programlarda şaşırdıkları sahnelerin akıllarında kaldığını belirtmektedir. Öğrencilerin şaşırdığı sahneler incelendiğinde ise özellikle öğrencilerin ilginç bilgiler öğrendiği sahnelere ve mantık dışı gelen olayların yer aldığı sahnelere şaşırdıkları, bu sahnelerin akıllarında kaldığı görülmektedir.

Öğrencilerin programları izleme davranışlarının da programlardaki sahnelerin akıllarında kalmasında etkili olduğu bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin izleme davranışlarına yönelik ifadeleri incelendiğinde dikkatli izledikleri, çok izledikleri ve ilk izledikleri sahnelerin akıllarında daha çok kaldığı dikkat çekmektedir.

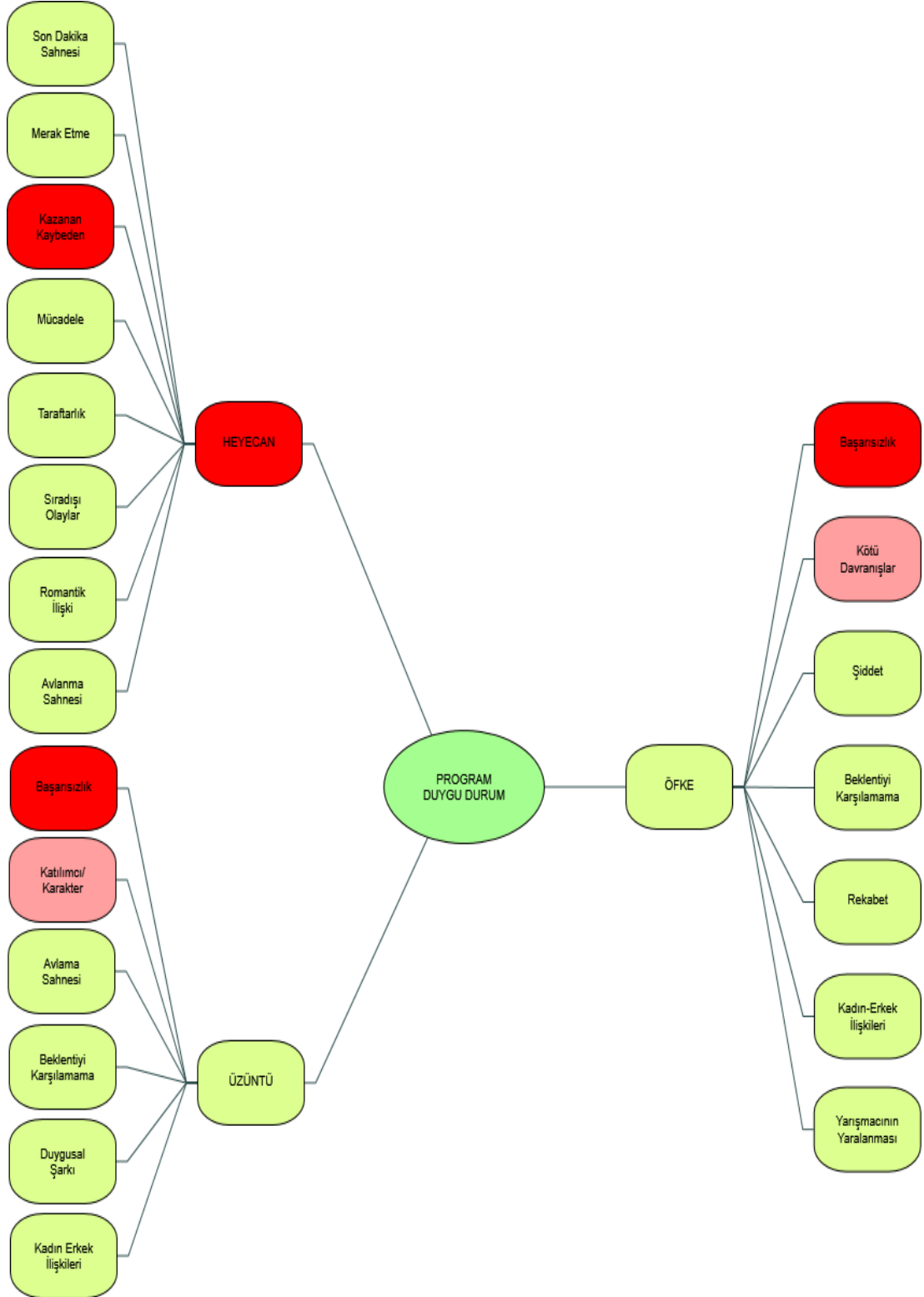
Programlarda yer alan yarışmacı ya da karakterlerin yaşadıkları durumlarında öğrencilerin akıllarında kaldığı bulgular arasında yer almaktadır. Yarışmacıların programa gelmemesi, yaralı şekilde oyuna devam etmesi, yarışmadan elenmesi ve yarışmacının zarar görmesi gibi karakterlerin olumsuz durumlar yaşamasının öğrencilerin akıllarında kalmasında etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca yarışmacıların ya da karakterlerin ödül aldıkları sahneler, dans ettiği sahneler ve söyledikleri ifadelerin de öğrencilerin akıllarında kaldığı bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin izledikleri programlarda yer alan kadın-erkek ilişkisine yönelik yaşanan sahnelerin ve şiddet içerikli sahnelerin akıllarında kaldığı bulgular arasında yer almaktadır. Kadın-erkek ilişkisine yönelik sahnelerde daha çok ilişkilerde yaşanan tartışma sahnelerinin ve ilişkilerinde mutlu oldukları sahnelerin akıllarında kaldığı dikkat çekmektedir. Şiddet içerikli sahnelerde ise özellikle yarışmalarda yaşanan saldırgan davranışların öğrencilerin akıllarında kaldığı görülmektedir.

Programlarda yer alan doğa sahnelerinin ve öğrencilerin özdeşim kurdukları sahnelerinde öğrencilerin akıllarında kaldığı görülmektedir. Öğrencilerin ifadelerine dikkat edildiğinde doğa sahnelerinde özellikle belgesellerde yer alan avlama sahnesi ve doğayla yaşam mücadelesine yönelik ifadelerin yer aldığı; özdeşim kurduğu sahnelerde ise yarışmacıyla birlikte yarıştığı sahne ya da kendiyi benzer özellik bulduğu sahnelerin akıllarında kaldığı görülmektedir.

Öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri program türlerinde çeşitli sahnelerin akıllarında kaldığı görülmektedir. Öğrencilerin akıllarında kalan duygusal olarak etkilendikleri sahneler ise Şekil 21' de incelenmektedir.

Şekil 21. Öğrencilerin Dizi Film Ve Çizgi Film Haricinde İzledikleri Programlardaki Duygu Durumları

Öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri programlardan duygusal olarak etkilendiği, izledikleri programlardaki sahnelere üzüldüğü, heyecanlandığı ve öfkелendiği şekilde görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri programlardaki sahnelerde yoğun olarak heyecanlandıkları özellikle destekledikleri takımın kazanan kaybeden boyutunda ve bunun yanı sıra son dakika sahneleri, yarışmalardaki mücadele sahneleri, taraftarlık, sıra dışı olaylar romantik ilişki, avlanma sahneleri ve merak ettikleri için heyecanlandıkları görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri programlarda yoğun olarak destekledikleri takım ya da kişinin kazanıp kaybetmesi durumunda heyecanlandıkları dikkat çekmektedir. Bu durumda ise öğrencilerin özellikle yarışmanın sonucunda hangi takımın ya da kişinin kazanacağını ya da kaybedeceğini merak etmesi sonucu heyecanlandıkları görülmektedir.

Programlarda yaşanan son dakika olaylarının öğrencileri heyecanlandırdığı bulgular arasında yer almaktadır. Son dakika sahnelerinde özellikle desteklediği takımın ya da yarışmacının son dakika kazanması veya kaybederken son dakika kazanması durumlarında ve son dakika yaşanan transfer haberlerine öğrencilerin heyecanlandıkları görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri programlarda bazı sahneleri merak etmeleri sonucu heyecanlandıkları bulgular arasında yer almaktadır. Öğrenciler programlardaki karakterler ya da yarışmacıların olaylara karşı vereceği tepkileri merak etmelerinden dolayı heyecanlandıkları ve özellikle araya reklam giren sahnelerin sonrasında ne olacağını merak ettikleri için heyecanlandıkları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin bilgi yarışması programlarında yarışmacıyla birlikte yarıştıkları için soruların doğru cevabını merak etmeleri sonucu heyecanlandıkları da dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin izledikleri programlarda yer alan takımların mücadele ettiği sahneler ve destekledikleri takıma duydukları taraftarlık nedeniyle heyecanlandıkları da araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır. Öğrencilerin heyecanlanmalarına neden olan mücadele boyutunda yarışmalardaki takımların mücadeleleri ve taraftarlık

boyutunda ise desteklediği takımın gol atma durumu ya da transfer haberlerine yönelik durumların olduğu dikkat çekmektedir.

Programlarda yer alan avlama sahnelerinin ve sıra dışı olayların da öğrencileri heyecanlandığı görülmektedir. Belgesellerde yer alan avlama sahnelerinde hayvanlara ne olacağını merak ettiği için; sıra dışı olaylarda ise yine belgesellerde yer alan öğrencilerin yeni öğrendikleri bilgilerin garip gelmesinden kaynaklı heyecanlandıkları bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin heyecanlanmasına neden olan bir başka durum ise programlarda yer alan romantik ilişkilerin yaşandığı sahnelerdir. Özellikle evlendirme programlarında yer alan romantik ilişkilerde öğrencilerin ordaymış gibi yaşanan olaylardan etkilendikleri bu nedenle de heyecanlandıkları görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri programlarda yaşanan bazı sahnelerde ise öfkelenedikleri görülmektedir. Öğrencilerin öfkelenildiği sahneler incelendiğinde en çok programlarda yaşanan başarısızlık sahneleri ve bunu takip eden kötü davranışların sergilendiği sahneler olduğu görülmekte ayrıca programlarda yer alan şiddetin, beklentiyi karşılamama durumlarının, rekabetin, kadın-erkek ilişkilerinin ve yarışmacıların yaralanma sahnelerine öfkelenedikleri görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri programlarda çok sık öfkelenmelerine neden olan başarısızlık durumu incelendiğinde genellikle desteklediği takımın gol atamaması ya da yenilmesi, desteklediği takımın soruyu bilememesi ya da kazanamaması sonucu yaşanan başarısızlıklara öfkelenedikleri bulgular arasında yer almaktadır. Şekil 17' de öğrencilerin çizgi filmlerde öfkelenmelerine neden olan durumlar incelendiğinde başarısızlık durumuna öğrencilerin öfkelenildiği görülmektedir. Bu durumda izlenen program türü değişse de öğrencilerin başarısızlığa karşı öfke duydukları dikkat çekmektedir.

Öğrencilerin sıklıkla ifade ettikleri programlarda yaşanan kötü davranışların onların öfkelenmelerine yol açtığı bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin ifadelerinde kötü davranışlar yarışmacılara ya da karakterlere yapılan haksızlık, hile, dalga geçilme ve bunun haricinde yalan söyleme arkadan iş çevirme, arkadan

konuşma, kaba davranış şeklinde belirtilmektedir. Şekil 10'da öğrencilerin dizi filmlerde öfkelenmelerine neden olan kötü davranışlar incelendiğinde öğrencilerin programlarda öfkelendikleri kötü davranışlar ile neredeyse tamamının aynı olduğu görülmektedir. Bu durum ise öğrencilerin televizyonda izledikleri kötü davranışlara karşı öfkelendiklerini göstermektedir.

Programlarda yaşanan olayların öğrencilerin beklentilerini karşılamaması durumunda öfkelenindikleri görülmektedir. Karakterlerin cinsiyet dışı role bürünmesi, desteklediği takımın kaybetmesi ve yarışmacının istediği yönde davranmaması durumlarında yarışmacı ya da karakterlerin davranışlarının öğrencilerin beklentilerini karşılamadığı bu nedenle de öfkelendikleri bulgular arasında yer almaktadır. Şekil 10, 17 ve 21' de incelenen öğrencilerin izledikleri programlarda öfkelenmelerine neden olan beklentiye karşılamama durumu bir arada düşünüldüğünde çeşitli nedenler yer alsa da öğrencilerin izledikleri programlara yönelik bir beklenti içinde oldukları, aksi durumlar yaşandığında ise öfkelenindikleri görülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri programlarda yer alan şiddet içeriklerinin öğrencilerin öfkelenmesine yol açtığı görülmektedir. Programlarda yer alan yarışmacıların birbirlerine kızdıkları sahneler, kavga ettikleri sahneler ve silahlı sahnelerin yer almasının öğrencileri öfkelenindirdiği bulgular arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin izledikleri programlarda özellikle yarışma programlarında yer alan rekabet ve yarışmacıların yaralanması durumlarının onları öfkelenindirdiği görülmektedir. Yarışma esnasında yarışmacıların birbirleri ile rekabet içinde olmaları ve öğrencilerin özellikle bilgi yarışmalarında yarışmacıyla beraber yarışırken yarışmacıyı kendisine rakip görmesinden dolayı öfkelenindikleri bulgular arasında yer almaktadır.

Programlarda yer alan romantik ilişkilere yönelik sahnelerde yaşanan bazı durumların da öğrencilerin öfkelenmesine yol açtığı görülmektedir. Özellikle evlendirme programlarında yer alan talip olma olaylarında kişilerin birbirine kötü yorum yapması ya da beğenmemesinin öğrencilerin öfkelenmesine yol açtığı bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin gelişimsel özellikleri düşünüldüğünde romantik

ilişkilerin yer aldığı evlendirme programlarından duygusal olarak etkilendikleri dikkat çekmektedir.

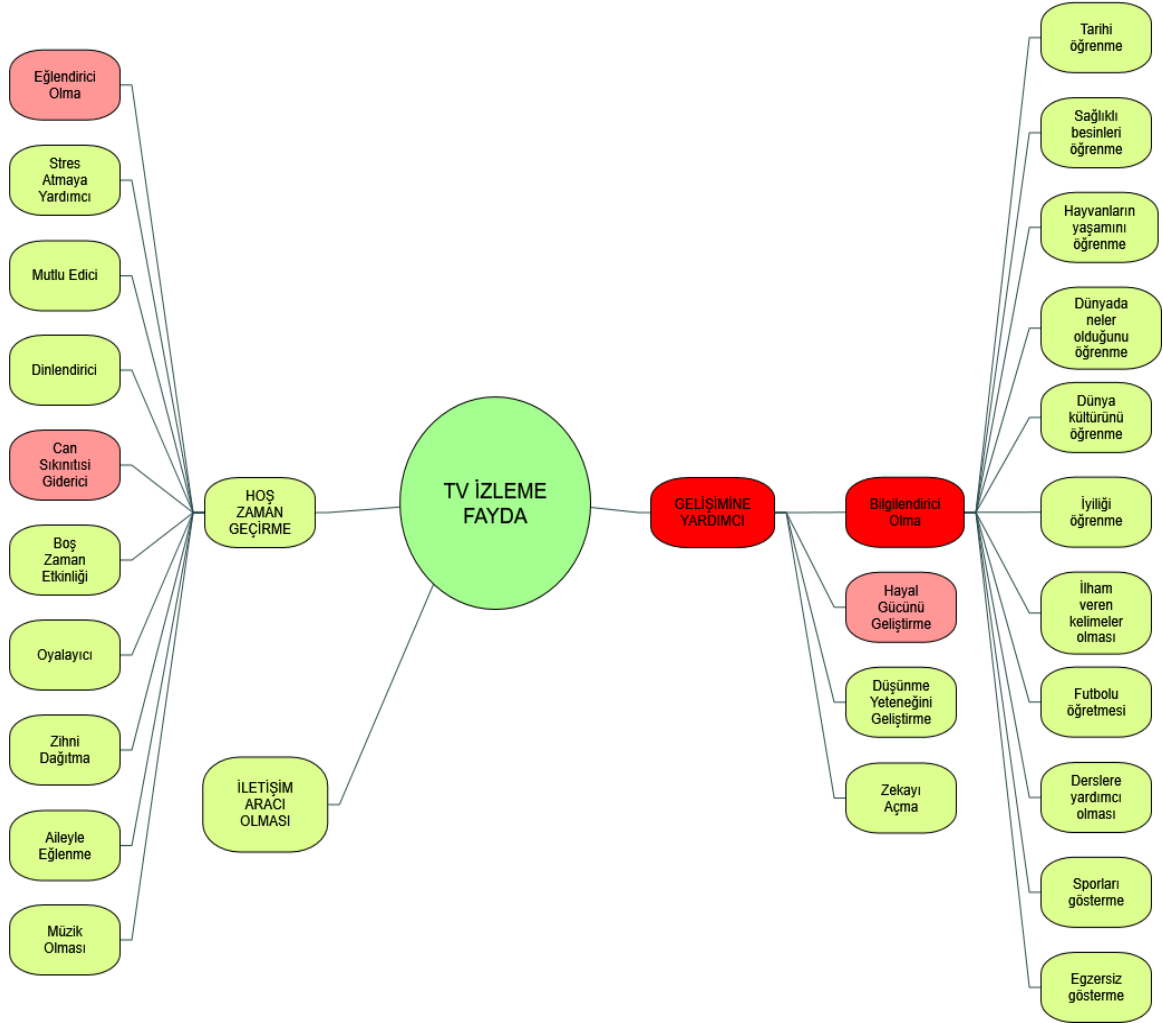
Öğrencilerin izledikleri programların bazı sahnelerinde heyecanlandıkları ve öfkelenedikleri görülmektedir. Bunun haricinde öğrencilerin izledikleri programların bazı sahnelerinde üzüldükleri de görülmektedir. Öğrencilerin izledikleri programlarda üzüldükleri sahneler incelendiğinde en çok programlarda yaşanan başarısızlık sahnelerinin olduğu daha sonra ise katılımcı ya da karakterlerle ilgili durumlara üzüldükleri görülmektedir. Ayrıca belgesellerde yaşanan avlama sahneleri, programlarda yaşanan bazı sahnelerin öğrencilerin beklentilerini karşılamaması, programlarda yer alan duygusal şarkıları ve evlendirme programlarında yer alan kadın erkek ilişkilerine yönelik sahnelerin öğrencileri üzdüğü görülmektedir. Öğrencilerin ifadelerinde çok sık yer alan ve öğrencilerin üzülmeye neden olan başarısızlık durumu incelendiğinde özellikle desteklediği takım ya da yarışmacının kazanamaması sonucu yaşadığı başarısızlık ve özellikle futbol maçlarındaki gol atamama durumundan kaynaklanan başarısızlığın öğrencileri üzdüğü görülmektedir. Öğrencilerin öfkelenmelerine neden olan başarısızlık sahneleri ile üzülmelerine neden olan başarısızlık sahneleri incelendiğinde bu nedenlerin örtüştüğü dikkat çekmektedir. Bu durumda ise öğrencilerin üzüldükleri bazı sahnelerin aynı zamanda onların öfkelenmesine de yol açtığı görülmektedir.

Öğrencilerin sıklıkla ifade ettiği karakter ya da katılımcıların yaşadığı bazı olumsuz durumlarında öğrencileri üzdüğü bulgular arasında yer almaktadır. Bu olumsuz durumlar incelendiğinde ise karakterlerin zarar gördüğü ve ağladığı sahnelerde öğrencilerin özdeşim kurmaları sonucu üzüldükleri dikkat çekmektedir.

Belgesellerde yer alan bazı avlama sahnelerinde öğrencilerin üzüldükleri bulgular arasında yer almaktadır. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde özellikle hayvanların birbirini yemesi sonucu hayvanların zarar gördüğünü düşünen öğrencilerin hayvanların zarar görmesine üzüldüğü görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin programlarda yer alan duygusal şarkılardan, bazı programlarda yer alan romantik ilişkilerden ve yaşanan bazı durumların beklentilerini karşılamamasından dolayı üzüldükleri bulgular arasında yer almaktadır.

E. Öğrencilerin Televizyon İzlemeye Yönelik Düşünceleri

Şekil 22. Öğrencilerin Televizyon İzlemenin Faydalarına Yönelik Düşünceleri

Şekilde öğrencilerin televizyon izlemenin faydalarına yönelik düşünceleri gösterilmektedir. Öğrencilerin televizyon izlemelerinin faydalarına yönelik olarak ifadeleri televizyonun gelişime yardımcı olduğu konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Televizyonun gelişime yardımcı olması ifadelerinde en çok televizyonun bilgilendirici olması ve hayal gücünü geliştirmesine yönelik ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca televizyonun hoş zaman geçirmeye yardımcı olması

ve iletişim arası olması da öğrencilerin televizyon izlemenin faydalarına yönelik düşünceleri arasında yer almaktadır.

Televizyon izlemenin faydaları içinde öğrencilerin en sık ifade ettiği televizyonun gelişime yardımcı olması incelendiğinde en çok televizyonun bilgilendirici olmasını belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin gelişimlerine yardımcı buldukları programların ise özellikle dizi film, belgesel, haber, hava durumu ve spor programlarını ifade ettikleri dikkat çekmektedir. Bu programlarda ise özellikle haberlerden dünyada neler olduğunu öğrenme, belgesellerden hayvanların yaşamını öğrenme, dizi filmlerden tarihi öğrenme, spor programlarından sporları, futbolu ve egzersizleri öğrendikleri dikkat çekmektedir. Ayrıca yine programlardan sağlıklı besinleri öğrenme, dünya kültürünü öğrenme, iyiliği öğrenme, ilham veren kelimelerin bulunması ve derslere yardımcı olmasından dolayı bilgilendirici buldukları görülmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci6*, *Öğrenci12* ve *Öğrenci46* görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci6: Yani hani çizgi filmlerde eğitici çizgi filmler ya da sağlıklı besinler yeme programları izlersen belki oralar olur. Küçükken hep Pepe izliyordum en eğitici çizgi film Pepe faydalı. Belgeseller var yani ordaki hayvanların yaşamını öğreniyoruz bide Diriliş Ertuğrul'da geçmişimizi öğreniyoruz.

Öğrenci12: Televizyon izlemenin mesela şey izlemeyi mesela bi tane film izlerken mesela kötü olmamayı öğretiyö kötü olmamayı her zaman iyi olmayı kötülere düşman olmayı ondan. Mesela haberlerde görünce sinirlendiğim oluyo askerlere zarar veriyolar görünce sinirlendiğim oluyo bende büyüyünce sivil polis olcam düşmanları öldürcem.

Öğrenci46: Mesela haberlerden bilgi almak, eskiyi anlatan filmleri izlemek. Mesela sosyal bilgiler dersimiz var öğretmen bize anlatmıştı yani dizide izlediklerimizi Diriliş Ertuğrul'da izlediklerimizi çoğusu yani yarıdan çoğu aynı birazı farklı ama gene yani insanı bilgilendiriyor.

Televizyonun gelişime yardımcı olmasında öğrencilerin sık olarak ifade ettikleri bir diğer durum ise televizyonun hayal gücünü geliştirmesidir. Özellikle öğrencilerin iyi buldukları programlarda çocukların hayal gücünü geliştirmeye yardımcı olayların yer aldığı öğrenci ifadelerinde yer almaktadır. Ayrıca televizyonun düşünme yeteneğini geliştirmesi ve zekayı açması da öğrencilerin televizyonun

gelişimlerine yardımcı olmasına gerekçe olarak gösterdikleri ifadeler arasında yer almaktadır. Bu durumla ilgili *Öğrenci29* görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci29: Bence televizyon izlemenin faydaları vardır çünkü televizyonda sırf kötü programlar değil iyi programlar da var mesela yarışma programlarında bilgi ediniyoruz. Aynı şekilde belgesellerde de ve bence çizgi film izlerken de çocukların hayal gücü ve düşünme yeteneği bence gelişyo.

Öğrencilerin ifadelerinde yer alan televizyon izlemenin bir diğer faydası is televizyonun hoş zaman geçirmeye yardımcı olmasıdır. Hoş zaman geçirmeye yardımcı olmasında özellikle televizyonun eğlendirici olması ve can sıkıntısını gidermesi öğrencilerin ifadelerinde sıklıkla yer almaktadır. Televizyonun dinlendirici olması, oyalayıcı olması, zihni dağıtması ve stres atmaya yardımcı olması ve eğlendirmesinin de televizyonun hoş zaman geçirmeye yardımcı olduğu diğer durumlardır. Ayrıca televizyonda müzik programlarının yer alması ve aile ile vakit geçirmeye yardımcı olması da öğrencilerin televizyonun hoş vakit geçirmeye yardımcı olmasına gerekçe olarak gösterdikleri diğer nedenler arasında yer almaktadır. Bu durumla ilgili *Öğrenci18* ve *Öğrenci57* görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci18: Çocuklar izleyip annelerini rahatsız etmiyor kardeşim ağladığında annem hemen televizyonu açıyor işini yapıyor.

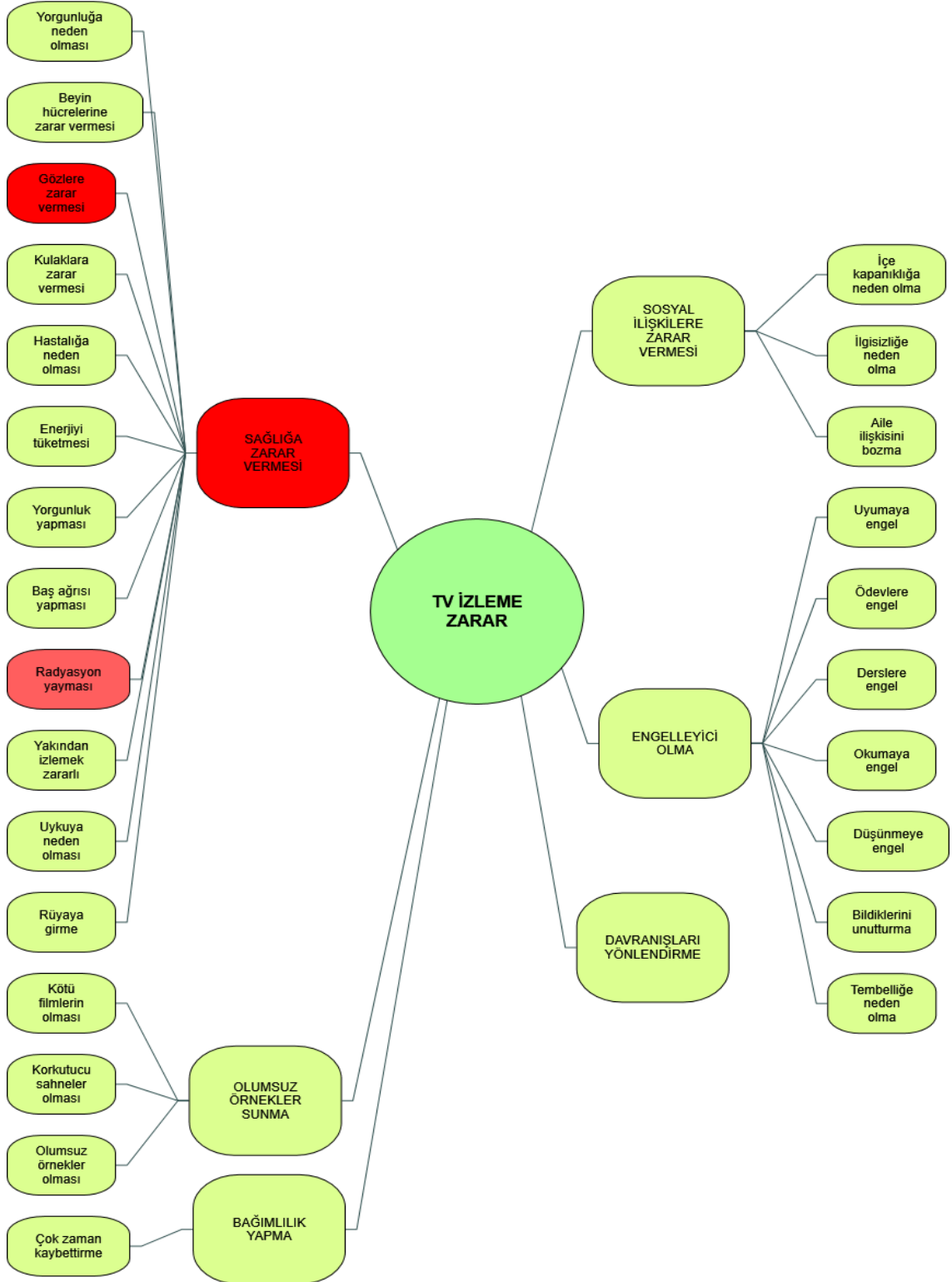
Öğrenci57: Yapacak bi şeyin olmadığı zaman en azından eğlencek bi şeyin olması. Başka da vardır. Ailenle beraber olmak. Yılbaşına özel filmler veriyolar ailece eğlenmek.

Televizyonun bir iletişim aracı olması da öğrencilerin televizyon izlemenin faydalarına yönelik ifadeleri de bulgular arasında yer almaktadır. *Öğrenci97* bu durumla ilgili görüşünü şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci97: Bi tek faydası var o da öğrenme iletişim aracı olarak mesela belgesellere hangi hayvanlar var hayvanların nasıl yaşadığı, İngiltere'deki bazı İngiltere'nin nasıl olduğu böyle doğada yaşam nasıl?

Öğrencilerin televizyon izlemenin faydalarına yönelik çeşitli nedenler sunduğu görülmektedir. Televizyon izlemenin zararlarına yönelik düşünceleri ise Şekil 23' de incelenmektedir.

Şekil 23. Öğrencilerin Televizyon İzlemenin Zararlarına Yönelik Düşünceleri

Şekilde öğrencilerin televizyon izlemenin zararlarına yönelik düşünceleri gösterilmektedir. Öğrenciler televizyon izlemenin zararı olarak gördükleri durumları en çok televizyonun sağlığa verdiği zarar ile açıkladıkları buldular arasında yer almaktadır. Ayrıca televizyonun sosyal ilişkilere zarar vermesi, yaşamı engelleyici olması, insanların davranışlarını yönlendirmesi, özellikle çocuklar için olumsuz örnekler sunması ve bağımlılık yapmasından dolayı televizyonun zararlı olduğu öğrenci ifadelerinde yer almaktadır.

Öğrencilerin televizyon izlemenin zararları içerisinde çok sık ifade ettikleri sağlığa zarar verme ifadeleri incelendiğinde en çok televizyonun gözlere zarar vermesini ifade ettikleri daha sonra ise televizyonun radyasyon yaymasını gerekçe olarak gösterdikleri görülmektedir. Televizyon izlemenin beyin hücrelerine ve kulaklara zarar vermesi, hastalığa, yorgunluğa, baş ağrısına, uykuya neden olması, enerjiyi tüketmesi gibi sağlığa zararlarının olmasının yanı sıra rüyaya girmesi ve yakından izlemenin sağlığa zarar verdiğini belirten ifadelerde bulgular arasında yer almaktadır.

Televizyonun zararlarına yönelik düşüncelerini belirten öğrenciler televizyonun engelleyici olma özelliğini de ifade ettikleri görülmektedir. Düşünmeye, tembelliğe neden olma ve bildiklerini unutturma gibi bilgi boyutunda insanlara engel olduğu; ödevlere, derslere ve okumaya engel olarak okul başarısına engel olduğu ve uyumaya engel olduğu öğrencilerin ifadeleri arasında yer almaktadır. *Öğrenci35* bu durumla ilgili görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci35: Bence ben şunu öğrenmiştim bi kitap okuduğumuzda ya da ders çalıştığımızda hemen televizyon açınca televizyon izleyince aklımızdaki şeyler siliniyomuş.

Televizyonun insanların sosyal ilişkilerine zarar vermesinden dolayı da zararlı olduğunu belirten öğrenci ifadeleri bulunmaktadır. Televizyonun içe kapanıklığa ve ilgisizliğe neden olmanın yanı sıra aile ilişkilerine de zarar verdiği bulgular arasında yer almaktadır. Şekil 22' de incelenen öğrencilerin televizyon izlemenin faydalarına yönelik düşüncelerinde televizyon izlemenin aileyle vakit geçirmeye yardımcı olduğu

ifadelerde yer alırken aile ilişkilerini bozduğu içinde zararlı olduğu öğrenci ifadelerinde dikkat çekmektedir.

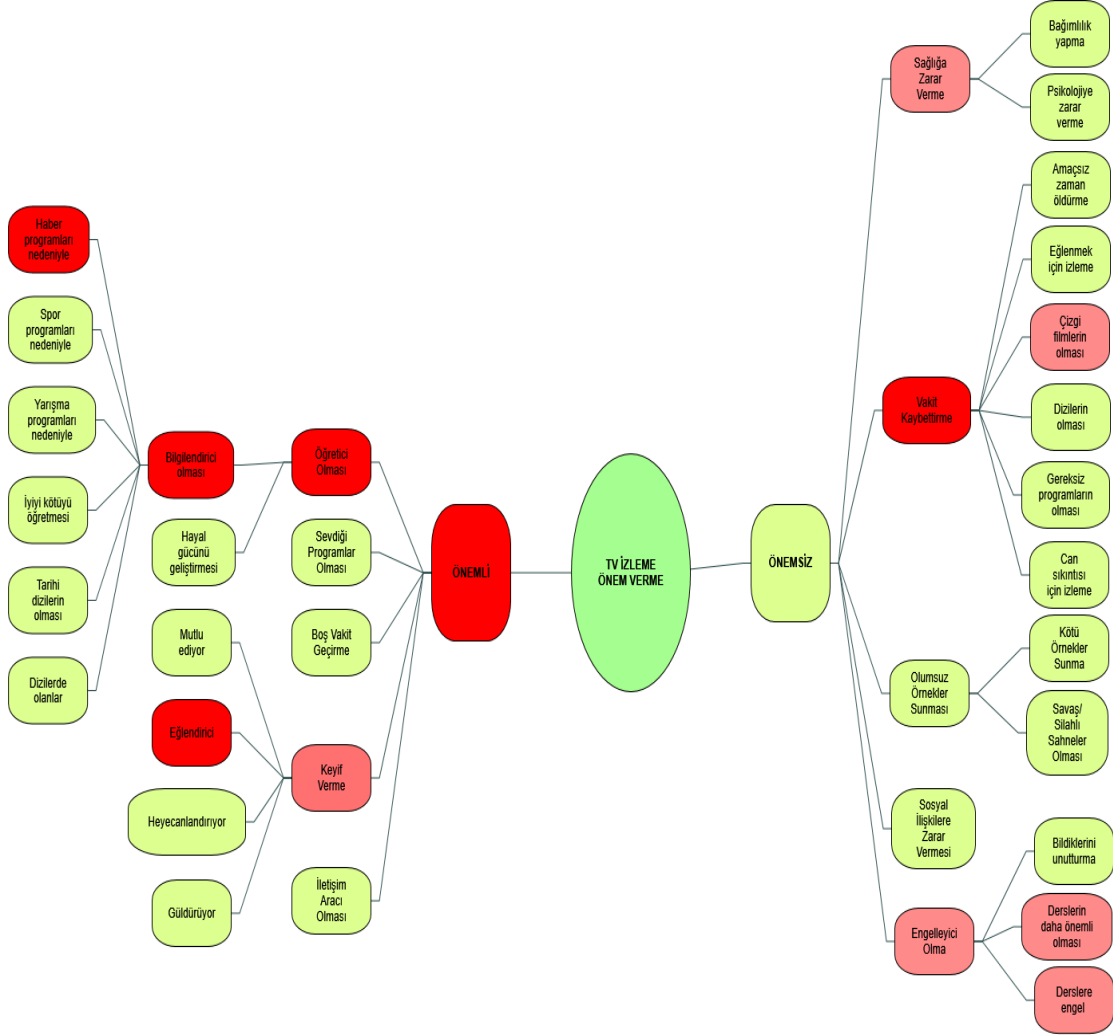
Televizyonda yer alan programların olumsuz örnekler sunmasının da öğrencilerin televizyonun zararlarına yönelik ifadelerinde yer aldığı görülmektedir. Özellikle kötü filmlerin olması, filmlerde korkutucu sahnelerin olması gibi televizyonun olumsuz örnekler sunmasını öğrenciler daha çok küçük çocuklar için zararlı olduğunu belirtmektedir. Bu durumla ilgili *Öğrenci71* ve *Öğrenci27* görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Öğrenci71: işte o şeyde odaklanırsın onun gibi mesela kötü bi şey yapıyorsa orda onun gibi hep çok izlersek onun gibi hep kötü şeyler yapabiliriz onu örnek alıp

Öğrenci27: Bide bazen insanlar diyo aa o öyle uçabiliyorsa bende uçabilir miyim camdan atlasam uçabilir miyim falan diyo.

Ayrıca televizyonun bağımlılık yapması bu nedenle insanlara çok zaman kaybettirmesi de televizyonun zararlarına yönelik öğrenci ifadelerinde yer almaktadır. Öğrencilerin televizyon izlemenin faydaları ve zararlarına yönelik düşünceleri incelenmiştir. Şekil 24' de ise öğrencilerin televizyon izlemenin önemine yönelik düşünceleri incelenmektedir.

Şekil 24. Öğrencilerin Televizyon İzlemenin Önemine Yönelik Düşünceleri

Şekilde öğrencilerin televizyon izlemenin önemine yönelik ifadeleri öğrencilerin televizyonun önemli ya da önemsiz bulmalarına göre incelenmektedir.

Televizyon izlemenin önemli olduğunu ifade eden öğrencilerin televizyon izlemenin en çok öğretici olmasından dolayı önemli olduğunu belirttikleri görülmektedir. Ayrıca televizyon izlemenin keyif vermesi, sevilen programların yer alması, boş vakitlerin dolmasına yardımcı olması ve televizyonun bir iletişim aracı olması durumlarının televizyonun önemli olduğuna yönelik gerekçeler arasında yer almaktadır. Televizyonun öğretici olmasında ise en çok bilgilendirici olmasına yönelik ifadelerin yer aldığı dikkat çekmektedir. Televizyonda yayınlanan haber programları, spor programları, yarışma programları, tarihi dizi filmler gibi program türlerinin yanı

sıra televizyondaki bu programların iyiyi kötüyü öğretmesi ve dizi filmlerin olması öğrenciler tarafından televizyonun bilgilendirici olduğuna vurgu yapmakta bu nedenle de televizyon izlemenin önemli olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Televizyon izlemek insanlara keyif verdiği için televizyonu önemli bulduğunu belirten öğrenci ifadeleri de araştırmada sıklıkla yer almaktadır. Televizyonun en çok eğlendirmesinden dolayı keyif verdiğini ifade eden öğrenciler ayrıca televizyon programlarının öğrencileri heyecanlandırarak ve güldürerek de keyif verdiğini belirttikleri görülmektedir.

Televizyonun bir iletişim aracı olması, boş vakitleri doldurması ve öğrencilerin sevdikleri programların televizyonda olmasından dolayı da öğrencilerin televizyonu önemli buldukları bulgular arasında yer almaktadır. Bu durumla ilgili *Öğrenci73* görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenci73: Televizyon çok önemli televizyonsuz hayat bence çok kötü olur. Televizyon olmazsa ne yapacağımız fazla bi şey olmaz hava çok soğuk olunca işte arkadaşlar çıkmıyo dışarıda da oynayamıyoruz Allah'tan televizyon var o yüzden.

Televizyon izlemenin önemsiz olduğunu ifade eden öğrenciler ise bu duruma gerekçe olarak en çok televizyonun vakit kaybettirmesini göstermektedir. Ayrıca televizyonun sosyal ilişkilere zarar vermesi, olumsuz örnekler sunması, engelleyici olması ve sağlığa zarar vermesi nedeniyle de televizyonun önemsiz olduğunu belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin televizyonu önemsiz bulma ifadelerinde çok sık yer alan televizyonun vakit kaybettirmesi incelendiğinde çizgi filmlerin, dizi filmlerin ve gereksiz programların televizyonda yayınlanmasından dolayı öğrencilerin televizyonu önemiz buldukları ayrıca can sıkıntısını gidermek için, eğlenmek için izlemek ve amaçsız zaman öldürdüğü için de televizyonu önemsiz buldukları bulgular arasında yer almaktadır. Şekil 22' de incelenen öğrencilerin televizyon izlemenin faydalarına yönelik düşünceleri, Şekil 24' de televizyon izlemenin önemine yönelik düşünceleri bir arada düşünüldüğünde öğrenciler televizyonun eğlendirdiği için, can sıkıntısını giderdiği için izlemeyi olumlu bir özellik olarak belirtirken aynı zamanda bu ifadeleri önemsiz bir özellik olarak gösterdikleri görülmektedir.

Televizyonun engelleyici olma özelliğinin de öğrenciler için televizyonu önemsiz yapan bir ifade olduğu görülmektedir. Özellikle televizyon izlemenin bildiklerini unutturması, derslere engel olması ve derslerin televizyon izlemekten daha önemli olmasından dolayı önemsiz buldukları bulgular arasında yer almaktadır. Televizyonun engelleyici olma özelliğini öğrenciler Şekil 23' de incelenen televizyon izlemenin zararlarına yönelik ifadelerinde de belirttikleri görülmektedir.

Öğrencilerin televizyon izlemenin önemsiz olmasına neden olan bir diğer unsur ise televizyonun sağlığa zarar vermesidir. Öğrenciler televizyonun sağlığa zarar verdiği için önemsizdir ifadesini kullanırken özellikle televizyonun bağımlılık yapmasına ve psikolojiye zarar vermesini belirttikleri bulgular arasında yer almaktadır. Ayrıca öğrenciler televizyonun sosyal ilişkilere zarar vermesinden dolayı da televizyonu önemsiz buldukları görülmektedir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

A. Sonuçlar

Bu araştırmada ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları incelenmiştir. Öğrencilerin televizyon kullanım alışkanlıkları, dizi film izleme alışkanlıkları, çizgi film izleme alışkanlıkları, dizi film ve çizgi film haricindeki programları izleme alışkanlıkları ve televizyon izlemeye yönelik düşünceleri ele alınmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıklarına yönelik bulguların tartışılması

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda öğrenciler genellikle akşam saat 9-10 civarında uyumayı tercih ettikleri, okul günlerinde okuldan geldikten sonra televizyon izlemeye başlayarak yatma saatine kadar, hafta sonları ise akşam yemeğinden başlayarak yatma saatine kadar televizyon izledikleri görülmüştür. Öğrencilerin okuldan geldikten sonra televizyon izlemeye başlamaları ve bu sürenin uzun olması öğrencilerin diğer aktivitelere vakit ayıramadığının boş vakitlerini genellikle televizyon karşısında geçirdiğinin göstergesi olduğu düşünülmektedir. Çocukların medya karşısında geçirdikleri sürenin okulda geçirdikleri süreden fazla olması ve izleme süresinin artmasıyla televizyondan etkilenme oranının da arttığı araştırmalarda yer almaktadır (Buckingham,2008; Özden, 2006).

Literatür incelendiğinde gerek hafta içi gerek hafta sonu öğrencilerin ortalama olarak en çok 1-3 saat televizyon karşısında zaman geçirdikleri görülmektedir (Karakoç, 2007; Kaya & Tuna, 2008; MEB,2008; Öztürk, 2014). Karakoç (2007) lise öğrencileri ve yetişkinler üzerinde yapmış olduğu çalışmada katılımcıların önemli bir bölümünün 21.00 ile 23.59 saatleri arasında en çok televizyon izledikleri sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar çocukların televizyon izleme sürelerinin çok olduğunu ve izleme saatlerinin okuldan geldikten sonra başlayıp yatma saatine kadar devam ettiğini çalışmanın sonucunu desteklemektedir. Ayrıca yapılan araştırmalar sonucunda

çocuklar için birer model olan yetişkinlerin de televizyon izleme saatlerinin çok olduğunu ve genelde çocuklar evdeyken yetişkinlerin de televizyon izlediği görülmekte ve bu durumun çocukların televizyon izleme davranışlarını etkilediği açıktır. Ailelerin çocukları oyalamak için televizyona maruz bırakması da çocukların televizyon izleme sürelerini artırmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin en çok televizyon izlemeyi tercih ettikleri zaman aralıkları ile izledikleri kanallar incelendiğinde; okuldan geldikten sonra ve akşam yemeğinden sonra olan vakitlerde en çok tercih ettikleri çizgi film kanallarının Trt Çocuk, Disney Channel, Cartoon Network; tematik olmayan ulusal kanalların ise Atv, Trt 1, Show Tv kanallarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan benzer araştırmalar incelendiğinde RTÜK (2006)' da öğrenciler üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettiği kanalların Kanal D, Star Tv, Atv, Show Tv ve ilkökul öğrencileri tarafından ise en çok Trt Çocuk Cartoon Network, Planet Çocuk, Minika Go; ortaokul öğrencilerinin ise Disney Channel ve Cartoon Network olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalarda yetişkinlerin ve çocukların birinci öncelik olarak tercih ettikleri kanallar ya da en sık izlenen kanalların sırasıyla Kanal D, Atv, Show Tv kanallarını tercih ettikleri görülmektedir (Karakoç, 2007; Kaya & Tuna,2008).

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ve yapılan araştırmalar incelendiğinde öğrencilerin izlemeyi tercih ettiği tematik olmayan ulusal kanallar içerisinde farklı yıllarda yapılan çalışmalar mevcut olmasına rağmen neredeyse aynı kanalları tercih ettikleri görülürken; gerek çocukların gerekse yetişkinlerin benzer özellik gösteren kanal tercihleri olduğu görülmektedir. Bu durum çocukların akşam aileleriyle birlikte aynı programları izlediğinin, seçimi yapan aile bireyinin çocuğun yaşını ve gelişimsel özelliklerini dikkate almadığının bir göstergesidir. Aynı zamanda ilkökul öğrencilerinde yoğun olarak görülen şiddet içerikli çizgi filmlerin olduğu kanalların tercih edilmesinin yanı sıra yapılan araştırmalar incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin de daha çok şiddet içerikli çizgi filmlerin yer aldığı kanalları izlemeyi tercih ettikleri görülmektedir(RTÜK,2006). Öğrencilerin yaşlarının ilerledikçe şiddet içerikli çizgi filmleri tercih etmesi, öğrencilerin kontrolsüz bir şekilde çizgi film seçimi yaptığını,

bu durum ise yaşları ilerledikçe şiddete yönelik meraklarının arttığını düşündürmektedir.

Araştırma sonuçlarında elde edilen bulgulara göre öğrencilerin birinci öncelikli olarak tercih ettikleri televizyon programı çizgi filmler, ikinci öncelikli olarak dizi filmler, üçüncü sırada izlemeyi en çok tercih ettikleri program türü ise yarışma ve çocuk programları olduğu görülürken; öğrencilerin son sıralarda izlemeyi tercih ettikleri program türlerinin spor ve sinema programlarının olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda RTÜK (2006)' da yapmış olduğu kamuoyu araştırmasında öğrencilerin izlemeyi en çok tercih ettikleri programların çizgi filmler, yarışmalar ve yerli diziler olduğu, ilkokul öğrencilerinin ise birinci önceliğinin çizgi film olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Cesur ve Paker (2007)'in yaptığı çalışmada izledikleri program türlerinde çizgi film izleme oranı en yüksek ve ilk sıradayken, dizi izleme ikinci sırada daha sonra ise film, belgesel ve çocuk programları bu sırayı takip etmekte; fakat en sevdikleri programların isimlerine verilen cevaplar da ise ilk sırada diziler ikinci sırada çocuk programları ve üçüncü sırada çizgi filmler yer almaktadır. Ayrıca çizgi film izleme oranı yaşa bağlı olarak artış gösterirken 10 yaşından sonra bu oran düşmektedir. Yapılan araştırmalar da öğrencilerin öncelikli olarak çizgi film izledikleri görülmektedir.

Yapılan araştırma sonucuna göre öğrencilerin ilk sırada en çok çizgi filmleri tercih etmesi yaşlarına uygunken, ikinci sırada en çok izlemeyi tercih ettikleri program türünün dizi filmler olması çocukların gelişimsel olarak yaşlarına uygun olmadığından bir tehdit olarak görülmektedir. Ayrıca Cesur ve Paker(2007)'in araştırması da dikkate alındığında yetişkinlerinde dizi filmleri çok fazla tercih etmesinin çocukların tercihini etkilemekte olduğu bu nedenle çocukların çok sık izlediği düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular sonucunda öğrencilerin televizyon izlemeyi tercih ettikleri kişiler anne ve babaları olduğu görülürken özellikle anneleriyle daha fazla televizyon izledikleri görülmüştür. Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde RTÜK 2012 ve 2016' da yapmış olduğu medya okuryazarlığı araştırmasında öğrencilerin büyük çoğunluğunun televizyonu ailesiyle birlikte izlemek istediği sonuçlarına ulaşmıştır (RTÜK, 2012; RTÜK, 2016). Chiu, Li ve Wu (2017), yapmış oldukları çalışmada ebeveyn davranışının özellikle de

annelerin televizyon izleme sürelerinin çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının oluşmasında önemli role sahip olduğunu belirtmiştir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde öğrencilerin televizyonu aileleriyle birlikte izlemeyi daha çok tercih ettikleri görülürken program seçiminde genelde baba ve annenin tercihlerinin etkili olması çocukların izledikleri program türlerini özellikle yaşlarına uygun olmayan dizi filmleri neden çok fazla izlediklerinin bir göstergesidir. Çocuğun televizyonu ailesiyle birlikte izliyor olmasının çocuğun televizyon izlemesini kontrol edilmesi açısından olumlu bir etkisi bulunurken, aynı zamanda ailecek izlenen programlarda ailelerin verdikleri tepkiler dolayısıyla da çocuklarda gerçeklik algısını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Çocukların okuldan geldikten sonra televizyon izlemeye başlamasından kaynaklı olarak genellikle anneleriyle izledikleri ve nedenle de annesiyle birlikte televizyon izleyen çocukların gündüz gelişimsel olarak yaşların uygun olmayan evlendirme ya da yarışma programları, günlük dizileri berber izledikleri ve bu programları izlemeyi alışkanlık haline getirdikleri görülmektedir.

2. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dizi film izleme alışkanlıklarına yönelik bulguların tartışılması

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin en çok izlemeyi tercih ettikleri dizi türleri romantik (aşk) konulu diziler ve tarihi diziler olduğu; en çok izlenen dizilerin ise Diriliş Ertuğrul dizisinin olduğu ve bunu Arka Sokaklar, Kırgın Çiçekler, No:309 ve Bir Garip Aşk Hikayesi dizilerinin takip ettiği görülmüştür. Öğrencilerin gelişimsel olarak dizi filmlerin yaşlarına uygun olmamasının yanı sıra öğrencilerin özellikle romantik konulu ve şiddet içerikli dizileri tercih etmeleri tehdidin boyutunu artırmaktadır. Çocukların tarih dizilerini fazla tercih etmelerinin nedeni çocukların tarihi daha kolay öğrendiklerini söylemelerin yanı sıra özellikle ailecek televizyon izlenmesi, tercihlerin ise genellikle aileler tarafından yapılmasına bağlı olduğu düşünülmektedir. Ancak tarih dizilerinde şiddet içerikli sahneler aileler tarafından göz ardı edilmekte ve ebeveynlerin dizi filmleri izlerken verdikleri tepkilerin de etkisiyle çocuklar da gerçeklik algısı oluşturduğu, kurgusallığı göz ardı ettikleri görülmüştür.

MEB (2008)'de yapmış olduğu öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıkları araştırmasında öğrencilerin sırasıyla komedi, macera, aksiyon, duygusal, savaş konulu, tarihi, aile konulu filmleri tercih ettikleri sonucuna ulaşmış ayrıca evlerinde cinsel içerikli, şiddet içerikli, korku ve gerilim içerikli, kötümserlik veren yayınların izlenmesine izin verilmediği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırmada çocukların film türü olarak duygusal ve tarihi konulu filmlerin son sıralarda yer alması araştırma sonucuyla uyuşmamaktadır. Bunun nedeni olarak ise televizyonda yayınlanan özellikle tarih konulu ve romantik konulu dizi filmlerin sayısının gün geçtikçe artması, çocukların ise ister istemez bu içerikle daha fazla maruz kalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri incelendiğinde özellikle aile etkisi ve duygusal durumların çok sık yer aldığı görülmüştür. Duygusal etki boyutunda ise özellikle eğlenceli ve komik olmasının dizi film izlemelerinde etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin dizi film izlemelerinde aile etkisi boyutunda anne ve babanın etkisinde kaldığı özellikle de annenin etkisinde kaldığı dikkat çekmektedir. Öğrencinin en çok annesiyle televizyon izliyor olması, izleme nedeni olarak annesini göstermesi, izlediği dizi filmleri annesinin yaşına uygun bulması ve annesinin gerçek dediği dizi filmlere yönelik gerçeklik algısı bir arada düşünüldüğünde çocuğun televizyon izleme alışkanlığının özellikle dizi film izleme alışkanlığının oluşmasında annenin çok büyük bir etkisi olduğu görülmüştür. Bu durum ise annelerin medya okuryazarlığı bilincine sahip olmadıkları, çocuklarını ise bu nedenle yanlış yönlendirdikleri çocukların televizyon izlemesine yönelik zararın daha çok annelerden kaynaklı olduğunu düşündürmektedir.

Öğrencilerin annesi ve babası ile izlediği dizi filmlerin genellikle tarihi konulu dizi filmler olduğu dikkat çekmektedir. Öğrencilerin anne ve babasıyla izlediği için özellikle tarihi konulu dizi filmlere yönelik gerçeklik algısını, gösterilenlerin doğruluğuna yönelik düşüncelerini artırdığı ve empati kurarak model almalarını kolaylaştırdığı bu durumda ise çocuklar için tehlike oluşturan şiddet içeriklerinin aileler tarafından göz ardı edildiği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularında öğrencilerin dizi film izleme nedenleri arasında dizi filmlerde yer alan şiddet içeriklerinin, romantik ilişkilerin yer almasının, öğrencilerin izledikleri dizi filmlerdeki olumsuz örnekleri iyi bir örnek gibi görmeleri ve dizi filmleri bilgilendirici bulmalarının etkili olduğu yer almaktadır. Öğrencilerin izleme nedenleri bir arada incelendiğinde dizi filmlerde yer alan, yaşları için uygun olmayan şiddet ve romantik ilişki içeren olayları da iyi bir örnek ve bilgilendirici olarak görmeleri aynı zamanda bu içerikleri model aldıkları dikkat çekmektedir. Bu durumun öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algısının fazla olması ile birleşmesi sonucunda ise öğrencilerin dizi filmlerde yaşanan bu şiddet içeriklerini ve romantik ilişki içeriklerini normalleştirdiği ve günlük yaşamlarında benzer davranışlar sergilemelerine yol açtığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin dizi filmlerdeki karakterleri model almalarının ve özdeşim kurmalarının öğrencilerin meslek seçimine yönelik düşüncelerini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmayı destekler nitelikte olan Kaşkaya, Calp ve Kuru (2017)' de ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin karar verme davranışları üzerinde etkili olan faktörleri incelemiş ve televizyon dizilerinin öğrencilerin meslek seçimlerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır (Kaşkaya, Calp, Kuru, 2017)

Öğrencilerin izledikleri dizi filmleri tercih etme nedenleri arasında empati kurma ve model almanın da yer aldığı görülmüştür. Öğrencilerin izleme nedenleri arasında daha çok aile etkisiyle eğlenmek için izlediklerini belirttiklerinde de izleme nedenlerinin birçoğunun empati kurma ve model almayla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Karakoç ve Avcı (2013)' de yetişkinler üzerinde yaptığı çalışmada da televizyon izleme nedenleri olarak katılımcıların olayları takip etmek için, eğlenmek ve rahatlamak için, boş zamanlarını doldurma için, rol /model olduğu (rehber) olduğu için ifadeleri dikkat çekmektedir. Yetişkinlerin televizyon izleme nedeni ile çocukların izleme nedenleri karşılaştırıldığında neredeyse aynı ifadelerin yer aldığı görülmekte bu durum ise çocukların yetişkinlerin televizyon izleme davranışında etkilendiğini bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda öğrencilerin dizi filmlere yönelik gerçeklik algılarının yüksek olduğu görülmüştür. Bazı öğrenciler dizi filmlerin kurgu

olduğunun bilincinde olsa da araştırma grubunun büyük bir kısmı dizi filmlerin gerçek olduğu veya gerçek kurgu ayrımını yapamadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucunu destekler nitelikte olan Güner, Topaloğlu ve Genç (2014) ilköğretim öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun medya iletisi taşıyan televizyon dizilerinin gerçeği yansıttığı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Künüçen (2004) ise bu durumu televizyonun temelde canlı bir araç olduğu, anıdalık ve oradalık etkisiyle yani görüntünün zamanıyla, gösterilen olayların yayınlandığı zamanın iç içe geçip karışmasından dolayı, televizyonun kurmaca izlenimi yok olmakta ve televizyon sanki bize gerçek canlı dünya görüntüsü sunmakta olduğu ile açıklamıştır. Yaylagül (2010:47-48), “Ekme Kuramına” göre günde birkaç saatini televizyon izlemeye ayıran insanların televizyonda gördükleri ile gerçekte yaşananlar arasında bir bağlantı kurduğunu ve televizyon gerçekliği ile asıl gerçekliğin uzaklığının farkında olmadıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerin gerçek ya da kurgu ayrımını yapamıyor olması televizyonda gösterilen her olayın gerçek olduğunu düşünmeleri öğrencilerin günlük yaşamlarına bakış açılarını etkilediği için bir tehdit olarak düşünülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlere yönelik gerçeklik algılarının yüksek olması, dizi filmlerde yaşanan olayların günlük hayattakine benzer olması onların dizi filmlerdeki karakterlerden fazlasıyla etkilenmelerine neden olmaktadır. Öğrencilerin karakterlerin sahip oldukları hayatlar, karakterin hayranı olma, özenme ve karakter ile benzer özelliklerinin bulunduğu karakterlerden etkilendikleri görülmüştür. Karakterden etkilenmelerine neden olan bu faktörlerin aslında birbiriyle bağlantılı olduğu ve öğrencilerin aslında hayranı oldukları karakterlerin sahip oldukları hayatlara ve onların fiziksel özelliklerine özendikleri bu nedenle de benzer özellik bulmaya çalıştıkları düşünülmektedir. Bu durum ise düşünüldüğünde öğrencilerin gerçek yaşamdan uzak senaryo gereği ortaya çıkan karakterlerin kurgu olduğunun bilincinde olmaması ile hayatlarından memnun olmamaya yönlendirdiği dikkat çekmektedir.

Kaya ve Tuna (2008)’ de yapmış oldukları çalışmada çocukların sosyalleşme sürecinde önemli etkisi olan dizi karakterlerinden örnek aldıkları sorulduğunda öğrencilerin üçte birinin, dizi izlerken dizideki karakterlerden bazılarını günlük

hayattan örnek aldığı, örnek alma nedeni olarak da sırayla karakteri beğendiği için, sevdiği için, komik oldukları için şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan araştırma farklı bir yılda yapılmış olsa da dizi film karakterlerinin genellikle çocukları etkilediği ve etkileme nedeni olarak da neredeyse aynı ifadelerin yoğunlukla kullanıldığı görülmüştür.

Dizi filmlerde yer alan öğrencilerin karakterlerden etkilenmelerine neden olan çok sık ifade ettikleri bir başka etken ise karakterlerin kişilik özelliklerinde yer alan karakterlerin eğlenceli ve maceralı olmalarıdır. Öğrencilerin dizi film izleme nedenleri arasında da yer alan dizi filmlerin eğlenceli ve komik olması dikkate alındığında öğrencilerin eğlence faktörü başta olmak üzere dizi filmlerden ve karakterlerinden olumlu duygular oluşturanları tercih ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin tercihi olumlu duygular oluşturan dizi filmler veya karakterler olsa da unutulmamalıdır ki aynı zamanda bu dizi filmlerde olumsuz davranışlar ve duygular da gösterilmektedir.

Araştırma bulguları incelendiğinde öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde akıllarında kalan ifadelerin en çok şiddet içerikli ve duygusal içerikli ifadelerin kaldığı görülmüştür. Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde akıllarında fazla kalan ifadelerde şiddet içeriklerinin yer alması öğrencilerin etkilendikleri karakterler içerisinde yer alan karakterlerin saldırgan davranışlar göstermesinin yanı sıra şiddet ifadelerinin hoşlarına gitmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Şiddet ifadelerinin yanı sıra argo ifadelerinde öğrencilerin dikkatini çektiği ve akıllarında kaldığı bulgular arasında yer almaktadır. Bu argo ifadelerin ise öğrencilerin Türkçeyi yanlış kullanmasına neden olduğu ve izlenen dizi filmlerde akılda kalan ifadelerin genellikle öğrencilere kötü örnek olduğu düşünülmektedir.

Araştırma bulguları doğrultusunda öğrencilerin izledikleri dizi filmlerden duygusal olarak etkilendikleri bazı sahnelerde fazlasıyla heyecanlandıkları, üzüldükleri ve öfkelenedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerdeki karakterlerin zarar gördüğü sahnelerde öğrenciler heyecanlandıkları, üzüldükleri ve öfkelenedikleri görülmüştür. Karakterlerin zarar görmesinde özellikle sevdikleri karakterlerin şiddet görmesinin öğrencileri üzdüğü ve heyecanlandığı görülürken aynı zamanda bazı öğrencilerin dizi filmlerde yer alan şiddeti yetersiz

bulmalarından dolayı öfkelenedikleri de dikkat çekmektedir. Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde şiddeti yetersiz bulmasının ise kötü karakterlere her türlü şiddeti uygulamanın normal olduğu düşüncesinden kaynaklandığı görülmüştür. Şeylan (2008) özellikle televizyon dizilerindeki kahramanların yoğun olarak şiddete başvurduklarını, iyi kalpli insanların zor durumdakileri kurtarmak için şiddet kullanarak kahramanlaştıklarını ve kötülerin yasalar yerine dizideki kahramanlar tarafından, şiddet yoluyla cezalandırılmakta olduğunu ifade etmektedir. Şentürk ve Turğut (2011) ise yaptıkları çalışmada iyilik yapmak için şiddete başvuran kahramanların örnek alındığı, adaleti sağlayan gücün şiddet olduğu algısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şiddet içeriklerinin dizi filmlerde çok fazla yer almasının öğrencileri bu içeriklere karşı duyarsızlaştırdığı ve normalleştirdiği bu nedenle de günlük hayatta şiddet kullanımını kolaylaştırdığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri dizi filmlerde duygusal olarak etkilendikleri sahneler bir arada incelendiğinde sosyal ilişkilerin yaşandığı sahnelerde öğrencilerin etkilenmelerinin yoğunlaştığı görülmüştür. Öğrencilerin heyecanlandıkları, üzüldükleri ve öfkelenedikleri sosyal ilişki sahnelerinde özellikle romantik ilişkiler ve aile ilişkileri yer almaktadır. Öğrencilerin en çok anne- çocuk ilişkisine ve baba-çocuk ilişkisine odaklandıkları olumlu olaylarda heyecanlandıkları, olumsuz olaylarda ise üzüldükleri ve öfkelenedikleri dikkat çekmektedir. Bu durum ise çocukların yaşı gereği aile ilişkilerinde hassas olmaları ve bu sahnelerde çocuk karakter ile özdeşim kurması sonucu etkilenme düzeylerini artırdığı düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin dizi filmlere çok sık konu olan romantik ilişkilerden etkilendikleri araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır. Çocukların gelişimsel özellikleri ve yaşları düşünüldüğünde bu tarz içeriklerin onların yaşına uygun olmamasına rağmen ilgilerini çok fazla çekmesi dizi filmlerin çocuklar için olumsuz örnekler sunduğunu göstermektedir.

Dizi filmlerde yer alan milli hassasiyet konularının da öğrencilerin dikkatini fazlasıyla çektiği yaşanan durumlara göre öğrencilerin heyecanlandığı, üzüldüğü ve öfkeleniği görülmüştür. Özellikle tarih içerikli ve polisiye dizi filmlerinde yer alan asker, polis, vatan gibi milli hassasiyete yönelik konuları işleyen dizi filmlerin öğrenciler tarafından çok fazla izlendiği ve bu dizi filmlere yönelik gerçeklik algısının

fazla olmasından dolayı da milli hassasiyet konularını işleyen dizi filmlerden çok fazla etkilendikleri dikkat çekmektedir.

Televizyonda yer alan dizi filmlerin hem karakter hem de konularının etkisiyle çocukların ilgi odağı olduğu bir program türüdür. Dizi filmlerde yaşanan sahneler, anlatılan konular çocukların yaşlarına uygun olmayıp onlar için olumsuz örnekler sunmaktadır. Özellikle şiddet içeriklerinin, romantik ilişkilerin araştırmada yer alan dizi filmin her boyutunda yer almaktadır. Gerçek ile kurguyu henüz ayırt edemeyen çocuklar dizi filmlerde gördükleri her olayı gerçek sanmaktadır. Bu durum ise dizi filmlerin çocuklar için tehlike oluşturan bir program türü olduğunu göstermektedir.

3. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin çizgi film izleme alışkanlıklarına yönelik bulguların tartışılması

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde çocukların izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmlerin sırasıyla; Winx Club, Rafadan Tayfa, Gumball, Mucize Uğurböceği İle Kara Kedi, Doraemon olduğu görülmüştür. Öğrencilerin programlar içerisinde en çok izlemeyi tercih ettikleri program türünün çizgi filmler olduğu bilinmektedir. Bu nedenle çocukların izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmlerin çocukları nasıl etkilediği, nasıl mesajlar gönderdiği önemlidir. Çocukların izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmlerde yoğun olarak sihir, peri kızları, başka karaktere dönüşme, özel güçlere sahip olma gibi doğaüstü güce sahip olan karakterlerin yer aldığı çocukların ise yaşları gereği bunlardan çok fazla etkilendiği açıktır. Çocukların çizgi filmlere yönelik gerçeklik algılarında doğaüstü güce sahip olmalarından dolayı çizgi filmlerin kurgu olduğuna inandıkları ama yine de izlemeyi en çok tercih ettikleri çizgi filmler doğaüstü güçlerin konu edildiği çizgi filmler olduğu görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin çizgi filmleri izleme nedenleri arasında doğaüstü güce yönelik olayların yer almasının da etkili ve bu durumun öğrencilerin etkilendikleri karakterlerde de aynı olduğu karakterlerin sahip olduğu doğaüstü güçlerin onları daha çok etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmleri tercih etmelerine çizgi filmin eğlenceli ve komik olmasının büyük etkisi olduğu ve izledikleri çizgi filmlerde karakterlerinin de eğlenceli ve komik olmasının öğrencileri etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin

izlemeyi tercih ettikleri dizi filmler ve etkilendikleri dizi film karakterlerinin eğlenceli ve komik olması ile izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmler ve etkilendikleri çizgi film karakterlerinin eğlenceli ve komik olması bir arada düşünüldüğünde öğrencilerin izledikleri programlarda yer alan eğlence ve komedi unsurlarının öğrencileri izlemeye motive ettiği dikkat çekmektedir. Bu durumda ise bir programın gerek konusuna gerekse karakterlerine eğlence ve komedi unsuru eklendiğinde çocuklara daha rahat ulaştığını göstermektedir.

Çizgi filmlerde şiddet içeriklerinin yer alması öğrencilerin çizgi filmi izlemesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin çizgi filmlerde yer alan savaş, silah, kavga gibi şiddet içeriklerine yoğunlaştıkları özellikle kötü karakterlerle mücadele etmek için kullanılan şiddetin öğrencilerin hoşuna gittiği şiddet uygulayan karakterlerden etkilendikleri dikkat çekmektedir. Televizyon programlarında sıklıkla yer alan şiddet içeriklerinin özellikle çocuklara hitap eden çizgi filmlerde de çok sık kullanıldığı bilinmektedir. Çizgi filmlere konu olan bu şiddet içerikleri aynı zamanda çocukların izledikleri dizi filmlerde de sıklıkla yer almakta ve bu içeriklerin şiddeti normalleştirdiği çocuklarda özellikle kötülere şiddet uygulanabilir düşüncesini oluşturduğunu göstermektedir.

Çizgi filmlerdeki karakterlerin sahip oldukları yetenek ve imkanlar öğrencilerin o karakterlerden etkilenmelerine neden olduğu araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır. Öğrenciler karakterlerin çizgi filmlerde yaşadıkları hayatlara özindikleri ve kendi hayatları ile kıyas yaptıkları, karakter ile benzer özelliği var ise daha çok etkilendiği yoksa da onun yerinde olmak istediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumu ise özellikle çocukların çizgi filmlere yönelik gerçeklik algılarının etkilediği düşünülmektedir. Çizgi filmlerde gördükleri her şeyi kurgudan uzak ve gerçek olarak düşündükleri ya da kurgu olduğunun bilincinde olsa da çizgi filmi izlerken bu düşünceden tamamen uzaklaşarak izlemesi ile alakalı olduğu düşünülmektedir. Treske (2006) ise bu durumu televizyon karşısında etkileşime en açık ve en hassas grup olan çocukların televizyondan iletilen mesajlara açık olmasının tehlikesi olarak gerçeklik algısıyla ilgili olduğunu, çocukların televizyonda gördükleri her şeyin olabirliğine inanmaları olduğu şeklinde ifade etmektedir.

Araştırma bulguları doğrultusunda öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerden duygusal olarak etkilendikleri bazı sahnelerde fazlasıyla heyecanlandıkları, üzüldükleri ve öfkelenedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerdeki karakterlerden çok fazla etkilendikleri bu nedenler karakterlerin yaşadıkları olaylar sonucunda öğrencilerin heyecanlandıkları, üzüldükleri ve öfkelenedikleri görülmüştür. Öğrenciler özdeşim kurmaları sonucunda karakterlerin yaşadıkları olumlu durumlarda heyecanlandıkları, özellikle karakterlerin zarar görmesi gibi olumsuz durum yaşamalarında ise üzüldükleri ve öfkelenedikleri araştırmanın sonuçları içerisinde yer almaktadır.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde yer alan şiddet içeriklerinden fazlaca etkilendikleri ve yaşananlar sonucunda heyecanlandıkları, üzüldükleri ve öfkelenedikleri görülmüştür. Çizgi filmlerdeki şiddet içeren sahneler öğrenciler tarafından aksiyonlu bulunduğu için bu sahnelerde heyecanlandıkları dikkat çekmektedir. Ayrıca çizgi filmlerde özellikle çocuk karakterlere yönelik yapılan şiddet içeriklerinin öğrencileri üzdüğü ve öğrencilerin sevdiği karakterlerin şiddet görmesinin ise onları öfkelenirdiği araştırmanın sonuçları içerisinde yer almaktadır. Öğrencilerin şiddet içeriklerine yönelik verdikleri duygusal tepkilere dikkat edildiğinde sevdiği karakterlerin şiddet görmesinden rahatsız oldukları fakat sevmedikleri ya da kötü diye adlandırılan karakterlere yönelik uygulanan şiddetin onları rahatsız etmediği ve bu davranışları yanlış bulmadıklarını göstermektedir. Bu durum ise çocuklarda şiddetin gerektiğinde uygulanabilecek olması düşüncesini yönelttiği düşünülmektedir.

Çizgi filmlerde yaşanan olaylar ve karakterlerden öğrencilerin duygusal olarak etkilenmelerine neden olan bir unsur ise öğrencilerin karakterler ile özdeşim kurmaları olduğu görülmüştür. Çizgi filmlerin özellikle çocuklara hitap ediyor olması ve çocukların yaşları gereği özellikle gerçeklik algılarının etkisiyle karakterler ile kendilerini kıyasladıkları ya da kendilerini karakterlerin yerine koydukları araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır. Bu durumun öğrencilerin oyunlarında etkili olması da düşünüldüğünde özellikle çocukları duygusal yönden çok fazla etkileyen karakterlerin davranışlarını günlük hayatta sergileyecekleri

düşünülmektedir. Çizgi filmlerde yer alan şiddet içerikleri ve romantik ilişkiler başta olmak üzere olumsuz davranışlar sunan çizgi filmlerden etkilenen çocukların günlük hayatlarında bu olumsuz davranışları kullanmalarının onlar için tehlike oluşturacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri çizgi filmlerde yer alan karakterlerin yaşadıkları başarısızlıkların ve doğaya/ mekana verilen zararların öğrencileri üzdüğü ve öfkeliendirdiği görülürken heyecanlandıkları sahnelerde bunların yer almadığı görülmüştür. Çizgi filmlerde yaşanan olaylar öğrenci açısından olumlu bir durumsa yaşananlara heyecanlandığı, olumsuz durum ise üzüldüğü ya da öfkeliendiğini göstermekte bu durum düşünüldüğünde ise öğrencilerin çizgi filmleri izlerken aslında bir beklenti içerisinde oldukları ve buna göre tepki verdikleri düşünülmektedir. Ayrıca çizgi filmlerde yer alan romantik ilişkilerde yaşanan olumsuz durumlarında öğrencileri üzdüğü görülmüştür. Romantik ilişki konularının çizgi filmlerde yer alması ve öğrencilerin ise bundan etkilenerek üzülmeleri çizgi filmlerin çocuklara olumsuz davranışlar sunduğunu göstermektedir.

Çocukların izledikleri çizgi filmler incelendiğinde genellikle şiddet içerikli, doğaüstü güçlerin ve sıra dışı olayların olduğu, romantik ilişkilerin yer aldığı çizgi filmleri tercih ettikleri görülmüştür. Çocukların izlemeyi tercih ettikleri program türü olması, izledikleri çizgi filmler ve bu çizgi filmleri izleme nedenleri bir arada düşünüldüğünde aslında çocukların televizyon programları içinde onlara en çok hitap eden program olmasına rağmen sunduğu olumsuz içeriklerden dolayı çocukların çizgi filmleri izlemeleri de çocuklar için bir sorun olarak düşünülmektedir.

4. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dizi film ve çizgi film haricindeki programları izleme alışkanlıklarına yönelik bulguların tartışılması

Araştırma bulguları sonucunda öğrencilerin komedi programları, evlilik programları, reklamlar, belgeseller, korku programları, spor programları, çocuk programları ve yarışma programlarını sevdiğini görülmektedir. Öğrencilerin en çok sevdiği programlar içerisinde yarışma programlarından özellikle O Ses Türkiye, Kim Milyoner Olmak İster?, Survivor ve Ben Bilmem Eşim Bilir programlarını

sevdikleri; çocuk programları içerisinde ise en çok Rüzgar Gülü programını sevdikleri görülmektedir.

Dizi film ve çizgi film haricindeki program türlerini izleyen öğrencilerin ailesinden etkilenerek program seçimi yaptığı araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Özellikle annesinin izlediği program türlerinden etkilenen ve ailecek televizyon izlenmesinden dolayı programları tercih ettikleri görülmüştür. Bu durum ise ailelerin televizyon izleme alışkanlıklarının çocukların televizyon izleme alışkanlıkları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin izledikleri program türlerinin seçiminde eğlenceli ve komik olmasının da bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada incelenen dizi film, çizgi film ve diğer program türlerinde programın çocuğu eğlendiriyor ya da güldürüyor olmasının tercihlerini etkilediği görülmüştür. Bu durum ise çocukların genellikle eğlenmek ve gülmek için televizyon izlediğini düşündürmektedir.

Programlarda yer alan şiddet içeriklerinin de öğrencilerin programı izlemelerinde bir etken olduğu görülmüştür. Özellikle yarışma programlarında yer alan yarışmacıların kavga etmeleri gibi şiddet içeren davranışlar sergilemeleri öğrencilerin dikkatini çekmektedir. Bu durum ise öğrencilerin izledikleri programlardaki şiddet içeriklerinin özellikle kavgaların hoşlarına gittiğini ve yarışmacıların şiddet davranışlarından rahatsız olmadıklarını göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin dizi film ve çizgi film haricinde izledikleri programlarda akıllarında kalan sahnelerin özellikle duygusal olarak etkilendikleri sahneler olduğu görülmektedir. Öğrencilerin evlendirme programlarında yer alan romantik ilişkilerin öğrencileri heyecanlandığı, üzdüğü ve öfkelenirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin gelişimsel olarak yaşlarına uygun olmaması ve içeriklerinin olumsuz ifadeler sunmasından dolayı bu içerikteki programları izlemesinde anne faktörünün etkili olduğu öğrenci ifadelerinde yer almaktadır. Bu programlar öğleden sonra saatlerinde yayınlanmakta olup öğrencilerin okuldan eve geldiklerinde annenin izlemiş olduğu programı izlemesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin izledikleri programlarda üzüldükleri ve öfkelenedikleri sahneler içerisinde en çok başarısızlık yaşanan sahneler olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yarışma programlarında ve futbol maçlarında destekledikleri takımın ya da yarışmacıların başarısızlık yaşamalarından fazlasıyla etkilenmelerinin bu takım ya da yarışmacılara yönelik bir beklenti içinde oldukları ve beklentinin karşılanmaması sonucu üzdüğü ya da öfkelenirdiği sonuca götürmektedir. Ayrıca öğrencilerin izledikleri belgesellerde avlama sahnelerinde heyecanlandıkları ya da üzüldükleri dikkat çekmektedir. Öğrencilerin belgesellerde yer alan avlama sahnelerinde hayvanlara ne olacağını merak ettikleri heyecanlandığı, hayvanların birbirini yemesi sonucunda ise hayvanlara zarar geldiği düşüncesiyle üzüldükleri görülmüştür.

5. İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin televizyon izlemeye yönelik düşüncelerinin bulgularının tartışılması

Öğrencilerin televizyonun izlemenin faydalarına yönelik düşünceleri incelendiğinde ifadelerde en çok gelişime yardımcı olması bunun içinde de hayal gücünü geliştirmesi ve en çok da bilgilendirici olmasını ifade ettikleri görülmüştür. Öğrenciler televizyonda izledikleri belgesel, haber, dizi film, çizgi film ve spor haberleri gibi programlarda yer alan bilgilerin bilgilendirici olması ve hayal gücünü geliştirmesinden dolayı faydalı olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin izledikleri programlar ve bunlardan etkilenme şekilleri incelenmiş ve öğrencilerin genellikle olumsuz davranışlar gösteren programları da faydalı olarak gördükleri ifadelerinde yer almıştır. Bu durum ise çocukların televizyon programlarında gösterilenler içerisinde iyi ile kötü ayrımını yapamadığını göstermektedir. Ayrıca yapacak başka bir işleri olmadığı, canları sıkıldığında ve anne babalarının işleri olduğunda televizyonu faydalı gören öğrenciler dikkate alındığında televizyonun daha çok eğlendirici olması ve boş zamanlarını doldurmasından dolayı faydalı buldukları dikkat çekmektedir. Kaya ve Tuna (2008)'de çocukların sosyalleşmesi üzerinde televizyonun etkisini araştırdıkları çalışmada televizyonun en olumlu etkisinin ne olduğu sorusuna öğrencilerin televizyondan bir şeyler öğreniyorum, eğleniyorum, boş zamanımı değerlendiriyorum cevaplarını aldıklarını ifade etmektedir. Bu durum ise öğrencilerin

televizyon izlemeye faydalı görmelerinde genellikle bilgilenme ve hoş zaman geçirme aracı olarak kullanmalarından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Televizyon izlemenin zararlarına yönelik öğrencilerin düşünceleri incelendiğinde televizyonun en çok sağlığa zarar vermesi özellikle de göz ve kulak sağlığını bozması ve radyasyon yaymasını gerekçe olarak gösterdikleri görülmektedir. Öğrencilerin televizyonun zararına yönelik genellikle sağlığa zarar vermesini ön plana çıkardıkları dikkat çekmektedir. Ayrıca televizyonun olumsuz örnekler sunması, engelleyici olması, sosyal ilişkilere zarar vermesi ve davranışları yönlendirmesinden dolayı da zararlı olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucuna göre çocukların büyük çoğunluğunun televizyon izlemenin birçok zararından söz ettikleri bunların bilincinde oldukları görülmektedir. Öğrenciler televizyon izlemenin zararlarına yönelik düşüncelerini belirtse de bu bilgileri genelde çevreden duydukları bu nedenle zararlı olarak belirttikleri düşünülmektedir.

Araştırma sonucuna göre öğrencilerin televizyon izlemenin faydaları ve zararlarına yönelik ifadelerinde sosyal ilişki boyutunda özellikle aile içi ilişkilere faydalı olduğunu düşündükleri gibi zararlı oluşunu da düşündükleri görülmüştür. Ayrıca öğrenci ifadelerinde televizyon izlemenin faydası olarak gördükleri hoş vakit geçirme boyutunun, televizyon izlemenin zararında ise boş vakit geçirme olarak ifade ettikleri de dikkat çekmektedir. MEB(2008)' de yapmış olduğu öğrencilerin televizyon izleme eğilimleri araştırmasında, televizyonun bilgi ve görgüyü artırması, eğitim konusunda bilinçlendirmesi, aile içi iletişim sağlaması, milli ve manevi değerlere duyarlılığı artırması gibi televizyon fayda sağlayabilecek maddelerin hepsine öğrencilerin hayır cevabı vermesi sonucu öğrencilerin televizyonun olumlu bir katkısının olamayacağı düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Televizyonun zararına yönelik maddelerinde ise öğrencilerin televizyonun şiddeti, aileyi ve aile içi ilişkileri olumsuz etkilediği maddelerine öğrencilerin katıldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durumda ise öğrencilerin televizyonun zararlarına yönelik bilgi sahibi olduklarını göstermektedir.

Öğrencilerin televizyon izlemenin zararı ve faydasına yönelik düşüncelerinde çelişen ifadelerin bulunması ise onların aslında televizyon izlemenin herkes tarafından

zararlı olarak kabul edilmesinin etkisi olduğunun bu nedenle de televizyon izlemenin faydalarını söylerken yine de çekimser kaldıklarını göstermektedir. Literatürde ifade edildiği gibi televizyon izlemenin kullanım şekline ve amacına göre çocuklara fayda ya da zarar sağlayacağı açıktır. Bu nedenle de özellikle çocukların televizyon izlemelerinin ebeveynlerin kontrolü altında ve bilinçli bir şekilde olması gerektiği bunu içinde gerek ailelerin gerek çocukların medya okuryazarı bireyler olması gerektiği, televizyondan iletilen mesajları olduğu gibi kabul etmek yerine doğru olarak anlayıp, yorumlayarak değerlendirmeleri gerekliliğinin önemi açıktır.

Araştırma bulgularına göre öğrenciler için televizyon izlemenin önemi konusunda önemi olduğu ya da önemsiz olduğu şeklinde ifadeleri görülmüştür. Öğrenciler televizyon izlemenin önemli olmasını özellikle televizyonun öğretici olması, bilgilendirici olması konusunda belirtirken bunun yanında sevdiği programlar olduğu için, boş vakitleri doldurduğu için, keyif verdiği için, iletişim aracı olduğu için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin televizyon izlemenin önemine yönelik ifadelerinin genellikle televizyon izlemenin faydalarına yönelik düşünceleri ile örtüştüğü dikkat çekmektedir. Bu durum ise çocuklarda televizyon izlemek faydalı olduğu zaman önemlidir düşüncesinde olduklarını göstermektedir. Ayrıca Bulut Özek (2016) çocuk gelişimi ve eğitimine yönelik program sayısını ve içeriğini yetersiz görmesine rağmen ailelerin televizyon programlarını önemli bir bilgi kaynağı olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin televizyon izlemenin faydası olarak en sık gösterdikleri aynı zamanda televizyonu önemli bulmalarında da en sık gösterdikleri neden olan televizyonun bilgilendirici olmasıdır. Bu durumda çocukların ailelerinden etkilendikleri bu nedenle televizyonu bilgilendirici buldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca RTÜK (2016)' ün yaptığı medya okuryazarlığı araştırması örnekleminde yer alan öğrencilerin %65,7'si televizyonun kendileri için önemli veya çok önemli olduğunu belirtirken; %20,3'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir. Bu durum da televizyonun öğrenciler için önemli bir medya aracı olduğunu göstermektedir.

Televizyon izlemenin önemsiz olmasını ise özellikle televizyonun vakit kaybettirmesi ve ayrıca sağlığa zarar vermesi, olumsuz örnekler sunması, sosyal ilişkilere zarar vermesi ve engelleyici olmasından dolayı önemsiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin televizyon izlemenin zararlı olmasına yönelik

gerekçelerini benzer şekilde televizyon izlemenin önemsiz olmasına da gerekçe olarak gösterdikleri dikkat çekmektedir. Bu durumda ise çocuklarda televizyon izlemek zararlıysa televizyon izlemek önemsizdir düşüncesinin yer aldığını göstermektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre televizyonun çocuklar için vazgeçilmez bir medya aracı olduğu genellikle gerek içerik tercihi gerek izleme süresi konusunda aileler tarafından yönlendirilmediği görülmektedir. Televizyonda yayınlanan programlardan gelişimsel olarak yaşlarına uygun olmayan programları özellikle dizi filmleri fazlasıyla izledikleri ayrıca birçoğunun yine yaşları gereği gerçek ve kurgu ayırımını yapamadığı yapsalar dahi izledikleri programların hem içerikleri hem de karakterlerinden fazlasıyla etkilendikleri görülmektedir. Televizyon izlemenin fayda, zarar ve önemi kısmında aslında çoğunun bilinçli olduğu fakat bunu televizyon izleme alışkanlıklarına yansıtmadıkları görülmektedir.

B. Öneriler

1. Medya okuryazarlığı çocuğu tamamen medyadan uzak tutmak değil, doğru kullanımın öğretilmesidir. Bu nedenle okullarda medya okuryazarlığı dersine ağırlık verilmeli, gerekirse aileler de medya okuryazarlığı konusunda bilinçlendirilmelidir.

2. Çocukların televizyon izleme süreleri giderek artmakta ve çok küçük yaşta çocuklar televizyon izlemeye başlamaktadır. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuğu bulunan aileler başta olmak üzere, ilkokul ve ortaokulda çocuğu bulunan ailelerin medya okuryazarı olmalarına yönelik rehberlik edilmeli, aileler bu konuda bilinçli olduğunda çocukları yönlendirmeleri daha kolay olacağı öngörülmektedir.

3. İnsanların kolay ulaşabiliyor oldukları medya araçları ile anne ve babaların çocukları televizyon kullanma alışkanlıkları konusunda doğru kullanımına yönlendirmeleri için ailelere yönelik çeşitli programlar ve yayınlar yapılabilir.

4. Çocukların çok uzun süreler televizyon izledikleri ve özellikle dizi filmleri fazlasıyla takip ettikleri bilinmektedir. Çocukların televizyon izleme saatleri ve izledikleri program türleri aileler tarafından kontrol altında tutulmalı; çocuk ile beraber ne kadar süre televizyon izleyeceği ve hangi tür yayınları izleyeceği belirlenmelidir.

5. Çocukların televizyona bakış açılarında televizyonun olumsuz özelliklerinin bilincinde oldukları fakat uygulamada bunu gerçekleştiremedikleri görülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin uygulamada doğru televizyon kullanım alışkanlığı belirlemesine yardım edilmelidir.

6. Aileler küçük yaşlardan itibaren televizyon karşısında çocuğa yemek yedirme veya işleri olduğunda çocuk oyalansın diye onu televizyona yöneltme davranışlarının yanlış olduğu bilincinde olmalıdır.

7. Çocukların aileleri ile birlikte televizyon izlediği sonucunda hareketle, izlenen televizyon programlarının çocukların gelişimsel olarak yaşlarına uygun olmasına dikkat edilmelidir.

8. Ailelerin televizyon izleme saatleri ve süreleri çocukların televizyon izleme davranışının oluşmasında etkili olduğundan aileler televizyon izleme sürelerine, saatlerine ve izledikleri programları özenli bir şekilde seçmelidir.

9. Çocukların izlemeyi tercih ettikleri programları seçme nedenleri eğlendirici olmasından kaynaklanmaktadır. Çocukların programları seçmeleri ailelerin kontrolünde ve bilinçli bir şekilde olmalıdır, izledikleri programlar seçilirken çocukların tercihleri göz önünde bulundurulmalıdır.

10. Yetişkinlerin özellikle anne ve babaların televizyon izleme davranışları çocukların televizyon izleme alışkanlıklarını etkilemektedir. Bu nedenle sadece çocukların değil aynı zamanda yetişkinler de kendi televizyon izleme davranışlarını kontrol altında tutmalıdır.

11. Çocuklar izledikleri programlardaki karakterlerden ve özelliklerinden fazlasıyla etkilenmektedir. Bu nedenler çocukların izledikleri programlar seçilirken konusuna dikkat edildiği kadar karakterlerine ve özelliklerine de dikkat edilmelidir.

12. İlkokullar programlarına medya kullanım alışkanlıkları konusunda kazanımların yerleştirilmesinin, eleştirel medya okuryazarlığı becerilerine yönelik etkinlikler tasarlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

VI. BÖLÜM

KAYNAKLAR

- Aap Council On Communications And Media. (2016). Media Use İn School-Aged Children And Adolescents. *Amerikan Academy Of Pediatrics*, 138(5), s. 1-6.
- AKSAÇLIOĞLU, A. G., & YILMAZ, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri Ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), s. 3-28.
- AKTI, S. (2011). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı İle Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları Anabilim Dalı.
- ANDERSON, D.R. & LEVIN, S.R.(976), Young Children’s Attention To Sesame Street, *Child Development*, 47, 806–811.
- ARSLAN, A. (2004). Medyanın Birey, Toplum Ve Kültür Üzerine Etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), s. 1-12.
- ARSLAN, F., ÜNAL, A. S., GÜLER, H., & KARDAŞ, K. (2006). Okul Çağı Çocuklarının Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5(6), s. 391-401.
- ASHLEY, S., POEPSEL, M., & WILLİS, E. (2010). Media Literacy and News Credibility: Does knowledge of media ownership increase skepticism in news consumers? *The National Association for Media Literacy Education’s Journal of Media Literacy Education*, 2(1), s. 37-46.
- AUFDERHEIDE, P. (1993). *Media Literacy. A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. Aspen Institute, Communications and Society Program, 1755 Massachusetts Avenue, NW, Suite 501, Washington, DC 20036.

- BALANTEKİN, Y. (2009). *10-14 Yaş Arası Çocuklarda Televizyon Bağımlılığı Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi . Uludağ Üniversitesi Sosyal Billimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bİlim Dalı.
- BİLGİN, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- BİLİCİ, İ. E. (2014). *Medya Okuryazarlığı Ve Eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- BUCKİNGHAM, D., BANAJİ, S., CARR, D., CRANMER, S., & WİLLETT, R. (2005). *The Media Literacy Of Children And Young People: A Review Of The Research Literature*.
- BUCKİNGHAM, D. (2007). Digital Media Literacies: Rethinking Media Education İn The Age Of The Internet. *Research in Comparative and International Education*, 2(1), s. 43-55.
- BUCKİNGHAM, D. (2008). *Youth, İdentity, And Digital Media*. The MIT Press.
- BULUT ÖZEK, M. (2016). Ebeveynlerin Medya Okuryazarlık Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 7(1), s. 805-819.
- BÜYÜKBAYKAL, G. (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *İletişim Fakültesi Dergisi*(28), s. 31-44.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., ÇAKMAK, E. K., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş., & DEMİREL, F. (2012), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi.
- CESUR, S., & PAKER, O. (2007). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), s. 106-125.
- CHRİSTENSEN, J., & DEUTSCH, J. (2015). Media Exposure And İnfluence of Female Athlete Body İmages. *International Journal Of Human Sciences*, 12(1).

- CHIU, Y.-C., LI, Y.-F., & WU, W.-C. (2017). The Amount Of Television That Infants And Their Parents Watched Influenced Children's Viewing Habits When They Got Older. *Acta Paediatrica*(106), s. 984-990.
- CHRIST, W. G., & POTTER, W. J. (1998). Media Literacy, Media Education, and the Academy. s. 5-15.
- ÇAKMAK, E. (2013). Çocuk Hakları Ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), s. 209-224.
- ÇAPLI, B. (2002). *Medya ve Etik*. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- ÇELEBİ, E. (2014)," 4-6 Yaş Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Üzerine Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görüş Ve Tutumları",7(32), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , s. 476-485.
- ÇETİN, N., & BİLGİN AKSU, M. (2010),"İlköğretim 4-8. Sınıf (10-14 Yaş) Öğrencilerinin Televizyon İzleme Profili", *Milli Eğitim Dergisi* , S187,s. 122-136.
- DOĞAN, A., & GÖKER, G. (2012). Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları. *Milli Eğitim Dergisi*(194), s. 5-30.
- DUTRA, W. O., MENEZES, C. A., MAGALHAES, L. M., & GOLLOB, K. J. (2014),"Immunoregulatory Networks In Human Chagas Disease. *Wiley Online Library*" ,36(8), s. 377-387.
- ELMA , C., KESTEN , A., DİCLE, A. N., MERCAN, E., ÇINKIR, Ş., & PALAVAN, Ö. (2009). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya ve Medya Okuryazarlığına Dersine İlişkin Tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(27), s. 93-113.
- ENGİN, G., & GENÇ, S. Z. (2015). Examination on Media Literacy Behaviors of Teacher Candidates: Ege University Example. *Educational Research*

Association The International Journal of Research in Teacher Education, 6(2), s. 1-10.

ERSOY, Ö., AVCI, N., & TURLA, A. (2008). *Çocuklar İçin Erken Uyarıcı Çevre: Oyuncak, Televizyon, Bilgisayar ve Kİtap*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

ERTÜRK, Y. D., & AKKOR GÜL, A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

GİRİTLİ İNCEOĞLU , Y. & AKINER N.(2008). *Medya ve Çocuk Rehberi*(edt),Eğitim Kitabı Yayınları.

GÖRMEZ, E. (2017). 12-14 Aged Turkish Students' Levels of Using Media Tools. *International Journal of Progressive Education*, 13(2), s. 105-115.

GUNTER, B., & MCALLEER, J,(1997). *Children & Television*.New York: Routledge.

GÜNER, F., TOPALOĞLU, N., & GENÇ, S. Z. (2014). Medya İletilerinin Gerçeği Yansıtma Düzeylerinin Öğrenci Görüşlerine Göre Tespiti. *Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), s. 69-90.

GÜNEY, K. (2008). *İlköğretim Birinci Kademe 3. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon İzleme Sürelerinin Hayat Bİlgisi Dersindeki Başarılarına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.

HOBBS, R., DONNELLY, K., FRIESEM, J., & MOEN, M. (2013). Learning To Engage: How Positive Attitudes About The News, Media Literacy, And Video Production Contribute To Adolescent Civic Engagement. *Educational Media International*, 50(4), s. 231-246.

HOBBS, R. (2016). Literacy: Understanding Media And How They Work. *What Society Needs from*

Media in the Age of Digital Communication. RG Picard, ed. *Media XXI*.

İÇİN AKÇALI, S. (2015). *Çocuk Ve Medya*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- İLHAN, E., & AYDOĞDU, E. (2015). Medya Okuryazarlığı Dersi Ve Yeni Medya Algısına Etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 4(1), s. 52-68.
- İLHAN, E., AYDOĞDU, E., & AYDOĞDU GÖRGÜLÜ, A. (2014). Medya Okuryazarlığı Dersi ve Televizyon Algısına Etkisi (Ankara Örneği). *Akdeniz İletişim Dergisi*(21), s. 42-58.
- İNAL, K. (2009). *Medya Okuryazarlığı El Kitabı*. Ankara: Ütopya.
- İNAN, T. (2013). Medya Okuryazarlığı Sürecinde Medya, Çocuk ve Ebeveyn İlişkisi: Ortaokul Öğrencilerinin ve Ebeveynlerinin Televizyon ve İnternet Kullanımlarına İlişkin Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.
- İNCEOĞLU , Y. (2006). Medyayı Doğru Okumak. 1. *Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı* (s. 4-7). İstanbul: Marmara Üniveristesesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- İŞÇİBAŞI, Y. (2003). Çocuğun Sosyalleşmesinde Aile- Çocuk İlişkisi. *Kurgu Dergisi*(20), s. 143-147.
- JOLLS T., THOMAN E.(2008). 21. Yüzyıl Okuryazarlığı: Medya Okuryazarlığına Genel Bir Bakış Ve Sınıf İçi Etkinlikleri.(C. Elma Çev.). Ekinoks Yayınları.
- KARACA, Y., PEKYAMAN, A., & GÜNEY, H. (2007). Ebeveynlerin Televizyon Reklam İçeriklerinin Çocuklar Üzerindeki Etkilerini Etik Açıklamalarına Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), s. 233-250.
- KARAKOÇ, E. (2007). *Medya Aracılığıyla Popüler Kültürün Aktarılmasında Toplumsal Değişkenlerin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi.Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bİlimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı.
- KARAKOÇ, E., & AVCI, İ. B. (2013). Medya Okuryazarlığı Dersini Alan Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları: Cinsiyetler Arası

- Karşılaştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(30), s. 139-152.
- KAŞKAYA, A., CALP, Ş., & KURU, O. (2017). An Evaluation Of Factors Affecting Decision Making Among 4th Grade Elementary School Students With Low Socio-Economic Status. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 9(4), 787-808.
- KAYA, K., & TUNA, M. (2008). İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(17), s. 159-182.
- KELLNER, D., & SHARE, J. (2007). Critical Media Literacy: Crucial Policy Choices For A Twenty-First-Century Democracy. *Policy Futures in Education*, 5(1), s. 59-69.
- KINCAL, R. Y., & KARTAL, O. Y. (2009). Medya Okuryazarlığı Eğitimi. *Milli Eğitim*(181), s. 318-333.
- KIRIK, A. M. (2013). Televizyonun Gelişim Çağı Çocukları Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Ebeveynlerin Kontrol Sorunu. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum*, 2(4), s. 189-198.
- KIRTEPE, S. (2014). *Televizyon Dizilerinin Toplum Üzerindeki Etkileri: Sosyo-Kültürel Bir Çözümleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve DİN Bilimleri Alanı.
- KOCADAŞ, B. (2006). Kültür ve Medya. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), s. 1-8.
- KOÇER, M., LEBLEBİCİ KOÇER, L., & YOLDAŞ, M. A. (2016)," Televizyon İzleme Alışkanlıkları Ve Nedenleri Üzerine Bir Analiz:Celalabat Ve Kayseri Örneği",*Humanities Sciences* , 11(2),s. 140-151.

- KUTOĞLU, Ü. (2006). MEDYA OKURYAZARLIĞI VE ÇOCUK EĞİTİMİ. 1. *Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı* (s. 62-71). İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- KÜNÜÇEN, A. Ş. (2004). Televizyonda Haber Programları, Şiddet ve Çocuk. *Selçuk İletişim Dergisi*, 3(2), s. 57-67.
- LAUGHEY, D. (2010). *Medya Çalışmaları Teoriler ve Yaklaşımlar*. (A. Toprak, Çev.) İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- MAXWELL, J. (1992). Understanding And Validity İn Qualitative Research. *Harvard Educational Review*, 62(3), 279-301.
- MEB . (2008). *Öğrencilerin Televizyon İzleme Alışkanlıkları*. Ankara: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- MELEK, S. (2009). Basın- Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nin Medya ve Etik Bağlamında Önerileri. *Medya ve Etik Sempozyumu* (s. 25-32). Elazığ: Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- MORA, N. (2008). Medya ve Kültürel Kimlik. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), s. 1-14.
- ÖZAD, B. E. (2016). Medya Okuryazarlığı Ve Yetişkinlerin Öğrenmesi. *1.Uluslararası MEDya Okuryazarlığı Konferansı* (s. 55-61). İstanbul: Mamara Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- ÖZDEN, Z. E. (2006). *Farklı Anne Baba Tutumlarının Çocukların Televizyon Programlarında Rol Alması Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Bilim Dalı.
- ÖZMEN, Ş. Y. (2012). Çocuğun Adı Yok: Televizyon Haberlerinde Çocuğun Sunumu ve Çocuk Hakları Bağlamında Değerlendirilmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(34).
- ÖZTÜRK, H. B. (2014). Aile İçi şiddet Ve Çizgi Film İzlemenin Akademik Başarı Ve

- Saldırganlıkla İlişkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul
- ÖZTÜRK, H. E. (2002). *Kişilik Gelişimi Açısından Çocuk ve Televizyon*. İstanbul: İstanbul Beyan Yayınları.
- PEMBECİOĞLU, N. (2013). Trt Çocuk/Çocuklar İçin Eğitim Hedeflerinin Eğlenceli İçeriğe Dönüşmesi Sürecinin Araştırılması. *I.Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi* (s. 473-511). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- PEMBECİOĞLU, N. (2006). *İletişim Ve Çocuk*. Ankara: Ebabel Yayıncılık.
- POTTER, W. J. (2010). The State of Media Literacy. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 54(4), s. 675-696.
- POSTMAN N.(1994). *Televizyon Öldüren Eğlence : Gösteri Çağında Kamusal Söylem*. (O. Kamhay Çev.). Yarın Yayıncılık
- RİDEOUT, V., ROBER TS, D. F., & FOEHR, U. G. (2005). *Media In the Lives Of 8-18 Year Olds*. Kaliforniya: A Kaiser Family Foundation Study.
- ROBINSON, T. N., SAPHIR, M. N., VARADY, A., & HAYDEL, K. F. (2001)," Effects of Reducing Television Viewing on Children's Requests for Toys:A Randomized Controlled Trial", *Developmental and Behavioral Pediatrics* , 22(3),s. 179-184.
- ROSENKOETTER, LAWRENCE, I., SHARON, E., & ACOCK, A. C. (2008). Television Violence: An Intervention to Reduce Its Impact on Children. *Journal of Applied Developmental Psychology* ,30(4), s. 381-397.
- RTÜK. (2006). *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması*.
- RTÜK. (2009). *Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması-2*. Ankara: Kamuoyu, Yayın Araştırmaları Ve Ölçme Dairesi Başkanlığı.
- RTÜK. (2012). *"Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması"*. Ankara: Kamuoyu, Yayın Araştırmaları Ölçme Dairesi Başkanlığı.

- RTÜK. (2016). “*Medya Okuryazarlığı Araştırması*”. Ankara: Kamuoyu, Yayın Araştırmaları Ve Ölçme Dairesi Başkanlığı.
- RTÜK ve MEB. (2006). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu*. Ankara.
- SOLMAZ, B., & YILMAZ, A. R. (2012). Medya Okuryazarlığı Araştırması Ve Selçuk Üniversitesi’nde Bir Uygulama. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 7(3), s. 55-61.
- ŞENTÜRK, M., & TURĞUT, M. (2011). Televizyon Programları, Reklamlar ve Çocuklar. *Aile Ve Toplum*, 12(7), s. 63-88.
- ŞEYLAN, S. (2008). *Medya Okuryazarlığı Ders Uygulamalarında Dünya Üzerinde Görülen Aksaklıklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul:
- ŞİRİN, M. R. (2006). *Gösteri Çağı Çocukları: İletişim Toplumunda Medya Sarmalı*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- ŞİRİN, M. R. (2011). *Çocuk Hakları ve Medya*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- ŞİRİN, M. R. (2014). *Çocuk ve Medya: Eşitsizlikler Dünyası. İletişim ve Diploması(2)*.
- THOMAN, E. (2004, September). Media Literacy—A National Priority. *AMERICAN BEHAVIORAL SCIENTIST*, s. 18-29.
- THOMAN, E., & JOLLS, T. (2005). 10. Media Literacy Education: Lessons from the Center for Media Literacy. *Yearbook of the National Society for the Study of Education*, 140(1), s. 180-205.
- TOKER ERDOĞAN, M. (2010). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü*. Uzmanlık Tezi . T.C. BAŞBAKANLIK Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

- TRESKE, G. (2006). MEDYA OKURYAZARLIĞI: NEDEN GEREKLİ. 1. *Uluslararası Medya Konferansı* (s. 8-15). İstanbul: Marmara İletişim Fakültesi.
- TÜRKKENT, E. (2012). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Televizyondan Etkilenmeleri Konusunda Anne ve Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Programı.
- TÜRKOĞLU, N. (2006). Okuryazarlıktan Medya Okuryazarlığına: Şifrelerin Ortaklığını Aramak. 1. *Uluslararası Medya Okuryazarlığı Konferansı*, (s. 166-170). İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- YAYLAGÜL, L. (2010). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara, Dipnot.
- YILDIRIM, A. VE ŞİMŞEK, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayınları.
- YİĞİT, Z. (2015, Haziran). *Sınıf Öğretmenlerinin Medya ve Televizyon okuryazarlık Düzeyleri İle Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim dalı, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Dalı.
- YILMAZ, G. (2007). Basın Yayının Çocuk Sağlığına Etkileri. *Türk Pediatri Araştırma Dergisi*(42), s. 1-5.
- WILSON, C., GRIZZLE, A., TUAZON, R., AKYEMPOG, K., & CHEUNG, C.-K. (2011). *Media and Information Literacy Curriculum for Teachers*. Unesco.

<https://www.healthychildren.org/English/family-life/Media/Pages/Adverse-Effects-of-Television-Commercials.aspx>. (25.12.17)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5be32b735355c0.03220559 (22.08.2016).

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866> (10.04.2018)

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18860> (10.04.2018)

VII. BÖLÜM

EKLER

Ek 1: İlkokul Öğrencilerinin Televizyon Kullanım Alışkanlıklarının Belirlenmesi Ölçeği

İlkokul Öğrencilerinin TV Kullanım Alışkanlıklarının Belirlenmesi

1- Adı Soyadı:

2- Cinsiyeti:

Kız ( ) Erkek ( )

3- Okulu:.....

4- Aylık Geliriniz:

0 – 1000 ( ) 1000 – 2000 ( ) 2000-3000 ( ) 3000-4000 ( ) 4000 – üzeri ( )

5- Anne Eğitim Düzeyi:

Okuryazar Değil ( ) Okuryazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Yüksek Okul ( )

Üniversite ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )

6- Baba Eğitim Düzeyi:

Okuryazar Değil ( ) Okuryazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Yüksek Okul ( )

Üniversite ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )

7- Anne Mesleği:

İşsiz ( ) Serbest Meslek ( ) Memur ( ) İşçi ( ) Esnaf ( ) Ev Hanımı Diğer ( )

8-Baba Mesleği:

İşsiz ( ) Serbest Meslek ( ) Memur ( ) İşçi ( ) Esnaf ( ) Diğer ( )

9- Kendinize ait bir odanız var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

10- Odanızı kimlerle paylaşıyorsunuz

Bana ait ( ) Ablamla ( ) Abimle ( ) Diğer ( )

11- Evinizde aşağıdaki iletişim araçlarından hangileri bulunmaktadır

Radyo ( ) Televizyon ( ) Bilgisayar ( ) Diğer ( )

12- Evinizde internet erişimi var mı?

Evet ( ) Hayır ( )

13- Odanızda hangi iletişim araçları bulunmaktadır?

Radyo ( ) Televizyon ( ) Bilgisayar ( ) Telefon( ) Diğer

14- Genellikle hangi saatlerde yatarsın?

- ( ) Akşam Saat 8’de uyurum
- ( ) Akşam Saat 9’da uyurum
- ( ) Akşam Saat 10’da uyurum
- ( ) Akşam Saat 11’de uyurum
- ( ) Akşam Saat 12’de uyurum
- ( ) Akşam Saat 12 sonrasında uyurum

TELEVİZYON İZLEME ALIŞKANLIKLARI

Madde 1: Okul günlerinde ne zaman televizyon izlersiniz?

- a) Uyanır Uyanmaz
- b) Kahvaltıdan Sonra
- c) Okuldan Geldikten Sonra
- d) Akşam Yemeğinden Sonra
- e) Yatmadan Önce

Madde 2: Hafta sonları ne zaman televizyon izlersiniz?

- a) Uyanır Uyanmaz
- b) Kahvaltıdan Sonra
- c) Öğleden Sonra
- d) Akşam Yemeğinden Sonra
- e) Yatmadan Önce

Madde 3: En çok izlediğiniz televizyon kanalları hangileridir?

Madde 4: Televizyonda hangi programları izliyorsun? En çok izlediğizden en az izlediğimize göre sıralayınız.

1. Çizgi filmler ( )En Çok İzlediğiz
2. Diziler ( )
3. Belgeseller ( )
4. Spor ( )
5. Sinema ( )
6. Haber ( )
7. Müzik ( )
8. Çocuk programları ( )
9. Reklamlar ( )
10. Yarışmalar ( )En Az İzlediğiz

Madde 5: Kimlerle birlikte televizyon izlersiniz?

- a) Tek başıma
- b) Kardeşimle
- c) Annem ve babamla
- d) Arkadaşımla
- e) Dedem ve ninemle
- f) Diğerleri...

Madde 6: Neden televizyon izliyorsunuz?

- a) Sevdiğim programlar olduğu için izlerim
- b) Yapacak başka bir şey olmadığı için izlerim
- c) Annem ve babam izlediği için ben de izlerim
- d) Annem ve babamın başka işleri olduğu için izlerim
- e) Dışarıda oynama imkânım olmadığı için izlerim
- f) Arkadaşım olmadığı için izlerim
- g) Eğlenmek için izlerim
- h) Bilgi edinmek için izlerim
- i) Diğer.....

Madde 7: En çok izlediğin televizyon dizisinin adı nedir?

- Bu diziye neden seviyorsun?
- En çok sevdiğin dizi oyuncusu kimdir, yerinde olmak istediğin dizi oyuncusu var mı? Neden?
- Sence dizi filmler gerçek midir?

- İzlediğin dizi filmlerden aklında kalan bir sözcük/cümle söyler misin?
- Dizi film izlerken heyecanlandığın bir an hatırlıyor musun? Hangi dizi filmde ne olmuştu?
- Dizi film izlerken üzüldüğün bir an hatırlıyor musun? Hangi dizi filmde ne olmuştu?
- Dizi film izlerken sinirlendiğin bir an hatırlıyor musun? Hangi dizi filmde ne olmuştu?
- Dizi film izlerken neler hissedersin?

Madde 8: En çok izlediğin çizgi film nedir?

- Bu çizgi filmi neden seviyorsun?
- Çizgi film kahramanlarından en çok hangisini seviyorsun?
- Hangi çizgi film karakterinin yerinde olmak isterdin? Neden?
- Sence çizgi filmler gerçek midir?
- Çizgi film kahramanları gerçekte var mıdır?
- Çizgi film izlerken heyecanlandığın bir an hatırlıyor musun? Hangi çizgi filmde ne olmuştu?
- Çizgi film izlerken üzüldüğün bir an hatırlıyor musun? Hangi çizgi filmde ne olmuştu?
- Çizgi film izlerken sinirlendiğin bir an hatırlıyor musun? Hangi çizgi filmde ne olmuştu?

Madde 9:İzlemeyi sevdiğin diğer program türleri hangileridir?

Spor ( )

Yarışma ( )

Sinema ( )

Reklam ( )

Belgeseller ( )

Diğer ( )

- Yukarıda seçmiş olduğun programın adı nedir?
- Bu programı neden seviyorsun?
- Bu programdan aklında kalan bir sahneyi anlatır mısın?
- Bu programı izlerken heyecanlandığın bir an hatırlıyor musun? Hangi programda ne olmuştu?
- Bu programı izlerken üzüldüğün bir an hatırlıyor musun? Hangi programda ne olmuştu?
- Bu programı izlerken sinirlendiğin bir an hatırlıyor musun? Hangi programda ne olmuştu?

Madde 10: Sence TV izlemenin faydaları nelerdir?

Madde 11: Sence TV izlemenin zararları nelerdir?

Madde 12: TV izlemek önemli midir? Neden

Ek 2: Araştırmanın alışma Grubuna Ait Demografik Bilgiler

ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBUNA AİT DEMOGRAFİK BİLGİLER

ÖĞRENCİ	CİNSİYET	AYLIK GELİR	ANNE EĞİTİM DÜZEYİ	BABA EĞİTİM DÜZEYİ	ANNE MESLEĞİ	BABA MESLEĞİ	EVDE İNTERNET ERIŞİMİ	EVİNİZDE BULUNAN İLETİŞİM ARAÇLARI	KENDİNE AİT ODA	ODADA BULUNAN İLETİŞİM ARAÇLARI	ODASINI PAYLAŞTIĞI KİŞİ
Öğrenci1	Erkek		İlkokul	İlkokul	Serbest Meslek	Serbest Meslek	Yok	TV	Hayır	Radyo	Kardeşimle
Öğrenci2	Erkek		Ortaokul	Ortaokul	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Yok	TV	Evet	Radyo Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci3	Erkek	4001 ve üzeri	Ortaokul	Lise	Ev Hanımı	Memur	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci4	Kız	1001-2000TL	Ortaokul	Ortaokul	Ev Hanımı	İşçi	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci5	Erkek	0 - 1000TL	Üniversite	Üniversite	İşçi	Serbest Meslek	Yok	Televizyon, Diğer	Evet	Bilgisayar Telefon	Diğer
Öğrenci6	Erkek	1001-2000TL	Ortaokul	Lise	Esnaf	Memur	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Telefon	Kardeşimle
Öğrenci7	Erkek	2001-3000TL	Okuryazar değil	Ortaokul	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Hayır	Yok	Diğer
Öğrenci8	Kız	3001 - 4000TL	Üniversite	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci9	Kız	1001-2000TL	Üniversite	Üniversite	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci10	Erkek		İlkokul	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci11	Erkek	2001-3000TL	Okuryazar değil	Yüksek Lisans	Ev Hanımı	Memur	Var	Radyo, TV	Evet	Radyo	Kardeşimle
Öğrenci12	Kız		Lise	Lise	Ev Hanımı	Lise	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci13	Erkek		Üniversite	Üniversite	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Bana ait
Öğrenci14	Erkek	1001-2000TL	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Var	TV, Bilgisayar	Hayır	TV	Kardeşimle
Öğrenci15	Kız		Üniversite	Üniversite	Ev Hanımı	Diğer	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci16	Kız		Ortaokul	Lise	Esnaf	Lise	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci17	Kız		Lise	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci18	Kız	0 - 1000TL	Okuryazar değil	İlkokul	Ev Hanımı	İşsiz	Yok	TV	Hayır	Yok	Diğer
Öğrenci19	Kız		Lise		Memur	Memur	Var	Televizyon	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci20	Erkek		Ortaokul	Lise	Ev Hanımı	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle

Öğrenci21	Erkek	0 - 1000TL	İlkokul	Okuryazar değil	Ev Hanımı	İşsiz	Yok	Radyo, TV, Bilgisayar	Hayır	TV	Kardeşimle
Öğrenci22	Erkek		Üniversite	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Yok	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar Telefon	Kardeşimle
Öğrenci23	Kız		Lise	Lise	İşçi	İşçi	Yok	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci24	Kız		Ortaokul	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar Telefon	Kardeşimle
Öğrenci25	Kız		Üniversite	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci26	Kız		Üniversite	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci27	Kız	2001- 3000TL	İlkokul	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Diğer
Öğrenci28	Kız	1001- 2000TL	Üniversite	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	TV	Bana ait
Öğrenci29	Kız		Lise		Memur	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci30	Erkek		Lise	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	TV, Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci31	Erkek	0 - 1000TL	Lise	Lise	Ev Hanımı	Lise	Yok	TV, Bilgisayar	Hayır	Televizyon Bilgisayar Telefon	Kardeşimle
Öğrenci32	Kız		Lise	Ortaokul	Ev Hanımı	Lise	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci33	Erkek		Üniversite	Lise	Memur	Memur	Var	Bilgisayar, Diğer	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci34	Erkek		Üniversite	Üniversite	Memur	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Telefon	Bana ait
Öğrenci35	Kız		Lise	Üniversite		Serbest Meslek	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Bana ait
Öğrenci36	Kız	2001- 3000TL	Lise	Lise	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Televizyon Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci37	Kız	4001 ve üzeri	Lise	Lise	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Bana ait
Öğrenci38	Kız		Lise		Serbest Meslek	Serbest Meslek	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Bana ait
Öğrenci39	Kız			Üniversite	Memur	Memur	Yok	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci40	Erkek		Üniversite	Üniversite	Ev Hanımı	İşçi	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci41	Kız	4001 ve üzeri	Lise	Lise	Memur	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci42	Kız	1001- 2000TL	Okuryazar değil	İlkokul	Ev Hanımı	İşçi	Yok	Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle

Öğrenci43	Kız		Üniversite	Ev Hanımı	Lise	Var		Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Radyo Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci44	Kız	İlkokul	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var		Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci45	Kız	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Lise	Yok		Televizyon	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci46	Kız	1001-2000TL	Ortaokul	Lise	Ev Hanımı	Lise	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci47	Erkek		Lise	Ortaokul	Ev Hanımı	Diğer	Yok	Radyo, TV, Bilgisayar	Hayır	Bilgisayar	Diğer
Öğrenci48	Kız	4001 ve üzeri	İlkokul	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci49	Erkek	3001 - 4000TL	Ortaokul	Lise	Ev Hanımı	Memur	Yok	Televizyon	Hayır	Yok	
Öğrenci50	Kız		Lise	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Var	TV, Bilgisayar	Evet	TV	Kardeşimle
Öğrenci51	Kız		Lise	Ortaokul	Ev Hanımı	Lise	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci52	Kız		İlkokul	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci53	Erkek		Ortaokul	Ortaokul	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	TV, Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci54	Erkek	1001-2000TL	Lise	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci55	Erkek		İlkokul	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci56	Erkek		Lise	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci57	Erkek	1001-2000TL	Üniversite	Lise	Memur	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Bana ait
Öğrenci58	Erkek	0 - 1000TL	Okuryazar değil	İlkokul	Ev Hanımı	İşsiz	Yok	TV	Hayır	Yok	Kardeşimle
Öğrenci59	Erkek	1001-2000TL	Ortaokul	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Televizyon Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci60	Erkek		Lise	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci61	Erkek	3001 - 4000TL	İlkokul		Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Diğer
Öğrenci62	Kız		Üniversite	Üniversite	Memur	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci63	Kız	0 - 1000TL	Üniversite	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Radyo	Kardeşimle
Öğrenci64	Kız		Ortaokul	Ortaokul	İşçi	İşçi	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Telefon	Kardeşimle
Öğrenci65	Erkek	1001-2000TL	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	İşsiz	Yok	TV, Bilgisayar	Hayır	TV	Kardeşimle
Öğrenci66	Erkek		Üniversite		Memur	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait

Öğrenci67	Kız	4001 ve üzeri	Üniversite	Üniversite	Memur	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci68	Kız		İlkokul	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Yok	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci69	Erkek	1001- 2000TL	Lise	Lise	Ev Hanımı		Yok	TV	Evet	Yok	5
Öğrenci70	Kız		Ortaokul	Lise	Ev Hanımı	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Hayır	Telefon	
Öğrenci71	Kız	1001- 2000TL	Ortaokul	Üniversite	İşçi	Serbest Meslek	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Televizyon Bilgisayar Telefon	Kardeşimle
Öğrenci72	Kız		Lise		Ev Hanımı	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Telefon	Bana ait
Öğrenci73	Erkek		İlkokul	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Yok	TV, Bilgisayar	Hayır	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci74	Kız		İlkokul	Ortaokul	Ev Hanımı	Lise	Var	TV, Bilgisayar, Diğer	Hayır	Bilgisayar Telefon	Kardeşimle
Öğrenci75	Kız	4001 ve üzeri	Yüksek Lisans	Yüksek Lisans	Memur	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Bana ait
Öğrenci76	Kız	1001- 2000TL	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Yok	TV, Bilgisayar	Hayır	Televizyon Telefon	Diğer
Öğrenci77	Kız	0 - 1000TL	Okuryazar değil	İlkokul	Ev Hanımı	İşsiz	Yok	TV	Hayır	Yok	
Öğrenci78	Kız		İlkokul	Okuryazar	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Telefon	Bana ait
Öğrenci79	Kız	0 - 1000TL	Okuryazar değil	İlkokul	Ev Hanımı	İşçi	Yok	TV	Hayır	Yok	Diğer
Öğrenci80	Erkek	0 - 1000TL	İlkokul	Okuryazar	Ev Hanımı	İşçi	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	TV	Kardeşimle
Öğrenci81	Kız	2001- 3000TL	Lise	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	TV, Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci82	Kız		Lise	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Telefon	Kardeşimle
Öğrenci83	Kız		İlkokul	Üniversite	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci84	Erkek		Üniversite	Üniversite	Memur	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Bana ait
Öğrenci85	Erkek		Ortaokul	İlkokul	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci86	Kız	4001 ve üzeri	İlkokul	Ortaokul	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Telefon	Kardeşimle
Öğrenci87	Erkek		Ortaokul	Üniversite	Ev Hanımı	İşçi	Yok	TV, Bilgisayar	Hayır	Yok	Bana ait
Öğrenci88	Erkek		İlkokul		İşçi	İşçi	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle

Öğrenci89	Erkek	2001-3000TL	Ortaokul	Lise	Ev Hanımı	İşçi	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci90	Erkek	0 - 1000TL	İlkokul	Üniversite	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Yok	Televizyon	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci91	Erkek		Lise	Üniversite	Ev Hanımı	Memur	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Bana ait
Öğrenci92	Erkek		Üniversite		Ev Hanımı	İşçi	Yok	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci93	Kız		Ortaokul	Lise	İşçi	Lise	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Telefon	Bana ait
Öğrenci94	Kız	4001 ve üzeri	İlkokul	İlkokul	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Var	Radyo, TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci95	Kız	0 - 1000TL	Okuryazar değil	Üniversite	Ev Hanımı	Serbest Meslek	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci96	Kız		Lise	Üniversite	Memur	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Yok	Kardeşimle
Öğrenci97	Kız	1001-2000TL	Üniversite		Esnaf	İşçi	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Bilgisayar	Kardeşimle
Öğrenci98	Kız	2001-3000TL	Lise	Lise	Ev Hanımı	Memur	Var	TV, Bilgisayar	Evet	Televizyon Bilgisayar	Kardeşimle

Ek 3: Erzincan İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı

T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45468433-44-E.12675099
Konu : Araştırma İzni

10.11.2016

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

- İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07.12.2014 tarihli ve 2012/13 numaralı Genelgesi.
b) Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığının 02.11.2016 tarih ve 31609083 663.08-E.44534 sayılı yazısı.

Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Yrd. Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ ve Yrd. Doç. Dr. Alper KAŞKAYA'nın "İl Milli Eğitim Müdürlüğü Bünyesindeki İlkokulların 4. Sınıfları ile Ortaokulların 5. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi" konulu anket çalışmasını ilimizdeki ilkokul 4. Sınıf ve Ortaokul 5. Sınıf öğrencileri ile yapmak istediğine ilişkin, ilgi (b) yazı ve eki anket soruları ilişikte sunulmuştur.

İlgi (a) Genelge esaslarına göre "İl Milli Eğitim Anket-Araştırma-Tez Çalışmalarını Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenen anket çalışmasını, yukarıda belirtilen okul ve kurum öğretmen ve yöneticilerine uygulaması Müdürlüğümüzce yerinde görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; onaylarınıza arz ederim.

Hasan GÜNEŞ
Şube Müdürü

OLUR
10.11.2016

Aziz GÜN
İl Milli Eğitim Müdürü

EKLER:

Komisyon Kararı (1-sayfa)
Yazı ve Ekleri (6-sayfa)

Mengüceli Mah. Kamu Lojmanları 1311 Sokak-ERZİNCAN
Elektronik Ağ: <http://erzincan.meb.gov.tr>
e-posta: irgc24@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Hasan GÜNEŞ-Şube Müdürü
Tel: (0 446) 214 20 73-12 45
Faks: (0 446) 214 11 85

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden: ef0b-f0f2-353a-8618-1f9e kodu ile teyit edilebilir.